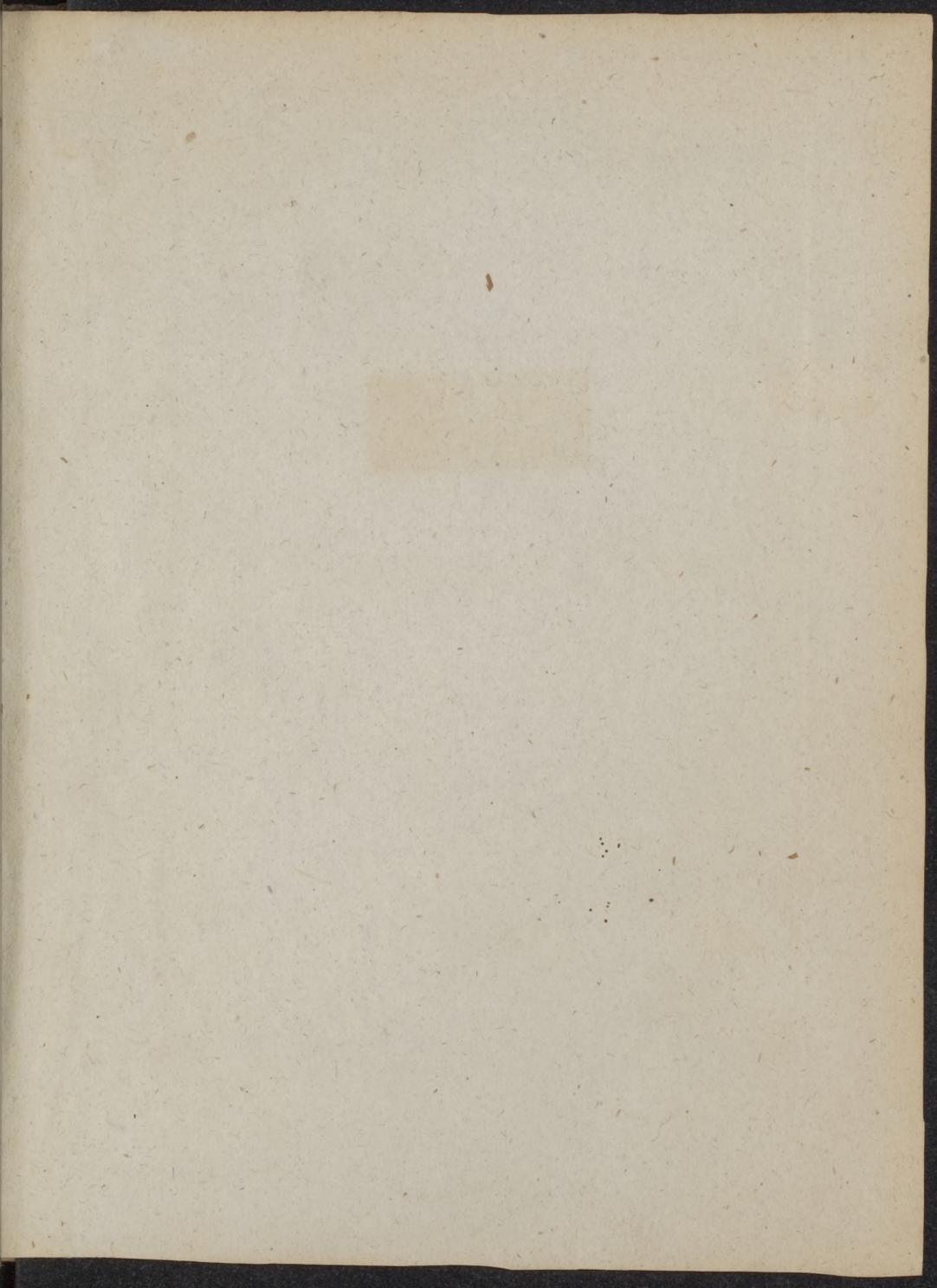

2001
E28

J. Baart de la Faille
Med. Prof.
GRONINGEN.

026

all right here

Aug 1816

40474

Septimana Philosophica,
Qua

ÆNIGMATA AVREOLA

DE OMNI NATVRÆ GENERE
à SALOMONE Israëlitarum sapientissimo
Rege, & Arabiæ Regina S A B A, nec non
HYRAMO, Tyri Principe, sibi inuicem
in modum Colloquii proponuntur &
enodantur:

*Vbi passim noua, at vera, cum ratione & experien-
tia conuenientes, rerum naturalium causa expo-
nuntur & demonstrantur, figuris cupro incisis
singulis diebus adiectis.*

AVTHORE

MICHAELE MAIERO, Imperialis Consi-
storii Comite, Eq. Ex. Med. D. & Cæs. Maieft. olim
Aulico, nunc illustris Principis ac Dn. M A V-
RITII, Hafsia Landgrauii, &c.
Archiatro.

Francofurti
Typis Hartmanni Paltheini
Sumptibus LVCA IENNIS
1620

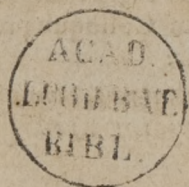
Timor Dni est
initium Sapien-
tia. Syr. I.

Eloquentia Dei
donum et opus
est. Exod. 4

Halt

Schw

M

JOANNIS FLITNERI,
FRANCI. P. L. C.

Oda Alcaica

*An artificiosam artis ad zodiaci circumferentiam incisi sculpturam, zodiacis
Operis summam uno insuitu exhibentem.*

Æ S eleganti nobile pollice,
Suasu paratum IENNISII nouo,
Enucleatum conspicare,
Miraque plurima disce, LECTOR.

*Si corporum quis simplicium cupit
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si uolet nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, primus.*

*Perfecta nondum corpora si cupis
Cognosse, siue horum paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Orbiculus dabit hoc secundus.*

*Quicumque torra subtilium cupis
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Tertius Orbiculus docebit.*

*Qui nosse gestis res vegetabiles,
Harumque naturam & paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, quartus.*

*Quicumque certam vis animalium
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si uelis nostrum subire,
Orbiculus docet, ecce, quintus.*

* 2

Quòd

Quod si *creaturam* cupis *optimam*
Cognosse, qualis scilicet est *homo*,
Æs si velis nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, *sextus*.

Tres colloquentes noscere si cupis,
Binosq; scribas, & simul *aulicos*,
Æs si velis nostrum subire,
Linea continet hos *superna*.

Quod si *timorem* nosse cupis DEI,
Exordium veræ sapientiæ:
Istum *sub æris*, en, *sinistra*
Infirmus Orbiculus docebit.

Demum *eloquens* quæ *lingua* sit optime,
Vin' scire, donum quæque opus est DEI,
Istam *sub æris*, ecce *dextra*
Infirmus Orbiculus docebit.

MAIERE, totum quando Opus hoc lego,
Quod SEPTIMANAM non sine re vocas,
Vitæ tuæ *septimanas*
Haud male perspicio locasse.

Hinc tantus in te laudis honos ruit,
Vt nulla longi te mora seculi
Ex eruditorum phalange
Eximere aut remouere possit,

Immunitates hoc satis indicant:
Hoc dignitates significant tuæ:
Acceptus ob quas eruditis
Omnibus hoc titulo bearis:

MAIERVS, illustre Aonidum decus,
DOCTOR, PALATINVS COMES, atque EQVES,
ORATOR eloquens, acutus
PHILOSOPHVS, MEDICVS peritus.

REVERENDISSIMO, ILLUSTRISS.
atq; Celsissimo Principi ac Domino, Dn.

CHRISTIANO
WILHELMO,

Postulato ARCHIEPISCOPO Magde-
burgensi, PRIMATI Germaniæ, Marchioni
Brandenburgico, Duci Borussiae, &c.
Domino suo clementissimo,

D. D.

QVOD Communi diuerbio dicitur, *Archie-
piscopo reuerendissime, Princeps illustrissi-
me, Domine clementissime, DEI Optimi,
Maximi, Magnalia omnibus, magnorum
Principum vero Consilia nulli manifestanda
esse, id absque dubio ex diuersissimis causis exortum est. Deus
enim, qui VNVS & solus BONVS, Verus, Omnipoten-
s & misericors, bonitatis, veritatis, omnipotentiae & misero-
ricor*

★

3

ricor

DEDICATIO.

*ricordia sua apertissima vestigia & tecmiria nullibi non ex-
 tare desiderat, ut qualis sit, aliquatenus in hac humane men-
 tis imbecillitate, ab omnibus agnoscat, idque sine alterius res-
 spectu, quemadmodum seipsum in operibus 6. dierum Creatio-
 nis demonstravit. Verum crescente hominum malitia, Prin-
 cipes, qui reliquis præsumunt & dominantur, sua Consilia, antes
 quam in effectum producantur, ne malis hinc ad ingenium
 suum redeundi & iniuste agendi occasio præberetur, aperiri ves-
 tuerunt: Eadem fere ratione inter Philosophos principes illi,
 qui physicam practicam, hoc est, Chymiam, exercuerunt, sua
 arcana vulgo innotescere noluerunt, quæ ut tamen inter se &
 filios artis, bonæque voluntatis quoscunque, communicarent,
 & eadem opera à brutis & osoribus absconderent, per Æ-
 nigmata & occultas loquendi formas protulerunt & signifi-
 carunt: Eiusmodi sermones Ænigmatici inter Salomonem,
 omnium Regum & Philosophorum Principem, nec non Hy-
 ram & Sabam reginam, habiti sunt non de rebus nihili aut de
 numero filiorum Niobes, sed de rarissimis in mundo & præ-
 ciosissimis, quales sunt in scientiis Physicæ practicæ seu Philo-
 sophiæ HERMETICÆ reconditæ, quarum SALO-
 MONE M (hominum, ut dictum, omnium sapientissi-
 mum, imo & regum ditissimum) ignarum asserere, aut eas es
 contra negare, arbitri foret impudentissimi & iniquissimi,
 ut alibi copiosius a nobis demonstratum est: Væcunque erit,
 siue*

*sue Chymici, siue non dicti principes fuerint, ego, ut Opera
Diuina Omnipotentia 6. dierum spacio ex nihilo creata ali-
quo modo contemplerer, & cum absconditis aliis artificum
inuentis conferrem, ex hypothesi ea huiusmodi statui, ne mate-
ria admirationi & prädicationi debita erga Deum homini
deesset: Quem tractatū, utpote de D.E. Imaginabilibus & sum-
mis hominum secretis agentem, non inepte eminentiori alicui
Personæ (quo ad æstimationem rei, haud vulgaris, quo ad
modum tractationis, vix bene limata, sed subitaneæ & immaturo
partu ex ingenio effusa potius raptim, quam edita continen-
tem) obferre & dedicare cum decreuerim, non immerito
Reuerendissimæ Celsitudini tuæ eum deberi imprimis, iudica-
ui; tum quia illustrissimo inter Principes Germaniæ loco natus
sapientum philosophorum arcana non fastidiat, sed ambabus,
quod dicitur, vlnis amplectatur & foueat, tum quia Diuinis
mancipatus, Germaniæ totius Primatum tenens, Creatoris
summi opera non læuo perlustret oculo, sed Lyncea penitus in-
trospiciat mente, & sapientissime rimetur. Accedit, quod pro
tempore nunc in Reuerendissimæ Tuæ Celsitudinis ditione as-
gam, ad Colloquium eiusdem, philosophis solenne, iam pridem
inuitatus; de quo Platonis illud; **R E S P U B L I C A S** tum
demum Beatas, cum iis aut philosophi præsent, aut qui præ-
sunt, philosophentur, maxime dici possit. Proinde mihi nul-
lum relinquitur dubium, quin hæc qualiacunque **Ænigmata**
philos*

DEDICATIO.

*ricordia sua apertissima vestigia & tecmiria nullibi non ex-
 tare desiderat, ut qualis sit, aliquatenus in hac humana men-
 tis imbecillitate, ab omnibus agnoscatur, idque sine alterius res-
 spectu, quemadmodum seipsum in operibus 6. dierum Creatio-
 nis demonstravit. Verum crescente hominum malitia, Princi-
 pes, qui reliquis præsunt & dominantur, sua Consilia, antes
 quam in effectum producantur, ne malis hinc ad ingenium
 suum redeundi & iniuste agendi occasio præberetur, aperiri ves-
 tuerunt: Eadem fere ratione inter Philosophos principes illi,
 qui physicam practicam, hoc est, Chymiam, exercuerunt, sua
 arcana vulgo innotescere noluerunt, quæ ut tamen inter se &
 filios artis, bonæque voluntatis quoscunque, communicarent,
 & eadem opera à brutis & osoribus absconderent, per Æ-
 nigmata & occultas loquendi formas protulerunt & signific-
 carunt: Eiusmodi sermones Anigmatici inter Salomonem,
 omnium Regum & Philosophorum Principem, nec non Hys-
 ram & Sabam reginam, habiti sunt non de rebus nihili aut de
 numero filiorum Niobes, sed de rarissimis in mundo & præ-
 ciosissimis, quales sunt in scientiis Physicæ practicæ seu Philo-
 sophia HERMETICÆ recondita, quarum SALO-
 MONE M (hominum, ut dictum, omnium sapientissi-
 mum, imo & regum ditissimum) ignarum asserere, aut eas es
 contra negare, arbitri foret impudentissimi & iniquissimi,
 ut alibi copiosius a nobis demonstratum est: Væcunque erit,
 siue*

sue Chymici. siue non dicti principes fuerint, ego, ut Opera
Diuinæ Omnipotentia & dierum spacio ex nihilo creata: ali-
quo modo contemplerer, & cum absconditis aliis artificum
inuentis conferrem, ex hypothesi ea huiusmodi statui, ne mate-
ria admirationi & predicationi debita erga Deum homini
deesset: Quem tractatū utpote de D. E. I. magnalibus & sum-
mis hominum secretis agentem, non inepte eminentiori alicui
Personæ (quo ad æstimationem rei, haud vulgaris, quo ad
modum tractationis, vix bene limata, sed subitaneo & immaturo
partu ex ingenio effusa potius raptim, quam edita contine-
nentem) obferre & dedicare cum decreuerim, non immerito
Reuerendissimæ Celsitudini tuæ eum deberi imprimis, iudica-
ui; tum quia illustrissimo inter Principes Germaniæ loco natus
sapientum philosophorum arcana non fastidiat, sed ambabus,
quod dicitur, vlnis amplectatur & foueat, tum quia Diuinis
mancipatus, Germaniæ totius Primatum tenens, Creatoris
summi opera non læuo perlustret oculo, sed Lyncea penitus in-
terspiciat mente, & sapientissime rimetur. Accedit, quod pro
tempore nunc in Reuerendissimæ Tuæ Celsitudinis ditione as-
gam, ad Colloquium eiusdem, philosophis solenne, iam pridem
inuitatus; de quo Platonis illud; **RESPUBLICAS** tum
demum Beatas, cum iis aut philosophi præsent, aut qui præ-
sunt, philosophentur, maxime dici possit. Proinde mihi nul-
lum relinquitur dubium, quin hac qualiacunque **Ænigmata**
philos

DEDICATIO.

*philosophica senis operibus Creationis parallela & correspon-
dencia, Reuerendiss. Cels. T. clementissime acceptura, usque
& auctori patrociniū tutissimum prabitura sit; Hisce Re-
uerendissimam & Illustrissimam Cels. T. cum tota domo Elea-
ctorali Brandeburgica ad innumeros annos incolumem D EO
OPT. MAX. commendatam velim. Dabam Magdeburgi
Anno 1620. II. Ianuar. styli vet.*

Reuerendiss. & Illustriss.
Cels. T.

subiectiss.

Michael Maierus D.
Comes Pal. &c.

PRÆ

PRÆFATIO AD LECTOREM.

PRimum, *Candide Lector*, huius mundi Septimanam fuisse miraculis plenam & stupendam, in qua omnia ex nihilo creata sunt à Deo, vt fateamur necesse est. Quid enim humanæ cogitationi occultius aut abstrusius videri potest, quàm totum hoc pulcherrimum Mundi Theatrum ex non Ènteseu barathro tenebrarum productum & formatum, rerum innumerarum varietate ornatissimum, specierumque singularum propagatione perpetuum redditum? Quod cum absolutum sit 6. dierum spacio, ac septimo Sabbathum habitum: patet, Omnipotentiam, Bonitatem & Sapientiam Dei ex hoc omnium maximo & politissimo Primæ Septimanz opere nobis hominibus conspicuam factam, nempe quod potuerit, voluerit & sciuerit omnia ita ad hominis commoditatem, vsum & arbitrium creare & ordinare, vt merito ille (Imagine Dei donatus, ceterisq; terrenis Creaturis præpositus, ceu Dominus, fuisse animaduertatur. Inde ea Septimana omnis humanæ initium, vt & Diuinę sapientię indicium extitit, cuius dierum opera miraculosa, vt cum summa admiratione contempletur, & grata mente agnoscat, quemcunque rationalem, qui brutali stupiditate aut supina ignorantia non prohibeatur, in his terris decebit. Huius Septimanz mysteria tanta sunt, tamque occulta & abdita, vt apud Iudæos vsu ac traditione receptum fuerit, ne quis minor 40. annis ea in Genesi legeret aut diiudicanda sibi præsumeret, vtpote captum iunioris longe superantia. Huius Septimanz optimus arbiter fuit Adamus, qui Creationē Coeli & Terrę, Elementorumq; omnium perfectissime calluit; Item aeris meteora, terrę fossilia, vegetabilia, animalia, & denique seipsum, hoc est, hominis membrorum & viscerum, nomina & proprietates optime nouit. Post Adamum,

**
eiusq;

P R Æ F A T I O

eiusque nepotes, qui vixerunt ante Diluuium, *Salomon* absq; dubio hanc Septimanam Creationis rerum cæteris hominib. perfectius cognitam habuit, vt pote sapientia ab ipso Deo, ex voto, tanquam singulari Priuilegio donatus. Ad Exemplum, aut potius in rememorationem illius Septimanæ Creationis, nec non Salomonis sapientia, & quod ænigmata cum Regina *Saba* ac *Hyramo* Tyrio principe communicarit, certe non puerilia de rebus cuique notis & ante oculos positis, at occultis & abditis, nos hanc *Hebdomada* Philosophicam produximus, in qua de ænigmatibus Chymicis, qualia eorum fuisse suspicamur, potissimum agimus, ea secundum 6. summa rerum genera diuidendo & explicando, totidem diebus absoluenda; Vbi licet contra vulgarem & receptam Philosophiam non pauca adferamus, quæ cuidam in superficie ea consideranti Paradoxa videri possint: tamen quia per se vera & cum tota natura conuenientia sint, nulli in suis opinionibus obdurato præiudicare debent, cui ad illustrandum Chymica ænigmata potius, quam ad docendum proposita existimentur. An vero *Salomon* aut Regina *Saba*, vel *Hyramus* Chymia cognitionem habuerint, de eo hic nihil disputabimus (cum alibi, nēpe in Symbolis Aureæ mensæ, lib. 2. de hac quæstione actum sit) at præsupponemus eius affirmatiuam sententiam, veritati magis consentaneam. Ea omnia, quæcunque sint (certè firmata ratione & vsu) tuo candido iudicio, *optime Lector*, obfero, hoc est, vt de non intellectis, non tanquam de non Entibus calculum nigellum feras, sed iudiciis, velut de occultis, quæ non omnibus prostant, oportet, teque eorum indagatorem decet. Hæc enim meditatione & inuestigatione continua discuntur; non contemptu aut detrectatione. Quod si ex me quaesierit, Vnde hanc Salomonica sapientia auram occultam hauerim: scias, quod Deus Salomoni immediate & quasi in puncto temporis concessit, id neque tibi, neque mihi denegabit mediate, per preces, meditationes, inuestigationes, labores & alia media
huc

AD LECTOREM.

huc spectantia, si non ex toto, tamen in parte. *Salomon* sapientissimus quidem, at homo, fuit, qui falli & seduci potuit, vt Deum verum relinqueret & libidini se manciparet: Nos ne his vitiis, quæ animam & corpus perdunt, irretiamur; & sapientiam veram à Deo impetremus: eum, qui laigitor est perfectorum munerum, orabimus, cui nos omnes commendatos velim

EPIGRAMMA AVTORIS.

CVM DEVS ex nihilo pulchrum fabricauerat ORBIS
Mirifica senis arte diebus opus:
Septima Lux vidit requietum, hinc illa quieti
Facta DEO humana sacra inbente suis.
Inde Creatoris Bonitas & summa Potestas,
Et que sit rerum prouida Cura, patet.
Hæc ego dum meditor Magnalia maxima, talis
Hebdomas à Musis est celebrata meis.
Quæ velut ymbra suum conatur imagine corpus
Reddere, per septem continuata dies.
His Salomon arguta Sophis anigmata pandit
Principibus, votum qui Sapientis habet.
Sat mihi sit Speculum saltem monstrasse politum,
In quo res, qualis, conspiciatur, erat.
Si bene de minimis Rex is discurrere plantis
Doctior ad pulchras calluit vsque Cedros:
Quis credat Chymicos illum ignorasse recessus,
Quæque iacent terra tecta metalla sinu?
Non absque his potuit dici sapientior omni,
Sunt anigmaticis quæ referenda modis.

ÆTATIS
SVAE 49
A. J. 1617.

TRES SCHOLA, TRES COESAR TITVLVS DE:
DIT; HÆC MIHI RESTANT,
POSSE BENE IN CHRISTO VIVERE, POSSE MORI.
MICHAEL MAIERVS COMES IMPERIALIS CON:
SISTORII etc. PHILOSOPH. ET MEDICINARVM
DOCTOR. P. C. C. NÖBIL. EXEMPTVS FOR. OLIM,
MEDICVS CÆS. etc.

AD MAGNIFICVM, NOBILISSIMUM, EXCELLENTISSIMUM,

MICHAELEM MAIERVM,
PHILOSOPHIÆ AC MEDICINÆ DOCTO-
REM, P. L. C. Comit. Pal. Nob. & Eq.
Exempt. promotorem suum sum-
mopere colendum.

NULLA meam prorsus subit admiratio mentem,
Cur tibi tres titulos summus Apollo dedit.
Nulla meam prorsus subit admiratio mentem,
Cur tibi tres titulos Caesaris aula dedit.
Hoc tantum miror, fueris quod dignus iisdem,
Scilicet hauri quemuis munera tanta manent.
Hoc miror, tibi prouentu multiplice rerum
Quod natura parens omnia nosse dedit.
Quod natura suo facies conuexaque mundi
Ambit complexu, credo patere tibi.
Sacratos fontes docuit te prima iuuentus,
Eloquiumque DEI pactaque sancta DEI.
Legiferique potes spatiosa volumina iuris
Enodare, apices iuris verinque graues.
Te tam sublimi solio Medicina locauit,
Audeat ut palmam sumere nemo tibi.
Si quis Galeni libros laudauerit, idem es,
Inuerit ast aliquem Chemia, primus eris.
Quid multis? capitis circumfers vertice docto
Stelligerumque polum, multifidumque solum.

** 3

Quam

Quam me felicem! tempus felicius istud,
Quo te visendi copia facta mihi est:
Non mihi maluerim, quas Hermus voluit arenas,
Non Pactole tuas, non Tage fulue tuas.
Non te conuenio, quin doctior exeo, quantis
Me vexti e tenebris, euehis e tenebris!
Omnis latetur mundus cant ante Sileno,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Miretur Rhodope, miratur & Ismarus Orphea,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Gaudeat & Phæbo Parnassia gaudeat aula,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Iam dicis, superi teneat quid regia mundi,
Signaque iam cursu quo duodena meent.
Cur nobis non aqua dies cum nocte recurrat,
Ast annos alibi terminet aqua dies?
Torrida cur aestas longas exporrigat horas,
Cur breuiore diem luce sed ardet hyems.
Delia, ceu Proteus, cur tot mutetur in ora?
Quid faciat frater, quintus & Erro ferat.
O dicti, quos ista inuat persuasio, scire
Quaeque euenta hominis, quaeque futura loqui!
Iam spacia annorum reperens ab origine mundi
Per dissecta nouum secula carpis iter.
Quas artes linguasque tulerunt tempora prima,
Certare ut reliquis ditia regna Phari.
Aegyptius studiosa poli quas extudit artes,
Quas post Phœnices, post Latiale solum.
Auctor quis primus, quod litera scripta nepotes
Maiorum doceat vulnere, facta, dapes.

*Vt Romana phalanx creuit victricibus armis,
Ultimus vs Tuto singula nunc habeat
Quantum lensa solent inter viburna cupressi,
Extulit e terra Teutona terra caput.
Certeat Teutonia maiestas summa, triumphat
Inuentis variis Teutona terra suis.
Hac ego nescieram, Maieere; sed inclute per te
Innotuere aliis, innotuere mihi.
Perge ita, perge tui scriptis ita spargere famam,
Nec te maiorem videris omnis homo.
Sic te sera dies memori non eximet aeo,
Sic tua post cineres maxima fama riget.*

Daniel Rahrecht Brande-
burgo Marchicus P. L. C.

DE

DE NOBILI AVTORE,
SIMILIBVSQ. IPSIVS OPERIBVS,

& Dn. LVCA IENNIS, editionem eorum

procurante,

ODE ALCAICA,

IACOBI PONTANI

Heidelbergenſis.

AD LECTOREM.

QVIS autor huius, Lector amice, ſit
Libri, atque quantus, lineæ & exteram
formam ipſius quæ dat, tabella hæc
exprimit & tibi pingit aptè;
ſed noſſe mentem forſitan ipſius
ſi geſtias, en monſtro tibi viam,
quam calco ego ipſe, nemp̄ libros
ipſius eſſe tibi puto legendos.
Multos enim nunc hætenus edidit,
id quod ſequentes indigitant (1) *Themis*
aurata, quæ Fraternitatis
de roſea cruce ſacra pandit;
(2) deblateranti voceque maxima
indignitatem virginis illius,
rerum abditas quæ qualitates
ſimplicium extrahit è latebris,
ſilentium inditum; inde (2) *Alemannia*
inuenta vera; & (4) *de arborca aliæ*,
quos tempore admodum breui hæc in
edidit vrbe, ope deſtitutus

ipsi domi quæ est bibliotheca, quod
mirabile inter cætera & ipsum id est,
doctis que constat esse fufas
sæpe de eo & grauitè querelas.

Vt fulget autem Cynthia sidera
inter minora, hoc atque modo emicant

(5) bis sena mensæ symbola aurea;

Synaresis.

& (6) *Tripus aureus*; (7) *angulosque*

fortitus orbis quatuor ille, quem

natura nobis promit ab intimis

tetræ cauernis, illecebris

atque suis precioque mundum

inescat omnem; denique (8) *serius*

& ille *lusus*, Mercurio datur

quo regnum in omne conditum, quod

infra hominem ratione summum est;

accedit & nunc (9) *doctâ* itidem *Hebdomas*,

ænigmata edens, de *Physica*, aurea,

rerumque naturalium ortus

colloquii specie resoluens.

Scriptura vero litera mortua

appellitari cum soleat, nisi,

& maxime in libris *Mathesis*,

picta figura diem rei addat:

non cerno, cui autor scripta sua æquius

committere vsquam sit potis, ac tibi,

Ô *LVCÆ IENNIS*, utpote & qui

non modo in his, sed & in quibusdam,

hos præter autores, aliis idem

hoc præstitisti, nec modo *ligneis*,

sed & *figuris æneis*, quâ

hoc fieri poterat, decorem

*Apostrophe
ad dominũ*

*LVCÆ
IENNIS.*

gauisus

gauisus ipsis conciliare es, vt
 requiri ad ipsum hoc plurima noueris.
 sic detulisti auctori honorem,
 ipsi operique, & id ære ementi.
 Hoc insuper tu re quoque comprobas,
 non esse plane depositum tibi
 iucundum amorem suauis artis,
 cui dederas studium acre pridem;
 subinde vero exercitium hoc tibi ad
 manus resummi, dum haud modo te abstrahant
 negocia in libraria re
 quæ quoque sæpe inopina gliscunt.
 Proinde macti corpore menteque
 MAIERE, scriptis perge, precor, tuis
 iuuare literariam rem,
 & bene demeritum & deinceps
 qui demereri te cupit, accipe:
 LVCA, auspiciatus quod bene es, indies
 fac persequare, eumque amore
 perpete & officio cole omni;
 nec vos remoto limine disfitos
 lux vlla, vel nox, distrahat; at magis
 magisque vero amore iungat,
 cunctipotente regens manu orbem.
 Is sospites vos in Pylis scenis
 conseruet annos, dotibus augeat
 summisque, mentis corporisque,
 quæque bona extera nuncupantur.
 & docta vestris turba bonis simul
 gaudens fruatur. Vos meitidem, precor,
 amore dignum habete vestro,
 quos studio vsque colam vicissim.

} *Virumque*
ad } *Nob. auto-*
rem.

ad Dn. Læ-
cam Iennis.

In Effigiem Authoris,
EPIGRAMMA DO-
DECASTICHON.

MAIERI quæ sit facies externa, roganti
Hanc monstro chartam, quæ bene sculpta micat.
MAIERI quæ sit facies interna, roganti
Ingenii monstro germina, monstro libros.
Quos inter præsens non occupat ima volumen:
Materies tanto quam bene digna viro!
Quæ modo sublatum caput inter nubila condit:
Aerâ nunc, terræ claustra deinde subit.
Nunc perreptat humi, nunc ens vegetabile tractat
Denique brutorum congregat omne genus.
Nunc hominem rimatur, opus prænobile Diuum:
Nunc, & librum pondus habere nega.

Ioannes Flitnerus, Franc.
P. L. C.

★★★ 3

IN-

INDEX ÆNIGMATVM

[quasi Capitum] QVÆ IN HOC
OPERE continentur.

PRIMÆ DIEI,

De corporibus simplicibus, Cælo & Elementis, cuius
Ænigmata numero sunt 39.

Q UÆ potior & dignior pars in philosophiâ occulta: an Cælum; an vero Terra.	Aenig. 1
An Terra facta sit e Cælo, tanquam basis; an contra Cælum e Terra.	2
An Cælum sit corruptibilius Terra, aut contra.	3
Quo vinculo Cælum & Terra coniungantur.	4
Quodnam prius fuerit tempore: an Cælum, an vero Terra.	5
Vtrum eorum sit maius quantitate.	6
Vtrum virtute.	7
Ignis an Cælo, an vero Terra ascribatur.	8
Aqua cui ascribatur, Cælo, an Terra.	9
Aer cui ascribetur, an Terra, an Cælo.	10
Aer & ignis coniuncti quid sint: an Cælum, an Terra.	11
Ignis & Terra quid sint ex illis duobus.	12
Aer & Aqua, quid sint in opere naturali seu philosophico.	13
Aqua & Terra quid.	14
Quomodo fiat mutatio Cæli in Terram.	15
Quis sit color Cæli.	16
Qualis sit color Terra.	17
An Cælum mas sit, an Terra.	18
An Terra imprægnat Cælum.	19

ÆNIGMATVM.

<i>An & qui Planeta in hoc opere sint.</i>	20
<i>Quando & quomodo Mars & Venus huic operi adsint.</i>	21
<i>Vbi coniungantur Sol & Luna.</i>	22
<i>An non hic Sol illuminet Lunam.</i>	23
<i>Nunquam ne eclipsis Solis aut Luna hic contingat.</i>	24
<i>Quam longe Sol a nostris distet oculis.</i>	25
<i>Vnde hac omnia tam certo colligantur.</i>	26
<i>Vnde constet, Solem abesse à Terra tot semidiametris Terræ.</i>	27
<i>Magnitudo Solis respectu Terra quæ, & quomodo indagetur.</i>	28
<i>Qui fiat, quod Sol bipedalis appareat, & Terra adeo magna, ut vix aliquot annis circumiri possit, tantilla sit respectu Solis.</i>	29
<i>Cur Sol remotior dicatur a terra estate, quam hyeme.</i>	30
<i>Quantus sit ambitus circuli Solis, seu ecclipticæ, iuxta priorem doctrinam.</i>	31
<i>Quot miliaria Sol vna hora motu cæli primo, & quot secundo seu proprio emeriatur.</i>	32
<i>Sol philosophicus habeat ne & ille motum aliquem primum ac secundarium.</i>	33
<i>Terra quantitas respectu Cæli cuiusmodi sit.</i>	34
<i>An Sol cælestis, an vero philosophicus vere dictus sit ab Anaxagora, lapidis rubeus.</i>	35
<i>An idem philosophus vere de Luna dixerit, quod Leo Cithæronæus inde deciderit: an vero per eundem Leonem, & Lunam philosophorum intell: xerit.</i>	36
<i>Quæ causa macularum Luna utriusque sit.</i>	37
<i>Cur non alia corpora particularia in ea videantur.</i>	38
<i>Quæ causa sit, illuminationum Lunarum, & eclipsium utriusque luminis, &c.</i>	39

I N D E X.
S E C N D Æ D I E I.

De Meteoris, seu imperfecte mixtis, cuius
ænigmata sunt numero 44.

• Condensatio & rarefactio substantiæ, an sit in opere philosophico necessaria.	40
• Virra de duabus hisce rotis elementaribus sit magis necessaria, aut prius, in opere.	41
• Quæ sit causa efficiens seu mouens condensationem & rarefactionem.	42
• Sit ne & nubes in hoc Cælo.	43
• Vbi sita sit hæc nubes.	44
• Qualis sit motus naturalis nubium, an sursum, an deorsum.	45
• Quis sit color huius nubis.	46
• An resoluator & nubes in aquam.	47
• An ibi quadam utilitas sit pluuie.	48
• An ergo & ros in opere sit.	49
• An etiam aqua maris.	50
• Num vapor ab opere abesse possit.	51
• Quid hic per vaporem, quid per aquam intelligatur.	52
• An & fumus adsit.	53
• Vnde fumus albus proveniat.	54
• An fumus albus & aliam in opere efficaciam habeat.	55
• An non & ventus huic operi sit conueniens.	56
• De ventis mundi philosophici.	57
• Num pruina, grando, nix & glacies quoq; in opere philosophico adsint.	58
• Cum hæc quatuor sint effecta frigoris, quæ sit vera ipsius causa.	59
• Quæ sit causa tam magna inæqualitatis frigoris locorum versus ortum & occasum Solis sub eadem poli elevatione, cum partes Occidua magis caleant, & eo a rigeant.	60

Quid

ÆNIGMATVM.

<i>Quid dicendum sit de inuisitata & monstruosa pluuia, lapidum, frumenti, sanguinis, piscum, ranarum, & his sim. ilium.</i>	61
<i>Qua lapidis fulminei causa, quæ conitruum, fulminis & fulguris.</i>	62
<i>Quid antiqui poeta de hisce senserint.</i>	63
<i>An & fons sit in opere philosophico.</i>	64
<i>Quæ sit conuenientia vel differentia fontis, cum eo, qui balneatur in eo.</i>	65
<i>Cum fons sit quasi parens maris, an mare quoq; in hoc opere sit.</i>	66
<i>Iris an non etiam sit in opere philosophico.</i>	67
<i>Colores Iridis unde, cum Sol nullos colores habere dicatur.</i>	68
<i>An colores Iridis non proprie in nube resoluta, sed ex aduerso appareant.</i>	69
<i>An ad Orientem, ubi arcus Irinus desinit, aurum inueniatur.</i>	70
<i>Iris cur Innonis nuncia ab antiquis Poetis dicatur.</i>	71
<i>Cur aliquando dua Irides, vel tres, vel etiam tot Soles aut Luna visantur.</i>	72
<i>Halo quid.</i>	73
<i>Quid sentiendum de casu stellarum, siue materia micantis instar stella.</i>	74
<i>An stella noua exoriantur.</i>	75
<i>Chasmatum causa qua sit.</i>	76
<i>Quid Cometa sint.</i>	77
<i>An Cometa quoque supra Luna regionem ascendant, &c.</i>	78
<i>Quæ sit Cometæ obseruandi ratio.</i>	79
<i>An non & ex circulis, signis, gradibus & polis cæli quadam adsint operi philosophico.</i>	80
<i>Cum alii hac aliter interpretentur, quid hic sentiendum sit.</i>	81
<i>De erectione figurarum cæli, seu nativitatum certarum personarum, quid sentiendum sit.</i>	82
<i>Astronomia quo censu habenda.</i>	83

I N D E X
T E R T I Æ D I E I.

De Terræ fossilibus, cuius ænigmata sunt
numero 75.

<i>Cadmus ex quo genere serpentem occiderit.</i>	84
<i>Cadmia an in opere necessaria.</i>	85
<i>Quid agendum cum hoc dracone Cadmeo.</i>	86
<i>Quid draconi interfecto faciendum.</i>	87
<i>Cadmia an in se principia philosophica habeat.</i>	88
<i>Quid dicendum sit ad hoc, quod alii tria huius subiecti, ut & rerum omnium, principia statuerunt: ut, sal, sulphur, & Mercurium.</i>	89
<i>Vulgata Chymicorum opinio an impugnanda.</i>	90
<i>Quid de noua medicina statuendum.</i>	91
<i>Autoritate inflatorum & arrogantium ne quis moueatur.</i>	92
<i>Quodnam horum principiorum tempore prius.</i>	93
<i>Quod sit nobilius.</i>	94
<i>Argentum viuum unde.</i>	95
<i>Mercurius vulgaris, cur non sit materia.</i>	96
<i>Quis igitur sit Mercurius.</i>	97
<i>Sulphur quale sit.</i>	98
<i>An in montibus generetur.</i>	99
<i>Ex quo generetur hoc sulphur.</i>	100
<i>Si sulphur philosophicum cum vino quid commune habet, hoc probandum erit se. undum quinque sensus exteriores.</i>	101
<i>Clarius exponitur quid sit sulphur apud philosophos, & unde extrahatur, an è spiritibus, an vero è corporibus.</i>	102
<i>An è Luna & Sole educantur.</i>	103
<i>An sulphur hoc in corporibus sulphureis quarendum, indeque educendum sit.</i>	104

ÆNIGMATVM.

- Vilitatem subiecti eius, unde eorum sulphur educitur, aut lapis conficitur, cur philosophi adeo inculcent, & an ita sit, ut dicunt.* anig. 105
- Quid de Marte Iouis filio statuendum.* 106
- Si vilius adhuc Marte id sit, an non sulphur philosophicum lateat in silice, aut lapillis albis, quibus ipsum ferrum in chalybem figitur, unde Marte fixius eorum sulphur videtur.* 107
- Filio missò, an non sulphur philosophicum sit in patre, nempe Ioue.* 108
- Quid de Deorum auo, Saturno, sentiendum, ane hic penes se habeat sulphur philosophicum, quod ab eo, veluti virilia, amputandum & segregandum sit.* 109
- Saturni mentio cur toties in schola fiat, si non est requisitum philosophicum.* 110
- Annon cum Saturno aperiantur porta scientiarum, secundum Rhasim.* 111
- Ad Venerem, suauitatis Deam, digitus animusque intenditur.* 112
- Venus an pro sulphure, an vero pro argento viuo accipiatur.* 113
- Quid Venus cum Marte habent commercii.* 114
- De Harmonia, Cadmi uxore, Veneris filia.* 115
- Aurum quomodo è plumbo generetur per naturam, & per consequens possibile sit, ut per artem plumbum in aurum promoueatur.* 116
- An Apollo ex Diana, & hæc ex Saturno oriatur.* 117
- An itaque plus gratia & amoris senex nepotibus exhibeat, quam filijs, quos deuorare voluit.* 118
- Quod si Saturnus cum filia Venere in vno thalamo collocatur, an non inde generatio speranda sit.* 119
- Quis fiat, quod mater mortalis, à filio immortalis in utero eius existente a morte non vindicetur in vitam.* 120
- Quid? si Saturnus Marti copuletur.* 121
- Quid causa sit, quin coeant in unam substantiam mediocris liquefactionis, temperamentis, & essentia æquata hæc duo corpora nimis dura, sicca, calida, &c.* 122

Quid

I N D E X.

- Quid de Iouis & Martis copulatione sentiendum.* 123
In Ioue & Venere, tanquam in Tutia, an Tinctura perfectio lateat. 124
An Saturnus & Iupiter inter se miscendi. 125
*Quid si fermentum ex nobiliori genere iam dictis binis inter se mixtis
 adiciatur, an non fermentum fermentatum in sui naturam trahat &
 conuertat?* 126
*Cum philosophi dicant expresse, magisterium fieri ex corporibus & spiri-
 tibus, prater corpora iam dicta & spiritu opus est: cum vero abnegent
 Mercurium vulgi, Antimonium tamen recusare nequeant (cuius si-
 gnum est, quod ei currum triumphalem attribuunt, & in medicina
 corporis humani primas) quid sentiendum.* 127
*Cum Antimonium sit crux multorum chymicorum: annon extra artis
 pomaria eiiciendum sit.* 128
*An fimo vel calore capricorni, rosetum philosophicum latificari ne-
 queat.* 129
*Quod si caper hic Marti occurrat, cui proprius addicatur aries, an non
 hinc stella in Erichthonio exorta, robur à Marte, fixitatem & calorem
 acquireret.* 130
An non in Sole, Luna, & Mercurio quid veritatis in sit. 131
*Luna motus intermedius inter Saturnum & Solem in sphaera subterranea
 obseruatur apud naturam. Annon & hinc apud artem tale quid pra-
 supponatur.* 132
*Quid utilitatis sit in Mercurio extractis ex corporibus tam perfectis,
 quam imperfectis.* 133
An non extrahatur Mercurius cum Mercurio & aqua forti. 134
*Mercurius ex Saturno rite extractus an admittat coagulationem sui in
 aurum.* 135
*An possit fieri Tinctura, antequam aequationis aequilibrium pratergre-
 diatur.* 136

ÆNIGMATVM.

<i>An non Mercurius vulgi, vel Saturni, vel Antimonii per aurum coagulari possit.</i>	emig. 137
<i>Quid de Tinctura volatili statuendum, an ea figi possit, nec ne.</i>	138
<i>Quid oleo Antimonii distillari per ascensum in Retorta ex Minera post putrefactionem in fimo tribuendum sit.</i>	139
<i>Anne aqua gradativa & fixativa in hoc opere quid prestens.</i>	140
<i>Cementatio cum pulueribus (eiusdem efficacia) fixatiuis, quid utilitatis promittat.</i>	141
<i>Quid arcani sit in crocis metallorum.</i>	142
<i>Quid respondendum sit iis, qui Tincturam quasuerunt in omnibus hisce, Metallis, spiritibus, Mercurio, aquis, oleis, salibus, &c. & nihil inuenientes, totam artem damnarunt, ut impossibilem.</i>	143
<i>Lapis Tinctura proximus, quis sit.</i>	144
<i>An præter hunc alius quoque lapis sit, Tincturam præferens.</i>	145
<i>Quid de lapide Lazuli sensiendum sit.</i>	146
<i>Quomodo lapidis Lazuli color ex sua minera extrahatur.</i>	147
<i>Quid si in opere philosophico, unguento vel pinguedine oleosa, tinctura carulea ex suis corporibus extrahatur, & aqua pluuiæ seu clara seruetur da commandetur.</i>	148
<i>Cur animam lapidis voces unguentum.</i>	149
<i>Cur hac pars lapidis appelletur unguentum.</i>	150
<i>Quod sit proprium nomen lapidis.</i>	151
<i>Quis sit pater lapidis, & quis auus.</i>	152
<i>Ioue multorum filiorum patre, num forse hic Dionysius intelligatur.</i>	
153	
<i>Num plus fidendum sit mineris, quam metallis: perfectis, quam imperfectis, corporibus quam spiritibus, aut contra.</i>	154
<i>Quid de reductione metallorum in primam suam materiam statuendum sit: an scilicet ea sit superflua; an vero necessaria.</i>	155
<i>Quomodo retexi possint metalla.</i>	156
****	2
	240

I N D E X

- *Quo usque retexenda sint, an usque ad elementa simplicia, an vero amplius ad materiam primam, nudatam ab omni forma.* 157
- *Qua sit mens Basilii Valentini in descriptione eius, primæ materiæ lapidis philosophici.* 158

Q V A R T Æ D I E I.

De Vegetabilibus, cuius ænigmata sunt numero 63.

- *An non rosa apud philosophos locum habeat.* *anig.* 159
- *Quas ob causas rosa vegetabilis assimilatur minerali & philosophica.* 160
- *An partus rose virginis tinctura quoque assimilatur.* 161
- *Quæ causa sit albedinis & rubedinis in una specie rose.* 162
- *Quæ causa sit, cur spiritus vitrioli tinctura rosarum rubearum in paucis guttis admixtus, rubedinem eius exaltet, augeat, & diu illasam conseruet.* 163
- *Cur aqua fortis capita rosarum rubearum recentium, muria conditarum, pallentium, etiam hyeme optimo rubore tingat & imbuat.* 164
- *Cur rosa rubea, etiam in frutice manens, fumo sulphuris vulgaris vertatur in album, aut saltem distincta eius folia, quæ fumus attigerit.* 165
- *Quid antiquiores de rosa rubedine senserint.* 166
- *An non & lilium philosophia conueniat.* 167
- *An non huc spectent flores Vergiliano ænigmate tecti, &c.* 168
- *Quid de Hyacintho,* 169
- *Quid intelligatur per Hyacinthum.* 170
- *Narcissus quid habeat mysterii.* 171
- *Quid significetur hoc figmento in Chymicis.* 172
- *Quid existimandum de Helenio.* 173
- *An plures sint planetæ Chymicis allegoriis insignes.* 174
- *Quid Mercurialis præstet in hoc opere.* 175
- Quid*

ÆNIGMATVM.

<i>Quid Lunaria.</i>	anig. 176
<i>De flore Solis, an hic quoque Chymia inseruiat.</i>	177
<i>An huius generis plura sint.</i>	178
<i>Quid de croco, seu eius flore statuendum.</i>	179
<i>Quid sentiendum de elementorum extractione ex chelidonio, quod muris & sepibus adnascitur.</i>	180
<i>Faba Ægyptia seu Colocasia, quid commune habeat cum Chymicis tractationibus.</i>	181
<i>An Moly aliquid Chymica proprietatis in se habeat.</i>	182
<i>Quid de Glaucione herba sentiendum, qua pisces, prius mortui, creduntur in vitam rediisse, & aquam repetiisse.</i>	183
<i>Quantum fidei illis adhibendum sit, qui flores variorum colorum arte facere vel tingere presumunt.</i>	184
<i>Tritici inuentio & cultus primus cui attribuitur.</i>	185
<i>Quid atavi nostri intellexerint per Triptolemi sub igne indurationem, eius currum volatilem, dracones, & frugum seminationem.</i>	186
<i>Quinam è philosophis huius agricultura philosophica meminerint.</i>	187
<i>Quis progressus sit ab initio ad messem auream.</i>	188
<i>Quid deinde agendum, semine tritici preparato.</i>	189
<i>Quantus calor huic tritico philosophico, ut feliciter crescat, adhibendus sit.</i>	190
<i>Cur contra axiomata Natura calor Solis in Cancro non sit maximus, in quo maior radiorum eius reſtitudo terris communicatur, propior ad verticem nostrum accessus, longior ab aequatore remotio; sed in Leone, in quo hæc omnia sunt deminuta.</i>	191
<i>Quis color tritico philosophia maturo, & quod signum eius perfecta coſtationis.</i>	192
<i>Vnde illa rubedo exoriatur, ex quibus qualitatibus, vel elementis</i>	193
<i>Sit ne multiplicatio Tinctura, ut tritici.</i>	194
<i>Quot sint partes arbuscule triticea.</i>	195
<i>An & tale quid sit in magisterio, quod triticum regitur & defenditur à</i>	

I N D E X

<i>paleis seu aristis, ne volucres id absument, & vacua relinquuntur horrea.</i>	anig. 196
• <i>Vini inuentis cui ascribatur.</i>	197
• <i>An Bacchus vini inuentor sit.</i>	198
• <i>Quot sint gradus tractationis vini, seu eius spiritus educendi.</i>	199
• <i>Quomodo lapis assimiletur tractationi circa vites.</i>	200
• <i>Quid etiam circa vini expressionem considerandum.</i>	201
• <i>Cui assimiletur opus spiritus vini extrahendi.</i>	202
• <i>An sit similitudo inter tincturam, cor humanum, & vini spiritum.</i>	203
• <i>Trifolium an non lapidi, qui triangularis est, assimiletur.</i>	204
• <i>Herba magica apud antiquos qua comemoretur, & quid iis tribuatur.</i>	205
• <i>De sylua Nemea, & leone in ea.</i>	206
• <i>An sylua ad opus philosophicum spectet.</i>	207
• <i>Vnde hic leo in hanc syluam peruenerit.</i>	208
• <i>Quid de Martis ligo censendum, in quo Aeta, Solis filius, vellus aureum suspendit, victoribus periculorum auferendum.</i>	209
• <i>Quid de arboribus Hesperidum, aurea mala ferentibus.</i>	210
• <i>Quid de ulmo loquace Gymnosophistarum sentiendum.</i>	211
• <i>De arbore casta Theophrasti, & qua hic contractionis & expansionis ramorum causa naturalis sit.</i>	212
• <i>Quid de agno Tartaria existimandum.</i>	213
• <i>Populus arbor Herculi cur sacrata.</i>	214
• <i>Quid de Apollinea amasia, Daphne, statuendum sit, qua in laurum mutata est.</i>	215
• <i>Cur myrtus Veneri, & oliua Palladi dicata sit.</i>	216
• <i>Quid de moro arbore & myrrha existimandum.</i>	217
• <i>Lotos & Pala, quales sint arbores.</i>	218
• <i>Quid de Platano & Palma.</i>	219
• <i>Aenigmata vernacula.</i>	220
• <i>Nonnullorum arborum natura & proprietates chymicis laboribus conuenienter applicantur.</i>	221

ÆNIGMATVM.
 QVINTÆ DIEI.

De Animalibus, cuius ænigmata sunt
 numero 60.

Bos propter quam causam in Ægypto cultus tantoque honore affectus fuerit.	anig. 222
An philosophi quoque equi ac Cameli mentionem faciant.	223
An non mulus sit in opere, eiusve similitudo.	224
De apro an meminerint philosophi.	225
Quid de cerua.	226
An & monoceros in arte celebratus sit.	227
Inter belluas carnivoras an & Leo philosophis innotuerit.	228
An ursus in magisterio cognitus.	229
Forte & lupus in magisterio cognoscitur.	230
An canis semper lupo coniungatur ut aduersarius.	231
Aries an non sit in opere.	232
An nunquam per arietis aut ovis pellem liber chrysopæiam continens intellectus fuerit.	233
An non etiam aliquando panthera versicoloris mentio fiat.	234
Leopardus unde nascatur.	235
Quid de lynce.	236
Quid causa sit, cur Ægyptii felem adeo honorarint, ut capitale fuerit Romano aliquando occidisse felem.	237
Quid iidem per Cynocephalum intellexerint.	238
An alias canis, si Mercurium denotat, apud antiquos philosophos mentio fiat.	239
Qua volucres maxime celebrata sint, & in corte philosophica mansuefacta.	240
De gallinaceis qua tradantur.	241
Ceruus inauspicata avis, quid in philosophia praestet.	242
	Forte

I N D E X.

<i>Fortē & Columba alba est in opere visenda post coruum.</i>	anig. 243
<i>An & pavo opus hoc illustret.</i>	244
<i>Quid cause putetur, cur Noctua Palladis avis aestimetur, ut & pavo Iunonis.</i>	245
<i>Quid de cygno statuendum.</i>	146
<i>Num vultur sit Chymia notus.</i>	147
<i>An aquila desit Chymia, & quibus accommodetur rebus.</i>	248
<i>Quid de Ibide censendum, an & illa Chymica sit.</i>	249
<i>An Phœnicem inter aues viuas, an allegoricas recensent.</i>	250
<i>Qua sint pisces in mari philosophico.</i>	251
<i>An & echeneis ibidem sit.</i>	252
<i>Quid de pastinaca marina referatur.</i>	253
<i>Quid de purpura & murice sentiendum sit.</i>	254.255
<i>Quae sint causa, propter quas adeo frequenter Tyrium colorem inculcent.</i>	256
<i>Cur Aegyptii onyrium piscem inter sacra animalia coluerint.</i>	257
<i>Quid cum Osiridis pudendis absuntis factum sit.</i>	258
<i>Quo sensu ista dicantur, an historico, an allegorico.</i>	259
<i>Quid autores quidam tradant in genere, de differentia, sensu, generatione & proprietate piscium.</i>	261
<i>Cur Aegyptii Crocodilum venerentur.</i>	262
<i>Draconis & serpentis natura exponitur, atque ad Chymiam accommodatur.</i>	263
<i>Sint ne plures pisces mira natura, qui aliquid mysterii Chymici occultent.</i>	260
<i>Cur Mercurius, Deorum nuncius, ut fingitur, in caduceo suo geminos gestet serpentes alternatim sibi implicitos.</i>	264
<i>Cur idem Mercurius Aesculapio, cui serpens quoque pro insigni est, obstericus officium praestiterit, quemadmodum & Dionysio.</i>	265
<i>Cur Dionysio quoque serpens occisus ascribatur.</i>	266
	A 18

Æ N I G M A T V M.

- An Python ille, ab Apolline sagittis interemptus, luc quoq; spectes.* 267
- Quid sibi velit Echidna, tot monstrorum mater.* 268
- An Herculis hydra differat ab echidna & aliis eius generis serpentibus*
269
- An viperæ philosophis cognita.* 270
- Quid causa sit, cur a viperæ morsi ab eadem remedium sibi quarant.* 271
- An alia serpentum genera sint, quæ operi philosophico conueniant.* 272
- Quid Salamandra præstet in hac arte.* 273
- Basilisci usus in philosophia quis.* 274
- Quis sit finis vel usus insectorum in mundo.* 275
- An unquam hæc tantilla nocuerint mortalibus.* 276
- Quid insecta ad Medicinam aurigenam conferant.* 277
- Quomodo hoc in insectis fiat euident.* 278
- Quid de apibus dicendum.* 279
- Si nulla existerent apes in natura, an ex sola putrefactione apes produci
possent.* 280
- Quid de bombyce censendum.* 281
- Anne alia insectorum genera sint, quæ ex putrefactione orientur.* 282

S E X T Æ D I E I,

De Homine, cuius Ænigmata sunt
numero 38.

- Cur tanta diuersitas in humana facie obseruetur, ut vix duo Menachmi
in mille myriadibus occurrant.* 283
- Cur in tam angusto humana faciei spacio tam angusta forma & stupenda
pulchritudo contineri & variari possit.* 284
- Quæ species reip. in humano capite adumbretur, & quomodo.* 285
- Rex septem viralis senatus humani capitis delineatur.* 286
- Quæ maxima sit Europæ huius dignitas.* 287
- *****
Vnde

I N D E X.

Vnde illud sit, quod Medea dicit:

————— *video meliora, proboque;*

Deteriora sequor.

<i>An in hac Europa plures domini & reges sint sui iuris.</i>	289
<i>Quomodo intelligendum sit, quod dictum est, intellectum non fieri, organ: cis mediis, & nihilominus species intelligibiles statuta sunt.</i>	290
<i>Species intelligibilis qua sit, & unde fiat.</i>	291
<i>Quo medio vel instrumento sensibiles illa species recipiantur & disponantur, cum illa ipsa non in se agant.</i>	292
<i>Quomodo differat hic spiritus animalis à rationali hominis anima, & quomodo hæc ab intellectu & specie intelligibili.</i>	293
<i>Sensu communi quidam homines utentes intellectum agentem nunquam aut rarissime cur exercent.</i>	294
<i>Quis fiat, quod homines plures delectentur corporis bonis, & externis fortuna, quam intellectus: cum tamen hæc vera bona sint, illa pro arbitrio usurpantis, interdum quoque mala.</i>	295
<i>Cur homo vocetur animal.</i>	296
<i>Cur Logici hominem in suis illis terminis animal describant.</i>	297
<i>Europa an caput mundi sit.</i>	298
<i>Cur Africa pectus in microcosmo exprimat.</i>	299
<i>Operationis in utroque corde & Sole, comparatio.</i>	300
<i>Quis ad chymiam utriusque mundi, magni & parvi, sit respectus, ubi & potior huius colloquii finis.</i>	301
<i>Habeat ne cor in corpore illo seu mundo metallico suum motum.</i>	302
<i>Quid huic aeri in maiori mundo respondeat.</i>	303
<i>In homine, seu pectore eius (quod Africa est) unde initium motus, & quid ei respondeat.</i>	304
<i>Sintne quatuor elementa in his quatuor pectore contentis.</i>	305
<i>Sit ne aer adeo necessarius ad opus, veluti est homini respiratio, seu aeris attractio per pulmonem.</i>	306
<i>Cur Nilus in maiori mundo potius aerem quam aquam referat, respectu minoris,</i>	307

ÆNIGMATVM.

<i>minoris, seu aeris attractionis in pectore.</i>	<i>anig. 306</i>
• <i>De ore Nili Ægyptii, & qua aeris in opere philosophico sit origo.</i>	307
• <i>Cur Africa det homines nigros, utpote Æthiopes seu Nigritas, & an hoc quoque conueniat operi philosophico.</i>	308
• <i>Inferior venter, quamobrem in magno mundo Asiam exprimat.</i>	309
• <i>Asiatici cur molles & luxui dediti.</i>	310
• <i>Asiæ virtus vegetatiua lapidi philosophico.</i>	311
• <i>Qua ratione minerale dicatur.</i>	312
• <i>An in profano huic quid sit simile.</i>	313
• <i>Quenam sit illa regis filia.</i>	314
• <i>Cur lapis animalis dicatur.</i>	315
• <i>Quomodo vegetare possit, cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi non possit.</i>	316
• <i>America cur cum artibus externis parallela videri possit.</i>	317
• <i>An igitur opus philosophicum homini non alias in toto, aut in parte ascribitur.</i>	318
• <i>Testimonia autorum quorundam, in quibus partium hominis meminerrunt.</i>	319

ERRATA.

In Odes Alcaicæ Jac. Pontani Heidelb. Strophen 2. versu vlt. *dele,*
puto. & Strophen 8. v. 3. lege, *terra carv.* Pag. 1. lin. penult. *Ca-*
miciq; Camp. pag. 2. lin. 30. *utrig;* 3. lin. 8. *extremis ter.* 4. l. 3.
sit dub. 6. l. 19. *incorrupt.* & lin. vlt. *verum essent.* 19. l. 24.
amore. & l. seq. *conuenit,* vt. 23. l. 2. *distantiã,* 25. l. 25. *a*
terra conv. 29. l. 20. *quinquennes.* 37. l. 30. *corpulentior.*
 38. l. 34. *inter cael.* 63. l. 11. & 80. l. 4. Hieroglyph. 80. l. 29.
lingua vrs. 85. l. 20. *sulphur verum.* 91. l. 2. *obfiso,* *volupe est.*
 116. l. 12. *donec ad iustam acmen.* 141. l. 33. *Marmarotide.*
 145. l. 22. *seu.* 217. l. 9. *soles mundani.* In Indicis item prin-
 cipio pro *Archelaus,* lege *Achelous.*

SEPTIMANÆ PHI- LOSOPHICÆ

Prima Dies:

DE CORPORIBUS SIM- plicibus, Cælo & Elementis.

ALOMON ILLE ISRAELITARVM REX, vt votum sapientiæ obtinuit, sic non solum apud suos, sed & exteros famâ celeberrimus exstitit. Hinc à remotis Arabiæ (vel, vt alii volunt, Æthiopiæ) finibus Regina *Saba* excitata Hierosolymam magnifico comitatu & donis pretiosissimis instructa, longis itineribus contendit, nempe vt sapientiam eius, occultis naturæ mysteriis in modum ænigmaticarum questionum ipsi ad enodandum propositis, exploraret. De hac prudentissimâ sceminâ, Reginâ, variæ diuersorum sunt opiniones. Alii enim eam *Persicam Sibyllam*, quam *M. Varro* primam in ordine *Sibyllarum* numerat, statuunt, vt *Nicanor*, *Iustinus*, & *Suidas*, eamq; ad mare rubrum in vrbe *Noë* natam; alii *Babylone* patre *Beroso* (qui tribus libris *Chaldæam* conscripsit historiam) & *Erymanthe* nobili matrona: Quidam hanc *Phæbadem* vocant *Sambethen*, quasi *Noë* filiam, à *Sem* & *Iaphet* ita dictam: A nonnullis *Cumana* æstimatur, quia ex *Babylone* venerit in *Italiam*, *Cunisq;* campanis responsa fatidica reddiderit; ita vt *Persica*, *Erythræa*, *Phrygia*, *Cumæa* & *Cumana* pro eadem ab authoribus po-

A

natur.

natur. *Pausanius* in Phocicis scribit, illam conuersatam fuisse cum Hebræis, qui supra Palestinam habitabant, ex quorum libris multa didicerat, & fuisse vocatam Sabam. Ideo Hebræam, Iudæam, Chaldæam & Ethiopicam vnam eandemq; fuisse putant. *Pausanias* de ea ita loquitur: *Post Demo in satidicarum seminarum numerum conscripserunt Hebræi, qui supra Palestinam sunt, gentilem suam Sabam nomine, quam Berofo patre, matre Erymanthe genitam tradunt: De hac Saba Glycas Annalium parte 2. ita scribit: Ceterum Sabæi natio sunt Ethiopica: Eorum Regina fuit illa admiranda Sibylla: Quippe qua cum legem ignoraret, nec vates audiuisset, per Salomonem sapientia subministratorem Deum predicauit: Celebretur, ait, Dominus Deus ille tuus, qui tibi sic fauerit, vt te Israëlitarum solio Regem imponeret.* Eius historia recitatur primo Regum, cap. 10. item 2. Chronicorum, cap. 9. vbi distinctè tractatur, quomodo illa cum summo apparatu hominum & camelorum portantium dona, aurum, gemmas, & aromata pretiosissima, venerit Hierosolymas ad *Salomonem Israëlitarum Regem*, vt præsens disceret & exploraret, an eius sapientia famæ de eo publicatæ per totum orbem terrarum, responderet: Quæ postquam diuersis quæstionibus & ænigmatibus Regem tentasset, essetq; à Rege de aliis interrogata, in admirationem tantæ sapientiæ rapta, considerans *Salomonis* opulentiam, ornatum, seruos, vestimenta, cibos, & sacrificia quotidiana, exclamauit: *Beatus es, ô Rex, beati serui tui, & populus tuus, qui assidue tibi assunt. Benedictus Dominus Deus tuus, qui te constituit in throno Regio.* Cumq; donasset *Salomoni* centum & viginti talenta auri, multasq; gemmas & aromata pretiosissima, reueria est in suam ditionem. Quod autem de physicis occultis seu naturalibus eius ænigmata fuerint, inde constat, quia nec de rebus Theologicis, nec de Ethicis esse potuerint, in quibus ea à *Salomone* longissimè distabat, cum eius religio & morum doctrina longè alia esset, quàm *Salomonis*, vnde nec à *Salomone* responsa sibi satisfaciencia accipere potuisset. Subiectum igitur vbique commune fuit, in quo neutri diuersitas apparere potuit, idque solum est naturæ (quæ vbique vna & eadem) consideratio, nec saltem speculatiua, sed potius practica, qualis ex naturali Philosophiæ opere vera & rebus consentanea probatur. *Suidas* de eadem Regina in hunc modum scriptum reliquit: *Sibylla Chaldaea, que à quibusdam Hebræa nominatur, & Persica, suo nomine Sambetbe dicta, à beatissimo Noa oriunda, de Alexandro Macedone vaticinata est, cuius meminit*

Nica-

Nicanor, qui vitam Alexandri scripsit. Hac de Domino Christo & eius aduentu plurima prädixit, de turri Babylonica & diluuió. Reliquæ cum ea consentiunt, nisi quod huius libri sunt 24. de gente qualibet atque regionibus diuersis agêtes. Georgius Cedrenus, Regina Sabæ, inquit, quæ à Græcis Sibylla dicta fuit, auditâ Salomonis famâ, Hierosolymam venit, vt propositâ questione de sapientiâ eius periculum faceret. Nam & ipsa Sibylla ob ingenij promptitudinem, sapientiamq; & rerum multarum peritiâ magni erat nominis. De hac etiam Dominus dixit: Ab externis terra finibus Austrinam remisse Reginam, vt sapientiam Salomonis cerneret. De Christo, eiusq; miraculis ita vaticinata est:

Panibus & quinq; & binis ex piscibus olim
Millia quinq; virum in desertis exsaturabit:
Quin & fragmentis collectis reliquiarum
Bissenos cophinos, vt sit sperare, replebit.

Deum quoque, completo seculorum tempore, mundum subuersurum dicit, & iudicaturum omnes homines, secundum quod vnusquisque egerit in vitâ, ita redditurum mercedem secundum sua opera; bonis & piis vitam æternam, omnibusq; bonis affluentem; improbis verò & sceleratis mortem & supplicia nunquam desitura; hoc modo:

Sed cum iudicium iam tandem venerit orbis,
Censebitq; pios homines Deus ipse, malosq;
Atq; malos rursus tenebras detrudet ad imas:
Tum demum noscent quàm flagitiosa patrârint;
Terra piis autem nutritrix habitanda manebit.

Hæc Regina postquam ad Salomonem venerat, causam sui aduentus exposuit; Quapropter à Salomone humanissimè accepta & tractata est: Eodem tempore Hyramus Princeps Tyri sagacissimus, qui hæc exercitationes Philosophicas iam pridem cum Salomone institutas frequentauerat, vt vtrunque, & Regem & Reginam, sapientiâ præcellenti Par illustrissimum, salutaret, Hierosolymam se contulit: Quibus in palatio quodam congregatis, Rex animi sui gratitudinem & intentionem sequenti declarauit oratione:

Magnum me vobis, Principes præclari, debere gratiam, facile agnosco, Salomonis
qui, relictis vestris ditionibus & amicis, hucusque meâ de causâ diffi- prima ora-
ciliâ susceperitis itinera, vt in Sapientiæ Theatro inchoanda me- tio.

cum iniretis fœdera. Quæ res mihi tam grata, quam quæ gratissima, accidit. Quod si talem me vobis præbere possem, qualem expectatis (de voluntate beneficiendi ne sit dubium) esset sanè cur Deo Optimo Max. perpetuas agerem gratias. Cùm itaque sapientiæ excolendæ gratiâ potissimum conuenerimus: constitui hanc *Septimanam* nostro colloquio consecrare, per dies singulos ita ordinatam, vt à simplicioribus ad magis composita procedamus. Nam hoc ipso primo conuentus die de *Cælo & Elementis* singulis tractabimus: Secundo de compositis ex Elementis, at imperfectè mixtis, quæ meteora dicuntur: Tertio die de fossilibus ex terra petitis, inter quæ metalla sunt potiora: Quarto de vegetabilibus quibuscunque: Quinto de animalibus brutis, seu solâ sensitiuâ animâ præditis: Sexto de homine rationali: Septimo Sabbatum & Requiem celebrabimus in meditatione supercælestium & æternæ Beatitudinis. De naturis autem iam dictis ita agemus, vt liberè nostras sententias absque alterius præiudicio proponamus ita, vt veritas earum ex causis perspiciatur, quibus ænigmata occultæ Philosophiæ seu Hermeticæ (propter quæ reliqua omnia discutiuntur) de quaque materiâ adiciemus, nobisq; inuicem dissoluenda proponemus, in quibus si quis victor euadet, meliori iure hominis (vt pote intelligibilis naturæ) nomen obtinebit, quàm si decies mille hostium sanguineâ manu & ferina rabie occidisset. Ego equidem lubens vestras propositiones siue quæstiones primus experiar præstolando, quid ex arcanis Philosophiæ, vulgo non cognitis, sitis allaturi.

REGINÆ SABÆ RESPONSIO.

Magna est, ô Rex, sapientia tua, admirabile eloquium, & diuinum iudicium; quæ cùm mihi in meâ regione, populari famâ, celebrata essent, non potui quiescere, antequam hisce oculis te præsentem viderem, & auribus differentem audirem. Quod cum mihi contigerit, fœlicem me existimo; fœliciores autem, si me, vt tute obtulisti, colloquio & responsione tuâ ad interrogata æquissimâ dignatus fueris. Primò itaque quærendum, iuxta ordinem à te constitutum, de cælo visibili, eoq; contentis, nec non de Elementis. *Dic igitur, Sapientissime Rex, quæ potior & dignior pars in Philosophia occulta, an Cælum, an vero Terra?*

ÆNIG.
MA I.

SALO.

SALOMON:

In magno hoc mundo terra est corpulentius & densius Elementum; cœlum autem substantia rara & peruia: deinde terra est centrum; cœlum circumferentia: tertio terra est fixa & stabilis; cœlum aërium & mobile. Sic Philosophorum cœlum & terra se habent. Unde terra nobilior est cœlo in hoc magisterio; in magno mundo non item.

SABA:

Non videtur, quod cœlum sit aërium, & terra immobilis stet,

SALOMON:

Si de Cœlo Terraq; compositi Philosophici (quod *mundus philosophicus* hinc dicitur) inquisitio fiat, cum similitudine à cœlo & elementis mundi translata ita dicatur: necesse est, vt primò sententiam meam, quæ in multis communi Philosophiæ non correspondet, de hisce præmittam, quò dilucidior aliarum quæstionum fiat explicatio.

Terra in medio mundi sita, immobilis existit, nec, vt Copernicus **Terra** ex hypothesi astronomicâ affirmat, cœlo stante, 24. horis circumducitur supra polos vel axem mundi; in cuius medio punctus est centralis, ad quem grauia omnia tendunt, nisi impediuntur obstaculis. Terram hanc esse magis compactam, solidam & grauem circa partes centro propinquiores, superficiei autem contrâ, verisimile est. Terra complectitur, vt continens, in suis lacunis & locis depressioribus aquam, Oceanum & maria.

Aqua igitur secundum elementum, vt terra primum. Aqua cum **Aqua** terra vnum globum efficit rotundum, qui tamen versus vnâ partem ex obseruatione recentiori depressior inuentus est; siquidem in nouâ Semblâ hyemantibus Sole infra horizontem descendente ad certum diem, ille non prius emergere debuit, si rotunditas perfecta terræ esset, quàm in eadem ab Æquatore declinatione, cum contrâ ferè integro mense citius apparuerit.

Aër globum hunc circumdat, & extendit se ad extimum cœli stellarum fixarum. **Act.**

Ignis Elementum quidem est, at certum locum suæ permanentiæ **Ignis** non habet. Est autem in omnibus cæteris Elementis inuisibiliter,

nempe in tertâ, aquâ, aëre: Aër quò altior, eò subtilior & penetrabilior, celerior, serenior, actiuior.

Cœlum aërium quomodo probetur. Cœlum aërium diximus, primò authoritate Sacrarum literarum, quæ, Mose, ex diuina reuelatione, teste, cœlum ex aqua conditum affirmant, & in Psalmis cœlum ex aquis expansum dicitur. Id ratio quoque affirmat: Nam ex crassiore substantia, quàm aër, esse non potest, nec est interstitium, quo aër, qui penetrat omnia, prohibeatur, vt non ascendat.

Cœli orbis. Cœli orbis esse fictitios & saltem hypotheses astronomicas facile quis ex se animaduertet: Ergo Planetæ suos proprios motus liberè perficiunt. Interim aërium illud cœlum 24. horis, cum contentis motu primo, non violentiâ alicuius orbis, sed diuinâ virtute, liberimè circumducitur. Quæ omnia ab experientia quoq; stabiliuntur: Nam multi Cometæ visi sunt supra Martis altitudinem ascendisse, qui cum ex terrâ sint exhalationes eleuata & coagulata, à Sole autem illustrata; (vnde illis lux) Marsq; ipse Planeta nonnunquam obseruetur Sole inferior: hinc patet, nec esse orbis, nec cœlum diuersum ab aërio tractu sublunari.

Aristotelis sententia de cœlo. Aristoteles Ethnicus cœlum statuit ex quinto elemento, in corruptibili & omnis mutationis experte, idq; ideo, quia affirmabat, Mundum fuisse ab æterno, & mansurum in æternum; vt hoc probaret, hanc fictionem de cœli substantiâ introduxit, idq; non aërium, nec cum corruptibilibus elementis quid commune habens, sed diuersæ essentiæ. Idè asserit, quòd Sol & homo generent hominem, animamq; humanam pro entelecheia, seu actu primo & substantia ex elementis

Nostra ipsi contradicens. orra ac corruptibili habuit. At in his Ethnico Philosopho contradicimus. De Anima Rationali hominis, quod illa non à Sole, nec ex elementis proueniat, septimo huius septimanæ die differemus; nunc de Sole quædam adiiciemus. Est autem in cœlo Sol, quasi cor magni (vt Plato mundum vocat) alicuius animalis; à quo tria propagantur in

Sol. circumposita corpora, nempe, *Lumen, Calor, & Virtus.* *Lumen* communicatur omnibus cœli corporibus, quæ lucent, nempe stellis, ac terreno globo, cui circumstans aër illuminatur, quatenus à solari lumine

Eius lumē. attingitur. *Calorem* Sol ad inferiora & superiora simul diffundit: ad superiora, nempe Planetas, quorum qualitates & virtutes suo calore temperat, & in effectum ducit: ad inferiora, nempe Terram, vbi mi-

neralia, vegetabilia, & animalia eius calore perfusa gaudent, crescunt, & augetur. *Virtutem*, quam similiter circum se superius & inferius diffundit, ad stellas, in primis Planetas, vt per reflexionem quandam ab illis communicetur rebus nascentibus, cum singuli Planetæ suas virtutes temperarint & coniuæxerint cum solari: ad terram, vbi crescentibus necessaria est omnibus. Et si bene rem introspeciamus, penitiusq; consideremus, Sol in cœlo, vt cor in humano corpore procedit in suis operationibus. Cor ex sanguine puriore fabricat spiritus tenues, aërios, sed igneæ naturæ, calidos & siccos, motu contractionis & dilatationis, quos deinde mittit per artèrias carotidas in cerebrum, vt ibi frigiditate & humiditate cerebri in reti formi complexu temperentur & fiant spiritus animales sensibus omnibus & motibus causandis in corpore aptis: ita Sol siue ex puriore aëre, siue aliàs, fabricat essentias subtilissimas, quibus insunt Lumen, Calor, & Virtus, antea dicta, easq; transmittit ad stellas omnes circumcirca in cœlo sitas, hoc est, errantes & fixas. Atque hæc essentiæ subtilissimæ ita lumine, calore, & virtute præditæ, temperantur virtutibus illarum stellarum, & tum immittuntur terris, & sunt vis illa viuifica, quæ facit crescere vegetabilia, hoc est, anima vegetabilis in vegetabilibus, ac anima sensitiua in animalibus, excepto homine, qui ex manu DEI suam animam rationalem recipit. Sol autem, præter iam dictas, alias quoque vicissitudines in mundo efficit. Vacuum non dari, nec plura corpora in vno loco, omnibus Philosophis proxiomate est: Deinde turba Philosophica optimè differit de Elementorum in crassatione & attenuatione, cum inquit: Quod omne subtilius terræ in aquam abeat, aquæ in aërem, aëris in ignem, & contra, quod omne crassius ignis in aërem, aëris in aquam, aquæ in terram descendat. Vt itaque in his moderatio fiat, Sol sic videtur procedere in suis operationibus: Calore suo agens in aquas terreni globi, Oceanum, maria, lacus, flumina, riuos, &c. extrahit inde puriorem substantiam, quam resoluît in aërem, qui maiorem locum occupat, vt & altiore, quàm aqua: atque ita continuè operatur. Aër ille, quò purior, eò altius ascendit. Cùm verò plus aëris, quàm continens illud mundi requirit, attractum sit, fit in quibusdam locis (inferioribus sublunaribus, quia ibi aër crassior, quàm superioribus) aëris iterum condensatio, nempe vel contractione (vt fit in

Virtus.

Quas vicissitudines in mundo efficit.

Sol quomodo procedat in suis operationibus.

I. Ratio.

II.

III.

IV.

fit in alembico calido, qui vapores ascendentes contractione cogit, ut in aquæ formâ guttatim descendant) vel frigore: atque hinc primò nubes, deinde pluuia; quæ ex his postea contingant, sub Meteoris dicenda erunt. Cælum ergo aërium est, quia nihil est, quo prohibeatur, quo minus aër sublunaris continetur cum eo; tum quia materia vaporosa ex terris in cælum ascendat propter continuitatem & non prohibitum transitum; tum quia cælum non aërium & ab aëre sublunari diuersum, esset diaphanum, quod falleret nostrum visum, ut & aqua aëri adiuncta (E.g. si quis pedibus genu tenus contendat in aquam, pedes tumidos & longè maiores, quàm sint, fallaciâ duplicis diaphani, aëris & aquæ intercedentis inter visum & rem visiuam, iudicabit.) Demonstrant Sacræ literæ quoque, cælum ex aquâ, hoc est, in aërem rarefactâ, conditum. Ad hæc experientia demonstrat, aërem hunc sublunarem & nobis propinquiorem sensim moueri ab Oriente versus Occidentem, vnâ cum cælo, licet non ita rapim, propter huius crassitiem & ad mobilitatem minus apti; cœlestis verò summam tenuitatem & ab hoc remotionem. Huius rei demonstratio est, ut annotat quoque Henricus Bruçæus in Sphæra, quòd, qui longinqua Oceani spatia ab Occidente versus Orientem, nauibus conficiunt, longè tardiori tempore eò, quàm inde ab Oriente huc veniant, eâdem proportione venti præsupposita, nempe ratione aëris &

Oceani sequentis motum primi mobilis: Terra autem immobilis stat, nec motu cœli afficitur, nec proprio rotatur.

DECLA-

Huius tabulae dorsum paginae 8. facies autem 9. obvertatur.

Diese Figur soll rücklings gegen pag: 8. Angesichts aber gegen 9. gewendet werden.

 DECLARATIO HVC PERTINENTIS
 MAGNÆ ILLIVS ICONIS SIVE
 Tabulæ.

- A.* Terra, Centrum Mundi.
b. Centrum Solis: *a. b.* Excentricitas Solis.
c. Centrum deferentis caput & caudam Draconis in Luna.
d. Luna in deferente cap. Draconis.
e. f. Concentrici Lunæ.
g. Venus: *h.* Epicyclus Veneris.
i. Mercurius. *k.* Epicyclus Mercurii.
l. Sol. *m. n.* Orbis Solis.
o. Axis Terræ: *r.* Axis orbis Solis.
p. q. Linea Apogæum & Perigæum denotans.
f. Epicyclus Martis. *t.* Mars.
n. Epicyclus Iouis: *x.* Iupiter.
y. Epicyclus Saturni: *z.* Saturnus.
A. B. C. D. Sphæra stellarum fixarum.
E. F. G. H. Primum Mobile.

B SABA.

ÆNIGMA

2.

Anne Terra facta est ex Cælo, tanquam basi, an contrà cælum ex terra?

SALOMON.

Aqua fuit primum Elementum, ex quo condensato, terra; rarefacto, aër & cælum facta sunt. Condensatum verò in hoc opere nobilius rarefacto; quia rarefactum tempore prius est, & condensatum posterius. Hinc cælum philosophicum rude & non maturatum, naturâq; prius est; terra contrà. De cælo & terra tradunt antiqui Poëtæ, quòd sint Dii omnium primi, nò geniti, ex quorum concubitu Saturnus & Rhea, nec non Titanes, nati sint: Idipsum illi de cælo magni mundi, & terreno globo intellexerunt, in quo stultis stultiores visi sunt: adeò enim sunt absurda, vt nullâ egeant refutatione. Qui hæc primum introduxerunt, de alio cælo & aliâ terrâ interpretati sunt: quamuis philosophica planè intelligamus, nempe Gabricum & Beiam. Est autem Gabricus pretiosior Beiâ, quorum ille Terram, hæc Cælum refert: Et quamuis Cælum & Terra sint coniuges, inq; matrimonio viuant, tamen Cælum Terræ mater, & hæc ex illo facta est.

Coniugiū.

SABA.

ÆNIGMA

3.

An Cælum est incorruptibilis Terra, aut contra?

SALOMON.

Imò: quamuis Aristoteles in maiori mundo contrarium statuat: quod quidem per se incorruptibile existit, quia nulli ibi generatio, nec compositio ex 4. elementis: Ergo nulla corruptio aut dissolutio elementorum. Causa hæc est, quia solus aër purissimus, nec aqua, nec terra, nec ignis ibi est. Manet itaq; vt simplex corpus cælum summum incorruptibile. Quod si Cometa ex vaporibus terræ eò vsq; ascendat, qui, quia radios Solis in se admittit, lucet, vt aqua condensata seu gelata, ille successu temporis corrumpitur & disparer. Nostrum autem cælum magis corruptibile est, quàm terra, hoc est, citius ex opere fugit in aërem suæ substantiæ persimilem, quàm terra, quæ omnē ignem patitur: Cælum enim fœmina est, & Terra mas, qui imprimit fœminæ vim generatiuam. In maiori mundo contrarium accidit: ibi enim cælum terræ impertit virtutes seminales & formas earum essentielles, tanquam

quam mas fœminæ. Vnde Philosophi non absq; causa dixerunt, opus nostrum esse inuersum mundum: quod enim in mundo superius, hic est inferius, & contrâ.

S A B A.

Quo vinculo cœlum & terra coniunguntur?

ÆNIGMA

4.

S A L O M O N.

Eodem, quo fœtus & mater; aut quo arbor & pomum: Pomum diuersa substantiæ est ab arbore, & coniungitur illi per caulem, fœtus matri per vmbilicalem venam; sic & terra cœlo. Vt enim in maiori mundo cœlum incumbit terræ, respectu aërei globi terram ambientis, eam fœcundat & imprægnat: sic in philosophico. Terra hîc tam propinquè cœlo coniungitur, vt propius nō possit, quamuis aër crassior intercedat, aut potius aqua, quæ vtrumque colliget, quia ex aqua per rarefactionem & condensationem vtraq; facta sunt. Aqua itaq; est vinculum, quo Terra & Cœlum coniunguntur, refertq; vicem vmbilici & caulis, imò matris & nutricis. Per aquam autem hic intelligimus aërem crassiorcm, aut terram tenuiorem.

S A B A.

Quodnam prius fuit tempore, an Cœlum, an Terra?

ÆNIGMA

5.

S A L O M O N.

Mater ex naturæ ordine prior est suo fœtui, sed maritus suâ vxore non semper iunior: Angallina, an ouum sit tempore prius, quæstio est antiquissimorum Philosophorum: Ad quam responsio circularis & reciproca refertur. Eadem hic conuenit: Nisi enim terra esset, cœlum nullius esset puritatis, aut pretii: Et nisi cœlum foret, terra non esset producta: Terra itaq; cœlo qualitates contulit potiores, quas habet, non substantiam: Et cœlum terræ dedit substantiam, non qualitates. In creatione prima maioris cœli & terræ, illud prius factum est, aquis rarefactis; hæc posterius, ex iisdem condensatis. Aqua, vt ibi, vtriusq; materia, sic hîc extitit: Si verò considerentur vt mater aut vxor, illud nō prius est, neq; posterius terrâ, quia sunt correlatiua, quorum vnum alteri dat Esse, quoad relationem. Nec enim prius quis est dominus, quàm seruum habeat; nec seruus, quàm dominus: Ita nec aliqua mater est, aut vxor, antequâ habeat prole, aut maritū, & contrâ.

Responsio
circularis.

B 2

S A B A.

ÆNIGMA

6.

Vtrum est maius quantitate ex illis?

SALOMON.

Cælum præualet terræ, utpote illam ambiens, ut centrum. Est namque terra respectu cæli instar exigui & ferè insensibilis puncti in maiori mundo, cuius proportio nulla est ad illud: Si enim nulla est proportio inter centrum & circulum quemlibet paruum; quid dicemus de circulo omnium maximo extimi cæli, & terra eius centro? Solem cœlestem terrâ centies sexagies sexies maiorem statuunt Astro-nomi; quoties ipso Sole cælum? Forte centies millies, aut amplius: At terram nostram sunt qui millies minorem suo cœlo affirmant, idq; ideo, quia terra vnitatem referat, aqua denarium, aër crassior centena-rium, subtilis cœlestis millenarium numerum. Hæc est catena nostræ rarefactionis, aut condensationis. Hic est circulus, qui absoluitur à nostro cœlo & terra, quo ad ortum & motum perfectionis.

NB.

SABA.

At vtrum maius est virtute?

ÆNIGMA

7.

SALOMON.

Terra: Secus est in magno mundo, ubi cælum omnes vires terræ ministrat: Terra in nostro opere viua & aëria est; non mortua, aut inefficax: Hinc viuificat cælum, illiq; suggerit omne illud, quod ei deest; nempe virtutes terrestres, firmitatem, constantiam, & à corruptione siue fuga præseruationem. Tanta est magnitudo & excellentia eius virtutis, ut, quantum superetur à cœlo quantitate, tantum hæc superet illud qualitate. Namque in paruo corpore sæpe magna vis latet.

SABA.

Ignis an ascribitur cælo, an terra?

ÆNIGMA

8.

SALOMON.

Ignis elementum propriè fit ex aëre ad summum rarefacto: Verùm in terra est proprium & proximum eius domicilium: Nisi enim ignis amaret terram, & terra ignem; non esset elementorum mutua connexionio in corporum ex elementis compositione, & sic compositum
statim

statim ex sese concideret, nempe inter ignem & terram lite & discordia factâ. In terra itaque ignis quiescit. Sic & in aëre & aqua, quo ad elementa maioris mundi. Eodem modo ignis in terra philosophica latet, vt & in aëre, sed remotè in hoc, in illa propinquissimè. Ne verò quem seducat, quod communiter ignis regionem cœlo proximam constituent: Quod si esset, nunquam terræ adhereret, quæ in centro cœli consistit; quia loco naturaliter à terra diuisus esset: Aër verò & aqua terram ambiunt, quamuis aër terræ contrarietur in vtrâque qualitate: Cur igitur ignis à terra esset remotissimus, cum qua conueniat in vna qualitate, nempe siccitate? Fuga certè, quæ in igne videtur, dum mox disperit sursum pyramidalis figurâ tendendo, non est ascensio, sed in aërem transmutatio; quod inde patet, quia mox omnis aëris qualitates & substantiæ illi adsunt, non amplius, ignis: si bene consideremus, ignem facilius terræ adherere, naturali amore, quàm aquam terræ aut aëri, perspiciemus. Nam siccitas, quæ propriè retentiuâ, & igni & terræ communis est, nunquam recedit ab alterutro: Frigiditas verò, quæ terræ & aquæ conuenit, per accidens mutabilis est, nec causam habet stabilitatis: Humiditas insuper, quæ aqua & aëri inest, expulsiua existit, fluxibilitatis particeps & mutationi valde obnoxia. Hæc est causa, cur naturale vinculum magis sit inter ignem & terram, quàm terram & cœlum aërium.

SABA.

Aqua verò cui ascribitur, cœlo, an terra?

ÆNIGMA

9.

SALOMON.

Ex aqua cœlum factum est, imò & terra: sed rarefactio, quâ ex aqua fit aër, celerior est condensatione, qua ex aqua fit terra: vnde aqua similior & propinquior est cœlo, quàm terræ. Videmus quoque in maiori mundo aquam ex cœlo seu nubibus, hoc est, aëre condensato decidere potius, quàm ex terra aquam fieri. Terra nostra est calida & sicca, cœlum humidum & frigidum. Aqua itaque cœlo applaudit, & terræ aduersatur: oportet enim vt duò contraria copulentur, si vnum in aliud agere debeat: simile enim in simile non agit, nec à suo simili patitur. Vnde cœlum & terra maximè sibi mutuo contrariantur, & longissimè à se inuicem absunt. Vt enim centrum à circumferentia sua remotissimum est, sic terra à cœlo.

B 3

SABA.

SABA.

ENIGMA
10.*Aer, cui assignatur, an huic, an illi?*

SALOMON.

Aër intermedius est inter cœlum & terram, nempe crassior, in quo nos versamur; quocirca cum utroque conuenit. Ita & in magisterio philosophico aër cœlum connectit terræ, & à neutro disiungitur: Duo enim contraria absque medio non continentur. Interdum itaq; aër terræ, interdum cœlo ascribitur pro diuerso respectu; Nam aër propriè cœlestis est affinitatis, & quasi cœlum ipsum (excepto eo, quod hîc de crassiore loquamur) sed est quoque terræ communis; quia mater cœli, at auia terræ videatur,

SABA.

ENIGMA
11.*Aer & ignis coniuncti quid sunt, an cœlum, an terra?*

SALOMON.

Terra: Quod si mirum tibi fuerit, declarabo: Ignis in nostro hoc mundo transit in aërem tenuiorem, hic in crassiorem, crassior aër in aquam, aqua in terram; in qua cum ignis hospitium inueniat, ut aër in igne, non desinit esse ignis aut aër, sed utrumque permanet in sua essentia: Inde aër & ignis pro terra habentur, & terra quatenus elementum, pro subiecto seu diuersorio utriusque: Ab altera parte ignis eodem terræ per siccitatem assilit, habens aërem post se, nec vnquam quiescit, nisi inueniat terram aëriam, ut sunt fomites, ligna, & omnia cremabilia, seu inflammabilia; Terra autem omnis aëria aliquid pinguedinis, oleosa substantiæ vel sulphureæ continet, qua inflammatur & comburitur; ita nostra terra habet aërem & oleositatem, quæ ramentum non incenditur, nec igne absorbitur; quia in igne condensata est, & didicit ignem pati, eaq; nihil aliud est, quàm aër & ignis.

SABA.

ENIGMA
12.*Dic obsecro: Ignis & terra, quid sunt ex illis duobus, & mox desinam pro hac vice?*

SALO-

PRIMA DIES: DE COELO ET ELEM. 15
SALOMON.

Terra: Distinguendum autem inter terram, Elementum, & terram Terra du-
plex.
elementatam: Terra elementata cum cælo confertur. Terra elemen-
tum, simplex, per se consideratur: Terra & ignis, cohærentia & affi-
nia sunt elementa, vt antè inuimus, nec vtraque cum cælo quid
commune habent: Vnde necessariò Terræ elementatæ conueniunt,
quæ cùm sit calida, ignis non est expers; cum solida & fixa, propriè
terra est.

SABA.

Ego, ne nimis tædiofa videar, hîc nunc subsisto, alteriq; Principi lo-
cum lubens concedo: Gratias autem immensas pro humanissima re-
sponzione ac doctrina occultissimæ sapientiæ, qua me dignatus es, ti-
bi, quas debeo, ex imâ mente ago.

SALOMON itaque ad Hiramum conuersus, Magne, inquit, Prin-
ceps, pro ea consuetudine, qua soliti sumus in his naturæ arcanis inui-
cem procedere, in præsentia Reginae prudentissimæ quæstiones quo-
que tuas de iisdem subiectis proponas, ad quas, quoad potero, respon-
sa à veritate non aliena redditurus sum: Hæc enim septimana huic
nostræ SCHOLÆ dicata est, in qua liberè de rebus naturalibus oc-
cultis aut dubiis interrogare liceat.

HYRAMVS.

Ad hæc Hiramus: Magna est tua sapiencia, ô Rex, inquit, nec minor be-
nignitas, aut comitas, quibus omnes antecellis mortales, iisq; fretus,
vt hæctenus, nonnulla de hac ipsâ materiâ disquiram, eandem & ma-
iorem in me licentiam tuæ sapientiæ relinquens. De Elementis vltimò
quæsitum est, ideirco de iisdem continuabo:

Aer & aqua quid sunt in opere naturali seu philoso- ÆNIGMA
13.
phico?

SALOMON.

Cælum. Vt enim ex aqua aër & cælum aërium est in maiori mun-
do: ita hîc humida elementa repræsentant cælum, hoc est, spiritua-
lem partem. Nam vt ignis adhæret terræ, dum fomentum in ea in-
uenit propter aëris consanguinitatem, quâ retinetur, & aliàs propter
ficci-

siccitatem, terræ & igni communem; sic aëraquæ, & hæc illi vicissim coniungitur. Imò cælum ex aqua & aere factum est, vt terra ex his contrariis elementis.

HYRAMVS.

Aqua & terra quid?

SALOMON.

ÆNIGMA

14.

Elementi
quàm sim-
plex aut pu-
rum.

Idem cælum: Habet enim cælum purissimam partem terræ elementi in se; cùm vnum elementum non sit adeo simplex, aut purum, vt non tantillum alterius proximi in se abscondat. Cùm itaque aqua sit terræ proxima, aquæ crassior pars in terram transit & subsidet, vt terræ subtilior portio in aquam rarefcit: quæ tamen rarefactio & incrassatio in his elementis in se inuicem longior eget tempore, quàm aquæ in aerem, & aeris in ignem, & vice versâ descendendo.

HYRAMVS.

Quomodo fit mutatio cæli in terram?

SALOMON.

ÆNIGMA

15.

Coagula-
tio elemen-
torum.

Coagulando ignem in aerem, aerem in aquam, aquam in terram, quæ cum igne cohæret. Coagulatio autem fit condensatione substantiæ rarioris & magis extensæ in densiorem & magis contractam, qualitarumq; permutatione. Humiditas enim aeris in frigiditatem aquæ, frigiditas aquæ in siccitatem terræ, siccitas terræ in caliditatem ignis cedit, at ita, vt dominium saltem præcedentium qualitarum abeat, nõ quòd ex toto, succedentibus aliis, extinguantur. Nam in composito semper manere de pristinis qualitatibus & substantiis non nihil, certissimum est; quod nisi contingeret, terra composita non posset solui in aqua alia, eamq; coagulare; quia deesset ingressus vnus naturæ in aliam, hoc est, colliquefactio.

HYRAMVS.

Quis est color cæli?

SALOMON.

ÆNIGMA

16.

Qualis est cæli maioris mundi; quia hîc cælum est fœminæ naturæ & patientis, longè aliter, quàm ibi. Color est multæ lucis & perspicuitatis, nempe albus, qui & fœminis peculiaris est. Colores autem disse-

differunt secundum maiorem vel minorem abundantiam lucis. Hinc extremi colores sunt, niger, qui minimum, & albus, qui plurimum lucis obtinet: Reliqui sunt intermedii: Corpora autem rariora plus lucis, & densiora minus habere animaduertuntur, de elementis loquendo. Hinc ignis flamma per se considerata, non est rubea, sed alba: cum verò carbo ignitus consideratur, rubeus videtur, quia color est mixtus in igne, & terra, idque ideo, quia rarius elementum est ignis, ideoque plus lucens, quam reliqua. Igni in raritate & albo colore succedit aer, hinc aqua. Terra per se considerata, opaca est, & lucis expers, ideoque nigra. At hinc de arena maris alba, marmore, vel creta, quæ sunt albissima, & terrea corpora, quod obicitur; ad id respondendum, quod non sunt simplex terræ elementum, sed corpora composita. Nos autem hinc loqui de simplicissimo. In coloribus verò compositorum est magna diuersitas, vnde non de raritate aut densitate corporum eorum, multò minus de qualitatibus primis iudicari possit. Videmus enim gramina viridia & folia herbarum & arborum, corpora facilis destructionis, ita & lapidem smaragdum corpus compactius: sic marmor, calx, nix, glacies, crystallus, adamas, saphirus sunt alba, vt & papyrus, lintea, lac, & similia: Item rosa est & alba, & rubea, vnius qualitatis, essentia, nominis & raritatis substantia; Nihilominus constat colores, viridem, cæruleum & flauum amitari visui, vtpote medios, & nigrum, seu obscurum, nimis contrahere; ac album dispergere visum, hoc est, spiritus visiuos, aciemque oculorum lædere. Vnde qui diu in tenebroso carcere manserunt, si in apertam lucem subito producantur, facile amittunt visum, & qui per niues diu peregrinantur, sentiunt dolores oculorum. At colores per se considerati, non respectu humani visus, dicuntur ex nigro & albo diuersa proportione compositi. Exemplo sint nubes, quæ per se obscuræ, si videantur per album perspicuum, cæruleum representant: sic auroræ color rubeus fit ex albo & nigro, sed alio situ, aut proportione, quem dicunt ex plurimo nigro & paucò albo constare. Et sic de similibus iudicandum.

HYRAMVS.

Qualis est color terræ?

SALOMON:

Rubeus, quem ex igne & terra, quibus constat, elementis compositum

ÆNIGMA

17.

C

tum

tum nouimus. Ignis enim in terra dat colorem rubeum, vt patet in prunis ardentibus. Vt autem cæruleus fit ex nigro per aërium album perspicuum, sic rubeus fit per igneum album non valde perspicuum, & flauus contingit ex rubro per album perspicuum: arantiorum color ex flauo per rubrum perspicuum, singuli suâ & diuersâ proportione. Natura autem in productione colorum non opus habet compositione illâ, sed immediatè ex thesauris suis singulos, tanquam simplices, generat in substantiis, gradatim tamen in quibusdam procedendo, vt apparet in vis immaturis viridibus, postea calore Solis flauescens, item in pomis & aliis fructibus, qui crudi sunt virides, postea fiunt flaui vel rubei maturatione ex calore accedente: Vt autem Adamus factus est ex terra rubra, sic & nostra terra.

H. Y. R. A. M. V. S.

An Cælum mas est, an Terra?

ENIGMA

18.

S. A. L. O. M. O. N.

Terra: Mirari quis posset, terram nostri operis esse masculinam & cælum femineum, cum contrarium videamus in magno mundo, vbi Cælus dicitur cum Terra sua vxore concubuisse, & generasse Titanes & Saturnum, Iouis patrem: At in illis alius inest sensus, quàm in hisce: Nostra enim terra & cælum non generant propriè dictum Saturnum, sed eius nepotem clarissimum, quæ generatio, dum fit, Saturnus & Iupiter abesse nequeunt. Causa hæc est; quia Terra, ceu maioris consistentiæ & centrum immobile, informat cælum, sustentat, & confirmat, ne, vt aërium diffuset, & centrum suum relinquat. Terra enim & cælum faciunt circulum (de quo alibi) in quo eum omnes semidiametrales lineæ æquè à centro producantur in circumferentiam, apparet, hunc circulum à centro suo formari, & retineri, ne in aliam figuram, e.g. pentagonum vel hexagonum, transeat.

H. Y. R. A. M. V. S.

An itaque Terra imprægnat Cælum?

ENIGMA

19.

S. A. L. O. M. O. N.

Imò; & Cælum fert Terræ similes filios. De Palicis fratribus narrat; quod ex Terra prodierint, à Thalia matre prius ibi reconditi: At nostra

nostra terra ex sese generat, si cum sua vxore cœlesti coniungatur, nec opusest, vt illi, tanquam continenti, fœtus alienus indatur: fit autem hæc imprægnatio post coitum, vt coitus post matrimonium: & fœtus nascetur magnæ indolis, melior, nobilior, & fortior suis parentibus, qui per se considerati, sunt vilioris conditionis & originis.

HYRAMVS.

Suntne Planeta in hoc opere?

ÆNIGMA

20.

SALOMON.

Sunt sanè, at non omnes simul & semel, sed successiuè: Primò Sol & Luna conueniunt in Sagittario: Deinde Lunæ à coitione redeunti Saturnus fit obuiam, post Iupiter in Piscibus: Hinc Mercurius in Geminis; Deinde iterum Sol maritus eius in Leone, in quo nascitur Solaris fœtus: Mars & Venus interim suo furtiuo indulgent amori, nec otium habent, vt puerperam Lunam saluent, præsertim cum Veneris maritus, Vulcanus, obstetricis officium hîc peragat.

HYRAMVS.

Ergo Mars & Venus nunquam adsunt huic operi?

ÆNIGMA

21.

SALOMON.

Adsunt, at solitarii: Nascitur enim ex vtrisque Harmonia filia pulcherrima, quæ, dum nuptum elocatur Cadmo, aduenerunt omnes Dii, Deæq; cum suis donis. Quòd autem Mars & Venus à Vulcano ligati dicantur, hoc illis in amote nil damni contulit, at plus firmitudinis: Sic enim conuenit, vt firmiter coniuncti maneant, ne vnus alterum deserat.

HYRAMVS.

Vbi, seu in quo loco coniunguntur Sol & Luna?

SALOMON.

In lecto Lunæ, qui habet imaginem Capitis Draconis: quia Draco eius naturæ maximè conuenit, licet propriè non spectet ad eam: Hic Draco fugit Solis radios, Hermeteteste, hoc est, Luna post partum ex lecto illo transfertur, ne maritus eius Sol aut filiulus à Dracone irrite-
tur, vt pote illorum naturæ contrario.

C 2

HYRA-

HYRAMVS.

ÆNIGMA

23.

Annon hic Sol illuminat Lunam?

SALOMON:

Sic sanè: Omne enim lumen à Sole est: Sol cœli lampas stellis omnibus lucem impertit, ita & Lunæ, cuius lumen videtur incrementum cum ætate, donec ad iustum & plenarium incrementum peruenerit. Eadem est ratio in nostro opere: hic Luna cornua sumit & ponit, nempe splendorem coniugis Solis magis magisq; recipiens.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

24.

Nunquam ne Eclipsis Solis aut Lunæ hîc contingit?

SALOMON.

Imò, quod contra naturæ communis ordinem videatur, & Solis & Lunæ Eclipsis simul & semel contingit, idq; hoc modo: Luna in coniunctione sua cum Sole illum à nostris oculis auerit & inumbrat: Lunam autem densa & nigra nubes itidem obuolat, ne & illa videatur: Atque hæc nubes à Saturni maleuoli aspectu dicitur attracta aut condensata, ne scilicet homines in terris cœlestium luminum vsu aliquandiu fruereantur.

HYRAMVS.

Sapientissimè respondi ad omnia, Rex optime, cui gratiam singularem habens, hîc subsisto.

TVM SALOMON.

Dies hic ad vesperam properat, ideoq; cum longas nostri colloquii moras non admittat, ego me breuiter quæstionibus cuiuslibet vestrum iterum proponendis expediam. Ad te igitur, Regina Prudentissima, meam orationem conuerto, non dubitans, quin pro ea suauitate, quæ ex vultu oculisque tuis elucet, meas interrogatiunculas potissimum de maiori mundo instituendas admissura sis: *Hinc quæro,*

ÆNIGMA

25.

Quam longè Sol ille mundi oculus, seu potius cor, à nostris distet oculis, seu terræ superficie?

SABA.

Ex obseruatione Astronomica conuincitur, quòd Sol à nobis distet in Æquatoris linea aut circa Æquinoctia 64. semidiametris terreni

reniglobi: Vna autem semidiameter terræ est $859\frac{7}{12}$. mill. Germ. cum
diameter integra sit $1718\frac{7}{12}$. mill. Germ. Et ambitus circularis 5400 .
mill. Germ. Distat itaque Soleo in loco à terræ facie vel nostro visu
 54996 . mill. Germ. aut circiter.

SALOMON.

Vnde hæc omnia adeò certè colliguntur?

ÆNIGMA

26.

SABA:

Ex certis axiomatibus & observationibus, vt pater ex sequentibus:

1. Demonstratur terram esse centrum cœli stelliferi, & in medio Axiomata.
vniuersitatis.

2. Terram esse rotundam, & cum aqua vnum globum constituere.

3. Si circulus magnus in cœlo, & illi è directo in terra imaginatio-
ne constituatur, & vterque in 360 . partes, quas gradus vocant, diui-
datur, tum quæritur, quot milliarum Germanica eiusmodi vni gradui
vel parti in terræ circulo vel ambitu respondeant, quod si sciatur,
tum sciri poterit, quot omnibus partibus seu toti circulo adnumerari
debeant.

4. Hoc vt indagetur, punctum cœli immobile seu polum conside-
rârunt, & inuenerunt, quot cœli partibus seu gradibus ille esset in
vnoquoque loco supra horizontem cuiusque loci eleuatus: Quo au-
tem magis à Septentrione vel polo discederent versus Meridiem, vi-
derunt, quòd semper magis magisque polus deprimeretur, propter ro-
tunditatem nimirum terræ, ita vt quindenis milliaribus Germ. semper
exactè vnus gradus in cœlo correspondeat: Hinc cum totidem sint
gradus in circulo terræ, quot in cœli, in hoc vni gradui 15 . mill. Germ.
æquivalent; quia de terræ interuallo agitur: Ideo 360 . gradus terreni
circuli magni faciunt 5400 . mill. Germ. qui est ambitus circularis ter-
ræ & aquæ.

5. Cum verò ex obseruatione Geometrica constet, quòd circum-
ferentia se habeat ad suam diametrum, vt se habent 22 . ad 7 . in Arith-
meticis: hinc Arithmetica per regulam proportionum quærit diame-
trum terræ, eamque ex circumferentia 5400 . mill. Germ. præcognitâ
inuenit $1718\frac{7}{12}$. mill. Germ. & semidiametrum $859\frac{7}{12}$. mill. Germ. Ex
quibus semidiametri milliaribus sexagies quater sumptis, sit distantia
Solis, nempe 54996 .

SALOMON.

ENIGMA

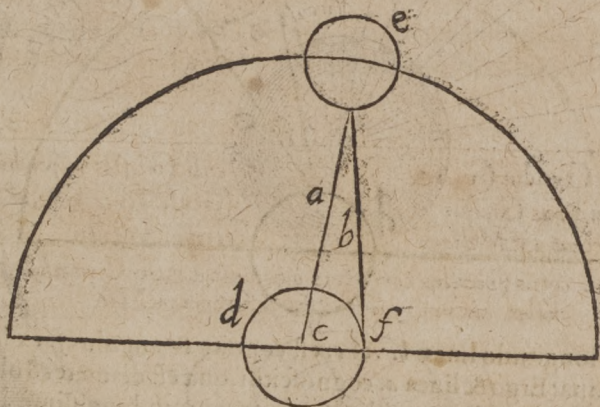
27.

*At, unde scitur, Solem abesse à terra tot semidiame-
tris terra?*

SABA.

Ex doctrina Geometrica Triangulorum, seu calculo Arithmetico.
Nam scito latere vno cuiusque trianguli, hoc est, longitudine lineari
vnius lateris, nec non angulo illi lateri proximo, ex obseruatione, sciri
quoque

quoque possunt reliqua duo latera eiusdem trianguli cum suis angulis. Quod si verum est (vt est axioma Geometricum) distantia quorumlibet corporum à nostro visu, siue in cælo, seu terra sitorum, eorumq; magnitudinem indagare licet: E. g. Solis distantiam inueniunt ex triangulo, qui fit ita, vt semidiameter terræ sit vnum latus, linea autem vtrinque ad Solis medium punctum directæ, reliqua duo latera, hoc modo: Cognito autem latere *c.* quod est semidiameter

terreni globi, & angulo *f.* sciuntur & alia duo latera *a. b.* eiusdem trianguli, præsertim *b.* & inuenitur, quod litera *a.* vel *b.* in se habeant sexages quater lineam *c.* seu semidiameterum terræ, quod demonstrandum erat.

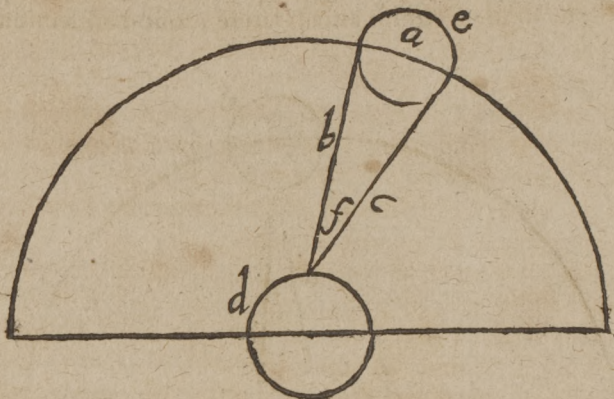
SALOMON.

Quæ verò est Solis magnitudo respectu terræ, & quo modo indagatur? ÆNIGMA 28.

S' A' B' A.

Terræ corpus est centies sexages sexies minus corpore solari, hoc est, si centum & sexaginta eiusmodi terreni globi essent compacti, adæquarent dimensionibus suis saltem vnum corpus Solis, quod non intelligendum de tali proportione diametri, aut circumferentiæ terrestis.

restris ad Solarem, at de corporibus solidis vnitis: idq; inuestigatur eâdem triangulorum doctrina: Fiat enim diameter Solaris corporis visua, à qua vtrinque ducantur duæ lineæ ad oculum nostrum concurrentes, & erit triangulus, cuius vnum latus sit cognitû, hoc modo:

¶ nempe longitudo lineæ *b.* vel *c.* est cognita & angulus *f.* ex iam dicta doctrina; Ergo & lineæ *a.* cognoscitur, quæ est diameter Solis: Atque sic omnium stellarum, aliorumq; corporum longissimè à nobis distantium magnitudines & distantia indagantur,

SALOMON.

ÆNIGMA

29.

Qui fit, quòd Sol bipedalis appareat, & Terra adeo magna, ut vix aliquot annis circumiri possit, tantilla sit respectu Solis?

SABA.

Distantia Solis in causa est: Scimus enim, corpora etiam magna longius remota, minora apparere exiguis corpusculis, at propinquis: causa est, quòd pyramidali, non cylindricâ figurâ imagines rerum visarum tendant ad oculos humanos.

SALOMON.

Quæ respondisti, Regina, sine omni dubio verissima sunt, cum sint

axio-

axiomata ab omnibus recepta: *Verum quam causam existis ENIGMA
mas, cur Sol remotior dicatur à terra astate, quam hyeme?* 30.

S A B A.

Astronomi statuunt, multis millenis milliaribus Solem ascendere magis in altum, seu à terræ superficie magis recedere astate, quam hyeme, hoc est, à Solstitio Capricorni ad solstitium Cancrī, ac deinde à solstitio Cancrī ad Capricorni rursus descendere. Huius rei aliquot assignant rationes:

Prima est physica: quia Sol in maiore remotione magis calefaciat propter angulos radiorum eius reflexos magis duplicatos, ut in astate, minus ut in hyeme.

Secunda est ex obseruatione, quia Sol remotior astate, quam hyeme in instrumento obseruatorio appareat.

Tertia ex inæqualitate temporis semestris æstiuī & hyberni, cum æstiuum sit ferè 7. diebus longius hyberno, ab æquinoctio vno ad aliud computando; quia Ver constet 93. Æstas 93. diebus, hoc est, 186. Autumnus autem 90. Hyems 89. quæ faciunt saltem 179. dies.

Quarta ex motus diurni tarditate; quia Sol minus spatii motu proprio in 24. horis conficiat astate, quam hyeme: Atque hæc esse vera, nulli præsumitur dubium.

Sed ego contra receptas illas Hypotheses Eccentricorum & Con-
centricorum Solis & superiorum Planetarum, statuo, Terram immo-
bile centrum stellarum fixarum, Primi mobilis & totius mundi; Solis
seu solaris orbis centrum in terra conuenienti distantia remotum; So-
lem ipsum seu solatis corporis centrum superiorum Planetarum or-
bium vel epicyclorum idem esse, ita ut hi quatuor terram intra suos
ambitus includant, Venerem & Mercurium centrum quoque habere
Solem, cuius antea bulbones & pedisequi sunt, sed ita ut suis gyris
terram non ambiant: Lunam verò terram suo circuitu respicere. Quæ
si vera sunt, veluti indubitata habentur, & præcedenti figura delinea-
ta fuerunt, hinc patet causa omnium antedictorum, remotionis & ap-
propinquationis Solis ad nostrum verticem & horizontem, item dif-
ferentia temporum semestriū & diurnorum cursuum. Verum cur
Sol maior appareat, & ideo propinquior æstimetur hyeme, quam
astate, præter communem rationem antè allatam, causa quoq; optica

id demonstrat: quia hyeme aër sublunaris est crassior propter condensationem, quæ fit à frigore: Per crassius autem diaphanum corpora maiora apparent, si modo tenuius illi sit continuum vel contiguum aliud diaphanum: Quod si supralunaris aër siue æther esset semper vnus idemq; in crassitie & tenuitate, tamen sublunaris obseruationes valde variaret pro crassitie & tenuitate sua maiore vel minore: Idem demonstrant illa optica instrumenta cum duplici vitro, primo crasso excauato, altero tenuiori, quæ obiecta visiva in immensum ingrossant aut diminuunt pro diuerso respectu: Quam meam sententiam video quoque aliis placuisse, vtpote Hieronymo Montuo, qui ex Alexandro Benedicto: *Stelle minuta, inquit, melius apparent hyeme, id est, crassiore aère, quàm æstate, id est, rariore: Inde specilla, quò crassiora sunt, eò maiora visibilium obiecta representant.* Hæc ille.

SALOMON.

Bene differuisti, Regina; At ego, vt breuitati temporis & tuæ quieti consulam, hîc cesso, contentus illis, quæ ex vberissimo tuæ doctrinæ penu, tanquam Amalthææ cornu, deprompsisti. Ad te itaque, Princeps laudatissime, ex lege Talionis accedo, quærens, *Quantus sit ambitus circuli Solis seu eclipticæ; iuxta priorem doctrinam?*

ÆNIGMA

31.

HYRAMVS.

Sapientissime Rex, nos in hac tenebrarum valle constituti, tanquam pueri titubantes & balbutientes de his arcanis & adeo remotis iudicamus: Quantum verò ratione indagare & duabus istis alis, Geometria & Arithmetica, peruolando inquirere possumus, rudi Minerua, non exquisitè (vt multi somniant se rem acu attingere, nec aberrare transuersum digitum, cum forte mille aut decies mille milliaribus à veritate absint) respondeo, si circuli Solaris seu eclipticæ semidiameter (quæ est distantia Solis à nostro visu, antè exposita) sit 54996. mill. Germ. tum diameter eiusdem circuli erit 109992. Et circumferentia 345689 $\frac{1}{2}$. mill. Germ. quod spatium Sol 24. horis conficit motu primo cum continente cælo circumductus; Superiores Planetas verò & stellas fixas constat duplo vel triplo maius conficere.

SALO-

SALOMON.

O admiranda DEI summi potentia omnem humanæ cogitationis captum longissimè superans, quòd cursores illi cœlestes in vna die & nocte per tot centena millia milliaria German. circumduci possint, cum in hac terra, velut in imo ærumnarum ergastulo, tanto temporis spatio homini non possibile sit centum percurrere, & violentissimâ vi ex machina bellica emissum globum vix 1000. eodem tempore (prima retentâ celeritate) peruolare.

At quot milliaria Germ Sol vna hora motu cœli primo, & quot seculario seu proprio emittitur? ÆNIGMA 32.

HYRAMVS.

Iuxta peripheriam eius circuli seu eclipticæ antè dictam Sol motu primo $14403\frac{17}{24}$. mill. Germ. proprio autem 39. & circiter tertiam milliariis partem, vna horâ permeat.

SALOMON.

Verùm Sol philosophicus habetne & ille motum alium quem primum ac secundarium? ÆNIGMA 33.

HYRAMVS.

Imò; Motus primus est, quando supremas siue primas sphaeras suas per omnes gradus percurrit, donec ad infimas perueniat; Deinde ab infimis ad medias, in quarum vna, nempe Tauri, Domina quiescit, aut certè huius ex fratre nepote: cuius circuli spatium sat amplum perambulat vno die, at quod à me determinari nequit. Motus eius secundus est, quando huic motui contrarius incedit, hoc est, quod spatium primo perficitur motu, secundo retrò eundo relegitur: Vt enim Sol magni mundi suo proprio motu primum temperat leniter ei aduersando per obliquum: sic & philosophicus secundarius primo resistit, eum reducendo ad temperiem æquatissimam, qua circumductione paucis diebus absoluitur totum signum, & sic vnum post aliud, donec in Leone Apogæum suum obtineat, hoc est, colorem perfectissimum.

SALOMON.

ENIGMA
34.

Rectè equidem censes: *At terra quantitas respectu cœli cuiusmodi est?*

HYRAMVS.

In mundo maiore est adeo exigua, vt non comparanda sit cum cœlesti superioris regionis, imò tantilla, vt si terra esset à nobis in eadem remotione cum stellis fixis eiusdem illuminationis, non posset videri à nobis præ paruitate. Ideo semidiameter terræ in nulla differentia est, respectu horizontis meridiani, aut æquatoris; quia omnis circulus magnus præsumitur nihil de sua sectione intermediâ supra & infra terram amittere, vt patet in quadrante obseruatorio instrumento, aliisque; quamuis præcisè loquendo, terræ semidiameter amittatur, vel adiiciatur, hoc est, spatium 859. mill. Germ. quo interuallo, Sol, Luna, & stellæ, quoque sunt à nobis remotiores, circa ortum & occasum, quam circa meridianum aut Zenit: Vnde patet, quantum cœcurtamus & oculis & intellectu in cœlestibus illis inquirendis. At terra Philosophica sui cœli est ferè radix numeri perfecti, respectu cubi sui duplicati: sunt autem hi numeri 6. 36. 216. 7776. Ex quibus primi & vltimi inter se concordant.

SALOMON.

ENIGMA
35.

Quid de Sole cœlesti iudicas, an verè dictus sit ab Anaxagora LAPIS RVBEVS, ignitus, an verò ita nominant philosophicum Solem?

HYRAMVS.

Quod Plinius lib. 2. c. 60. dicit, factum esse ad Egos flumen Thraciz, Anno 2. Olymp. 78.

Anaxagoras prædixit, ad certum diem lapsurum ex cœlo seu Sole lapidem magni ponderis; quod & euenit. Hinc fortè in cœlo lapides esse existimauit, quemadmodum reuera lapides ex nubibus decidunt fulminei. Apud Athenienses verò Sol Deus mundi maximus cultus fuit. His contradixit hic Philosophus, & creaturam, non Deum esse, demonstrauit, vocans Solem lapidem, qui reuera non est lapis, sed sub-

substantia nobilissima, ab aërio cœlo longè diuersa, in quam DEVS lucem, calorem, & virtutem infudit. Verum credibile est, ipsum Anaxagoram ea verba allegoricè protulisse, nempe de Sole philosophico, qui est lapis rubeus ardens, post sui perfectionem. Quòd rubeus sit, patet ex visu, quòd ardens, ex effectu: Ignem enim suam qualitate maturat omnia immatura & cruda metalla, quæcunque Mercurii quid in se continent.

SALOMON.

Quid de Luna cœlesti existimas, an verè idem Philosophus de ea dixerit, quod Leo Citharoneus ab Hercule post trucidatus, inde deciderit, an verò Leonem & Lunam Philosophorum intellexerit? ÆNIGMA
36.

HYRAMVS.

Sunt, qui magnas ciuitates, multasque, in Luna cœlesti sitas esse, imaginentur, eamque velut alterum terrenum orbem illuminatum videri, ac Selenitidas mulieres parere ova, ex quibus homines nascantur quindecies maiores nostratibus. Herodotus ait Selenitidas mulieres parere ova, indeque nascentes quinquennies decies esse nobis ampliores. At hæ sunt insulsæ fabulæ, nihil veritatis continentes. Anaxagora locutio philosophica est: Nam ille Leo, qui ab Hercule, hoc est, laborioso artifice, occisus est, ex Luna ortus inuenitur, vt alibi demonstratum fuit.

SALOMON.

Quæ causa macularum Lunæ utriusque, & cœlestis & terrene, existimatur? ÆNIGMA
37.

HYRAMVS.

Lunæ maculas esse heterogeneas, & aliquid diuersitatis ab eius reliqua substantia habere, si in ea reuera existant, indubitatum est. At hæc materiæ inhabitatem, quæ ad homogeneitatem reduci ab efficiente non possit, aut efficientis voluntatem contrariantem, quia no-

luerit, arguunt: quorum vtrumque de Deo affirmare, non minima esset impietas & falsitas. Maculæ igitur non revera in Luna existunt, sed saltem sunt accidentariæ, hoc est, repercussio imaginis partium terre-ni globi, ita vt in Europa Europæidæa, in Asia Asiæ, in Africa Africa, & in America America videatur. Quæ an ita se habeant, ab experientia discendum. Nam in Indiis tum longè alia facies seu macula Lunæ appareret, nempe potissimum Asiæ, quàm hîc apud nos: Et sic in aliis locis variaretur pro distantia differente. Hinc quasi probabilis censerî posset eius Atheniensis opinio, qui dixit, Lunam Athenis meliorem & nitidiorem esse, quàm Corinthi lucebat: Esse verò & maculas in Luna Philosophica, manifestum est, quæ à partium dissimilitudine proueniunt, & immaturitati eius ascribuntur.

Vide appositum Schema.

SALO-

ÆNIGMA

38.

Ergo Luna se habet instar speculi. *At cur non alia corpora particularia videntur in ea?*

HYRAMVS.

Pythagoras dicitur ad plenam Lunam imagines, quas voluisset, alicui monstrasse: Verùm Luna in tanta altitudine & remotione si fortè minuta corpora exprimeret, à nobis tamen videri nequeunt: Oportet sanè maculam illam, quæ virginis aut viri togati habitum exprimit, esse magnitudine Europæ, considerata proportione vtriusque, terreni scilicet globi & Lunæ, æqualem: Vnde minora corpora in Europa existentia, nec propter vmbra[m] continentis, nec propter exiguitatem contenti discerni possunt: At hæc esse supposita potius, quàm ad docendum proposita, verissimè protestamur.

SALOMON.

ÆNIGMA

39.

Quæ causa est illuminationum Lunarum & Eclipsium vtriusque luminis, & an hæc in Philosophia locum habent?

HYRAMVS.

Illuminationes à Sole fieri omnium stellarum, vt & Lunæ, constat, nec circumgyrationem mensuram Lunaris corporis per vnum dimidium ex se lucidi, per alterum opaci, vt quidam imaginati sunt; Id enim vel solæ Eclipses Lunares refutant, quæ fiunt, dum Luna in vmbra[m] terreni globi incurrit circa Eclipticæ lineam Soli ex aduerso opposita: Opacum Lunæ corpus esse ab vna parte, ab altera lumen Solis in se recipiens, instar speculi, demonstrant cornua acuta Lunæ crescentis & decrescantis obtusa. Sic & Luna Philosophica opacum corpus habet, & crescit, at contrario motu: Quò enim propius ad Solem accedit, eò magis lucet, contrà quam cœlestis agit, ita vt in coniunctione cum Sole plena fiat, & omni ex parte illuminata, nec Solem impediatur à nostro conspectu, sed clarius etiam apparere causetur. Eclipsis verò vtriusque luminis simul & semel contingit, quando Luna est in oppositione, & maxima remotione à Sole; vt ipse meministi superius.

SALO-

SALOMON.

Verùm vt ego iam defessus, sic vos tædio quodam vltioris differ-
tationis affici non dubito; Quapropter hoc die hîc subsistendum iu-
dico, quò in crastinum eò alacriores de sequentibus nostra colloquia
continuemus. Mihi ex vestrà amicâ conuersatione, verè philosophi-
câ, tantum voluptatis accessit, vt nunquam plus contigerit. Hæc enim
colloquia mentem ad Deum erigunt, vt eius opera tam vulgo inco-
gnita, quàm cognita, tam oculis inuisibilia, quàm visibilia contem-
platur & agnoscat, quàm sint admiranda, & mysteriis plena, nullo vn-
quam tempore exhaurienda, quàm diuina, & tanto Creatore digna,
quàm humanis vsibus & sanitati vtilia & proficua. Sit autem gloria
& laus illi, qui solus hæc omnia ex nihilo fecit, facta conseruat, & pro-
uidentia suâ gubernat, donec eadem iterum in vnum globum redu-
cturus sit, pijs omnibus ad sedes supercœlestes eleuatis, impijs ad Tar-
tareas detrusis. Vobis in super gratia à me habenda, quòd hunc diem
mecum honestissimis hisce quærendi & respondendi laboribus con-
secrare volueritis. Quibus dictis, surrexerunt, & primò cœ-
næ, post quieti nocturnæ se compo-
suerunt.

E

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHILOSOPHICÆ

Secunda Dies:

DE METEORIS SEU
imperfecte Mixtis.

SALOMON.

Meteororū
seu imper-
fectè mix-
torum cau-
sæ gene-
rales.

SECUNDA hæc dies Meteora seu imperfectè mixta, quæ in sublunari aëris regione ut plurimum apparent, ad declarandum proposita sibi vendicat, quorum causæ generales sunt calor & frigus, seu attenuatio cum ascen-

ascensione, & condensatio cum descensione. Sol enim, vt dictum, suis radiis attrahit aquas, easq; attenuat, & resoluit in vapores, qui si sint puri & purgati, fiunt aëri; si non purgati, dant nubes, quæ inferiori loco feruntur aëris. Ex nubibus coagulatis vel auctis vaporibus ascendenti-
 bus, si continens sit plenum, fit pluuiâ, quæ stillatim decedit, non aliter, quàm in Alembico contingit. Dicitur autem continens plenum, non respectu totius, tum enim pluuiâ vniuersalis fieret per totam terram; sed partis, aut vnus tractus, vbi euaporatio copiosior antè contingit, quæ in nubes coacta est, atque hinc in pluuiam: Pluuiâ decedit in montes & valles, & auget fluuios. Ex aëre verò inferiori condensato, & superiori rarefacto, fit ros æstate.

Pluuiâ.

Continens
plenum.

Ex eodem condensato frigore fit pruina.

Ex pluuiâ congelata inter cadendum fit nix.

Ex imbre congelato fit grando.

Fontium autem origo est partim ex rore montium sublimium, partim ex pluuiâ: Hinc fontes semper sunt loco inferiori, quàm est apex montis.

Ros.

Pruina.

Nix.

Grando.

Fontes.

Ex vaporibus ascendenti-
 bus viscosis fiunt Cometae.

Cùm verò alicubi rarefactus est aër, Sol attrahit vehementius vapores, & sic nonnunquam quid crassioris materiæ cum illis eleuat (vt quoque fieri potest per ignem vehementem arenæ vel cinerum in distillatione aquarum, vt aliquid terrefcenioris materiæ vnâ cum vaporibus aqueis attrahatur) quæ materia crassior in nubibus consistit; quia nubes, vt relatum, non sunt adhuc purgatus aër; Et si fiat maior in copiâ, natura, quæ ibi æquè regnat, vt alibi, nititur purgare nubes motu quodam, qui sic contingit: Ignis, seu calor, qui est in aëre, per omnes nubes transcurrit, & separat heterogenea, hoc est, terrestrem materiam in vnum locum, compingitq; eam fortiter; Deinde impete facto, ex aëre illo calido fit ignis, qui vehementiori motione & fulguratione proicit terrestrem materiam deorsum ad terram: Atque illa est lapis fulmineus, vis autem percussio illius ignis est fulmen, quod penetrat omnia, & occidit animalia. Lumen ignis emissi est fulgur.

Cometae.

Lapis ful-
mineus.
Fulmen.

Nubes, quæ coacta est, si coagulatur amplius, hoc est, si plus eiusmodi vaporum aliunde cogatur, eiq; aggregetur, decedit vt pluuiâ, vel imber.

Nubes.

Tonitru.

Tonitru autem contingit, quia ignis ita percutit aërem, atque sic duo corpora colliduntur horribili fragore: Quemadmodum enim, dum pulvis pyrius incensus in tormento bellico, fit substantia ignea, quæ millesies amplius spacium, quo contineatur, requirit, & hinc incredibili vehementiâ & celeritate ex angusto tormenti loco erumpens, in aërem exteriorem incidit, ex mutua illa collisione duorum corporum, videlicet aëris & ignis, fit ille bombus, sic quoque rationale est, ex similibus causis accidere Tonitrua siue sonitus illos horrendos in nubibus. Quod alii statuunt de fractione nubium, unde Tonitru fiat, puerile est commentum. Aër enim corpus per se rarum, non ita compingi potest, ut ferri vel marmoris compactionem seu soliditatem habeat ita, ut ignis nubes penetrare nequeat, nisi per ruptionem.

Fraçtio nubium.

Fraçtio autem nubium dicitur, quando inusitata copiâ imbres decidunt, quæ fit, quando nubes coguntur in vnum, & continens est plenum.

Ventus.

Ita Ventus fit, quando continens est plenum ab vnâ parte, sed non ab alia: tum enim fit aëris motus ad latera, nempe à parte pleniori ad minus plenam.

Iris.

Cum nubes resoluitur in pluuias, & Sol ab aliâ parte mittit radios per pluuias illas respectu nostri visus, tum fit iris.

Ex quibus paucis obiter declaratis, de multis aliis hinc dependentibus, seu in causis cum hisce conuenientibus iudicari poterit: Nunc verò ad continuandas nostras Quæstiones Philosophicas, circa eandem materiam, accedemus. Tuæ itaque discretionis erit, Regina, ænigmata potiora huius intentionis eligere, & in medium nobis, ut antehac, proponere.

REGINA SABA.

Officiis tuis, Rex Clementissime, iam antè nobis exhibitis audaculâ facta liberè proponam, quæ mihi sunt in animo:

ÆNIGMA4^o.

Condensatio & rarefactio substantiæ, an est in opere philosophico necessaria?

SALOMON.

Est, & quidem ex præcipuis operationibus: Per has enim Elementa alte-

alterantur, in quibus se inuicem transmutantur, veluti per axem rotavoluntur, ut iam alias atque alias partes superius ostendat: Sic per condensationem ex igne fit aer; ex aere, aqua; ex aqua, terra, quae potest dici Rota Elementaris condensationis; & vice versa Rota rarefactionis, si ex terra, aqua; ex aqua aer; ex aere, ignis fiat. Hinc Rosarii author: *Quando, inquit, habueris aquam, id est, Mercurium, ex aere, id est, Sole, & aërem ex igne, scilicet tot spiritum Mercurij, & ignem, scilicet Mercurium, ex terra, scilicet Luna, tunc plene habebis artem*: Vnde Philosophus: *Lapis noster transit in terram, terra in aquam, aqua in aërem, aër in ignem, ibi est status, sed descenditur è conuerso. Et Assiduus in Clangore: Ignis coagulatur, & fit aer: aer vero coagulatur, & fit aqua: aqua coagulatur, & fit terra: Ecce in vnam naturam inimici conuenerunt, quae cum coagulantur, fiunt amica, cumque rarefiant, fiunt inimica, scilicet in separatione Elementorum*: Vnde dicit Plato: *Scitote omnis turba, quod omnis spissitudo in terra quiescit: spissum namque ignis in aërem cadit, & spissum ignis & aëris in aquam, & densum, quod ex ignis, aëris & aqua spisso coadunatur, cadit in terram*: Et Gratianus, quomodo corpus fit spiritus, dicit: *Terra resoluitur in aquam, aqua in aërem, & aër in ignem, & haec est via, qua corpus fit spiritus*: Per necessitatem itaque sunt haec duae Rotae elementares, nempe condensationis & rarefactionis, cum quasi absoluantur opus.

S A B A.

Vera ex his duabus magis est necessaria, aut prior in opere? ENIGMA
41.

S A L O M O N.

Aequae sunt utraque necessariae, & vna absque altera consistere nequit: Dum enim incipit vna pars rarefieri, altera condensatur, & contra, ita ut, quod vni accrescat in rarefactione, alteri decrescat in condensatione, & vice versa: Nam ut Draco singulis diebus aliquid de serpente deuorans, quotidie fit maior & copulentior; serpens autem minor & exilior: sic quantum in transmutatione Elementari attenuatur, tantum condensato decedit; quod quidem per se verum est; at nihilominus condensatio & rarefactio paribus passibus ambulant, cum duo sint, tenue & densum, illudque condensetur, hoc attenuetur: mutua in se inuicem operatione: quia densum à tenui soluitur, & tenue à denso coagulatur, & sic quasi manus manum lauat.

ÆNIGMA

42.

Quæ est causa efficiens seu mouens condensationem & rarefactionem?

S A L O M O N.

Coagu-
lacio.

Calor externus, qui penetrat ad materiæ interiora: Aliàs calor attenuat, frigus incrassat, vt in mineris terræ apparet, quæ calore in vapores ascendentes rarefactæ postea à superueniente frigore in massam solidam condensatæ fuerunt. Idem in aqua & glacie manifestius videtur; Calor aquam in vapores & aërem attenuat, frigus Brumale in glaciem, corpus durum, coagulat: Est quoque coagulatio, quando tenuiores particula calore exhalant, & reliquæ crassiores congregantur in substantiam densiorem; sic ex muriâ seu aquâ falsâ marinâ fit sal, ex vino sapa: Sed hæc coagulatio fit quidem à calore hoc modo, attamen non absque rarefactione: Dum enim ignis in aërem, aër in aquam, aqua in terram coagulatur: eodem temporis momento, terra in aquam, aqua in aërem, aër in ignem rarefcit, reciproco motu harum operationum.

S A B A.

Estne nubes in hoc cælo?

ÆNIGMA

43.

S A L O M O N.

Est nubes, at differt à Sole & cælo: Sol est perfectior cæli pars seu contentum, & nubes ipso cælo longè imperfectior: vnde à cælo separatur, vel ab aëre puriori, vt heterogeneis obnoxia, coagulatione dimittitur per pluuiam: Vt enim ex terra vel mari ascendit, sic iterum in terram descendit; Interim aërem, ne ille vacuum vel nimiam siccitatem patiat, sua substantia & humiditate restaurans.

S A B A.

Vbi sita est hæc nubes?

ÆNIGMA

44.

S A L O M O N.

Cælo contigua est, & nter cælum & nostrum aspectum interponitur. Hinc contingit, vt & Solem cælo contentum obuelet, ne & is videri possit. At nihil incommodi Soli aut cælo hinc accidit, cum eo-

rum

rum essentiam non lædat, sed potius foueat, & conseruet. Magna quoque est nubium utilitas, quoad terram; hæc enim ab illis resolutis in pluuiam irrigatur, & fertilis redditur.

SABA.

Qualis est motus naturalis nubium, an sursum, an deorsum?

ÆNIGMA

45.

SALOMON.

Nubes est intermedia naturæ; Nec enim sursum per se mouetur amplius, propter participationem grauitatis, nisi rarefcat; nec deorsum, propter leuitatem, nisi magis condensetur: Ideoq; suspensa manet, vt vaporosa substantia, in aëre crassiori, nec ad subtiliorem a scendit. Sic in opere philosophico nubes nec cælo, nec terræ par fit; sed manet ab utroque diuersa: ad cæli enim naturam aëriam subtiliorem sua crassitie non peruenit; nec ad terræ ponderositatem sua leuitate.

SABA.

Quis est color huius nubis?

ÆNIGMA

46.

SALOMON.

Primò subalbus; at cùm Sol operari incipit, niger, seu vt loquuntur, nigro nigrior. Calorem enim heterogeneas partes segregare conatur, & homogeneas colligere. Inde nigredo, quæ prius latebat, in superficiem attrahitur, vt dispergatur. Et hic est motus alterationis physicae, sine quo vix quicquam generatur, & ad perfectionem ducitur. Quò verò nubium color est nigrior, eò etiam maior vaporum collectio iudicatur, & plus heterogeneitatis adesse; atque hæc nubes aquis abundant; Quæ subalbæ, steriles sunt, nec quid aquarum terræ promittunt: Hinc Rosarius: *O natura benedicta! & benedicta est tua operatio; quia de imperfecto facis perfectum, cum vera putrefactione, quæ est nigra & obscura: Et mox: Nam, vt dicit Auicenna in titulo de humoribus, Calor agens in humido corpore, primò generat nigredinem, vt est videre in calce, quæ apud vulgum fit: Et Hermes: Hoc peracto, viuunt in putrefactione, & fusca nubes, quæ super ipsum fuerant, & in suo corpore, antequam moreretur, reuertuntur. Arzoch quoque in Turba: Videtis, inquit, quòd ventus Meridiei plurimus cùm exaltatur, nubes sublimari facit, marisq; vapores eleuat: Hoc est vas & testa, in qua est sulphur incombustibile. Nubes ergo sunt in opere, eaq; nigra, seu aquis plenæ.*

SABA.

ÆNIGMA

47.

Resoluitur ne illa nubes in aquam?

SALOMON.

Resoluitur partim, partim discutitur in aërem, præsertim subtilioribus partibus. Nubes resoluta fit pluuia, quæ ad centrum suum, vnde digressa erat in forma vaporum, iterum dilabitur, nempe grauitatis, terram, inq; eius poros seu cavitates, tanquam gremium se insinuat, & abscondit, donec iterum calore Solis in vapores sublimetur, & in nubes cogatur: Ex quibus constat, hanc nubem quasi Mercurium esse, seu intermediam currentem, nunc ad terram in forma pluuia, nunc versus cælum seu aëris regionem superiorem, instar vaporosæ exhalationis. Et reuera nihil aliud est nubes in opere philosophico, quam Hermes, seu interpres, qui Solis verba, & mentem Lunæ, & vice versa interpretetur, siue Mercurius, qui ipsis à pedibus sit, & inter cælum & terram varias legationes perficiat.

SABA.

ÆNIGMA

48.

Estne quædam ibi utilitas pluuia?

SALOMON.

Permagna: Terra enim philosophica hiat & exucca est absque irrigatione, quæ fit à pluuia, præsertim Sole per calidiora signa Zodiaci transeunte. De Oryge animali perpetuo sitiente in Africa traditur, quod sub Solis intensissimo aestu, quasi lachrymis effusis, oculis in Solem directis eum deprecetur; ita & lapis intolerabilem sibi calorem sentiret, nisi pluuia humectaretur. Sic enim Eximenus in Turba: *Ipsa aqua, inquit, cum rebus suis in vase suo posita, prohibet, ne res comburantur, & quanto magis ipsæ res flammâ occupantur, tanto magis in aqua intimis absconduntur, ne ignis calore cadantur: Aqua autem eas in suo vase recipit, & ignis flammam ab eis repellit.* Idem Obsemeganus ibidem dicit: *Sed aqua apposita, quanto plus flammâ eos inuadit, tanto plus in visceribus aqua penetrat, & prohibet, ne flammâ comburatur.* Socrates verò, vt & alii quamplurimi, iubet vt lapidem teramus rore & sale, & aquâ maris, & pluuia.

SABA.

ÆNIGMA

49.

Ergo & ros est in opere?

SALO.

SALOMON.

Est sanè; Dum enim ascendunt vapores diurno tempore, nocturno frigidiusculo reperiuntur ad terram, ibiq; in graminibus, herbis, arborum foliis, aliisq; rebus in stillas rotundas coagulantur, quæ rotis nomine appellantur. Hic quàm utilis sit rebus nascentibus Solis calore quasi exiccatis & marcidis, experientia quotidiana attestatur: Rosenim est quasi ientaculum vegetabilium, restaurans illis vires & succum; unde, etiamsi pluuia defecerit, vegetare, seq; sustentare possent ad tempus.

SABA.

An etiam aqua maris?

SALOMON.

ENIGMA

50.

Etiam: Sic enim Pythagoras in Turba inquit: Nihil aliud est huius artis scientia, quàm vapor & aqua sublimatio, argenti viui, magnesiæq; corpori coniunctio: Et Zeumon: Quapropter oportet vos dicta maiorum sequi, qui dixerunt: Nihil aliud expedit vobis, quàm aquam & vaporem sublimare: Aristhenes ait, quòd maris nostri aquæ imponi debeat: Pythagoras quoque, quòd maris aqua temperetur; quòd præter Socratem antè dictum, Plato, & quamplurimi alii asserunt: Mare enim nihil est, nisi aquarum collectio; aquæ autem colliguntur per fluuios & pluiias; pluiiæ ex nubibus resolutis, nubes ex vaporibus ascenduntibus fiunt; Per aquam marinam autem dulcem sæpius intelligunt: Hinc Afflictes: Propterea dixerunt Philosophi: Abluite magnesiã aqua dulci.

SABA.

Vapor itaque ab opere abesse nequit?

SALOMON.

ENIGMA

51.

Minimè: Id enim patet ex antè relatis testimoniis: Quibus & Zeumon addit: Et sicuti in homine est humiditas & siccitas, sic in opere nostro nihil aliud est, quàm vapor & aqua. Quia verò idem dicit, quod vapor contineat suum compar, id est, aqua aquam; vapor potentiã aqua est, vel aqua vapor: Vnum enim ex alio generatur rarefactione & condensatione, adeo vt de eo æquè dubitari posset, vtrum eorum tempore esset prius, quàm antiqui de gallina & ouo dubitarunt, quodnam ex iis primò in rerum natura, & alterius causa extiterit: Philosophi adfir-

F

mant,

mant, metalla quoque, densissima corpora, esse ex vaporibus composita, Theologi cœlum, resq; omnes ex aquis: Aquas autem ex vaporibus fieri, manifestum est: Hinc omnia ex vaporibus constare, quoad elementa, consequitur: Sic in philosophico opere Zeumon idem asserit, quod cum corpus magnesiæ in aquam liquefactum fuerit, tunc certè omnia vapor sunt.

S A B A.

ÆNIGMA

52.

Quid hic intelligitur per vaporem, quid per aquam?

S A L O M O N.

Vapor hic est ille, qui fugituum retinet, & aqua fugiens: Horum duorum etsi sit vna origo & materia, tamen forma & motio ad locum inter se differt. Vaporis forma nobilior videtur, quia spiritali naturæ propius accedit & homogeneitati, quàm aquæ, quæ rarè absq; terræ commixtione existit, ideoq; putrefactioni aliquo modo subiecta. Sic & vaporis motus, qui sursum tendit, excellentior est, quàm aquæ, qui deorsum dirigitur. Vapor ergo magis cocta & matura pars est operis, aqua crudior & rudior.

S A B A.

ÆNIGMA

53.

An & fumus adest?

S A L O M O N.

Quid Philosophi de fumo albo scribant, te non latet: Ille enim Leoni viridi & aquæ fœtidæ, vt seruus adiungitur; cum suis alis pernix & tenuitate agilis sit, vt Mercurii nomen assumat, nisi aliud haberet. Fumus albus Leoni sitim, & aquæ fœtorem tollit, idemq; præstat illis, quod fumus Tobacci Indis aut illorum sequacibus fumifugis. Fumorum tot sunt genera, quot rerum combustibilium species, at nullus fumus huic albo compar est virtute & pulchritudine: Quod enim odores & fumi cordialium & bene olentium præstant cordi humano, hoc fumus albus confert Leoni, nempe robur vitalium viscerum & vires membrorum: cuius signum est, quod Leoni viridi pili mutantur in colorem rubeum, qui constanti ætati peculiaris & proprius est.

S A B A.

ÆNIGMA

54.

Vnde fumus albus prouenit?

SALO-

SALOMON.

In summis montibus nascitur quædam arbuscula falici non absimilis, quæ nec flores, nec fructus, aut semina producit, at gummi habet vberimum; hoc gummi ad ignem incensum dat fumum album, præter naturam aliorum fumorum, qui plerumq; nigri sunt: Hoc gummi multi videntes non agnoscunt eius virtutem; & pauciores, se illo egerente, sentiunt; sentientes quamplurimi ab aliis speciebus dignoscere nequeunt. Hinc Leo, qui à quibusdam perpetuâ quartanâ laborare affirmatur, calore & siti vehementiori premitur, adeò vt in marasimum ac tabem incidat, ac deniq; mortem immaturam incurrat.

SABA.

Habetne fumus albus & aliam in opere efficaciam?

ÆNIGMA

SALOMON.

55.

Haber; Quia dealbat omnia, & in fumum vertit, vt ipse est: Hic solus Latonam dealbat, & facit ex Æthiope candidum, ex homine monstroso bicipite vniformem, pulchrumq; iuuenem. Hinc in Epistola Rhafis dicitur de Æthiope: *Dealba coruum tuum, si vis dealbare ipsum:* Et paulò post: *Aqua nostra abluit sordes; mundabis omnem nigredinem & obscuritatem eius, tunc subridebit, dicens, Quis mundauit me? Qui vidit illud, subridebit locutus, &c.* Et hæc dealbatio, quæ fit à fumo albo, non est solummodo superficialis, sed in profundum substantiæ penetrat, ideòq; perpetuò durat.

SABA.

Hucusque satis: Alteri nunc locum concedo, ne quid nimis.

SALOMON.

Tu itaque Princeps celeberrime succedes, & lampada cursu tibi traditam accipies.

HYRAMVS.

Variæ fuerunt propositæ quæstiones de Meteoris præcipuè a quosis; Quocirca nos de aliis quibusdam, quæ videbuntur arcana, adferemus: *Ventus an non operi est conueniens, qui alias magna utilitatem rebus humanis præstat?*

ÆNIGMA

56.

F

SALO-

Aquæ flu-
us & refluxus
causa.

Ratio ven-
torum ge-
nerationis
causa.

Nec ille hinc abesse poterit: Vbi enim vapor est & pluuia, quorum vnum mouetur sursum, alterum deorsum, ibidem & aër existit, cuius motus est ad latera, & dicitur ventus, fortè à veniendo vel aduentu eius. Venit autem ab omnibus mundi plagis, siue ab omnibus partibus circumferentiæ terreni globi, non quidem ex meatibus, aut poris terræ, sed circa terram in aëre, ex aëris motione seu impulsu fortiori. Vt enim aquæ, fluuii & Eurypi, hoc est, fluxus & refluxus maris currunt & recurrunt reciproco quodam motu: ita & aëri suo modo ad sese mouendum impellitur, ne putrescat, aut venenosis vaporibus inficiatur, & animalibus, imprimis homini, lethalis sit. Aquæ à Lunæ motu reguntur, hoc est, fluunt, & ebulliunt, cum Luna in horizonte illarum oritur vsque ad meridianum, occultâ quadam imperscrutabili eius luminis proprietate, senis horis; refluunt verò totidem horis à loco superiori in decliniorum, motu communi & naturali, quo omnes aquæ tendunt ad loca centro terræ propinquiora. Ab hinc idem fluxus & refluxus repetitur, Lunâ oppositum Horizontem apud Antipodas obtinente; Aëris verò motus seu ventus non à Luna prouenit, sed ex fuga vacui, & nimia corporum plenitudine in certo quodam loco; vt exempli gratiâ, ab hinc versus Solis occasum fiat euaporatio frequens ex Oceano, aut aliis aquis particularibus, ita vt aër eius partis occidentalis sit valde refertus vaporibus, qui non in eo loco simul manere possint: contra in nostro aëre sit paucitas vel raritas vaporum, ita vt aër plus vaporum vel aëris in se recipere possit; & velit, ne vacuum committatur, à quo natura abhorret; Hinc aër occidentalis huc incipit moueri quodam fluxu instar aquæ, & fit ventus, qui ab æquinoctio autumnalespirat.

Idem ventus quadam motus continuatione, nisi natura recuset, versus orientalem partem mouetur, donec alius aliunde flare incipiat; vel appetitus particularis vniuersi cesset. Hac ratione in diuersis locis diuersi venti vno eodemq; tempore spirare possunt, pro inamitione aut repletionem huius vel illius loci. At non in vno loco simul diuersi venti flare aliquamdiu possunt. Nam semper si concurrant, vnus praualeat, & omnem motum aëris ad se transferat. Si verò ventus ex terræ poris veniret, diuersi in vno loco, vel in vnum locum conflarent.

sapiſſi-

ſapiffimè; Nulla enim eſt continuatio pororum terræ, vt aëris, vt vna pars alteri cedat. Hinc falluntur, qui ex flatu venti ex Oceano venientis diuinare ſe poſſe putârunt, eſſe vltra Oceanum terram habitabilem, tanquam venti ex terræ poris erumperent, vt de Æolia inſula dicitur. Ex omnibus enim partibus circumferentiæ Terræ, vt dictum, venti proueniunt, ſiue ſint in Oceano inſulæ, ſiue non. Ventus enim eſt aëris motus à loco aëris pleniori ad locum non ita plenum. Plenitudo fit vel à ventis aliunde diu continuatis in vnum locum; vel à vaporibus eleuatis, qui ab aqua eleuantur, & ex aqua gignuntur. Hinc in Africa & Ægypto, vbi raritas aquarum eſt, præſertim in mediterraneis locis à mari procul remotis, eſt quoque raritas euaporationum, aër ſerenus, abſque nubibus, & abſque pluuiis. At nihilominus venti ibi ſpirant aliunde, vel ex maritimis locis. Stati quoque venti in magno Oceano flare dicuntur, quia æqualis ibi fit euaporatio ex latiffimo Oceano, ideoq; æqualis plenitudo, aut aëris abundantia in certis locis, in alijs verò ſiccis & torridis æqualis inanitio. Hinc quoque venti æqualiter ab vno loco in alium ibidem mouentur; quod non ita eſt in alijs mundi partibus, vbi diuerſitas eſt terrarum, marium, fluminum, aliarumque rerum magna viciffitudo, & ſic euaporatio inæqualis inæquales ventos producit. Vnde admirari liceat Aſtologorum audaciam & vanitatem ſimul, qui ventos certo loco & tempore prædicere conantur, quaſi à Planetarum ſitu & circulis cœli imaginarijs orirentur; quod falſiſſimum eſt; Et ſi inde prouenirent: non tamen magis verè, quàm ruſtici, qui ſciunt, quo anni tempore hæ vel illæ tempeſtates aut viciffitudines contingere ſolent, ventos prædicerent.

Ventus

quid.

Ventorum

plenitudo

vnde.

Stati ventū

in Oceano.

HYRAMVS.

*Has eſſe veras & genuinas ventorum magni mundi cauſas, faculè agnoſco, At de ventis mundi philoſophici au-
dire quid deſidero.*

ÆNIGMA

57.

SALOMON.

In magno mundo ventus à loco ad locum nauigia portat, molasq; magni ponderis verſat, imò & currus veliferos: (vt in China) per æquora terreſtria ducit, & ſimilia, hominibus vtiliſſima emolumenta præſtat, quæ vulgo ſunt notoria: at in philoſophico opere fœtum ſeu

F 3

embryo

Ventus
quid.

embryonem portat in ventre suo: Vnde ventus videtur esse mater infantis philosophici; aliâs enim non in ventre suo portaret, sed fortè manibus gestaret eum, qui ab alia matre foret in lucem editus. Ventus verò cùm nihil aliud sit, quàm aër motus, hinc in aëre natus, sapienter natus affirmatur: quod verum esse non dubitamus. Etsi enim aër hic ambiens nos & superior per se, absque terræ contiguitate nulli natalem locum præbeat, nisi meteoris antè dictis & dicendis: tamen ex aëre, inq; aëre fœtum Philosophorum nasci, eorundem testimoniis constat. Nam cùm ad cœlestem naturam genitus proximè accedere debeat, hoc est, aëriam, subtilem, tenuem, penetrantem, & informantem terrestria, densa, & crassa corpora: ideò & talis ortus ipsi conuenit: Aëre indigent homines, animalia, & vegetabilia omnia ad sui incrementum & vitam, sine quo perirent singula. Aëre eget ignis quicumque, quo si careat, extinguitur. Aër cibus vniuersi continentis est, sine quo inedia, hoc est, vacuum, sæpe contingeret, aut naturæ rerum inter se conciderent & destruerentur. Aër est, qui philosophico fœtui dat artus, vitam, & motum. Est autem nihil aliud hîc aër, quàm substantia mobilis, fugax, & inconstans, quæ quouis nutu Vulcani moueri & abigi possit, vt eius locus non inueniatur amplius; multumq; assimilatur menstruo mulieris, quod licet vile habeatur, velut excrementum è corpore expellendum, tamen hominis, nobilissimi animalis, potissima causâ materialis existit.

Aer quid.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
58.

De Vento & Aëre satis: At quæro, num pruina, grando, nix & glacies in opere philosophico adsint?

SALOMON.

Pruina.

Grando.

Nix.

Hæc quatuor à frigoris vehementia fiunt, & nullo calore indigent ad sui generationem; Opus autem Philosophorum calore & non frigore perficitur: Ideo diuersarum causarum effectus quoque sunt diuersi, nec conueniunt in essentia. At similitudinariè adesse & hæc quatuor huic operi, nemo dubitabit. Pruina fit, si vapor de die sublatus, frigore noctis repercutiatur & congeletur: Est itaque ros congelatus. Grando fit, quando nubes resoluta in imbrem, antequam ad terram perueniat, in aëre frigido condensetur inter cadendum. Nix, quan-

quando pluuia sic inter decidendum congeletur frigore. Glacies est aqua congelata frigore. De niue Poëta Aureolus sic inquit:

Ergo niuem cum tu vitro deaseris auri, &c.

Et Basilius in 2. clauæ: Non enim vrile est, Aquila nidum suum in Alpihus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morerentur: Et mox: Tum Plato ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatitem eliciet, qui suo magno calore aquila pennas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, aded vt nix in summis montibus colliquescat, & aqua fiat, quo minerale balneum bene preparetur, ac Regi fortunam & sanitatem tribuat. Ita & de glacie sæpenumerò loquuntur Philosophi. Ex innumeris vnum sufficiat: Ros riuus: Si glacies, inquit, ponitur in aquam simplicem, soluitur in ea per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute occulta, quæ fuit in glacie. Si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aquæ, sed in aqua iacet, nec illam aquam tingit suâ virtute, quæ in ea antea coagulata fuit ex parte specierum: sic eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium cum Mercurio, occultam virtutem ex eo habere non potes, scilicet sulphur digestum & decoctum per opus naturæ in minera.

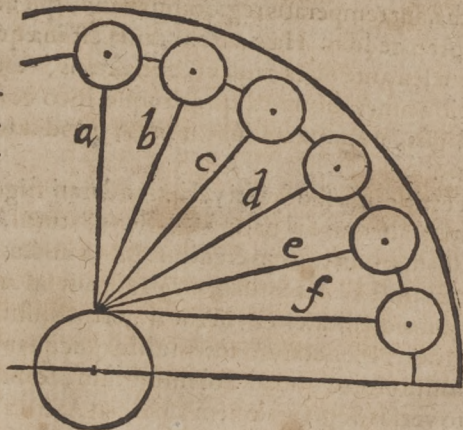
HYRAMVS.

Cum hæc quatuor sint frigoris effecta, quæ est vera ENIGMA causa frigoris?

59.

SALOMON.

Prima causa est remotio Solis seu radiorum eius obliquitas; Cùm enim radii Solares percussu in superficie terræ perpendiculariter, faciunt angulos obtusos, frigus regnat, eoq; maius, quo obtusiores, quò rectiores, eò calor fortior, prout patet in subiecto schemate.

I.

Hinc

Hinc Sole eodem tempore vni loco est verticalis, eiq; maximum calorem impertit in meridie, alteri paululum est remotus à vertice, tertio magis, quarto adhuc magis, quinto maximè. Pro variatione itaque distantiae Solis à vertice, variantur & anguli repercussionis radiorum, fiuntq; vel acuti magis, vel minus, vel obtusi. Obtusi anguli propriè dicti intra quadrantem circuli fieri nequeunt; Inde obtusos hic vocamus, qui proximè ad obtusos tendunt. Statuimus itaque, quod frigus aërem occupet, aquam & terram, in absentia Solis, qui, quò magis remotus sit, suoque calore inefficacior, eò frigore maiori elementa illa omnia torpent & frigent; vt patet in locis Septentrioni, aut Circulo arctico subiectis, hyberno tempore glacie rigidissimis, cum Sol in Islandiâ, extremis Norwegiæ & Lapponiæ partibus, aut Gronlandiâ circa solstitium hybernum non oriatur; sed alicubi, vt in Nouâ Semblâ, aliquot mensibus abscondatur: vnde ibi tenebræ & frigora intensissima dominantur: à quibus locis versus Solem meridianum, quò climata terræ sint propinquiora, eò tenebras longissimæ noctis breuiiores, & frigus hyemis minus experiuntur, vsq; ad ipsum Equatorem seu Cingulum mundi, vbi calor è conuerso, duæque æstates, duæque hyemes, (quæ tamen æstatibus nostris sint calidiores,) habentur.

NB.

2. Secunda causa frigoris intensioris seu mitioris est ventus à frigidis, calidis, aut temperatis regionibus flans, qui aërem calidiorem vel frigidiorē reddat. Hæc autem causa est inæqualitatis hyemis. Prima autem seu antè dicta causa est æqualitatis, vt nimirum Sole in illa remotione meridionali à quocunque loco constituto tantum semper sit frigus, non maius, nec minus; quod intenditur vel remittitur à ventis.
3. Tertia causa moderati vel immoderati frigoris potest esse operatio Planetæ alicuius suâ naturâ frigidi, vt Saturni, qui intendere, vel Martis, qui diminuere illud creditur: Lunæ nocturni radii, dum valde friget, manifestè peregrinanti vel dormienti nocent homini: Et hæc causa inæqualitatem hyberni frigoris constituit: Nec verò aspectus, vt vocant, Planetarum inter se, hic quicquam operari poterunt, nisi oppositio fortè quoad Solem tantum, & maxima ab ecliptica declinatio versus Septentrionem, si hic ad Arcton, aut versus Meridiem, si ibi frigus intensum dominetur.

HYRA-

HYRAMVS.

Quæ causa inæqualitatis frigoris locorum versus Ortum & Occasum Solis fitorum sub eadem poli eleuatione seu distantia ab æquatore, quæ inæqualitas sat magna est; cum partes occidua magis caleant, & Eoæ rigeant? ÆNIGMA
60.

SALOMON.

Sunt, qui hanc inæqualitatem ad moram Solis super horizontem referant, quemadmodum ex hæc causa hora pomeridianæ, quando Sol versus Occasum descendit, sunt longè calidiores æstate, quam matutina, dum Sol ab ortu ad meridianum ascendit, quamuis sint eadem à Meridie declinatione, & Sol in iis æquales radiorum repercussionis angulos faciat: Sed hæc causa non est sufficiens: Quia calor Solis hora nonæ matutinae & tertiæ pomeridianæ differt, propter moram minorem vel maiorem ratione vnus certi loci, qui horâ nonâ saltem quatuor horarum morâ Solem, eiusq; calorem recepit; horâ autem tertiâ pomeridianâ, decem. In globo autem terreno rotundo ea mora dari non potest: Nos interiectum terræ interuallum altis & frigidis montibus præoccupatum, aut per se incultas regiones, quales sunt Russiæ, Muscouiæ, & totius Tartariæ ad Magnum Chamum Indiae extremæ imperantem, esse in causa conuicimus, vnde venti frigidiores spirent, qui aërem sic quoque reddant; quod contingere nequit in eadem poli eleuatione versus Occasum: Quia hic mox Oceanus immensus occurrit, cuius aquæ nunquam glacie rigent; sed motione perpetuâ temperantur per fluxum & refluxum. Hinc insula in Oceano sita hyeme minus rigent, & æstate minus calent; quia humiditas vaporosa aquæ vtramque qualitatem remittit: quæ verò versus Ortum habentur, hyeme magis sunt frigida, & æstate minus calida.

HYRAMVS.

Quid dicendum de monstruosa & inusitata pluuia, lapis ÆNIGMA
61.
G dum,

*dum, frumenti, sanguinis, piscium, ranarum, & his simi-
lum?*

SALOMON.

Hæc potius inter ostenta vel miraculosa est referenda, quàm naturalia: quia natura in aëre talia non abscondit, aut seminat, multò minus nutrit, vel augmentat: Ideo hîc tacet & quiescit. Oportet igitur vt alterutro modo eiusmodi ratiõra contingant, vel diuino, quo Moses vsus ante Pharaonem Ægypti Regem, vel diabolico, quo magi & nigromantici Ægyptii utebantur. Qui hæc naturaliter excusare conantur per vim turbinum, quibus frumenta, vel alia eiusmodi in aërem rapta sunt, vnde postea in modum pluuiæ decidunt, falluntur. Ita qui ranarum semina cum aquis attracta per radios Solares in nubes, veluti & piscium, ex quibus in nubibus ranæ & pisces exorti sunt, affirmant, aliquid dixisse videntur, sed nihil, quod rei aut rationi satisfaciat. Malumus igitur illa hyperphysica fateri, quàm leuiculis ratiunculis demonstranda assumere. Huc spectat vitulus, qui integer aliquando ex nubibus cecidisse legitur, nescio, quàm verè. Et Anaxagoræ prædictus lapis magni ponderis; de quo heri mentio facta est. Alia res est, quam Auicenna in tractatu de congelatione lapidum, cap. i. tradit; quod nimirum lapides fiant ex igne, cum extinguitur: quia sepe contingit corpora terrea & lapidea cadere cum coruscationibus; quia ignis fit frigidus & siccus (sunt Auicennæ verba) ex sua extinctione: Et in Persia cadunt etiam cum coruscatione corpora area & similia sagittis hamatis, & non possunt liquefieri, sed per ignem euaporari in sumum cogente humiditate, donec residuus sit cinis. Cecidit quoq; apud Lurgeam frustum ferri ponderis centum marcarum, quod præduritie, quâ ferè erat infrangibile; Missa tamen est eius pars Regi Torati, qui præcepit enses inde fieri: Erat autem infrangibile & infabricabile. Dicunt tamen Arabes, quod enses Alemani, qui optimi sunt, de isto ferro fiant. Cum autem ceciderit massa illa, refluxit aliquoties à terra, vt par erat; quia composita erat ex minutis frustis coherentibus ad inuicem ad quantitatem granorum magni mîlij. Hæc ille.

HYRA-

HYRAMVS.

Quæ lapidis fulminei causa, quæ tonitruum, fulminis, & fulguris? ÆNIGMA
62.

SALOMON.

Iam antè de hac materiâ dictum est; sed hîc declarationis gratiâ nonnulla addemus. Lapis fulmineus ex nubibus cadit, quia ibi generatus est ex viscosa & valde compacta materia, quæ cum vaporibus ascendit, & in nubibus sparsim continebatur, non aliter, quàm calculus in hominum renibus, aut lateres in furnis coquuntur. At differentia in eo est, quòd quasi in momento ille in nubibus cogatur, & igne vehementi compingatur; hi autem successu temporis, vnde vulgo Purgatio nubium dicitur, quemadmodum tonitruum revera est, & lapis reiectamentum seu fax earum. Natura enim in quocunque loco, homine, animali, vegetabilibus, aliisve corporibus, si oneretur humoribus excrementitiis, suo quodam instinctu conatur illos eacuare, vt patet in homine, per vomitum, alui fluxum, sudorem, urinam, in cane per vomitum, in aliis animalibus suo modo, in arboribus pergummi & muscos ad exteriora protrufos: Ita quoque in nubibus crisi quandam instituit, igne iudice, qui heterogenea nubium, hoc est, crassa, viscosa, & fœculenta congregat magno sonitu & fragore, quo per nubes penetrat, eaq; vnum in locum cogit; Vt autem facilius deorsum ad centrum grauium ablegari & remitti possint, tantâ vi, quantâ potest, ea compingit & condensat; atque sic necessariò inde lapis fit; quo factò in nubibus, natura vehementiorem motum, igne executore, molitur & lapidem summâ celeritate rectâ ad terras mittit. Hinc fulgur ab igne sequente vel iaculante lapidem oculis videtur: tonitruum, dum ignis nubes concutit & diuidit, auditur, non quidem eodem momento, quo fulgur accidit, sed aliquamdiu post; quia auditio fit in tempore, visio in momento, hoc est, hæc fit per lineam rectam momento quasi extensam, illa per multos gyros & circulos longiori tempore circumscribendos: Fulmen verò est tenuissima illa aura percussa, summo impetu ad terras vibrata. Fulmen
quid? Quemadmodum enim, si ex magno tormento bellico globus lapideus aut ferreus emit-

tatur, non solum, quicquid hic attingit, prosternitur; sed quoque, quæ proxima aura seu aër tetigerit, violantur, & læduntur, propter celerrimum motum aëris, quo ille globus cedere ad latera cogitur; sic quoque fieri in hac lapidis ex nubibus a culatione credibile est: Ut quæ semper aduffio ictui bombardico adest ex puluere pyrio & igne, quo globus inficitur, ita & fulmini peculiaris sua venenositas est, quæ animalibus, præter impetum, lethalis existit. Hac colliquescunt metalla, ut pote dura & resistentia, mollia verò, ut sunt vestes, non attinguntur; Hac interdum vina vapescunt doliis intactis. Ad eundem modum Lapis philosophicus, quando perfectus est, penetrat omnia metalla in momento, ea quæ; mutat & alterat in aliam formam, quam prius habuerunt: Vnde à Lullio aliisque; Philosophis assimilatur fulguri in metallis, cum hæc in ignis examine micant seu fulgur emittunt, perfectionis indubitata signa.

Lapis
philoso-
phicus. vsus.

HYRAMVS.

Quid antiqui Poëtæ senserunt de hisce?

ENIGMA

63.

SALOMON.

Iouem iratum mittere fulmina & tela, quæ Vulcanus, quasi faber: Deorum, fabricârit hamatâ formâ: Hinc Ouidius:

Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat:

Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Sed hæc esse fictitia & vana, nemo non intelligit. Vulcanus, ut ignis, hæc quidem in nubibus, ut dictum, efficit, at non ut persona. Deus quoque, qui Iehoua est, his utitur ad minas vel pœnas inferendas hominibus propter peccata, quamuis sint naturæ opera admitanda. Nam ipse naturalibus operibus & ad pœnam, & ad gratiam, hoc est, homines puniendos, & donis ornandos, nunquam non uti solêt: Ut patet in incendiis, diluuiis, peste, annonæ caritate, deletis frugibus à grandine, imbre, immodicâ siccitate, aut calore, & his similibus; & è conuerso in optimo prouentu rerum omnium ad victum & vitam hominis spectantium, malorum impendentium auersione. Impietas autem magna est, dicere, Deum fulminibus aut pœnarum mediis destitutum iri, si homines, quoties peccent, puniât. Eius enim manus, hoc est,

est, vis omnipotens, hæc habet in promptu, absq; vllius Vulcani operâ, si velit.

HYRAMVS.

Immodicus in quærendo, hactenus tibi, Rex humanissime, fortè visus sum: quapropter hîc subsisto, ac vt eandem aut maiorem in me libertatem tibi vendices, lubens permitto.

SALOMON.

Non plus oneris mihi, quàm diuinâ assistentiâ ferre potuerim, à vobis impositum fuit: Ad te verò, Regiâ, mea ænigmata primùm dirigentur, de eodem materiâ genere.

Cùm fontes ex vaporibus, rore & pluuia montium contingant: estne fons in opere philosophico? ÆNIGMA 64.

SABA.

Est; at non solitarius; quia vel Diana in eo balneatur cum suis Nymphis; aut Narcissus, formosissimus ille puer, suam in eo faciem videns & admirans, colliquefeit & tabescit; aut Rex ille, ad quem spectat, in eo se lauat, aut senex iuuenescit. Mirabilis enim virtutis hic fons est, qui cantu virginis (vt solet fieri) inuentus dicitur, vnde à virginibus amatur, & iuuentutem dat senibus.

SALOMON.

Qua est differentia vel conuenientia fontis cum eo, qui balneatur in eo? ÆNIGMA 65.

SABA.

Rex ille, Apollo est, siue Sol; & Diana, Luna, eius soror; fons verò, Latona, habetur, mater eorum. Cùm enim à Ioue ingrauidata Latona mortalis perennitatem peteret, Iupiter, ne votum omni ex parte ei denegasse videretur, postquam geminum eum ediderat foetum, Apollinem & Dianam, Latonam in fontem perennem mutauit, qui, cùm sub terra se abscondisset, à virgine prouocatus est in aspectum & vsum hominum. Filii itaque in materno fonte gaudent se lauare, qui ipsis pro potu & nutrimento quoque est, ne alio indigeant victu; similia enim

à similibus facile attrahuntur, & in se inuicem, nempe nutrimentum in nutritum, transeunt. Hic fons vocatur ab aliis lac virginis; lac, quia lacris vicem præstet; virginis, quia virginibus præbeatur, vel ab illis, vt dictum, inuentus sit.

SALOMON.

ÆNIGMA
66.

Cum fons sit quasi parens maris, estne mare in hoc opere?

SABA.

Truta.

Est mare, at non sine piscibus: Vnus in hoc præualet, qui Truta dicitur, & habens aureas maculas, instar stellarum, in cute, auri quoque appetens, in auriferis riuis inuenitur. Totum mare absque hoc pisce nullius vtilitatis est. Quocirca quærendum primò in mare, deinde dictus piscis ex riuis montium metalliferorum accipiendus, & in suum mare præcipitandus erit; tum ex vno pisce huius generis mille & plures generabuntur, totumq; mare piscibus stipatum reddetur. De fluuio Vngariæ Tibisco, narrant, quòd ad eò piscibus abundet, vt ferè tertia eius pars sint pisces: Verum in hoc mari maior adhuc copia nascetur, quia ad soliditatem & resistantiam hinc reducetur, idq; absq; hyperbole, licet non sine allegoria: Mare enim fœmina est, & piscis mas, fœminaq; mutabitur in marem; & sic mare in pisces.

SALOMON.

ÆNIGMA
67.

Sed magis in altum nos subleuemus ad ea, quæ supra nos videntur: Iris an non est in opere philosophico?

SABA.

Testantur id Philosophi, nempe quòd adsit, quibus credendum erit. Vocant autem Iridem apparitionem omnium colorum; sic enim Riplæus in recapitulatione portarum inquit: *Colores pulchriores nunquam sunt visi, pallidus & niger, falsus citrinus, imperfectus & rubeus, pauonis plumarum color elegantissimus, Iris, qui etiam præteribit, Panthera color varius, Leo viridis, &c.* Et Rosarius: *Item, cum dicitur, quòd apparent omnes colores, verum est, quia ante fermentationem in calcinationibus, dissolutionibus & fixationibus apparent omnes colores.* Sunt autem Iridis colores obiecta visibilia
ex Sole

ex Sole transmissa vndecunque, at captata in resoluta nube, hoc est, stillatim cadente pluuia, vel alia quacunque roridâ aquæ expressione. Contingit enim aliquando, vt tubi subterranei pro aquæ ductibus positi in aprico, superiori loco rimam accipiant, atque inde aqua magna vi in aërem profiliat, vnde instar pluuia destillet; hoc si fiat, quotiescunque radii Solares attingent istam pluuiam, Iris apparebit, non vniuersalis, at particularis, parua & non longè ab isto loco remota: Vnde constat, quid sit, & quomodo contingat Iris illa magna, quæ in arcus, cælo obtensa cernitur, nempe pluuia cadente, & micante sole, in eodem ferè horizonte, aut non procul ab eo.

SALOMON.

At vnde sunt colores Iridis, cum Sol nullos dicatur colores habere? ÆNIGMA 68.

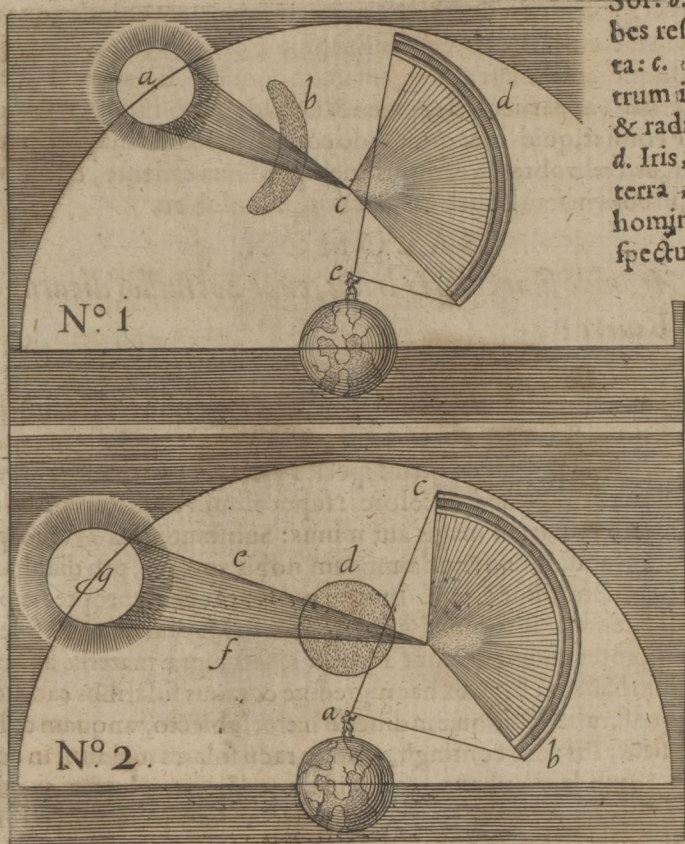
SABA.

Sol omnium colorum in rebus vegetantibus author est, ideoq; potentia, si non actu, omnes colores sunt in Sole, excepto nigro, quod colorum potius priuatio, quàm species videtur. A nigro ad album proceditur per intermedios colores: supra album & infra nigrum nihil habetur coloratum magis aut minus: Substantia verò vel corpus Solis nunc candidum, nunc flammeum nobis apparet, pro diaphani, per quod videtur, diuersitate. In ortu enim vel occasu propter vapores intercedentes, rubicundus videtur, aliàs in Meridie albus & splendidus; vapores enim non sunt aër purus, sed nigræ materiæ aliquid admixtum habent; Inde ex hac nigredine & radiis solaribus candidis mixtis quasi, rubedo fit, quæ in diuerso hæret subiecto, tanquam color compositus; Iris verò contingit, quando radii solares incidunt in corpuscula, rotunda, diaphana, & liquida, hoc est, aquæ pluuia, ex quibus duobus tam varius & ita distinctus suo ordine color apparet: Et quamuis ipsi radii hos colores per se non haberent, tamen vt accidentia apparerent, si quando tale subiectum adsit.

SALOMON.

Verum colores illi Iridis non propriè in nube resoluta apparent; sed ex aduerso Solis & nubis, ita vt Sol per nubem ÆNIGMA 69.

bem mittat suos radios ad oppositum, tanquam centrum
super quod arcus irinus delineatus est hoc modo: Vbi *a.* est

Sol: *b.* nu-
bes resolu-
ta: *c.* cen-
trum iridis
& radiorū:
d. Iris, & *e.*
terra, seu
hominis a-
spectus.

S A B A.

Sic est: Nam per reflexū centri radiorū cōtingit iris ea proportione,
vt quāta est amplitudo nubis resolutæ, tāta quoq; sit à cētro radiorum
solariū distātia iridis, q̄ schemate ad oculū demōstrābimus præsenti:
Hic *a.* est terræ superficies suprema, seu oculus humanus, *b. c.* iridis
arcus; *d.* nubes resoluta, *e. f.* radii Solares ad nubem resolutam
trans-

transmissi, g. ipse Sol: Huius sententiæ veritas apparet ex parua illa Iride antè dicta, vbi pro proportione magnitudinis pluuiialis decidentis etiam itis illa videtur.

SALOMON.

*An, ut vulgus somniat, ad Orientem, vbi arcus Iri
terminus desinit, aurum inuenitur?* ÆNIGMA 70.

SABA.

Hæc sunt fictitia & fabulosa, ad decipiendum simpliciores composita, & ortum inde habent; quia Philosophi in aurigeno opere toties meminerunt Iridis, quod brutales ad literam interpretati, se, aliosq; fallunt.

SALOMON.

Cur Iris Junonis nuntia antiquis Poetis dicitur? ÆNIGMA 71.

SABA.

Iuno apud quosdam eorum aëre est, apud alios eruditiores, Luna philosophica; sic enim Iupiter & Iuno sunt sorores & coniuges, velut Osiris & Isis, & tum Iris Lunæ seu Iunonis vera nuntia existit; quia variis apparentibus coloribus, post albus color, qui mansurus est, adueniet: Hinc apud Ethnicos id frequens auditur: *Iuno Lucina fer opem;* quia Luna siue Diana ante Apollinem nata, eodem partu, ei obstetricis officium præstiterit, eodem momento, quo ipsa in lucem edita erat. Si enim albedo in opere philosophico, post varios colores, hoc est, Iride nuntia præcedente, apparuerit, illa rubedinis mox affutura causam præbebit.

SALOMON.

*Cur aliquando duæ irides, vel tres, veletiam tot Soles
aut Luna visantur?* ÆNIGMA 73.

SABA.

Id contingit ex parte aëris, qui Iridem, vel Solem, aut Lunam per reflexionem ex imagine recipit, quod ille ipse sit roridus, vel à vaporibus non liber: Inde prout idolum transmissum recepit, ita transmittit aliò eâdem figurâ; at transpositis coloribus contrario ordine.

H SALO-

ÆNIGMA

73.

Halo quid est?

SABA.

Est diaphani, per quod videtur Luna, alteratio à vaporibus. Vnde ventos aut frigus hyberno tempore prænuntiare traditur. Prope Lunam revera non est, vt nec aurora prope Solem; sed in intermedio ære vaporibus referto, ita vt in causis aurora & halo non multum distent, quamuis in subiectis non conueniant. Vapores & hallucinatio visus vtrobique in causa sunt; sed Halo contingit etiam Lunâ supra horizontem multum eleuata, aurora, Sole infra horizontem paululum adhuc constituto; quia Sol eleuatus suis radiis vapores attrahit, vel congregat in nubes, aut dissipat in pluuias, vnde tum aurora non apparet, licet rubens nonnunquam videatur. Luna non habet hanc efficaciam, quippe quæ lumen suum à Sole accipiat mutuum, & calore proprio sensibili, vt & lumine destituatur.

SALOMON.

ÆNIGMA

74.

Quid existimas de casu stellarum siue materia micantis instar stellæ?

SABA.

Illam substantiam esse viscosam, claram, & glutinosam, vt instar crystalli aut humoris pupillaris radios Solis in se recipiat, rationi consentaneum est. Quin ab ipsâ experienciâ constat, eiusmodi materiam aliquando reperiri in campis, quam vulgus ex stellis decidere affirmat; est instar gelati iuris, siue spermatis ranarum. Quomodocunque sit, stellâ ipsas non cadere, certissimum, quarum vna totum terrenum orbem sua magnitudine si non longè superaret, tamen æquaret: Nec migrare stellâ à locis altioribus ad decliuiora, patet. Vnde, cum nihilominus à certâ stellâ ille motus incipiat, & terminetur plerumque in horizonte, euidens est, quòd excrementitia sit materia, segregata à puriore corpore. Nos nouos populos aut hominum congregationes in stellis existere non dicemus, vt quidam Philosophi; nec eas fuisse ab æterno; nec esse quintæ vel sextæ essentiæ; sed à DEO ex aqueâ materiâ, clarâ, purâ, viscosâ, quæ Solares radios instar speculi in se recipiat,

piat, certo tempore esse factas, vt ornamenta cœli, asserimus. Nil itaq; mirum, si ex tali corpore talis fax decidat. Sunt, qui annotârunt, multas stellas disparuisse, & nouas aliis in locis visas esse, & non fixas esse, seu immobiles, sed inter se quoque situm commutasse, vt constat illi, qui Hipparchi stellas lineari ordine positas, vel ab eo notatas conferat cum iisdem.

SALOMON.

Stellas itaque nouas exoriri putas?

ÆNIGMA

75.

SABA.

Potest fieri, quòd nouæ non sint, cùm DEVS post primam creationem nihil noui creare dicatur; sed quòd saltem nobis in terra constitutis videantur nouæ, quia antea non visæ fuerint ob nimiam remotionem. Plures enim esse in cœlo stellas, quàm humanus oculus discernere queat, indubitatum est: Vnde illi, qui optico specillo primitus vsi sunt, longè plures, & ideo quasi nouas obseruârunt stellas. Non enim omne, quod nouum dicitur, tum primò ortum necessariò habuit; sed quia nobis ita appareat, cùm antea non viderimus: Hinc stellæ, quæ nouæ subortæ statuuntur, ex immensæ altitudinis thesauro antea celato, in conspectum nostrum venisse potuerunt.

SALOMON.

Qua est Chasmatum causa?

ÆNIGMA

76.

SABA.

Hæc nocturna sunt meteora, variis coloribus, motionibus, & mutationibus aëris apparentia, suntq; eius purgatio absque violentia, aut strepitu. Si enim vna pars aëris superioris sit purgata, & altera nubilo-fa, ex eo moto variæ figuræ apparent, præsertim quia aër per se lumen Solis non recipiat, nisi sit purus seu clarus, & aliud corpus opacum post se positum habeat.

SALOMON.

Quid Cometa sunt?

ÆNIGMA

H 2

SABA. 77.

SABA.

Non sunt stellæ, quæ ad formam, motum, aut durationem; quamuis, vt stellæ, lumen Solis in se recipiant: Qui enim putant, esse Cometas igneos vapores in aëre incensos, & ardentès eò vsque, donec absumantur, falluntur: Sole est, qui Planetis, stellis fixis, & Cometis lumen communicat; Vnde patet, quòd materia Cometarum sit æquè receptiua Solaris luminis, hoc est, viscosa, & instar crysalli clara, quàm stellarum. Ex vaporibus quoque ascendentibus in superiorem aëris regionem eos fieri, credibile est, qui toties in se admixtâ terræ tenuissimæ portione, reducti, eleuari, & depressi fuerint, vt viscositatem claram acceperint: Non autem prius, illuminantur, quàm ad eam sublimitatem ascenderit, vt etiam in occasu Solis infra horizontem, radiis Solaribus peti & perstringi possint.

SALOMON.

ENIGMA

78.

An Cometa quoque supra Lunæ regionem ascendunt, an verò semper in aëre sublunari hærent, vt antiqui existimarunt?

SABA.

Sæpè in sublunari visuntur aëre, sed nec rarò supra Lunam prope Solis altitudinem, aliquando & Martis, qualis fuit, qui ante 40. annos, aut circiter in Cassiopeia apparuit, quem propterea miraculosam stellam quidam putarunt. Historiæ verò complures eiusmodi in cælo sitos Cometas recensent, ne vnus hic visui humano imposuisse credatur: Est autem ratio simplex, plana, & infallibilis, quâ obseruantur Cometa, in qua remotione sint à terris, an infra Lunam, aut supra.

SALOMON.

ENIGMA

79.

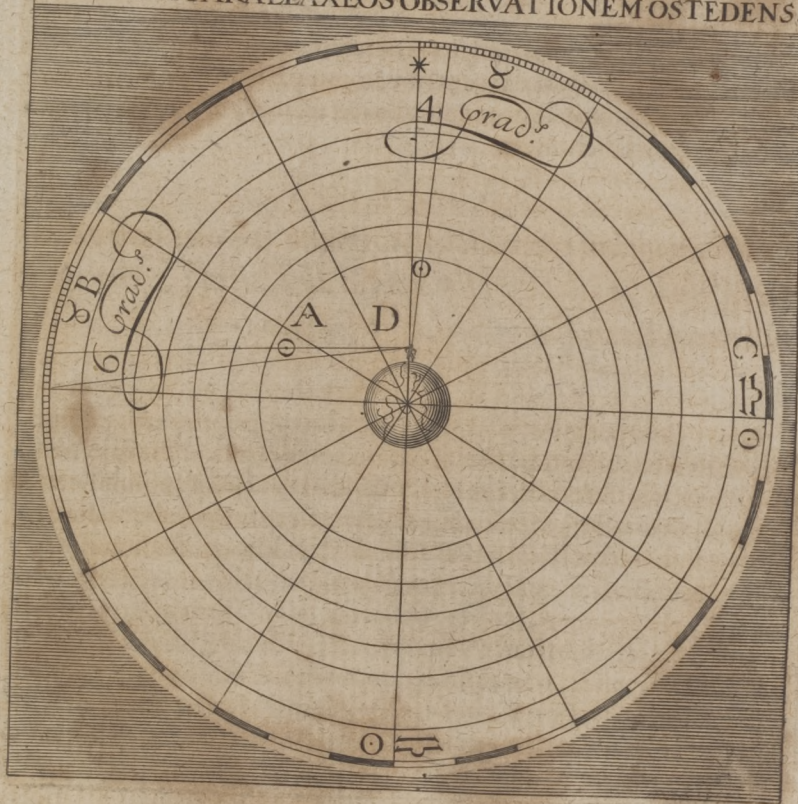
Quæ est illa obseruandi ratio? Et post acquiescam tuis responsionibus.

SABA.

Per notationem parallæcos Planetæ vel stellæ certæ, ac eiusdem cum Cometæ visi parallaxi, quam facit, comparisonem: Primò, stellæ fixæ nullam dant parallaxin; Saturnus vix sensibilem respectu fixarum; Iupiter paulò maiorem; Mars adhuc maiorem; Solis obseruari

uari vix potest; Luna omnium maximam; Quod si Cometa sit infra
 Lunam, parallaxin quoque habebit maiorem; si supra, minorem. Est
 autem parallaxis variatio situs alicuius rei; respectu habito ad rem im-
 mobilem, pro mutatione loci oculi videntis, vel duorum visibilium: ^{Parallaxis} quid.
 Exempli gratia, sit Cometa *A*, non procul à signo Tauri *B*. & Sol sit
 in Libra *C*. Accipio instrumentum obseruatorium, vel etiam bacu-
 lum, vt vocant, Iacobi, *D*. & quando est supra horizontem *E*, vnà cum

FIGURA PARALLAXEOS OBSERVATIONEM OSTĒDENS.

H: 3: oculo

oculo Tauri F. capio distantiam in gradibus Cometæ ab Aldeboram seu oculo Tauri; Deinde post 6. ferè horas, Cometa ad meridianum G. eleuato, capio iterum distantiam vtriusque ad inuicem: sit prima distantia 6. graduum, & secunda 4. Ergo parallaxis est 2. graduum in 6. gradibus. Quod si Luna in eadem distantia, nempe 6. graduum ab eadem stellâ, vel aliâ fixâ, in ortu, post prope meridianum, tres saltem gradus habeat, tum Lunæ parallaxis maior est, & situs inferior, quàm Cometæ obseruati, si 5. tum minor, & situs Lunæ superior est; si æqualis, æquales sunt parallaxi & loco: vt patet ex proxima præcedenti figura.

Simili modo alia Phænomena obseruanda sunt: at non ita vera distantia ab oculo, sed saltem generalis in comparatione ad alia indagatur, nempe vtra ex duabus aut pluribus sit maior, aut minor. De alio modo iam antè dictum est.

SALOMON.

ÆNIGMA
80.

Phænomenis circulos, signa, gradus & polos cæli adnumerabimus, quibus Astronomia absolvitur; Annon ex hisce quadam adsunt operi philosophico?

HYRAMVS.

Imò: Totum enim cælum antiquis Ægyptiis huius artis peritissimis visum fuit instar tabulæ rasæ, aut codicis explicati, in quo stellæ sint literæ, seu sydera hieroglyphica, quæ præcipua Philoſophorum arcana ipsis inuoluta teneant & conferuent, præ vulgo autem aliisque ignaris abscondant & celent. Et si enim illorum animalium cælo illatorum causæ referantur ad externas quasdam Deorum actiones; tamen cum hæc omnia, si ad rei veritatem & historiam gestam spectemus, sint merè fabulosa, nec vnquam facta, sed primâ origine & introductione Chymica, non absurdè suo merito & iure ad ea reuocanda erunt; Nam Aries Phryxi, qui aureo vellere à Mercurio donatus est, aut, vt alii dicunt, pelle purpureâ, cum priùs fuisset candida, ad quam auferendam in Colchidem Iason cum 50. comitibus profectus est, quid aliud significauit, quàm subiectum philosophicum, & vellus eius aureum, quàm summam medicinam ab Iasone Medico petendam?

Aries cœlestis.

dam? Hic verò Aries ob id beneficium deportari Phruxi aut potius velleris tam pretiosi in cœlum translatus perhibetur, vbi primum Zodiaci signum tenet: Idem dicendum de Tauro; hic enim Europam Taurus. Cadmi sororem gestavit, cuius formam Iupiter assumpserat. Est autem Cadmus idem opifex, qui Iason, quod patet ex eiusdem generis serpente, eiusq; dentibus feminatis, unde terrigenæ armati prosilierint. Si verò pro Acheloo, in Taurum mutato, cuius cornu copiam omnium rerum effudit, hic Taurus fumatur, eodem res redit; Taurus enim Chymicus est, quod ex allegoriâ illi affictâ omni ex parte patet. Tertium cœleste signum sunt Gemini, Castor & Pollux, qui cum so- Gemini. rore Helena & toto bello Troiano, vt alibi (nempe 6. lib. Hieroglyph. Ægyptio-Græcor.) demonstratum, ad Chymiam spectant: Ita Cancer Cancer. Herculi artificii laborioso Chymico submissus, Chymicus est. Leo Leo. quoque Cythæroneus seu Nemeæus; atque ita de cæteris signis & plerisque syderibus statuendum erit; quod scilicet ab allegoriis Chymicis originem ducant. Huc spectant Gemina Vrsæ, maior & minor, Serpentes, Canes quoque bini, Syrius & Lælaps, Argo nautis, Pegasus, Peiseus, Andromeda, Cassiopeia, Hercules, Lyra Orphei, & his similia.

SALOMON.

*At alii hæc longè aliter interpretantur, nempe vel ad ÆNIGMA
historiam, vel ad mores, vel astrologica, vel naturæ com- 81.
munia opera; quid tu ad hæc?*

HYRAMVS.

Impossibile est, vt quis supra caprum, intelligentiam vel experientiam sapiat; Hinc verè à Poëta dicitur:

Nauita de ventis, de tauris narrat arator,

Enumerat miles vulnera, pastor oues.

Hi enim, vt omnia, quæ audiunt, suis subiectis accommodant, existimantes, ea admodum bene cum iis quadrare, cum tamen, de quibus rebus sermo sit, non intelligatur. Sic alii etiam inter doctos numerati, si antè dicta audiant, vel legant, suæ crepidæ assimilant, vel appropriant, non cauentes illud: *Ne sutor, &c.* Ethnici suis Diis & he-

& heroibus nihil impossibile putârunt fuisse factu, vtq; illi in cœlum sint translati, sic quoque eorum animalia in sydera migrasse. Deleantur Dii, Deæ, Nymphæ, heroës, & heroinæ à Diis ortum ducentes: Deleantur fabulæ & facta monstrosa iis singulis ascripta, aut potius suæ origini & proprio subiecto restituantur, & historiam Ethnicorum in plerisque claudicare, aut secum neutiquam, nec cum rei veritate conuenire, manifestum fiet. Capitale erat antiquitus, de his dubitare, aut quæstionem vllam dubiam mouere; nobis non item: qui, si, vt res est, & postulat simplex veritas, in Ethnicorum historiis de Diis & heroibus commemoratis, vellemus obeliscos ponere, vereor vix pagellam futuram, in qua non multi visendi sint: Sed de his alibi copiosius dictum fuit. Eorum alii, vt & recentiorum, videntes enormitatem & absurditatem tantarum rerum, ad naturalia opera, etiam rusticis & vulgo nota, retulerunt, iiq; rusticis non capaciores videri poterunt. Nonnulli ad mores respexerunt, quasi morum doctrina debeat esse obscura, vel allegorica; exempli gratia, leges planissimè traduntur, non per longè quæsitæ fabulas, cum aliàs per se ob materiæ varietatem etiam planæ in verbis ambiguarum fiant. Astrologi hæc pro se ficta & picta esse in cœlo arbitrantur. Inde domicilia cœli ad ea dirigunt & disponunt, singulorumq; syderum vires correspondere illi animali, cuius nomen gerunt, nugantur, in hoc Ethnicorum opinionem secuti. Nam si Aries cœli, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, & reliqua Zodiaci sydera, fuerunt eiusmodi animalia in terris, & modo à Poëtis dicto in cœlum transposita, inq; stellas eas mutata: rationale foret, antiquæ naturæ ea aliquid retinuisse, vt sub Leone venatio, sub Geminis nuptiæ, sub Virgine votum moniale, sub Tauro & Ariete, pilosis pili, vt faciliè renascantur, radendi, maximè valerent. Sed stultum est ita cogitare, cum constet, ea nomina & omina, cœlo eiusq; certis stellis, quæ nec formam externam vllam, nec vires cum istis animalibus communes habeant (cœlum enim non fert bruta) ab Ægyptiis Philosophis primò attributa esse, vtpote Chymicis allegoriarum illarum non ignaris, quos ignari Astrologi secuti omnia suo nutui ascripserunt, putantes, se in cœlo inuenisse, non quod pueri in faba, quisquilias, aut res viles, lucidas, sed stellas & earum veros effectus seu operationes in hæc inferiora.

Astrologorū
stultitia.

SALOMON.

Quid de erectione figurarum Cæli, seu Natiuitatum, ut vocant, certarum personarum sentis? ÆNIGMA
82.

HYRAMVS.

Hæc est iam dictæ doctrinæ cōsentanea, & ex eisdē fontibus oritur, ex quib. illa; at isti fontes sunt turbidi, & fœtidi, nihil liquidæ veritatis emittentes. Primò enim demonstrandum erit Astrologis, Astrologia quæ demōstranda incumbant. stellas antè relatas habere in genere eas vires & virtutes. Secundò, etiamsi haberent his perfimiles effectus, quòd satis illi obseruati sint, & suæ causæ, hoc est, indiuiduo stellæ verè ascripti. Tertiò, probent indiuidua stellarum, vel sydera coniunctim in indiuidua locorum & personarum operari, & tales effectus producere. Quartò demonstrant, causas & effectus iam dictos suis spatiis, circulis & lineis, ab illis fictis & imaginatione in cælo constitutis, aut in charta depictis parère, & morem gerere, nec citra vltimè, quàm ipsi velint, suis virtutibus progredi. Quintò, cùm alii ad æquatorem seu cingulum mundi domicilia sua diuidant, alii ad Meridianum, eadem certitudine, vt volunt: definiant prius, vtra ex illis diuisio sit legitima, cùm ambæ veritati conuenire nequeant. Sextò, ostendant, etiamsi sciant positum Planetarum & syderum ad horam vel momentum alicuius Natiuitatis, quomodo illud momentum, quo quis vitam ingreditur, præfagire poterit omnium eius vitæ accidentium & casuum. Septimò, quomodo gemellorum vno momento quasi temporis editorum, diuersos mores, faciem, gestus, vitæq; totius actiones excusabunt? Habent quidem regulas, vt dicunt, certas, ab antiquitate illis relictas; sed hæc non poterunt non Ens in Ens mutare; aut falsitatem in veritatis formam. Ea singula Astrologiam mihi suspectam reddunt, in primis illam partem, quæ versatur circa Natiuitatum erectionem. Ptolemæus quidem ex Ægyptiis Ptolemæus. probatus & antiquus author, de his copiosè scripsit, vt & ille à maioribus accepit, & multi alii volumina de tam incertis rebus ingentia ediderunt: verùm in illis tot sunt obseruationes, exceptiones, & variationes, vt omnia de omnibus dici posse, putandum sit. Saturnus & Planetarum Mars maleuoli sunt illis Planetæ, præsertim coniuncti in certis locis distinctione. aut domiciliis certo à Sole aspectu, in remotione duorum, trium, quatuor vel sex signorum Zodiaci: Iupiter & Venus contra beneuoli, ita

& Sol; Mercurius verò ambiguus, & Luna humorum domina statuitur: Horum alii sunt directi, alii retrogradi, alii celeres, alii statarii.

SALOMON.

At in quo censu Astronomiam habes?

ENIGMA

83.

HYRAMVS.

Eam verissimam esse, suisq; indubitatis fundamentis niti, nempe Arithmetica, Geometria, Hypothesibus, & Phænomenon obseruationibus, quæ fiunt per instrumenta magna & certa, volens concedo: Huius legitimum vñum annos, menses, dies & horas ordinare in Re- publ. & communi vita, constat, abusum verò ad prædictionum astrologicarum vanitatem declinare: Astrologi verò, Mathematici aliquando dicti, nec de humano, nec diuino iure tolerantur, Astronomi maximè.

SALOMON.

At nunc parcendum videtur diei, nostrisq; pro hac vice disquisitionibus, nec nocendum nocti, quæ instat, & nos quieti mancipat.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Tertia Dies:

DE TERRÆ FOSSILIBVS.

SALOMON.

T

H ALES ille Milesius, vnus ex Septem Græciæ sapientum numero, qui primus Solis eclipsin prædixit, & de Vrsa minore differuit, cùm cælum suspiceret, in terræ foueam cecidisse dicitur; quod ab ignaris ignominiosè acceptum est, quasi sydera cæli

cæli obseruaret, & negligeret interim, quæ ante pedes essent, aut in terra: Verùm responderet Thales pro se, quòd os homini sublime erectosq; vultus Natura dederit, vt sidera cælumq; intueretur, non vt pecudum more, quæ pronæ in terram detortæ sunt, semper solo oculos infingeret, aut pascuis intentus esset. Verùm nos cùm hactenus cæli naturam & contenta, nec non quatuor Elementa, vt corpora simplicia, & ex his imperfectè mixta siue Meteora contemplati fuerimus; atque ita cum oculis mentem ad superiora direxerimus: ne in similem reprehensionis aut cauillationis scrupulum impingamus, nunc in terræ cauernas & fodinas, quæ sunt sub pedibus quidem, at nihilominus optimos huius vitæ thesauros abscondunt, instar illius Lyncei, oculorum aciem intendemus. Post simpliciter enim mixta, quæ magna ex parte in aëre visuntur, hæc in terris abdita sequuntur corpora, quia ex sola elementorum compositione absque vegetabili anima constant. Vt autem eorum naturam in genere ex causis describamus, & hoc die, qui nostræ Conuersationis Philosophicæ tertius est, consideremus: in memoriam reuocanda sunt, quæ de igne in quolibet alio elemento latente antea à nobis relata sunt. Terra in primis ignis est particeps, illi hospitium perpetuum, licet occultè præbens. Non hîc autem loquimur solum de partibus terræ, vt silicibus & aliis terrestribus subiectis, ex quibus ignis scintillæ excuti videntur, quæ tamen non absque duriori corpore, vt est chalybs, aut lapides, adamas, sмирis, & his similibus, nec absque aëris intermedio, extunduntur, sed de orbe terreno, tanquam toto, continète in se centrum omnium corporum grauium.

Terra in-
primis ignis
particeps.

Vnde hic
ignis.

Platonis
sententia.

Vnde hic ignis seu igneus calor in terræ visceribus seu interioribus adytis proueniat, an à Sole, eiusq; perpetuo circa terræ superficiem rotundam agitato motu, an à Planetis reliquis, an ex sphaera ignis, quam alii statuunt, an alio modo? non immeritò quæri solet. Plato in compositione corporum ex elementis, dicit, à Creatore summo ignem esse terræ copulatum pro basi seu fundamento, atque his postea alia vicina elementa suis vicinis, vt aërem igni, aquam terræ, & vicissim aërem aquæ connecti, vt circulus elementorum absoluator: Quæ Platonis sententia locum quoque habet in magno hoc terreno corpore, quòd licet pro elemento terræ habeatur, puram tamen non est elementum, multum aquæ, aëris, & ignis hospitali & affinitatis iure in se recipiens. In primis verò ignem tanquam necessarium complecti-

tur in

tur in abditiis suis cameris à prima origine ex ordine Creatoris, vt ex horum duorum amico complexu & alia non ita amica sibi inuicem reconciliarentur, & vnà ad corporum naturalium compositionem conspirarent. Vnus enim vir beneuolus huic & illi inimicis inter se amicissimus multum boni in eorum irâ sedatione & animorum conjunctione præstare potest, vt ab experienciâ patet. Exempli gratiâ, Cicero amicus erat Pompeii, nec non Iulii Cæsaris; hi verò duo inter se dissidentes; Promisit Cicero, vt intermedius, vtrorumque reconciliationem, si sibi attenderent; quod consilium Iulius Cæsar admisit, Pompeius nullo modo, modestiæ humanæ fines prætergressus, dicendo, se vel vno pede orbem ad suæ causæ defensionem commoturum, & non prius fatiari, quàm Iulii caput abscissum in manibus suis videret; sed è contrario res euênit. Quod nisi ignis & aqua inimici, tertio, nempe aëri, vtrique amico, aliter obedirent, moremquè in reconciliando gererent, nulla compositio corporum ex elementis fieri posset, sed vel aqua ignem penitus extingueret, vel ignis aquam in fumum subleuaret. Ignis similiter aëris & terræ similtates lenit & mitigat, ne sibi inuicem manus inferant, & iugulum petant; quemadmodum & aqua facit, & vicissim terra in aquæ cum igne dissensu. Ignis subterranei cum terra, ceu hospite, amicitia, confirmatur à lampade cœli, Sole, hoc est, augetur, quocunque modo id fieri possit, etiamsi non intimè, tamen aliquatenus & mediatè, nec non à cæteris scintillantibus facibus, seu stellis. Quamuis verò actualiter hæc cœli lumina terram non ita incendiant in superficie circum circa, vt calor per tantum interualum penetraret ad interiora terræ viscera: tamen virtualiter seu potentialiter in eam operantur non minus efficaciter, cùm potentialis calor fortis facile vel per se, vel ab actuali adiutus in actum erumpat, vt apparet in spiritu vini mox flammam corripiente, in abietibus vel æstu Solis, vel motu funis incensis, ne calcem viuam, fœnum humidum angusto loco conclusum, & eiusmodi alia commemorem, quæ vel ex se, vel aduersarij interuentu inflammantur. Quod si quis de Solis & Planetarum potentiali calefactione per tantum corporis obiecti, densi & duri, spatium penetrante dubitet: consideret Lunæ vires, quæ, dum est infra terram apud Antipodas, hîc apud nos Oceani & fluuiorum, illi propinquorum, ebullitionem, & fluxus ac refluxus, & è conuerso in nostro meridiano existens, eandem operationem apud

Cicero mediator inter Pompeium & C. Iul. Cæsarem.

Ignis subterranei cum terra amicitia.

- Focus.** illos caufatur. Esse itaque focum in medio, vel prope medium Terreni orbis, qui calorem foueat, & rationi & experientia consentaneum est.
- Vulcanus.** Atque hic est Vulcanus subterraneus, qui faber est multorum operum, de quibus post dicemus. Quæ causa est, quod in Lemno insula Vulcanum potissimum habitare antiqui Poëtæ finxerint, quia illa terra valde calida, sulphurea & fumosa existat, quod signum est euidentissimum, interius calorem esse abditum, à quo hæc qualitates proueniunt. Unde non immeritò Iason ille (idæa Medici perfecti) ad vellus aureum auferendum in Colchos profecturus, hoc est, ad uincturam philosophicam elaborandam vel obtinendam, omnium primò in Lemnum se contulit, vt Vulcano, ibi habitanti, litaret. Hic Vulcanus siue ignis subterraneus calefacit omnia vicina loca, & officinam suam extendit versus superiora & superficiem terræ. Est autem terra absque dubio prope centrum densior & compactior, porosior verò & rarior prope superficiem. Ita enim ad vsum inhabitantium extrinsecus & generationem latentium intrinsecus est accommodatior. Nam si durissima & continua saxa absque poris vbique tota terra haberet, nil vtriusq; iam dictis vtilitatis præstaret, dum semper maneret saxea & solida, nec non immutabilis. Referunt, in quibusdam Hispaniæ partibus prope Pyrenæos montes accolæ valde inhumanos esse, nec vix peregrinum hospitio suscipere, inq; eo barbarici incultæ indicia haud dubia prodere, quos moribus inconditis & vitæ institutis ab omni humanitate alienos esse oportet, parumq; ipsos peregrinari. Hisce persimilis tota terra foret, nempe inculta & barbara, si non in suis poris, tanquam cameris, alia elementa reciperet, aut particulatim cum illis communicaret, & versaretur vt hospes. Hinc aqua, meteoron ex aëre cadens in terram, vt imber, pluuia, ros, pruina, grando, nix, seu aliàs, imbibitur à terræ poris & cavitatibus, inq; sinus interiores descendit. Hæc descensio liquidæ seu aqueæ materiæ non fit sine commercio terræ purioris, quæ se in transitu aggregat aquæ amicæ, eiq; adhæret, quaqua versus labatur ratione ponderis ad centrum iter instituens; estq; hæc naturalis immissio materiæ distillandæ à natura in suam cucurbitam. Nam vasa naturæ sunt saxosa vel terrena claustra centro terræ proxima; quæ se extendunt ad superiora longo ductu; Estq; alembicus propriè dictus, seu vas supra vas, terræ illud spatium, quod superficiæ eius proximum est, vbi mineralia quæcunque inveniuntur, à naturâ
- com-

Terra vbi densior, vbi rarior.

Pyrenæorū montium accolæ magna ex parte valde inhumani.

Vasa Naturæ. Alembicus Naturæ.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 71

composita, vel in liquidâ, vel coagulata formâ. Hæc omnia ex diuina elementorum alteratione generantur in genere, hoc modo: Aqua plus vel minus terræ substantiæ sibi incorporans descendit naturali suo motu versus centrum, quod antequam perueniat, calor ei fit obuius, qui illam in aërem resoluit; vnde & ignis & aëris fit particeps. Aqua in aërem resoluta secum partem terræ assumit, vel in fugâ acquirit, quam suis alis latè expansis tollit, & per poros terræ versus superficiem eleuat; vbi frigiditate loci aër in aquam reuertitur, & eodem ingenio, vt prius, descendit, magis munita, vel aucta terreis atomis seu stipatoribus; cumq; peruenit ad locum caliditatis pristinum, iterum resoluitur, vt prius, & ascendere cogitur; atque hac ascentio & descensio durat non saltem per mensem aut annum, sed ferè mille annos; intra quod spatium induratur in minerale correspondens varietati mixtionis. Prout enim hoc vel illo elemento magis vel minus abundat, ac ab astris influentiam essentialem acceperit ab aliis diuersam, ita & hæc vel illâ formâ generatur. Sunt autem terræ fossilia multiplicis differentia: Aut enim absque Mercuriali substantiâ, aut ex illâ particulariter constant: Quæ sine Mercurio existunt, sunt terra, lapides, salia. Terra vel sunt medicinalis, vt Armena, Lemnia, Silesiaca, vel coloratiua. Lapidis vel sunt pretiosi, vel communes. Salia sunt, ipsum sal commune, vel eius muria, armoniacum, sal petra, vel nitrum, alumen, vitriolum, & quæ huc referuntur alia. Quæ ex Mercurio sunt composita, aut semimetallâ, seu spiritus; aut metallâ habentur, nulli non cognita. Horum Mercurius fit ex aqua & terra per minima inter se mixtis, & in fumi speciem simul ascendentibus, in aquæ descendentibus; donec vnum complectatur aliud; amboq; viscositatem quandam recipiant cum homogeneitate, claritate, ponderositate, & albedine. Quod si tum inueniatur vel per se solum in lacunis montium, vel in terræ vena contentum, indeq; separetur, appellatur hydrargyrum; vel, argentum viuum vulgare; seu Mercurius communis: Si verò ascenderit hæc aqua viscosa, vt vapor humidus, & alium fumum siccum & calidum, pinguem & sulphuræum eodem modo inferius generatum, sed ex diuersis elementis proportionatum, in ascendendo contigerit: capitur ab illo, tanquam virgo ab ardente proco, fitq; ex his duobus, scemina & mare, in qualitatibus contrariis, primus amor, seu coniugalis mixtio. Vt verò matrimonia apud homi-

Terræ fossilia varia.

Quæ sine Mercurio.

Quæ ex Mercurio.

Horum Mercurius vnde fiat.

nes inter personas diuersas genere, forte, formâ, ætate, moribus, linguis, nationibus, dotibus, & bonis sæpenumero contrahuntur: sic quoque magna est differentia in horum coniugum copulatione. Sulphur enim vel purum, impurum, terrestre, saxosum, flauum, rubeum, vel alterius conditionis existit; sic & argentum viuum; Aut si pura hæc bina fuerint, maculantur tamen ex loci impuritate & qualitate diuersa, tanquam fœtus ex matricis contagio nascitur morbosus, & morpheia quadam præoccupatus: Hinc tot spiritus minerales, veluti abortus & ova subuentanea, totq; metallorum genera, & generum species, magis vel minus ad perfectionem disposita, vel ab ea detorta, proueniunt, & ante maturitatem, quæ in nonnullis speratur, & est possibilis, ex naturæ vinculis eruuntur, & ex tenebris in lucem curiositate humanâ, aut potius auaritia producuntur. Ex dictis paucis de dicendis plurimis iudicandum erit. Tu itaque, Regina Serenissima, de hisce abiectis terræ fossilibus seu fumosis substantiis, mecum hoc die differas, non ignara, omnem fastum ferè mortalium hisce fumis quasi suffarcinatum constare. Nam si hos fumos & puluisculos, siue albos, siue flauos, seu alterius coloris, tollamus & separemus de medio: non erit materia superbiæ, elationis, aut ex diuitiis iactantiæ. Vnde rectè à Poëta dicitur de huiusmodi:

Effodiuntur opes irritamenta malorum:

quod tamen de abusu eorum intelligendum, non de moderato & vero vsu, quo bonis maximè annumeranda sunt, uti nos accipimus.

S A B A.

Duas mundani Codicis paginas perlustrauimus, nempe Cælum visibile, & aërium tractum ad terræ superficiem vsque: nunc restat tertia, quæ à superficie ad centrum terræ extenditur, & fossilia sibi innata seu insculpta habet, instar literarum hieroglyphicarum seu realium. Hæ nobis hodie si non exactè perlegendæ, tamen componendæ & diuidendæ erunt, tanquam Abecedariis, & elementa primæ literaturæ physicæ discantibus, aut discendi cupidis. Cadmus dicitur primus apud Phœnices literas legendi & scribendi modum, ab Ægyptiis mutuatus, tradidisse, & ad Græcos transtulisse. Idem metallorum tractandorum & fundendorum rationem, exq; mineris suis educendorum & segregandorum, ibidem docuit, vnde adhuc Cadmiæ nomen

remanet.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 73

remanſit in terrâ lapidoſâ & minerali quadam, Mercuriale quid, licet multis venenofis fumis permixtum, continente: atque ſic ſubterraneam ſcripturam mineralium ſubſtantiarum cum Geometricis figuris, literarum ductibus, coniunctam coluit & illuſtrauit, non immeritò Heros inde hominum memoriâ digniſſimus hucusque celebratus. Hicidem nobis in hæc tertiâ pagellâ mundi in initio citandus, & honoris gratiâ nominandus venit:

Cadmus itaque ex quo genere ſerpentem occidit?

ÆNIGMA

84.

SALOMON.

Serpens ille fuit Typhonis & Echidnæ ſoboles, non indigna cuius parentes nominentur, & genealogicè recenſeantur, cuius fratres fuerunt & ſores; ille apud aureum vellus eufos; & alter ad hortos Heſperidum, Hydra, Sphynx, Chimæra, Cerberus, & eiufmodi monſtra alia quàm plurima. Eſt autem Typhon ardens & furioſus ſpiritus, ventus, vel fumus, quem ſulphur antea vocaſti, & Echidna, ſerpens frigida & humida, fœmina, vt ille mas, aqua viſcoſa, vt illud terra ignea, pinguis, vel butyroſa: Talis eſt Serpens, qui Cadmi ſocios, aquarum euntes, abſumpſit, & à Cadmo interfectus eſt.

SABA.

Eſtne Cadmia in opere neceſſaria?

ÆNIGMA

85.

SALOMON.

Maximè: ſine ea namque nihil efficitur, quod intelligendum erit de philoſophicâ. Hæc eſt chaos illud rude, habens in ſe quatuor elementa confuſa, nec bene diſtincta in ſuis qualitatibus contrariantibus, ignem cum aquâ, & aërem cum terrâ, quæ, niſi ritè tractentur, artificem ad interitum redigunt, hoc eſt, ad finis fruſtrationem, & bonorum dilapidationem. Atque hoc totum compoſitum, præcipuum artis ſubiectum eſt, Draco Philoſophorum, idem re cum antedictis monſtris & draconibus aurei Velleris, Heſperidum, Cerbero, Chimæra, Sphynge, Hydra, & his ſimilibus.

SABA.

Quid agendum cum hoc Dracone Cadméo?

ÆNIGMA

86.

SALOMON.

Si viuus maneat, interficit viuos; ſi occidatur, dat vitam mortuis,

K

non

non hominibus, sed elementis reliquis; Hoc est, elementum aquæ exiccandum erit, & ignis maiorem fulgorem habebit, aut terra superflua demenda, & aër apparebit in suâ spherâ apertior. In aquis enim & humidis locis hic Draco stabulatur, vnde per insidias incautos plurimos adoritur & interimit.

S A B A.

ENIGMA

87.

Quid faciendum interfecto Draconi?

S A L O M O N.

Idem quod Cadmus Philosophus ei fecit: Extrahendi enim sunt illi dentes, in quos agrum philosophicum pro seminio spargendi, vnde Terrigenæ mox nascentur, qui tamen astu arma, quibus Cadmum perunt, in sese dirigere adducuntur, seque ipsos civili quasi bello ad vnum omnes cadere; Hoc est, quod dicunt Philosophi, si vnum occideris, omnes erunt mortui. Vnum enim elementum attrahit alterum sibi vicinum, tanquam frater fratrem vinculo consanguinitatis, vel ad vitam, vel ad mortem, nempe ad hanc aqua terram, terra ignem, ignis aërem, vel ad illam aër aquam, ignis aërem, ignem terra, in quâ quiescunt omnia.

S A B A.

ENIGMA

88.

Habetne Cadmia in se principia philosophica?

S A L O M O N.

Habet; eaque præ cæteris magis euidencia, qualia sunt sulphur, & argentum viuum, quæ tamen non sunt vulgaria, sed solis Philosophis cognita, à vulgaribus orta, & separata per magisterium.

S A B A.

ENIGMA

89.

Sed alii tria huius subiecti statuunt principia, veluti rerum omnium, Sal, Sulphur, & Mercurium; Quid tu ad hæc?

SALO-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 75
SALOMON.

Sunt sanè, qui ex binario binarium deducunt, & vnum pro alio accipiunt, binarium materiæ, & vnitatem formæ attribuentes, vnde fit Trias compositi ex Monade, vel triangulus ex circulo, idq; aptissimè & verè, sed hos alii imitantes sinistrè interpretantur de principiis, quæ propriè bina sunt, nempe materia & forma, seu Mercurius & sulphur. Hæc duo cum in sale, tanquam tertio, stabiliantur & sustineantur; hinc illorum trium ortus, videlicet corporis, animæ, & spiritus, seu salis, sulphuris & Mercurii. Verùm qui hæc à Philosophis suo modo & allegorico dicta ad alias res transferunt, & singula mineralia, metalla, vegetabilia; aut animalium partes suis imaginariis & stultis distillationibus in sal, sulphur, & Mercurium reducere conantur, simiæ sunt Philosophorum, non rationales discipuli, multò minùs Philosophi.

SABA.

At hæc opinio adeo vulgata est ab illis, qui chymicæ ÆNIGMA
canostro æuo tractant, vt Paradoxa, & nihil dicere æstis 90.
metur, qui huic quid contrarium statuere præsumat:
Caue sis igitur, ne irrites crabrones, aut scarabæos at-
trahas.

SALOMON.

De neutris sum sollicitus, siue illi mel, siue fel quærant, hoc in facibus mulorum, illud in fauis apum. Hoc verissimum est, tria hæc principia analogicè accommodari solummodò operi philosophico, & non reuera, hoc est, æquiucè applicari, non vniuocè de eo dici, nec esse sal in eo, nisi, quod ad modum salis à corruptione adiunctâ præferuet, siue liquefiat in aqua & igne, antequam vitrescat, nec sulphur inibi existere, nisi quod calefaciat & exiccet, igneamq; naturam, absque combustionem tamen, repræsentet, nec Mercurium, nisi aquosam humiditatem, liquiditatem in igne, & viscositatem incombustibilem. Quod si saltem figuratè accipiantur in hoc magisterio, cui Isaac & alii Philosophi hæc appropriârunt in primis, multò magis tropicè abhinc ad alia corpora, quæ ex iis composita dici possunt, transferuntur. Illorum enim ratio cinatio hæc, vel huic similis videtur:

Si Lapis philosophicus quasi parvus mundus est, & ad imaginem magni illius mundi concinnatus, Hermete teste, atque ex tribus principiis hęc, sale, sulphure & Mercurio constat: necessariò omnes res mundi maioris in principia minoris resolui poterunt.

At primum verum.

Et secundum igitur.

At falluntur sic ratiocinantes multis modis: I. Quia maior mundus non assimilatur in omnibus minori, licet minor in quibusdam maiori applaudat: Totum enim non à parte capitur, aut dirigitur; sed contrà pars à toto. Ad hęc principia dicta similitudinariè lapidi insunt, multò magis similitudinariè per translationem inesse dicentur aliis rebus; quia similitudo à similitudine sumpta non fit realis, sed adhuc magis accidentalis, quàm prior, à qua fit desumptio. Hinc patet esse illam opinionem absque vlllo veritatis fundamento, quę sal, sulphur, & argentum viuum omnium rerum principia ponit, & saltem à vento persuasionis originem ducere; ideoq; à quolibet vento phantasticorum agitari, & in sublime euehi, non aliam ob causam, nisi quod I P S E dixerit, qui se Monarcham non tam fecit, quàm dixit, omnibusq; Philosophis anteposuit.

S A B A.

ENIGMA

91.

Quid tu de Medicina Reformata, seu Noua, statuis, quæ nuper prodiit, & omnia corporis humani continentia & contenta, hoc est, partes homogeneas & heterogeneas, humores & spiritus reducit in sal, sulphur, & Mercurium cremosum, sublimatum, & precipitatum; Deinde omnes morbos & remedia ex iisdem petit?

S A L O M O N.

Hęc somniis sunt similia, in quibus sæpenumerò se quis Regem distissimum facit, nullo contradicente, aut dictatorem omnium, vnde resuscitatus, fortè vilissimum ex plebe agnoscit. Tanta est differentia inter hominem à phantasiâ ductum, & ratione rectum. Quis vnquam absurdiora somnia vidit, aut visa per literas aliis sequenda, & pro oralis amplectenda diuulgauit? Verùm hęc Saturnus iudicet, & absumat,

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 77

mat, qui vulgo Tempus habetur: nos alibi, vbi de Vulcaniâ proge-
nie, de his similibus acturi sumus.

SABA.

Phaëtontes igitur illos & Icaros ad summa efferos non ENIGMA
moraris, at verè dictum putas cuilibet: Medio tutissi- 92.
mus ib.s?

SALOMON.

Addictus equidem vt nolim pecuino more alterius nutui, quam-
uis diutissimè recepto sine ratione, sic nec recentiori opinioni, non-
dum satis concoctæ aut maturæ, sed præcocis ingenii subrepenti her-
bæ, absque flore & frugè luxurianti, absque euidenti bus causis astipu-
lari velim. Qui enim alios increpant, quòd sint Hippocratis, Galeni,
aut alterius antiquissimorum sequaces; mallent sanè, vt sua dogmata
illorum neglectis, sola haberentur in pretio. At suadent hæc; non ta-
men persuadent. Expectent tam diu illi neoterici, Principia noua &
Medicinam secundum ea reformatam producentes, suaq; mundo
obtrudentes, quàm veteres isti expectârunt, & tum posteris de horum
doctrinâ, vt nunc de illorum, iudicium erit defœcatus & syncerius.
De meris & recentibus vinis comparatio cum vetustis, bimis vel tri-
mis facta, non semper verax, aut infallibilis: Omnibus enim rebus in-
culcatum videtur illud: *Nescis, quid serus vesper velat.* Quod si nouare
antiqua, & antiquare noua, est docere veritatem, hæc erit Protheo
mutabilior, & omnium imaginationi exposita, hoc est, instabilis, in-
certa, nunquam & nullibi inueniendâ ratione, nisi vbi sensus corpo-
rei eam comprehendant, quod neutiquam statuendum erit.

SABA.

Quodnam censes tempore prius ex his principiis?

ENIGMA

SALOMON.

93.

Neutrum altero prius aut posterius est, si de genere seu essentiâ il-
lorum fiat quæstio, cum non detur materia absque suâ formâ, nec for-
ma absque materiâ. At si de specie subiecti præsentis, tum materia
communis antecessit formam determinatam. Vt enim chylus in sto-
macho existens, in hepate fit chymus, in materia eâdem, at formâ di-
uersâ: sic materiâ manente in subiecto philosophico, alia forma, eaq;
K 3 nobi-

nobilior, introducitur. Nec verò in elementa simplicia semen quoduis, ex quo generatio fieri debeat noua, opus est resolui, aut retrò texi: sed saltem elementata, quæ formæ præexistentis nobilitationem, non omnimodam corruptionem, & nouæ introductionem, admittunt ex priuilegio Naturæ.

S A B A.

Quod est nobilius ex principiis?

ÆNIGMA

94.

S A L O M O N.

In generatione muli ex asino & equa, nobilior videtur materia, quàm forma; at in generatione auri & lapidis Philosophici contrariò modo se res habet: Hic enim forma potentiam, pulchritudinem, constantiam, & dotes omnes ferè confert, ideoq; nobilior est, materiaq; saltem cella & commune receptaculum eius habetur: Vnde Rosarius: *Oportet, inquit, vt habeamus receptaculum nostræ tincturæ idoneum, quod est sibi consonans cum quadam similitudine ad patrem: Et mox: Mulier est quoddam receptaculum virilis seminis; quia ipsa conseruat in suis cellulis & matrice, & ibi nutritur, & pullulat, vsq; ad tempus maturitatis.* Nam vt Sol Lunæ dat lumen & vigorem, ideoq; illa nobilior existit; ita in Philosophia nostra: Hinc Hermes ibidem: *Luna est lucerna noctis, nox est natiuitas tenebrarum, quam Deus creauit pro mundo regendo: Luna autem a Sole lumen recipit, & est dilecta, eò quòd Solis lumen in ea est, ideo quòd Solis natura Luna naturam superat.* Hæc ille.

S A B A.

ÆNIGMA

95.

Sed argentum viuum, quod est materia operis, unde habetur?

S A L O M O N.

Philosophi ad eò directè viam quærentibus absque labore ad veritatem currendi, directè respondent, Gebro authore, quod ex iis, in quibus est, corporibus haberi possit; Et non solùm ex corporibus, sed & spiritibus. Sic de eo Rosarius: *Sed consulo, quod hoc opus ab imperfectis lapidibus inchoës: Hoc enim fuit de principali & occulto ipsius Gebri intellectu: Sic habes in capitulo decimo septimo, quòd natura Mercurij est ita in corporibus,*
sicus

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 79

ficur est in Mercurio: Imò Mercurius in lapidibus notis est perfectissimus: Item, in cap. 3. dicitur, quòd in Marcasita est natura Mercurij mortificati & medio-riter preparati, qui melius valet: Et addit: Iste Philosophus in suis operibus so- lùm vult naturam Mercurij, sed tota Solis natura est ex Mercurio, vt dicitur cap. 8.

SABA.

Si Mercurius est materia, & omnis Mercurius Mercurialem essentiã habeat, adeò vt ex aquo, per tinctu- ram, tanquam formam, in aurum migret, cur non vulgaris erit materia?

ÆNIGMA

96.

SALOMON.

Non negandum est, Mercurium vulgi esse materiam Philosophis vilem, sed post eius præparationem. Vt enim ex crudo corio bubulo absque præcedente præparatione non fit calcæus (nisi fortè barbaro Wiriorum ad Naruam Liunia habitantium modo) sed bene ex preparato; sic nec ex Mercurio crudo Lapis Philosophicus. Præparatus illi admiculo in casu esse poterit. Vulgaris ergo non est, quo vtuntur Philosophi, Mercurius; sed eius filius, nempe Hermaphrodytus, ex Venere illi natus, & in duobus montibus habitans, & educatus.

SABA.

Qualis igitur est Mercurius?

ÆNIGMA

97.

SALOMON.

Saturno tres attribuuntur filii, quos omnes deuorare immitis pater voluit; at voracitati eius dolo Iunonis subtracti dicuntur: Eorum vnus aërio cœlo, secundus Aquæ, tertius Terræ tenebræ præesse, à Poëtis & Philosophis statuitur. Ex his sumendus pro Mercurio, cuius vice lapidem vorauit, & euomuit; quia ille aërius est, & plus imperii obtinet, quàm reliqui, vt testantur eius facta, virginum raptus, & potentia. Quod si eius filium quoque sumpseris, siue is sit Dionysus, Apollo, Mars, Mercurius, perinde erit: Filius enim à patre virtutem & regni hæreditatem promissam obtinet. Camelus noster albus, inquit Rhafis in Epistola; *septimus est in numero apud Phi-*

Philosophos magnos, Sol cum Luna, Iupiter, Mars, & Venus nostra in Mercurio nostro, & Saturnus septimus eorum, in quo omnes sunt coniuncti simul: Saturnus enim pater est omnium; At dum alii Planetæ eunt venatum, Basilus in hieroglyphicis suis figuris dicit, Saturnum (instar Cameli) retia portare; quod in primis notandum est. Propria Mercurii philosophici nota fertur, quòd adhæret corporibus: Non enim ferrum magneti, nec palea succino calefacto magis accurrit & adhæret, quàm Mercurius corporibus, hoc est, consanguineorum Planetarum seu metallorum; Solis, Lunæ, Iouis, Veneris, aut horum filiorum sibi consobrinorum.

Mercurii
philosophici nota
propria
quæ.

S A B A.

ÆNIGMA
98.

De Mercurio satis constat: Sed nunc de Sulphure inquirendum erit, quale hoc sit?

S A L O M O N.

Est agens in materia, subiecti forma, gallinæ gallus, Beix Gabritius, mulieris maritus, aut sponsæ sponsus ante commixtionem. Hoc nascitur in locis petrosis, concauis, terrestribus, sublimatum à fœcibus suis per naturam ex parte instar florum tenerimorum eleuatorum in Alembicum per artem.

S A B A.

ÆNIGMA
99.

Generatur hoc in montibus?

S A L O M O N.

Sic est: Nam montes sunt cubilia Naturæ subterraneæ, in quibus tanquam camuratis locis illa fœtus suos excubat & edit vsino more, primò informes & rudes, quos deinde polit & colit, donec speciosissimi fiant: Sic sulphur montanum est philosophici initium, quod ex eo fit post longam preparationem, coctionem, & maturationem: quodque linguæ vrsæ est respectu sui fœtus, id ignis est ratione nostri sulphuris: Illa vitur arte naturali, suâq; industriâ iuuat naturam, Philosophi naturâ artificiali, ingenioq; suo dirigunt artem, vt naturæ antea existenti subueniat, eius superflua tollat, & deficientia addat.

S A B A.

ÆNIGMA
100.

Ex quo generatur hoc sulphur?

S A L O.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 81
SALOMON.

Si de matre sit quæstio, ex ventre Terræ virgineæ; si de patre, ex eo, qui non concubuit, & est ignis non vrens, centrum centri & circulus quadrati, triangulus circuli & fluxus lineæ seu radix cubi. Hic est radius non sine umbra, piscis non sine aqua, leo non sine sylua, & vipera non sine veneno, ex quâ tamen fit theriaca contra venenum. Vilis ei pater est, & plebeius, vt Oedipo Laius, ideoq; viâ illi cedere imperatur; sin minus, occiditur. Et sic parricida filius matrem propriam du-cendo in vxorem, fit sibi ipsi pater seu vitricus, & vxor eius mater sibi filia, nurus, focrus, & auia. Quod cremor in lacte est, pinguedo in oli-ua, spiritus in viuis, id sulphur est in mineris. Qui separare sciet buty-rum, oleum, & spiritum vini ex suis subiectis, quomodo ille ignorabit segregare sulphur philosophicum ex suis substantiis mineralibus. In separatione illa ars & natura vtrobique operantur manu mutuâ.

SABA.

Si sulphur philosophicum cum vino quid commune ha- ÆNIGMA
101.
bet, probandum seu demonstrandum hoc erit secundum
quinque sensus, vt vinum omne bonum dicitur representa-
re suum COSTA.

SALOMON.

Ad intimam artis medullam penetras, quam appetis. Quo circa di-
cam, vt iubes, & possum. Color sulphuris philosophici ante præpara-
tionem subuiridis est, instar coloris pullorum anserinorum; sed post Sulphur
philoso-
phicum
quale.
rubescit eo vsque, donec violas & rosas imitetur. Odor, initio sepul-
chrorum est, in quibus cadauera putrescunt, teste Morieno, vnde &
aqua fœtida ab eodem & aliis dicitur, seu spiritus fœtens, vt Geber ha-
bet; postea fit tolerabilis, & naturæ humanæ amicus, vt Lullius de suâ
Quintâ essentiâ scribit. Sapor in initio incognitus; quippe quem ne-
mo suâ linguâ tangere possit; at post gustus eius fit dulcissimus, vt
Moriens inquit. Tactus eius mediocris consistentiæ est, primò leuis
& aërius, denique ponderis grauissimi esse traditur. Hinc Moriens:
Pondus verò illius multum est graue: Et mox: Eius natura aëria est: Agmon
in Turba, circa finem, hæc omnia comprehendit, dum inquit: Est pon-
derosus, solidus, incommotus igne, incommotus aquâ, incommotus vento; sed &

leuissimus, cauius, spongiosus, commotus igne, commotus aquâ, commotus vento: est falsus, est quoque suavissimus; est summum venenum, est quoque summa medicina: imberbis est, & est quoque barbatusissimus; implumis, non volans, plumis praeditus quoque est, & volans: Et si aquam ipsum dixeris, verum dicis; si aquam negas, non falsò negasti: Hæc omnia de sulphure accipi possunt, quod à se differit ipso ante & post præparationem, vt contrarium à suo contrario, aut potentia remota ab actu secundo.

S A B A.

ENIGMA
102.

Dic clarius, quid sit sulphur apud Philosophos, & unde extrahatur, an ex spiritibus, an verò corporibus?

S A L O M O N.

Philosophi duplex sulphur agnoscunt, album & rubëum. De vtroque variis in locis sic scribunt, referente Rosario: *Quod si fuerit argentum viuum purum, coagulabit illud vis sulphuris albi non vrentis in argentum: si autem fuerit sulphur rubëum optimum natura non vrentis, erit res optima, vt fiat ex eo Elixir ad aurum. Tale sulphur est sulphur nostrum, & sapientum, & non reperitur super terram, nisi quod ex illis corporibus extrahitur: Et paulò post: Auicenna: Tale sulphur non reperitur super terram, nisi illud, quod est in corporibus: Ideo corpora illa subtiliter præparentur, vt sulphur habeamus super terram: Nam corpus perfectum per nostrum magisterium iuuat & perficit imperfectum, sine mixtione alicuius rei extraneæ. Idem ex tractatulo probato: Sulphur Philosophorum, inquit, est simplex ignis viuus, viuificans alia corpora mortua, & maturans ea, ita quod natura defectum supplet, cum ipsum sit superflua maturitatis, secundum quod in natura sua sit perfectum, ac per artificium magis ac magis depuratum: Vnde Auicenna: Tale sulphur non reperitur super terram, nisi in quantum existit in istis corporibus, Sole & Luna, & in alio quidem est illud, quod nulli dicitur, nisi ex parte Dei sibi reueletur: In Sole perfectius; quia magis est digestum & decoctum: Philosophi enim subtiliter sunt imaginari, quemodo ex istis corporibus perfectis sulphura illa elicere possent, & ipsorum qualitates per artem purgare, vt hoc haberetur in arte, mediante naturâ, quod in ipsis antea non apparuit, quamuis plenariè & occultè prius habuerunt, & hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione, & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc absq; vlla permixtione rerum extranearum, quæ extraneæ natura lapidem nostrum non emendant. Hæc & similia sunt*

sunt Philosophorum axiomata, quæ ad finem artis certissimo ductu diriguntur, vt pateat, quid sit sulphur eorum, & vnde petitur.

S A B A.

Ex Luna igitur & Sole ea educi debere asseris?

ÆNIGMA

103.

SALOMON.

Philosophi distinguunt inter Solem communem & philosophicum, & inter Lunam, hoc modo: Arnoldus: *In nostro lapide, inquit, sunt Sol & Luna in virtute & potentia, ac etiam in natura: si hoc non esset, non fieret inde Sol, neque Luna; quia Sol & Luna in nostro lapide sunt meliores, quam vulgares in ipsorum natura, eo quod Sol & Luna in nostro lapide sunt viui, & vulgares sunt mortui, respectu Solis & Luna in nostro lapide. Ideo Philosophi nominauerunt ipsum lapidem Solem & Lunam inuicem; quia in ipso sunt potentialiter, & non visibiliter, sed in virtute & in essentia.* Hæc Rosarius. Ex quibus apparet, quod, si quando Philosophi de auro loquantur, discernendum sit, num de suo & philosophico, an de communi intelligi velint. Hinc quidam aurum vt arti proprium subiectum statuunt, nempe philosophicum, quidam ab arte reiciunt, videlicet commune. Vtriusque testimonio quàm plurima vnus habet Rosarius: De communi sic refert: *Panis fermentatus & coctus est perfectus in suo statu seu esse, & ad suum vltimum finem peruenit, nec ex eo plus poterit fermentari. Sic est in auro. Aurum purum deductum est per examen ignis in corpus firmum & fixum, & cum eo amplius fermentare, omnino impossibile est apud Philosophos; nisi habeatur materia prima metallorum, in qua resoluitur aurum (hoc est, philosophicum) in primam materiam, & in elementa miscibilia. Recipimus ergo illam materiam, vnde erit aurum, & mediante artificio deducitur in verum fermentum Philosophorum: Et mutentur hoc cum ingenio in materiam perfectam, vel in spiritum corporum perfectorum: Et deinde alius Philosophus: Ex perfecto nihil fieri potest; quoniam rerum species perfecta in sua natura non mutatur, sed potius corrumpitur: Neque, ex imperfecto penitus secundum artem aliquid fieri potest: Ratio est, quia ars primas dispositiones inducere non potest; sed lapis noster est res media inter perfecta & imperfecta corpora, & quod natura ipsa incepit, hoc per artem ad perfectionem deducitur. Si in ipso Mercurio operari inceperis, vbi natura reliquit imperfectum, inuenies in eo perfectionem, & gaudebis. Perfectum non alteratur, sed corrumpitur, sed imperfectum bene alteratur: Ergo corruptio vnus est generatio alterius. Speculum: Necessè est, quòd lapis noster extrahatur de natura duorum*

Vt Sol & Luna, sic & aurum apud Philosophos duplicia.

Testimonia de vtroque, & primum quidem de communi.

corporum, antequam de eo fiat Elixir completum: Quoniam est necessarium, quod Elixir magis sit depuratum, & digestum, quam aurum & argentum, eo quod ipsum habet conuertere omnino à perfectione diminuta in aurum Philosophorum, vel argentum, quod ipsa minimè perficere possunt: Quia si de perfectione sua alteri darent, ipsa imperfecta manerent, eo quod non possunt tingere, nisi in quantum se extendunt: quoniam nulla res dealbat, nisi secundum suam rubedinem. Et ideo ad hoc fiunt opera in lapide nostro, vt melioretur eius tinctura eo plus, quam in sui natura. De Auro verò Philosophico idem auctor hæc adducit: Iohannes de Aquino: Qui auri destructionem ignorat, constructionem eius ex cursu natura necessario habet ignorare: Facilius itaq; est, aurum construere, quam destruere. Et mox: Philosophus: Qui aurum scit destruere, quod amplius non erit aurum, ille ad maximum arcanum peruenit. Alius dicit Philosophus: Difficile est aurum destrui, difficilimè construi: Sed addit: Facilius est destruere accidentale: quam essentielle: Per accidentale autem philosophicum intelligit. Quibus dictis valde ambiguis multi seducti inceperunt aurum essentielle destruere, combustionem in solo igne, cum salibus calcinatione, solutione in aquis acerbis, quod cum longis laboribus, non paruis sumptibus perfecerint, inutiles pulueres pro tincturâ, & damnum pro lucro inuenerunt.

De auro
philosophico testi-
monia.

S A B A.

ENIGMA
104.

*Absque dubio hoc sulphur in corporibus sulphureis
quarendum, indeq; educendum erit?*

S A L O M O N.

Hoc verissimum est; sed distinguendum sulphur philosophicum à vulgari. Vndecunque extrahatur, à communi combustibili & comburentem separatur philosophicum. Satis enim est huic, si virtutem sibi ab illo impressam gerat, ad sui propagationem: quemadmodum fagittæ ab arcu extenso impulsæ sufficit, quo ad metam perueniat, vt semel à neruo vibretur. Sulphur à sulphure, filius à patre, vim accipit; & quod pater antè rudi Minerua præstitit, id sæpenumero filius generosus factis illusterrimis præclarè illustrat.

S A B A.

ENIGMA
105.

Cur Philosophi adeo vilitatem subiecti eius, vnde eorum

rum

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 85
*rum sulphur educitur, aut lapis conficitur, inculcant, an ita
est, ut dicunt?*

SALOMON.

Materia lapidis, quam D. Thomas de Aquino aquam grossam vocat, vilescit ob putrefactionem aut incensionem in fimo, aut ob copiam ipsius; quia aqua nusquam non est, aut propter fœtorem, nigredinem, ac venenositatem: Pretiosa nihilominus habetur propter vim in ea materia latentem, effectum & finem.

SABA.

*Quid de Jouis filio statuam, Marte, an non ille vilis
est, & sulphur fixum; rubeum in se habet?* ÆNIGMA
106.

SALOMON.

Aries hic Martialis permultos cornu ferire non intermisit, at cœnendus. Est quidem Mars philosophicæ scenæ particeps, sed non sine personâ, quam induit, dum fratrem repræsentat. Mercurium Mars apud Basilium inclusit carceri, & Solem iterum post longas tribulationes emisit. Vilitatem in reiectamento seu scoria ferri agnoscimus, at nec copiam argenti viui, nec sulphur, verum in eo offendimus. Habet sulphur fixum in se, sed quod liqueferi nequeat, nisi ad vitrum igne intensissimo, ideoq; inutile sit Philosopho.

SABA.

*Si vilius adhuc Marte id sit, an non sulphur philosophi-
cum latet in silice, aut lapillis albis, quibus ipsum ferrum in
chalybem figitur, vnde Marte fixius eorum sulphur vis
detur?* ÆNIGMA
107.

SALOMON.

De hac opinione quorundam phantasmata extant, quæ ad eò sunt à veritate aliena, ut nihil cum ea còmune habeant. Vilitas est quidem in hoc subiecto, sed quia nil Mercurii in se habeat, quo solo tota res perficitur, ab arte reiectum est. Sulphur quoque olet filix, sed vulgare, quod Philosophia non admittit. Rusticus hic est crassusq; sensus, potius Melibœi alicuius, cui in nudâ silice peperit ouicula, quàm

Philosophi, quasi ille ex silice natum sulphur ad tincturam pretiosissimam complendam vsurpet: Extra mineralia, quæ Mercurio participant, non est quærenda metallis salus, nec lapidi subiectum. Vile hoc est, sed non vt cerdo, aut res nauci; verùm vt Rex extra suum regnum absque ornatu, & res opinione hominum nihili æstimata, & non satis agnita, licet per se pretiosissima.

S A B A.

ÆNIGMA
108.

Filio itaq; misso, quærimus, an non sulphur philosophicum sit in patre, nempe loue?

S A L O M O N.

Nec id negandum: cùm Poëtæ antiqui & Philosophi, Ioui dent imperium, præ cæteris Diis, in hæc mortalia. Sic Iupiter est, qui regnat in hoc opere, nunc raptor, nunc adulter, nunc incestuosus, qualis describitur: Sulphur enim, vt virile seu masculum, absq; fœmineo Mercurio seu sexu patiente, otiosum & sterile est, nec quicquam boni gignit, sed cum eo coniunctum, & mixtum, artis beneficio fœcundum redditur. Hinc tot pellices Ioui ascribuntur, totq; ex iis nati filii, imò matrimonium cum propriâ sorore, Iunone; Ortus Palladis ex capite, & maturatio Dionysi in femore; nec non alia, quæ huc spectant. Verùm hoc notandum, licet Iupiter apud Deos sit maximus & potens, apud Poëtâs decantatus, apud Philosophos celebris, inter Planetas benignus & regius; tamen inter metalla existat vilioris pretii, auctoritatis, famæ, & vtilitatis. Vt enim stridet inter dentes, sic euaporat in igne, abit in fæces, & denique vitrum, quod à tinctura alienum est. Auro & Mercurio quidem amicitur propter humiditatem suam, qua illis miscetur facilè, & adhæret; sed non in profundo naturæ vnitur. Metallum est leuissimi ponderis, & Mercurii leuiter compacti, spumosi, & porosi. Hinc cautè tractandum erit, ne terra inutilis fiat.

S A B A.

ÆNIGMA
109.

Quid de Deorum auo, Saturno, sentiendum erit? An ne hic penes se habet sulphur philosophicum, quod ab eo, veluti virilia, amputandum & segregandum sit?

S A L O -

SALOMON.

Innumeri indies ad ostium huius senis contendunt, sperantes aliquid lucri aut solatii se apud illum inuenturos; at plerumque absque re, raro cum spe dimittuntur. Quamuis enim Examinator sit omnium metallorum pater, & docilis ingenii, magni ponderis argentum vium habens in copiâ; tamen auarus & tenax diuitiarum possessor agnoscitur, qui ne tantillum petenti communicet. Idem namq; est, possessis opibus nunquam uti, & iis, si absint, nunquam egere: Nulli ille dat, nisi diuitibus, à quibus duplum recipere non dubitat, suo intentus lucro, non communi bono. Largitur manipulos, vt horrea lucretur. Habet in se cor, quo vivit ipse, quo sulphur philosophicum gaudet, hoc est, granum seminii perfecti, at totum corpus est leprosum, egerq; ipse prius medicinâ efficaci, antequam aliis medicari possit.

SABA.

Saturni mentionem ferè singulis paginis apud Philosophos ENIGMA
phos fieri, vel tyrones animadvertunt: Quorsum igitur IIO.
hac, si non est requisitum philosophicum?

SALOMON.

Requisitum quidem est, at non vnum Philosophorum subiectum, nisi allegoricè. Radix est metallica, terra nigra, immunda, imperfecta, caput corui, aqua viscosa, in qua coquantur reliqua metalla, sed philosophica in tam immunda balnea intrare dedignantur, ne magis maculentur, quàm purgentur à facibus. Saturnus apud Philosophos putrefactio, tenebræ, nubes obscura & nigredo est, seu eclipsis luminum, Solis & Lunæ. Planetarum summus, metallorum imus est, in cælo vltimus, in opere primus, cum ouum philosophicum inuersum mundi non iniuriâ vocetur: nam quod in mundo est primum, in ouo eorum vltimum, & vice versâ, habetur.

SABA.

An non cum Saturno aperiuntur portæ scientiarum, ENIGMA
qui septimus est in ordine, vt habet Epistola Rhasis? III.

SALO-

SALOMON.

Verum hoc est, quia Saturnus Ianus est, ianarūq; Philosophorum atriū præfectus, ille aperit, & claudit, & gerit clauem, non ad annum aperiendum, sed arcam secretorum philosophicam referendam & claudendam, sine qua nemo eam aperire poterit, etiamsi Vulcani violentiam imploreret, quæ plus destruit, quàm componit. Aqua hæc est fortis, & vorans liberos suos, quos genuit; at Lapidem pro Ioue reuomens, monumentum hominibus in Helicone positum. Acetum hoc est acerrimum, quod fecit aurum merum spiritum. Quid multis? Saturnus ab hoc opere nunquam abesse debet, aut potest, licet sit squalidus, deformis, niger, & loripes: Corporis enim damna ingenii motibus recompenfat senex.

SABA.

ÆNIGMA

112.

Iam video, quòd ad Venerem, Suauitatis Deam, digitum animumq; intendas, quæ & rubea & quasi fixa est?

SALOMON.

In hoc opere cùm omnes Dii Deæque, tanquam in nuptiis Pelei & Thetidos, hoc est, Planete minoris mundi conueniant, nulla est causa, cur Venus, Dearū pulcherrima, & cui in iisdē nuptiis pomū aureum assignatū fuit, tanquā pulchritudinis insigne & brabeion, sola abesset. Hæc est Hesperus in Occasu, & Lucifer in Ortū Solis, ipsi indiuiduus præambulo, vel pedissequa existens: Venus tinxit rosas albas suo cruore in rubeas, quā cum Sole concumbente Rhodos vidit auream pluuiam. Quid de Venere Basiliius sparsim scribat, videatur suo loco, quemadmodum & sub Veneris genealogia in Hieroglyphicis Ægyptio-Græcis, lib. 3. quod hîc ideo non repetimus.

SABA.

ÆNIGMA

113.

Venus an pro sulphure, an verò argento viuo accipitur?

SALOMON.

Pro utroque, diuerso respectu: Si cum mare iungitur, fœminæ vicem obit, ut apud Martem, Mercurium, Apollinem, Adonim; si cum fœminis, maris. Apellêa manu dignum opus dicitur, Venerem ex mari Cyprio emergentem pinxisse; re ipsa verò expressisse, & manuali tractatione perfecisse, hoc erit artificis in magno magisterio. Ex Saturni virili-

virilibus in mare abiectis coaluit Aphrodyte tantâ pulchritudine, vt reliquas Deas omnes antecellat. Sunt autem virilia nihil aliud, nisi generationis membra, hoc est, sulphur comburens, argento viuo in specie fumi, admixtum, primum agens ad generandum fœtum philosophicum. Hoc dum segregatur seu amputatur, cessat quidem augmentatio naturalis grani perfecti, & omnis generatio; at ex eo sulphur philosophicum editur, quod in argenti viui peramplo mari coalescit, & dicitur nostra *Venus*, seu *Chrysoeorallum*.

S A B A.

Quid Venus cum Marte habet commercii?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

II4.

Quod Beia cum Gabritio: Illa enim fœmina; hic vir est. Vtriusque proles Harmonia, Cadmi vxor.

S A B A.

In Cadmo mea quæstionis initium vt fuit; sic nunc in vxore eiusdem, Veneris filia, subsisto.

ÆNIGMA

II5.

H Y R A M V S.

Magnum disquisitionis philosophicæ campum ingressi sumus, cum de Terræ fossilibus sermo sit. Hæc enim in silentii tenebris cum generetur, ante mille annos forte concepta, ab astrorumq; influentiâ informata, varias de sese opiniones admittunt. Nec verò omnes sumus Lyncei, vt sedentes in montium iugis penetremus acie oculorum ad intima metallorum cubilia, & contemplemur eorum matrimonia, concubitus, ortus, agmen, & decremента: Et vt oculi & ingenium ad hanc Theoriam sufficerent; non tamen atas & temporis mora, corresponderent tam diutinæ contemplationi: Quis enim nostrum metalla vidit, & in cunis (vt ita loquat) & in Regum coronis, hoc est, incipientia misceri, crescere per augmentationem grani perfecti, & coagulari tota in aurum? Magnificentiam auri animaduertimus iam perfecti & fulgentis, sed humilitatem & vilem eius originem non perpendimus. Agathocles in formâ figuli obscurus mansisset, vt in Regis Siculi omni æuo innotuit. Ita plumbum quis admiratur, & aurum quis non appetit? *Sed hic quærendum, quomodo hoc ex illo*

ÆNIGMA

M

genes

II6.

generetur per naturam, & per consequens possibile sit, ut per artem plumbum in aurum promoueat?

SALOMON.

Postquam, ut dictum, duo illi fumi, sulphureus & Mercurialis, se inuicem in subterraneis claustris & venis complexi sunt, frigiditate superueniente coagulantur in substantiam vnam, densam, & tactui resistentem, mineram dictam; Exempli gratiâ, Saturninam, quæ, si mox eruatur, & ad vsum hominum applicetur, ignibus administratis conuenientibus, in plumbum elaboratur: hoc metallum prima est ianua ad Æsculapium nostrum. Inueniuntur enim in eo Lunæ nocturni radii, siue maiores, seu minores. Nam cum Luna sit humorum domina, motrix & auctrix, hinc in materiam adhuc frigidam & humidam qualitatibus, aquosam videlicet, dominatur, eiq; radios suos imprimit. Cum verò Luna omne lumen à Sole recipiat mutuo, inde radii Solares in Lunaribus semper occultantur, licet non semper ad oculum manifesti. In Luna plena ii sunt magis obuui & euidentes, quam in corniculatâ. Quò enim perfectior & maturior plumbaginis vena occurrit, eò plus argenti abscondit: & quò argentum in minera sit ditius seu finius, eò plus auri, &c.

HYRAMVS.

Apollo itaq; ex Diana, & hæc ex Saturno oritur?

ENIGMA
117.

SALOMON.

Sol & Luna, prout vulgo capiuntur, vice metallorum, hac serie plerumque nascuntur, sed Apollo philosophicus longè ab eo differt, ut & Diana à Luna, & Saturnus à plumbo. In ortu Dianæ philosophicæ, Saturnus ut obstetricis munus obeat, adsciscitur; in Apollinis Diana: Latona autem vtriusq; mater est.

HYRAMVS.

Plus itaq; gratiæ & amoris senex nepotibus exhibet, quam filijs, quos deuorare voluit?

ENIGMA
118.

SALOMON.

Sic est; quia amor recentior pellit verustum, & auus in nepotem

non raro magis inclinatur, quam pater in filium: Rustico quoque auro, pannis annisq; oblitus est, volupe est, videre regem inter nepotes, aut neptem reginam. Hinc Saturnus in philosophico Planetarum ortu, Dianæ & Apollinis, promus, condus est, tutor & gubernator rerum & possessionum omnium ad hosce nepotes suos spectantium, donec ipsi adolefcant, & minore nntatis annos excedant.

HYRAMVS.

Quod si senex cum filia sua, hoc est, Saturnus cum Venere collocetur in vno thalamo, an non inde generatio speranda esset? ENIGMA 119.

SALOMON.

Senibus frigidioribus loco remedii est à calidiore puella foueri, & hinc thorus haud sterilis subsequi solet; quod intelligendum tamen est de senibus crudis, bene sensatis, non capularibus, silicerniis, qui vnum, vt dici solet, pedem in cymba Charontis habent, & decrepitæ ætatis censentur. Hi enim sunt facultate generandi priuati, seminis infœcundi & complexus irriti; quibus & Saturnum, annis saturatum, annumeramus. Vnde Venus, quantumuis fœcunda, ipsi nihil proderit: In masculino enim spermate nisi vis agendi prima adfuerit, inane est, & hospitium absque hospite, siue campana absq; pistillo.

HYRAMVS.

Qui sit, quòd mater mortalis a filio immortalis in vtero eius existente a morte non vindicetur in vitam, hoc est, Saturnus a Diana iuuentuti restituatur, aut Sole? ENIGMA 120.

SALOMON.

Delicta, debita, & morbos parentum, in primis matris, ille, qui in vtero est morbofo conceptus, & concretus, atque hinc morbis obnoxius, tollere non potest, nisi prius ab istis maculis sit liberatus omnino, & in sublimiorem puritatis statum euectus: Ita Sol in vtero Saturni existens, nihil illi perfectionis, quam ipse nō habet, concedere potest:

At si ex Saturno nepos, tanquam Hercules quidam, prodierit, ille erit monstrosus, morbis fugus, Alexicacos, & ferarum domitor. De filiis, qui omni suæ parentelæ, proavis & familiæ præluxerint, innumera habemus exempla, non autem de recens natis, aut adhuc in matrice contentis. Quid enim præstaret, qui ut planta vivit, nec novit se vivere, aut sentire, & in ancipiti versatur discrimine, an mundo sensibili unquam usus sit, hoc est, sensibus in hoc mundo? Quid auxilii suppeteret, qui in omnibus alterius auxilio indiget, quid roboris, qui nihil roboris, plurimum imbecillitatis, obtinet?

HYRAMVS.

Quid si Saturnus Marti copuletur?

SALOMON.

Infrugifera & hæc est copulatio, quia masculi non generant cum masculis, nec fœminæ cum fœminis, sed hæc cum illis, intra latitudinem tamen ætatis & sanitatis utriusque: Nec verò illi duo miscentur, nisi artificio & blanditiis, atque hoc in vanum: Nullus ibi amor, nullus nexus naturalis, nulla vasa conceptionis aut generationis, nullum semen; nullus itaque fructus aut fetus sperandus. De utroque Author Auroræ consurg. c. 1. ex Aristotele ad Alexandrum: *Quis, inquit, omne carens lumine de numero vegetabilium, à Saturno regitur, & ei attribuitur; Et quicquid vegetabilium est floridum, non ferens fructum, Marti attribuitur, & per ipsum regitur.* Ut itaque nullus fructus à Marte & Saturno philosophicis expectandus est, ita multò minus à non philosophicis, nempe plumbo & ferro vulgaribus.

HYRAMVS.

Quæ causa est, cur non coëant in unam substantiam mediocris liquefactionis, temperamenti, & essentia aquarum, hæc duo corpora, nimis dura, sicca, & calida, nec non nimis fluida, humida, & frigida?

SALOMON.

In Marte est sulphur nimis coctum, impurum & terrestre, multum, paucum verò argentum viuum, itidem terreum & impurum, minus coctum, seu adhuc immaturum, & non æquatam: In Saturno simili-

ter

ENIGMA
121.ENIGMA
122.

ter terrestreitas nimia, impuritas, & immaturitas adest, tam sulphuri, quam argento viuo: Vt itaque alteri subueniet, & scorias detrahet, impuritatem originalem absterget? Non cum aquis impuris pura linthea lauando reddimus, sed magis fordida. Non fœtidis fœtorem propellimus, sed augemus. Inde nec Mars Saturno, nec Saturnus Marti opem ferre poterit, nisi prius à quodam tertio in digniorem puritatis gradum exalitentur & sublimentur, vt alios inferiores, vel sui generis quoscunque ad se attrahant, & transferant.

HYRAMVS.

Quid de Ioue & Marte statuis, utpote patre & filio? ÆNIGMA

123.

SALOMON.

In cœlo, vt Planetæ, situ propinquiore gaudent; at non ita sub terra in fœdinis, multò minus in focus philosophicis. Cerus enim in Turba ait, dictum esse absque inuidiâ, quòd nulla sit propinquitas inter stannum & argentum viuum, & quòd ferrum habeat magnetem attractiuum sui; æs verò Philosophorum, aquam permanentem; quorum neutrum cum sit ferrum, aut stannum, ideo coniunguntur frustra, quia commisceri renuunt, tantum abest, quod vniantur inter se per minima, à se inuicem purgentur, & perficiantur.

HYRAMVS.

In Ioue & Venere, tanquam in tutia, an tinctura per sefectio latet? ÆNIGMA

124.

SALOMON.

Philosophi multa verba faciunt de ære, Latona, tutia; sed philosophicè intelligi volunt. Æs enim vulgi non est eorum; nec Latona communis, mater Dianæ & Apollinis. Rosarius, Elixir, inquit, quod se cum corpore miscet, est quasi tutia cum cupro: sed augmentatur, vel crescit cuprum de illa tutia, cuius ratio est, quia tutia res terrenalis est, Elixir autem spiritualis, & reuertitur natura sui generis ad aliud genus: At dicit Philosophus: Est quasi tutia: quasi autem esse, & simpliciter esse, longè inter se differunt: Iupiter multas pellices sequutus dicitur, sed vni pepercit Veneri, quamuis hic & ille toto distent genere, nempe commune stannum & philosophicum, vt & Venus. Quod si Venus & Iupiter, vt decent, præparati forent, quis scit, an non hic inter Deos, illa inter Deas, sit maximæ au-

» thoritatis? Præparatio ritè facta ex inconuenientibus impuris & in-
 » habilibus efficit conuenientia, pura & habilia ad opus.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

125.

*Multó minus Saturnum & Iouem, inter se miscendos,
 admittes, ob causas antè dictas?*

SALOMON.

Rectè coniiicis: In opere philosophico & cælo magni mundi Sa-
 turno Iupiter proximus est; at propterea subiectum physicum non
 componunt mutuâ sui mixturâ. Sed quod in natura locum non inue-
 niat, ex iis mixtis resultat, ne hoc, nec illud, sed vtrumque, veluti
 crama.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

126.

*Quid si fermentum ex nobiliori genere iam dictis, binis
 inter se mixtis, adiiciatur, an non fermentum fermentatum
 in sui naturam trahit, & conuertit?*

SALOMON.

Fermenti vis potens est in agendo in fermentum; at respiciendum
 est ad agens & patiens, an satis conueniant inter se, aliàs fermentatio
 neutri quicquam proderit: Tritici massâ à sibi simili acida redditur, &
 vtiliter fermentatur, non ab aliena, aut diuersa; sic metallica mixtura
 à metallo, vilior à perfectiore, frigidior à calidiore vim sese propagan-
 di & maturandi recipit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

127.

*Cum Philosophi, inter quos Geber, dicant expressè,
 magisterium fieri ex corporibus & spiritibus, præter cor-
 pora iam dicta & spiritu opus est; Cum vero abnegent
 Mercurium vulgi, Antimonium tamen recusare ne-
 queunt: Huic enim non frustra currum triumphalem at-*

tris

tribuunt, & in medicina corporis humani primas: *Quæ tua est, Rex Serenissime, de hisce sententia?*

SALOMON.

Hic est ille spiritus, qui plurima arcana in sua natura abscondit, & cuius dotes omnes nemo hominum simul & semel comprehendere valeat, vt nec Architectus circuli, veluti Basilius testatur. Illud, tanquam Africa, semper aliquid noui artificibus gignit, flores, aquas, olea, salia, balsama, crocos, tincturas volatiles, vitra, & innumera alia; quæ tamen aliquid violenti & venenosi non rarò sub pallio præparationis, vt anguem sub herba, tegunt, & pro medicina salutarimortalibus ingerunt. Mercurius est, & alas in promptu habet, vt ne tantillum iniuriarum à Vulcano vel Prometheo pati dignetur, quin semper paratus sit ad fugam, vt aquila ad volatum. Huic qui comburere pennas illaeso eius corpore nouerit, habebit spiritum ad multa vtilissimum, de quibus vulgo nihil ebuccinandum erit. Verùm Capricornus est, vide ne insultet tuæ faciei, teq; supinum in terra prosternat. Multis nocuit suis præacutis cornibus, paucis profuit, nisi fortunatis. Est terra volans per aëra, & aër terrestris, est aqua sicca & puluerulenta, & puluis humidus: Penetrat quidem ad intima, sed furax est, vt Mercuriale genus eius hinc quoque agnoscas: Apollini boues, Vulcano instrumenta fabrilia, Cupidini arcum, Veneri peplum furatus traditur. Serpens est, qui mittit suas exuuias, volucris, quæ nidum. Sed etiam si mille encomiis prædicetur ille, tu vide, cui fidas; ne cerdonem pro Rege amisso matri suæ Reginæ domum reducas, cum pudore ablegandum. Habent artifices quoque suum Antimonium, à vulgari distans, quamuis regulum stellatum Martialem huius non reiciant, sed ad plurima vsurpent.

HYRAMVS.

Antimonii signaculum seu character mundus est circularis cruce superposita, idq; non iniuria; quia mundo toti addit crucem & vexationes, non vni saltem homini: Vniuersalis

*uersalis crux est Chymicorum, sub qua multi succumbunt
& emoriuntur ob difficultatem: Reiciatur itaq; extra ar-
tis pomœria: An non verè sic iudico?*

SALOMON.

Non opinor. Ononis herba est aculeata, Resta bouis, vel Mora aratri dicta, quia in agris multum molestiæ agricolis creet: an propterea tota extirpanda erit? Neutiquam; quia in mundo ornatum auget, & homini salutaris est ad pellendos lapillos ex renibus & vesica. Ita & de Antimonio cogitandum erit. Est multis remora, damno & causa inanimum laborum; sed nihilominus habet suam vtilitatem, & vim manifestam in multis morbis, lapide, leprâ, aurigine, & similibus: Maneat itaque in officina Chymicorum, vt tanquam sapo eorum manus & faciem, sic illud, ingenium & mentem purget & clarificet, quò videant antea non visa, & intelligant antea non intellecta. Illotis manibus licet attingere illis carbones, sed non arcana impurâ animâ & illorâ conscientiâ. Antimonium, vt aurum, sic illos februet. Rhodo hoc simile est, seu Roseto; neutrum absque spinis, molestiis, & cautelis vtilitatem præbet. Hæc est herba, seu Saturnus de Canalibus, qua lapis Basiliano fratri eiicitur, & sanitas reducitur post infinita experimenta frustrâ adhibita. Non tamen sum author cuiquam, vt in vulgari illo fœculento semimetallo tempus & opes perdat.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
129.

Quod si Capricornus iam dictus in Veneris hortum exponatur, vt lucente Sole rosas ibi gustet, mirum videbitur, quantus purpurearum rosarum prouentus sequatur, aut ex fimo aut calore dicti animalis, an hoc pro nihilo reputabitur?

SALOMON.

Scitum est, quòd Venus Capricorno coronam purpuream imponat, verùm cum ipse petulcus flores de pascat eius horti, excluditur, & nil præter vnus diei pulchritudinem & factum illi relinquatur: Venus benignissima est Dearum, sed Capricornus ei aduersus, benignitate eius

eius frui nequit; exceptis paucis flosculis; Si verò Capricornus cornibus & dentibus priuari posset, facilè in hortum Hesperidum admitteretur præ aliis.

HYRAMVS.

*Quod si Caper hic Marti occurrat, cui proprius addis ENIGMA
catur Aries, an non hinc stella in Erichthonio exorta, ros 130.
bur à Marte, fixitatem & colorem acquireret, seseq; Res
gis philosophici genethliacam demonstraret?*

SALOMON.

Hæc Martialis stella in Erichthonio accommodè sita est, nempe in brachio filii Vulcanii præpostero modo nati, serpentinisq; pedibus repentis, de quo aliàs. Vulcanus enim præter Brothea omnibus ridiculo habitum, & hunc genuit. Cum Marte hic Cygnus quasi inuulnerabilis pugnans, solo fulmine Iouis ab eo dirimitur, hoc est, Vulcani armis & telis, Ioui fabricatis: Pythagoras Cygni animam immortalem dixit, quia imminente morte dulcissimè canat; At in hoc fallitur. Apollini quidem ob id sacer habetur; at quia sapè perdat oua, quibus incubat, parum utilitatis præstat. Huic ille fumus albus non absimilis est.

HYRAMVS.

*Sed imperfectis relictis, an non in Sole, Luna, & Mercurio ENIGMA
curio quid veritatis inest? 131.*

SALOMON.

Tute scis, Princeps prudentissime, quòd materia Lapidis philosophici non existat in varietate rerum, & si in vno subiecto (quod forte nominasti) inest, non poterit esse in illi contrario: at inest illi, quod habilitatem habet, ad tincturam recipiendam. Tale est, quod in via perfectionis adhuc ambulat, nec ad eam peruenit per naturam; vbi perfectissima & imperfectissima corpora excluduntur. Quid autem perfectius auro, quid imperfectius Mercurio vulgi? Ergo hæc duo in censum non veniunt, nisi fortè per accidens. De Luna quis dubitare possit, sed immeritò. Omne enim, quod perficitur, Lunarem humiditatem superfluum ante operationem habet, post deponit. Ipsa est, quæ
N crescit,

crefcit, eornua fūmit, & amittit, aut potius ab eius influentia, herba Lunaria dicta: Ille est noſter ignis innaturalis, qui à naturali, vt cœcus à vidente, duci debet, eò quòd via artis poſtulat. His adiungendus eſt & alius, ignis præter naturam vocatus, & Trias ignita erit abſoluta.

HYRAMVS.

ENIGMA.

132.

Lunæ motus intermedius inter Saturnum & Solem in ſphæra ſubterranea obſeruetur apud naturam; Hinc fortè & apud artem præſupponitur eiufmodi?

SALOMON.

Argentum noſtrum eſt aurum noſtrum, & aurum noſtrum eſt ſulphur noſtrum, & æs eſt Mercurius noſter, terra alba foliata, in quam ſeminandum eſt noſtrum aurum, vt multiplicem fructum ferat agricolæ ſuo: Luna philoſophica autem non eſt argentum commune, ſed vegetat, vt planta, viuitque, cum vulgare ſit mortuum, & non abſque fœdis maculis. Mercurius philoſophicus virgo eſt, quia nec ignem, nec maritum tetigit. Eſt enim res, quam ignis non tetigit, vt inquit Plato apud Roſarium, à qua noſter Mercurius ſurgit. Eſt Beia, & Albiga, ex loco putrido extracta & cuncta in eam pulchritudinem, vt omnibus ſit admirationi. Velut caput enim Meduſæ in lapides omne ſibi contrarium conuertit, & ſtupore opprimit.

HYRAMVS.

ENIGMA.

133.

Quid utilitatis eſt in Mercuriis extractis ex corporibus tam perfectis, quam imperfectis?

SALOMON.

Multa ſimul complecteris, quorum quædam bona, non pauca mala. Mercurios enim ex ſuis corporibus extractos non reiiicimus; ſed pro modo extractionis & dignitatis ipſorum corporum, vnde petuntur, cenſemus, ſine quibus ars abſolui non poterit: Alij Mercurij ſunt molles & fœminei, alij duri, reitentes, & maſculi, quidam currentes, quidam coagulati in formâ puluerum. Ex his eligendi optimi, boni ingenij & indolis, ſanæ conſtitutionis, ab omni heterogeneitate purgatiffimi, quibus maritus ex alio monte Hermaphroditi inueſtigandus &

aus & coniungendus erit: Rebis intelligo, quod nascitur in duobus montibus Parnassi, exiguâ valle intermediâ.

HYRAMVS.

*An non extrahitur Mercurius cum Mercurio & ENIGMA
aqua forti?* 134.

SALOMON.

Sic sanè: Vnus enim Mercurius per alium extrahitur, aquâ forti vtrumque soluente: Sed in his quis sit cautus, ne laboret, vt stulti, aurum & argentum corrodentes cum aquis acerbis, eamq; solutionem vocantes, addendo aliquid Mercurij vulgi, sed vt philosophi; quorum aqua digitos non madefacit, tantum soluens, quantum ipsa coagulatur. Hæc aqua est lapis in capitulis notus post coagulationem, antè, acetum acerrimum, quod aurum fecit merum spiritum.

HYRAMVS.

Mercurius ex Saturno ritè extractus an admittit coagulationem sui in aurum? ENIGMA 135.

SALOMON.

Saturni Mercurius impurus & luteus est, terrestritatis multa particeps, crudus & aquosus, ideoq; satis ponderosus, qui cum tinctura philosophica facile coagulatur, sed absque eo nequaquam, quod ad vtilitatem proueniat. Non enim est sulphur fixum & rubrum in Saturno, nec illud fortè fortunâ in eo per coagulationem generari est possibile, sine quo omnis coagulatio eius est frustranei laboris & finis. Non latis erit figulo seu Vulcano hominem formasse ex luto, omnibus suis externis membris expressis, ac deinde igne in lapidem comburere, quasi per ignis calorem ei sensus & motus accedat, sed oportet ei animam rationalem immittere ab extrinsecus. At hoc illi impossibile erit, cum anima rationalis non sit in hominis voluntate: Ergo nec figulus per plasticen hominem viuum producere poterit, nec vulgaris artifex ex Mercurio plumbi aurum, multò minus Tincturam auream.

ENIGMA

136.

Sed aurum cum sit æquatum in qualitatibus quatuor, ac Mercurius plumbi frigidus & humidus, hic non poterit fieri calidus & siccus, hoc est, Tinctura, antequam æquationis æquilibrium, in quo, si cessetur, aurum habebitur, prætergrediatur?

SALOMON.

Sola Natura hæc coagulandi viã vitur, & æquandi qualitates in auro; sed ne nimium de humido absumat, longissimo tempore incidit, quod tempus artifex expectare nequit. Neque enim in omnibus ars naturam imitari potest. Hoc certum est, in Mercurium seu communem, seu Saturninum, non posse introduci qualitates siccas & calidas cum essentiali colore rubeo, nisi per tincturæ projectionem. Nemo enim potest in magno mari aquam certæ mensuræ aut ponderis calefacere, alterare, siccare, coagulare, tingere, & in digniorem statum euehere, ne aliam aquam tangat, vel alteret simul, atque ita totum mare calefaciat, siccat, & coloret, quod nunquam perficiet. Sic nec in Mercurio quocunque aliquam partem alterabit calefaciendo, siccando, & colorando in rubrum, & reliquum intactum relinquet. Aut enim totum humidum & frigidum habebit; aut exiccatum in pulverem inutilem; non tinctum, nec tingentem, absque calore impresso, constanti & firmo, prout requiritur.

HYRAMVS.

ENIGMA

137.

An non Mercurius vulgi, vel Saturni, vel antimonii, per aurum coagulari poterit, cum tot Chymista huic rei multum tribuant?

SALOMON.

Amalgamare licet aurum cum Mercurio vulgi, vel huic simili, & coquere, donec Mercurius suâ humiditate naturali prinetur, & in Turbit (vt vocant) transeat; sed hic nulla est mutatio vel alteratio in naturâ auri, nulla multiplicatio, vel augmentatio auri, vel tincturæ; sed saltem exiccatio Mercurii, quæ inutilis est, & compositum perdit,
& cor-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 101

& corrumpit, non ad digniorem formam euehit. Et si quæ eiusmodi coagulationes leguntur, sunt tamen omnes sophisticæ, & illegitimæ, ex omnibus debitis non correspondentes. Ex Mercurio enim non fit sulphur auri, nisi in vase Hermetis ex ære eiusdem, quod viridis noster Leo est, & latet in minera, *quam si nominarem, inquit Rosarius, insipientes tamen non crederent.* Hanc si venditores agnoscerent, non venderent tam vili pretio, nec Reges permetterent ad quenquam Philosophorum peruenire; Et sic studium philosophicum esset inane, & periret scientia, vt Petrus de Zalento inquit, cum suis fratribus.

HYRAMVS.

*Quid de tincturâ volatili statuis, an ea figi possit,
nec ne?*

ENIGMA
138.

SALOMON.

Sunt spiritus antimoniales, qui ex igne aurum ignitum, cui misti sunt, desumptum superficie tenus tingunt, & altius colorant: sed si id iterum admoueat igni, tinctura auolat cum spiritu, & frige factum aliam de nouo assumit. Hi sunt artis & naturæ lusus, qui nunquam ad perfectionem certam deduci poterunt. Fucus est, qui à Vulcano Soli præ-tenditur: Aut potius Daphne fugitiua, quæ Apollinis amplexum adeo formidat, vt in vegetabilem naturam, videlicet Lauream, potius transmutari optat, & obtinuerit, quam virginitate deflorari. Apollo amat hanc Daphnem, siue antimoniam tincturam: sed ex nutu Vulcani hæc abit in spheram sui regni, aërem, vbi delitescit, incognita. Anima est corporum mortuorum viuificandorum, quæ si auolet, non captatur cum falconibus, vt Arnoldus inquit; At semper meditatur fugam, cum eius motus sursum necessariò fiat, qui si alteretur, vt deorsum versus centrum à superficie contingat, figitur & sistitur fugacissima volucris, & pennas amittit, quibus nimium fidit.

HYRAMVS.

*Quid oleo antimonii distillati per ascensum in Retorta
ex minera post putrefactionem in simo attribuis?*

ENIGMA
139.

SALOMON.

Multum temporis, laboris, sumptus, periculi; at nihil utilitatis aut

lucri. Habet hoc sulphur rubeum, instar oui vitellorum, in se, habet & albumen Mercuriale: suntq; qui dicant, eo sulphure cochlear argenteum immisum colorari & tingi exterius in aureum, sed colorem per ignem abigi. Sed quamuis magna arcana in hoc opere latere possunt, homini incognita; ideoq; id non parui faciendum sit; tamen cum ad hanc intentionem non inseruiat, fugiendum erit. Si quis verò illud sulphur inde separare & figere nōrit; suoque argento viuo in debitis ponderibus coniungere, venenositate omni absumptā; absque dubio habebit rem in medicina, cui vix quiequam comparari queat. An idē in aurificio præstet, ab experientia discendum erit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
140.

Anne aqua gradatiua & fixatiua in hoc opere quid præstant, hoc est, an tincturam exaltent, figant, aut in argento quid auri reddant ex sua natura?

SALOMON.

Esse rudimentum tincturæ in salibus & mineralibus quibusdam, non est dubium; sed hoc ad perfectionem per artis beneficium deducere, omnino est impossibile. In sanguine humano est potentia feminis; quia hoc ex illo fit: sed ex sanguine solo velle fœtum viuum arte educere, naturæ contrarium est. Opus est enim sanguinis alteratione in genitalibus, & spiritus vitalis commixtione; deinde in vasis debitis conceptione, gestatione, nutritione, augmentatione, & animatione, antequam inde perfectus nascatur homo. Sic ad tincturam salium, vt vitrioli, salis petrae, armoniaci, & mineralium, vt croci Veneris, Martis, sulphuris, antimonii, & similibus, multæ operationes requiruntur, priusquam perfectionem adipiscatur, sine qua est inutilis & vana: Vnde enim in illis color rubens purissimus? Vnde spiritualitas simul & fixitas? Vnde terreitatis remotio, & claritatis introductio? Vnde radicalis permixtio cum metallis, iisdemq; perpetua & indiuidua adhæsiō? Sanè hæc omnia in aquas fixatiuas introducere velle, est aquam citro haurire, & Sisyphi saxum voluere eò, vnde pronus sit lapsus.

HYRA-

HYRAMVS.

*Quid cementatio cum pulueribus (eiusdem efficaciam) ENIGMA
fixatiuis utilitatis promittit ?* 141.

SALOMON.

Si aurum lateat in gremio argenti absconditum, prius dictæ aquæ id inde exturbant & eiciunt, & nihil in argento gignunt, cum non sint proprium, naturale agens, sed violentum, & tyrannicum, naturæ aduersum. Sic hi pulueres absumunt, vel deuorant argentum, & aurum intactum relinquunt in ea proportione, qua latuit in argento; & nihil in substantia argenti vel auri immutant, nisi quod vnum ab alio separent. Sic ex Rhenensi auro Vngaricum facere, separato argento, est res facilis, & possibilis, sed ita, vt rustica ex lacte segregat, non facit in lacte, butyrum.

HYRAMVS.

Quid arcani est in crocis metallorum ?

ENIGMA

SALOMON.

142.

Crocus metallorum, si ex vero Ente & principio ortum ducat, est res, quæ artem consummat, vt Democritus apud Flamellum loquitur; at si ex alieno fonte deriuetur, plus musci limosi, quam odorati, secum trahit. Tingit quidem; sed non ingreditur, hoc est, quod sinistra dat manu, dextra recipit. Manet ante ostium Regis, & aulam non intrat, tantum abest, quod Regem Regilla exortare valeat in tempus. Quis hac Regem induat, in qua nec caput, nec pedes exprimuntur, nec quicquam aliud? Est sabulum absque aqua, & lampas sine oleo; cuius utilitas nulla est. Quid plura? Pulchrum est venenum, non metallorum, sed mortalium, quod de Venere venustisq; dici solet.

HYRAMVS.

*Quid respondendum illis, qui tincturam qua suerunt in ENIGMA
omnibus hisce, metallis, spiritibus, Mercuriis, aquis, oleis, 143.
salibus, prout dicta sunt, & nihil inuenientes, totam artem
damnarunt, vt impossibilem ?*

SALO-

Quod Geberūisdem obūcit, quod sint puerorum instar, qui in angustis adibus conclusi, nil imaginantur de India aut America, sed totum terrarum orbem non amplius patere, quàm ipsi oculis viderint, autumant. Fateor, aliquid forsā viderunt, aut experti sunt, quod non successit; sed non id, quod scire & experiiri debuerunt. Si tot sint mineralia & metalla, quot elementa literaria, tum eorum compositio erit rām multiplex, quàm literarum; ex quibus infinitæ voces componuntur à se inuicem differentes. Non mirum itaque, si quis centies mille experimenta per 60. annos aut amplius tentasset, & artem non inuenerit: quia per experimenta eam inueniri non posse dicitant Philosophi; nec per solam ratiocinationem, aut per vnam naturæ contemplationem, nec per dicta authorum solummodo, eorumq; consonantiam: sed per hæc omnia simul Diuino annuente Numine. Vnde non sequitur

Multa expertus est, & nihil certi nouit:

Ergo nihil veritatis est in arte:

Nam ars recta est sub allegoriis, veluti nux vel amygdalum in suo cortice, & testudo in sua testa. Ad interiora eius adyta lustranda cuiusuis est laborare; at peruenire vnus ex millibus.

HYRAMVS.

Sat à me dictum nunc opinor; Tuis igitur sententiis acquiescimus, sed ita, vt has quæstionum vices soluendarum lubentes subeamus, à te, vt respondendo, sic interrogando, indies doctiores facti.

SALOMON.

In magnis & voluisse sat est: Quid maius naturâ, eiusq; his operibus? Certe in rebus humanis nihil. Ideo sufficiat huius vestigia indagare, & per opera admiranda magistræ rerum contemplari. Nil homine dignius, quàm ex humanis diuina metiri, ex creaturis Creatorem, ex liberalibus donis Largitorem, ex prouidentia æterna Deibenevolentiam, ex factis Omnipotentiam Numinis.

ÆNIGMA

144.

Hermes iubet venari iuncturas in lapidibus; quoniam in iis sit mansio earum: Lapidem itaq; consideremus à vobis omissos: Quis igitur Lapis, Regina, iuncturæ proximus est?

SABA.

SABA.

Granatus: Namq; in igne persistit, rubēusq; est, & auri semina naturaliter in se continet: quibus proprietatibus si ingressus in metalla accedat & ponderositas, nescio quid veræ tincturæ in eo desit. Admirabilis est natura huius lapilli præ cæteris omnibus. Vapor auri in eo fixus est, & color rubēus, qui adest, tincturæ paludamentum. Natura in eo suorum armorum insignia inculpsit, suæq; plantæ vestigium reliquit: Imperatorem Divæ Memoræ Rudolphum II. hoc medio Mercurium vulgi præcipitasse vidimus. Artificis est & coagulationem cum fixatione & ingressu illi addere, & tinctura erit perfecta. En hic est campus Martius pro tyronibus ad exercendum non tam manus, quam ingenium; ut rimentur, an Granatus sit arti utilis, & si sic, siue non, cur, & quem ob defectum? Ut enim est Medici, corporis humani partes, venas, nervos, arterias, humores & operationes contemplari, ut sanitas & morbus discernantur, causa cuiusque innotescant cum symptomatibus: Sic Chymici seu Philosophi naturalis est, mineras, tanquam subiecta artis, enucleare, probare, & examinare. Sic enim Morienus, *Similiter scias*, inquit, *maior radix huius operis est in inquisitione specierum, quæ sunt meliores ad hoc magisterium: Nam vnaquæq; minera multorum est generum.*

SALOMON.

Estne adhuc alius lapis tincturam præ se ferens?

ÆNIGMA

145.

SABA.

Est, nempe vena argenti rudis sanguinea, quam *Redtsalstyg* vocant. Hæc licet sit valde rubea, in igne tamen rubedinem illam amittit, & parit argentum albissimum. Rubedo autem illa est in sulphure, ideo separatur. Quod si argento viuo communicari posset, foret tinctura, quæ quæritur. Accipiat itaque hæc minera, & sulphur illud rubēum coquatur, donec album ab eo coloretur, & tota compositio rubea fiat instar croci. Prius tamen, quam hoc opus incipiatur, acerrimè examinetur, rationibus quibuscunque pro & contra adductis, & veritas patefiet. Estq; hæc altera quasi materia ingeniis docilibus excutienda relicta: quibus tamen nolumus sophistis alios decipiendi anam præbere.

O

SALO-

SALOMON.

Quid censes de lapide Lazuli?

SABA.

Et ille medicinalis est, ex auro deducens suam dignitatem; quod aliquando visibiliter in eo hospiratur. Cæli colorem in igne durabilem in se continet, qui per artificium inde separatur; ad cuius exemplum fortè liceret & rubèum colorem ex suo continente extrahere. Color ultramarinus vocatur, quia ultra mare peteretur Venetiis, vel ex Hispania, Indiisve. Argenti idem color est in profundo; unde & hunc argentèum fixum quis existimare posset, & ad rubèum deducibilem, si modò ingressum in metallâ haberet.

SALOMON.

*Quomodo extrahitur lapidis Lazuli color ex sua
minera?*

SABA.

Lapidis dicti optimè colorati, puri, libra vna, plus vel minus, contetur in tenuissimum puluerem, in Porphyrio cum aquâ clarâ; exiccatur puluis, & teritur, donec alcohol fiat: deinde accipiantur picis Græcæ vnciæ tres, resinæ pini vnciæ quatuor, mastichæ vnciæ tres, thuris vnciæ tres, olei oliuarum vnciæ duæ; In patellam vitreatam ponatur primò oleum, cui calido addantur resina, post pix, deinde thus, postremò mastix: moueantur bene: alteri scutellæ infundantur, & bulliant paruum: Lapidis puluerem siccum pone in vasculum, cui affundas hoc vnguentum paulatim, mouendo spatula, vt bona fiat mixtio: Relinque sic hanc mixturam per diem, ex qua deinde color sic segregatur: Affunde aquam bullientem supra pastam, & moue, refrigeratam effunde, & serua; aliamq; aquam affunde, idq; toties, donec aqua non amplius tingatur; Fac vt aqua abeat, & color caruleus erit in fundo; quem aqua tartari purgare poteris, si opus sit.

SALOMON.

*Est igitur vnguentum & pinguedo oleosa, qua extrahit
tincturam caruleam ex suis corporibus, eamq; comamendat:*

ÆNIGMA

146.

ÆNIGMA

147.

ÆNIGMA

148.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 107
mendat aqua pluuia seu clara seruandam; Quid si hoc modo in opere philosophico procedatur?

SABA.

Non abs re foret; quia oleosa penetrant in profundum, coloresq; dant & accipiunt constantius, quam aquosa. Sunt præterea hic attrahentia, calefacientia, & retinentia seu astringentia, quæ veluti per manus colorem dictum ad se trahunt, attractum seruant, donec aqua bulliens eum sequestret. Ita in lapide philosophico, quam primum interius redactum fuerit exterius, & vice versâ, hoc est, cum purpureo ornatur colore, hic in vnguento, quod est anima, congregatur, & per aquam nubium seu instrumentalem visui humano manifestatur.

SALOMON.

Cur animam lapidis vocas vnguentum?

ENIGMA

149.

SABA.

Hæc Hermetis sunt verba, & Philosophorum plærorumque: sic enim Lullius in Codicill. cap. 11. *Quia hoc, inquit, oleum est tinctura, aurum, & anima, ac Philosophorum vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Et eod. lib. cap. 54. *Anima enim sunt fermenta, olea, vnguenta, aurum, & argentum nostrum.* Arnold. in Ros. lib. 2. cap. 9. *Aër sanè est oleum, & tinctura, & aurum, & anima Philosophorum, & vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Sic Ripplæus port. 6. *Atq; hic medius aër, quem oleum vel aquam dicimus, nostrum ignem, nostrum vnguentum, nostrum spiritum, nostrum lapidem, in qua re sola fundata est omnis nostra sapientia.* Et addit: *Nunquam solus exit, nec intrat per ignem; sed aqua quamprimum eum educit, ac pòst introducit, vt aqua, qua ab aqua nunquam separatur, & sic potest aqua solùm nostram aquam mouere, qui motus causatur mortem simul & vitam, & aqua naturaliter aqua adheret sine vlla repugnantia ac contentione.* Vnde apparet, Philosophos vnguento & aquâ vt ad separationem suæ tincturæ, hoc est, animâ lapidis & spiritu.

SALOMON.

Cur hæc pars lapidis appellatur vnguentum?

ENIGMA

150.

SABA.

Quia inungit partes terreas & siccas lapidis, easq; in igne fluxiles

O 2

red-

reddit, ita vt in metalla facile ingrediantur. Eodem modo dicitur quoque aër & olèum; quia oleosa sunt aëria, & humectantia, seq; in poros corporis profundos insinuantia. Sed Philosophorum olea non sunt flammantia, aut combustibilia, vt vulgaria, à quibus hâc quoque notâ differunt.

SALOMON.

Quod est proprium nomen lapidis?

ÆNIGMA

151.

SABA.

Lapis vel Apis est; Lapis, quia duram materiam obtinet, per quam virtutem suam effundit veluti aurum per lapides durissimos suas venulas. Apis, quia Apidem Ægyptium suâ formâ repræsentat. Sonat autem Apis Ægyptiis bouem, sub cuius figura Osiridem coluerunt, dicentes, Osiridis animam in hunc bouem migrasse, qui corniculatam Lunam albam, aliàs toto corpore niger, in fronte vel alterutro latere gestauit. Materia enim philosophica, quæ per Apim exprimitur, non est Lunæ crescentis expers, in quam anima Osiridis continuâ ferie migrat, hoc est, anima corporalis, vt vult Artepheus, ligatur cum animâ spirituali, in propagatione tincturæ. Qui Apidem non agnoscit, lapidem amplectatur, & sufficit illi. Aliud nomen dare nequeo, cum habeat omnia in se nomina, omniumq; rerum similitudines.

SALOMON.

ÆNIGMA

152.

Sed ne extra mineralia euagemur; Quis est pater lapidis, & quis auus?

SABA.

Saturnus auus, Chiron tutor, Vulcanus præceptor, & Iupiter pater; quamuis alii ei tres patres assignent, vt alteri Orioni, Phœbum, hoc est, Solem cæli, Mercurium & Vulcanum, hoc est, artificem ingeniosum, & ignem. Quocunque modo accipiat, vna res est; de qua Lullius; *Noster insans, inquit, habet duos patres, & duas matres: vbi Vulcanum quoque intelligit; quia addit: Et quia ipse charè nutritus est ex totâ substantia in igne, propter quod nunquam moritur.*

SALO-

SALOMON.

Jupiter multorum filiorum pater est: at tu forte Dionysium intelligis? ÆNIGMA
153.

SABA.

Eum ipsum, & quemuis alium. Sunt enim re vnum & idem, nec nisi nominibus & attributis allegoricis differunt. Propriissimè vocatur Mercurius, vel Mars, vel Apollo, vel Pollux, & sic de aliis intelligèdo.

SALOMON.

Tibi, Hyrame, nunc obstrepam meis quæstiunculis, cum Regina mihi satis colloquij intercessit hac vice: *Ex te quero, Num plus fidendum mineris, quam metallis, perfectis, quam imperfectis, corporibus, quam spiritibus, aut contra?* ÆNIGMA
154.

HYRAMVS.

Tria sunt hîc primò proposita enodatu difficilima. Enitar tamen vt possum singulis satisfacere. Si metalla in suis venis quandam vim astralem, formatiuam, ac spirituofam habent, qua proueniunt, & quasi vegetantur, augmentatione sui cordis, seu grani perfecti; tum mineræ sunt præferendæ metallis fuis, & in igne emaciatis, eoq; spiritu priuatis. Sin secus; & hæc illis anteferentur. Verùm enim verò nihil in hac sublunari regione aëris eo spiritu destituitur; sed quælibet res formata eo imprægnatur; Inprimis metallicæ venæ seu mineræ, quæ vt suas formas & species distinctas habent, & in tenebris illis agnoscunt; ita vim quandam mouentem seu spiritum mineralem ab astris descendente[m] possident, quâ alterantur, & ad motum physicum incitantur. Animam propriè dictam vegetabilem, aut sensitiuam non intelligimus; sed id, quod alterationis in mineris principium est. Quod nisi esset, nulla alteratio aut mutatio sequeretur, nulla conuersio imperfecti in perfectius, nullumq; grani incrementum: sed quòd hæc fiant, indubitatum est ab experientia metallicorum opificum, qui venas eas scrutantur, excindunt, in lucem proferunt, liquefaciunt, & in sua metalla redigunt. Mineras itaque prætulero metallis fuis non iniuriâ. Ad secundum dicendum, ad imperfecta plerosque respexisse auctores, sed cum perfectis naturaliter fermentata. Si copia, vilitas,

3. nigredo materiæ consideretur, si facilis alteratio, solutio, & coagulatio operationum; si naturæ cursus, vestigia, & series: Hæc omnia & singula ad imperfecta declinant. De perfectis sæpè conueniunt, sed ibi plerumque suum proprium aurum & argentum intelligunt, non commune. Calculum itaque imperfectis concedo; sed non omnibus, quem vni debeo. Ad tertium refero, quòd spiritus non coagulandi sint absque corporibus, nec corpora soluenda absque spiritibus; & quòd vnum alterum emendet & corrigat, veluti manus manum lauat. Corpus absque spiritibus quodcunque mortuum est; & spiritus absque corpore, instabilis, fugitiuus, & vagus. Vinciantur simul per Vulcanum, & perpetuò vnà habitabunt, vt vna res, cùm corpus in spiritum, & spiritus in corpus transferit. At non omnis spiritus omni corpori conuenit. Iungendum est genus cum genere, & species cum sua specie. Figitur enim, vt Riplæus restatur, omnis spiritus cum calcibus sui generis.

SALOMON.

ÆNIGMA

155.

Quid de reductione metallorum in primam suam materiam statuis, an illa sit superflua, an necessaria?

HYRAMVS.

2. Reductio in primam materiam subiecti philosophici sic intelligitur, quòd illud compositum retexendum sit eò vsque, donec ad fuerit illud, in quo primum natura operari incepit, idq; in eam formam, licet imperfectam, quam habet, rededit, idq; fit per solutionem in argentum viuum per argentum viuum, multas ob causas: Primò, vt fiat destructio prioris formæ, atque sic digniorem formam acquirere possit; quàm diu enim eà formâ, quam habet illud subiectum, præditum est, alterius nobilioris non est capax, aut appetens: Exempli gratiâ, Accedo ex vnâ viâ Regiâ in triuium, seu tres vias, ex quibus vnam viam eligo ad læuam tendentem, quam prosequor. Eodem modo subiectum philosophicum fuit prius quasi in viâ Regiâ, seu materiâ primâ, ex quâ progressum est ad formam certam versus læuam. In hoc statu inuenimus hoc subiectum; sed illud iterum retrò ad viam Regiam redigendum erit ad suam materiam primam, in qua cùm fuerit, alia via formæ eligenda est, nempe ad dextram, vt Tinctura inde fiat, quod

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. IN

quod viliori vsui mancipatum erat: Secundò, per reductionem in materiam primam metalla purgantur & lauantur à sordibus originalibus & terrestreitate sulphuris immundi: Tertio, vt fiat vniuersalis & per minima mixtio in forma aquæ, non pulueris super ignem. Quæ enim sic miscentur, non facile disunguntur, cum aqua aquam complectatur, & proximus proximum suum non dimittat. Ex quibus constat, nihil fieri posse in hac arte, absque præmissâ illâ omnibus decantatâ in primam materiam reductione.

SALOMON.

Quomodo retexi possunt metalla?

ENIGMA
156.

HYRAMVS.

Eodem modo, quo Augustus Cæsar Romam reliquit marmoream, quam lateritiâ & ligneam repererat. Tecta & parietes destruuntur, & super fundamento eodem ex digniori materia, nempe marmorea, ædificantur ædes de nouo: Sic enim Author Auroræ, c. 10. Separantur, inquit, elementa, terra scilicet, aqua, aër, & ignis: Terra ibidem relinquitur, vt alia tria elementa in eâ valeant radicari; si ipsa non esset, elementa fundamentum non haberent, superadificandum domum nouam thesaurariam. Destructioni inferuire dicitur calcinatio & solutio, constructioni alia operationes.

SALOMON.

Quousque retexenda sunt, an vsque ad elementa simplicia, an amplius ad materiam primam nudatam ab omni forma?

ENIGMA
157.

HYRAMVS.

Ad elementa non opus est regredi; tum enim totum compositum destrueretur, quod fieri non debet: sed ad elementata corpora redire sufficit. Multò minùs ad materiam nudam recurrendum erit: quia hæc nec inuenitur, nec quæritur. Nullum enim corpus adeo destrui potest, vt omni formâ orbetur. Materia prima, vt meretrix, vnam formam dimittit, & alteram captat, sed non priùs illam, quàm hanc. Regressus
postri.

nostri subiecti fit saltem vno saltu; nec opus est plurib. cancrinis meatibus. Forma ipsi quædam manet; sed non prior, à qua denominatione habebat; verum rûdior & incultior, mutabilitati obnoxia, instar ceræ, vt flecti possit, quo debet: Remanent in eo qualitates pristinae, at diligatae, facibus separatis. Ita cibus fit chylus, post chymus, hinc semen genitale, post embryo, denique homo per multas digestiones, alterationes, maturationes, & transmutationes. In singulis hisce mutationibus singulas formas habet; sed vltima est omnium perfectissima, & videntur præcedentes omnes huic inseruire tanquam dominae.

SALOMON.

ÆNIGMA

158.

*Quæ est mens Basilii Valentini in descriptione eius
primæ materie Lapidis philosophici?*

HYRAMVS.

Ipse de lapide vilis pretij dicit, quod volatilis ex eo extrahatur ignis. Id enim verum est, quia omne, quod non est de essentia eius, auolat, aut comburitur: Ipsumq; refert lapidem componi ex diuersis coloribus, nempe ex seruo rubeo, & odorifera eius sorore. Lapis est, & non lapis; illud, quia teritur; hoc, quia funditur. In eo solo operatur natura, & non in alio. Natura itaque operationes suas nondum in eo absoluit, sed quasi in medio earum cursu est. Ex hoc lapide distillatione nota aqua clarissima elicitur, quæ Regem, patrem, seu senem suffocat, eò vsque, donec ipsi restituatur anima; & mater volatilis ipsi in regno adæquetur. Quod enim est superius, est sicut illud, quod est inferius, & ascendens habet naturam descendens. Eadem igitur Basilii est intentio, quamuis aliis vtatur terminis.

SALOMON.

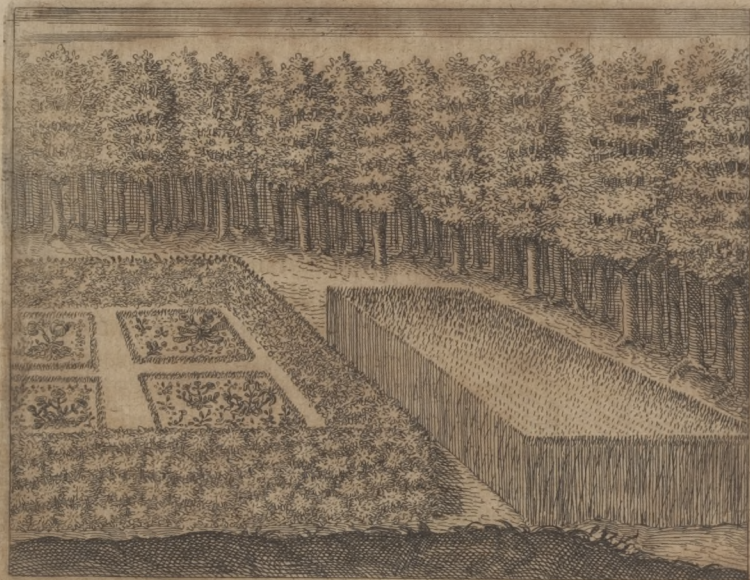
Cessabimus nunc, si placet, ab hac Fossilium inquisitione, & crastino die ad Vegetabilium classem accedamus, in quibus à Cedro ad Rutam murariam, à summo ad infimum, quoad Ænigmaticæ nostræ tractationi sufficiat, discurremus, agnoscentes, vel ex minimo flosculo Dei Optimi Maximi omnipotentiam, vt Poëta Christianus verè canit:

Præsentemq; refert vna vel herba DEVM.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Quarta Dies:
DE VEGETABILIBUS.

SALOMON.

QUARTA nobis lectio in hoc magni Mundi libro nunc
impendet quarto hoc die in quarta pagina. Hanc disca-
mus, lustremus, & diligenti curâ peruoluamus. Si enim
pueris in suis tabellis conuenit, vt occupentur circa pri-
mas literaturas: tum multò magis nobis, vt circa maio-
ris

P ris

ris mundi apices, lineas & figuras reales, quales sunt omnes visibiles creaturæ, contemplandas & agnoscendas versemus, vtile, honorificum, & necessarium erit. Quid Antonium Eremitam indies eruditorem reddidit? Non liber manuscriptus, aut bibliotheca copiosa, quâ caruit; sed sola contemplatio Mundi, seu Naturæ, eiusq; variarum partium secundum causarum genera inquisitio. Ternas in hoc paginas absolvimus, non pro rerum dignitate, quæ potius Angelicum eloquium, quàm balbutem humanam postulant; sed pro talenti nostri ratione, & mentis sinceritate, ut potuimus. Nunc Herbarum vires & diuersitates percurrere inuestigabimus, quatenus his Philosophia nostra ad suam intentionem utitur. Non enim Herbarium instituerè est nostra voluntatis, aut huiusce loci, ac temporis. Scripserunt & ediderunt de his sua opera prægrandia viri excellentissimi in diuersis linguis & nationibus, tam copiosè & absolutè, ut hanc tractandi materiam satis illustratam omnibus sequentibus præripuerint. Angusta dici vnus meta est, quæ non longos admittit discursus, Latissimo contenta & succincta rerum breuitate. Nec verò Asiatica dicendi vbertate opus est, cum natura per res ipsas loquatur, hoc est, per plantas & vegetabilia, & hæc, tanquam hieroglyphicas solo impinixerit literas; non ut eas solummodò pedibus conculcemus; sed & ingenio perreptemus, scrutemur, & ediscamus. Magni libri hæc magna est lectio, non iumentis, aut pecudibus, sed nobis rationalibus commendata. Si brassicam solam Cato integro libro tractauit, & quidam in formicis, alij in apibus folis contemplandis consenuerunt: quid accidet nobis, qui totum hoc Mundi Theatrum, continens cum contentis, perlustrandum assumpsimus, idq; in vna septimana, siue paucis horis. Qui circumnauigant terrenum orbem rectiori ductu, biennium & semestre ad minimum postulant; Ad tot & tanta verò orbis arcana enucleanda ex suis causis, huius vitæ breuitas vix sufficeret, nisi saltem summa rerum capita perstringere aut libare nobis foret in proposito.

Vegetabilium diuisio.

Vegetabilium prioris generis natura.

Vegetabilium autem duplex omnino est differentia: Alia enim ordinario naturæ processu ex semine suæ speciei oriuntur; Alia ex sola putrefactione, nullo præcedente corporeo spermate.

Est autem illorum semen simul agens & patiens, hoc est, Hermaphroditici generis, aut potius in semine eorum est vis formatiua, primo modo mo-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 115

mò mouens & actiua, nec non materia, motum recipiens & passiuâ, vnde plantæ cuiuslibet radicales partes generantur. Habet præterea semen, veluti ouum, suum corticem & tegumentum, cui includitur, & ad plantationem vsq; virtute integrâ conseruatur. Tum si in bonam terram, hoc est, bene lætificatam à Stercurio illo Deo, spargatur, cuiuscunq; speciei fuerit, crescere incipit hoc modo: In terra pingui & ster-

corata est acedò quædã nitrâlis seu salis petræ, quæ si soluat in aquâ pluuiâ vel nubium, & semẽ terræ sit iniectum, penetratur ab hac aquâ nitrosâ, & intumescit, eò vsque, donec cortex rimam ducat, & frangatur: Deinde magis magisq; intumescens, veluti pullus ex oui cortice, sic ex suo putamine egreditur, non motu sensibili, locali tamẽ & physico: Sic glâdes quernæ, fabæ, pisa, amygdala, pruna, cerasa, & reliqua vegetabilia omnia ortus sui initium sumunt; quorũ quòd duriora erunt putamina, eò longius tempus requiritur, antequam iis apertis & hiantibus semina exeant; quòd molliora, eò breuius: Terra autem suo gremio illis vterũ genitalem præbet, tanquam immediatè mater omnium vegetabilium: vnde quando semina terræ mandata, intumescencia, nudantur suo cortice, ex parte vel totaliter, fit conceptio eorum & nõ prius. Quod si præ duritie cortices rumpi nequeant, aut aliàs ratione defectus pluuiæ, aut fimi: tum nec illius conceptus continget. Quo factò, incipit natura operari cum vegetabili, velur animali. Primũ mem-

brum seu viscus, quod in animali formatur, præsertim in homine, est epar, cum venulis suis ac vmbilico fœtus epati inserto. Hæ venæ sunt manus epatis, quibus illud attrahit sanguinem ex vtero materno, seu acetabulis. In homine autem hæc vis formatiua est in semine masculino, quod incipit hunc motum; materia patiens in fœminino crudiori, nec non sanguine affluente. Post epar, cor primò formati traditur, vnicâ domus & officina virtutis formantis, vegetabilis in homine. Ex corde reliqua viscera & membra vitam & motum accipiunt. Simili modo semen plantæ in terræ matrice radículas, quasi venulas meserai-

cas & manum, acquirat, seu radicem epati assimilatam; Deinde germen, veluti cor, quod paulò supra radicem existit, & in arboribus truncus vocatur: ex hoc rami & frondes reliquæ oriuntur. Vnde non immeritò *vegetabilia*, vt sunt arbores, *inuersa animalia* (absque sensu & motu tamen) à quibusdam dicuntur, quo ad nutritionem. Animalibus os superius, epar in medio corporis est; Plantis

Modus in-
crescendi.

Membrum
primum,
quod in a-
nimali, &
præsertim
homine
formatur.

Plantarum
generatio.

Vegetabilia
dicuntur
inuersa ani-
malia.

inferius vtrumq; , quæ suo alimento semper sunt affixæ, vt tam noctu, quàm interdiu fruantur rore cœli & pinguedine terræ. Illarum incrementum per nutritionem hac ratione videtur contingere: Cortice seminis vegetabilis rupto, ac conceptione ita factâ, ex imo terræ per poros aura quædam seu vapor euaporat, qui attingens fibras & venulas radicum, ab illis attrahitur, & veluti sitientibus imbibitur, non sine puluisculis terræ, qui cum vapore ascendunt. Vapor hic subhumidus per meatus angustos penetrat, & vnâ cum terræ substantiâ, sibi associatâ, se per omnes dimensiones plantæ extendit, in qua à frigore aëris circumstantis congelatur, & in aquæ seu succi densitatem redit. Quo modo cum natura successiue vtatur, hinc planta in altum crescit, & in latera dilatatur, eo vsque, donec ad iustum agmen peruenit, in qua quiescit. Terra & aqua sunt vegetabilium parentes, nutricesque, quemadmodum & nutrimenta; sed aqua in aërem transit, & aër terram secum assumit, vt simul ascendant, deinde reuertitur in aquam, & aqua in terra coagulatur. Aër itaque cibus est plantarum, & potus, hoc est, lac & puls, sine quo crescere nequeunt, tam in trinfecè, quàm extrinfecè. In aëre plantæ vegetant, & augmentantur: Aër in pluuiam resolutus humectat terram, & ex ea pinguedinem colligit, quam pluuiâ iterum aëria reddita ministrat, vt dictum, plantæ, donec illa folia, flores & fructus producat, singulis annis, quibus ad has vices natura reuertitur. Non autem negandum est, vires quasdam occultas ab astris cuique speciei plantarum affluere, quarum beneficio illæ variis & certis medeantur morbis, quasi ex proprietate naturæ; sed has virtutes, vt & stellarum, indagare, supra humanitatem videtur. Nihilominus fuere nonnulli, qui id conati sunt, sed diuersa ratione. Alij enim à solâ experientiâ singularum herbarum proprietates agnoscere volunt. Alij ex caractere simplici vegetabili à natura impresso ad similitudinem alicuius partis humani corporis, morbi, vel humoris. Quidam omnia vegetabilia in 12. classes vel 7. genera diuidunt, iuxta Planetarum vel signorum Zodiaci numerum & naturam præsuppositam. Quidam, itq; frequentiores, secundum calidum, frigidum, humidum, & siccum ea distinguunt, tanquam primas elementorum qualitates, ex quibus deinde secundas & tertias qualitates ratione deducunt. Verum in his omnibus innumera dubia & incertitudines occurrunt, de quibus in huius vitæ obscuritate vix veritatis lucem attingere vel videre possumus.

Vegetabilium parentes.

Cibus & potus plantarum.

Astrorum vires occultæ.

mus. Sed tentanda via est, & iactanda alea, ut in hoc quoque Naturæ campo victores euadamus, unde Creatori gloria, & homini non nihil utilitatis accedat. Diuidemus autem nostras Deambulationes Philosophicas in quatuor differentias, nempe Horti, Agri, Prati, & Arbori: De Horti muneribus, tu Regina; de Agri, tu Hyrame, mihi quaestiones mouebitis: ego vobis de reliquis, Prato, & Arboreto.

Diuisio hu-
i is ope. is.

S A B A, Quaestiones de Horto proponens.

Horti simul iucunditati & utilitati, sanitatiq; vitæ humanæ inseruiunt, quæ absque illis semimortua videtur. Quid enim homo absque sanitate? Qui commendatior factus est à fratre sorori, hoc est, à morbo morti. Quid absq; bono utili? Ciuilitate sepultus: Quid absq; iucunditate, molestiis & curis intermixta? Scena absq; risu, vel cæna absq; cibo. Homo enim ad suæ vitæ sustentationem his omnibus eget; quæ hortis referuntur accepta. Epicurus omnium Athenis intra mœnia hortos instituit, in quibus vixit, & scholam habuit, contentus naturæ donis hortensibus, malè audiens à Peripateticis, quòd negligens honoris, in hortis sese abdiderit, vitamq; absque dolore, cum iucunditate actam, pro summo bono hominis pronuntiârît. At rectè intellectus fortè excusari poterit Author in illis. Hominis enim finis & summum bonum est vera voluptas æterna, non corporis, libidinis, aut gulæ, sed animæ mentisq; quæ Deo adhærens vnice omnis gaudij, lætitiæ, & voluptatis fit particeps, ad quam quoque condita est. Qui de corpore hoc intelligit, verè Epicuri est de grege porcus, habens animam pro sale sibi datam, ut alter Grillus. Alcinoi quoque Phœacum Regis celebrantur horti, ut fertiles, & biferi; sic & Adonidis, & Semiramidis in Assyria pensiles, nec non Hesperidum, qui aurea dedere mala. De Herbis & Flosculis hortarum differere nostra est intentio. *En primo aspectu Rosa, ianua præfecta apparet, quæ cum sit armata, ut Pallas, & pulchra, ut Venus, à Gratis in delitiis habetur: Formosa est, nec minus casta; morigera, nec minus violenta, si non bene tractetur: Suas*

De Horto.

Epicurus

rectè intel-
lectus, ex-
cusatur.

Rosa

ÆNIGMA

159.

spinosos sese clausit, ne à pueris & stultis impunè raperetur in manipulos. An non hæc locum habet apud Philosophos?

SALOMON.

Philosophi tot Rosarios sibi condiderunt, vt numerus eorum incertus sit. Habent enim magnam, minorem, abbreviatam, Toletanum, & plures alios, non aliam ob causam, quàm quòd Rosæ albæ & rubeæ in iis creuerint, & aliis ad odorandum oblatae sint. Qui Rosas hortenses donant aliis, non nihil dedisse ex naturæ munusculis censentur: Multò magis authores illi, qui tot Rosarios nobis reliquerunt, Rosas fertiles & plenas, donaria reliquisse mundo existimandi sunt. Alia Roseta nonnunquam casu quodam pereunt; Philosophica permanent, donec fuerint homines, qui odoratu ingenij non destituntur ex nimia Coryzâ.

SABA.

ÆNIGMA
160.

Quas ob causas Rosa vegetabilis assimilatur minerali & philosophica?

SALOMON.

Rosa vegetabilis & philosophica.

Ex sunt diuersæ: Primò, ob colorem album & rubeum vtriq; Rosæ vegetabili & philosophicæ communem; utq; purpurea pretiosior habetur candidis; sic rubra tinctura albâ, vel aurum argento: Secundò, vt Rosa vegetat, sic lapis vegetabilis crescere dicitur, quia vim habeat in se alterationis, quasi nutritionis, augmentationis, & propagationis: Tertiò, Rosa rubea habet flauos cyrchos & calicem viridem, semina intus villosa: Iidem colores in Rosa minerali obseruantur; in hac enim viridis Leo præcipuum est continens; contenta sunt spermata viscosa & aspera, capilli flauis caput exornant, cum scilicet proiectio facta est in metalla, tum flauescunt: Quartò, Rosa sensibus & cerebro hominis accepta est, propter suauitatem odoris, pulchritudinem, & salubritatem: ita & Rosa philosophica omnes sensus exhilarat, cor reficit, cerebrum corroborat, & innumera alia præstat, de quibus videantur Philosophorum libri.

SABA.

SABA.

*An partus Rosæ virginæ tinctura quoque assis
milatur?*

ÆNIGMA
161.

SALOMON.

Ferè in omnibus: Vt enim rosaceus fœtus vertice suo rumpit matriculam, in qua continetur, & recreatur nocturno rore, & diurno Solis calore; sic philosophicus in sanguine proprio coalescit, donec in lucem nascatur, & perfectus sit. Vulcanus illi calorem ministrat, & Iuno pluuiam, quam annuntiat per Irin variorum colorum. Ros vtrique rosæ amicus est, & calor necessarius, quorum si quid defuerit, abortus sequitur, & fœtus moritur in partu: aliter prodibit in lucem purpureus, succi plenus, & viuus.

SABA.

*Quæ causa est albedinis & rubedinis in vna
specie rosæ?*

ÆNIGMA
162.

SALOMON.

Quæstio hæc vulgaris est, at solutionis Philosopho non indignæ: Colores substantiarum velle deducere ex qualitatibus elementorum primis aut secundis, frustraneus labor est, qui fundamento innitatur lubrico: Nulla enim hîc videtur correspondens, nulla proportio. In pomis rubedo externa maturitatem plærumque, & ad Solis radios coctionem denotat: quia cuiusque pomi latus Soli meridiano expositum rubescit, reliqua non item. Ita de vuis & aliis fructibus iudicandum. Sol itaque rubedinem in his operatur actuali suo calore mirabiliter; non quòd propterea dicendum sit, omnia rubea esse calida, aut matura, magis cocta, quàm alba, quia contrarium sæpe inueniatur verum. Sunt poma quoque acida & immatura, aliquando etiam rubra, & fructus alij manifestè frigidi, vt fraga, cerasa, & eiusmodi alia. Sic Rosa Ephemera statim rubet, nec expectat maturationem vltiorem. Quomodocunque sit, à So-
le tamen cœlesti hanc rubedinem dicitis vegetabilibus imprimi, non est dubium, absque vlla mixtionis Elementorum considera-

Obiectio.

Responsio.

deratione præsupposita. Est autem rosæ rubedo accidens separabile hærens in tenuissima substantiæ eius parte; vnde per aquam calidam facilimè Tinctura Rosæ extrahitur pro syrupis & aliis medicinis: Extractum illud terrea corpuscula igni mixta in aqua abscondit, in quibus propriè color ille rubeus, tanquam in subiecto hæreat; Euanescente verò igne ex terrâ illâ rarissimâ, tanquam ex fomite non idoneo, color rosæ rubeus extractus perit, subiecto proprio destitutus.

S A B A.

ÆNIGMA
163.

Qua causa est, cur spiritus vitrioli tinctura vel decocto rosarum rubearum in paucis guttis admixtus, rubedinem eius exaltet, augeat, & diu illasam conseruet?

SALOMON.

Pulchra est hæc quæstio, & explicatu dignissima. Diximus rubedinem rosæ esse in fragili subiecto seu rarâ substantiâ terreâ igni mixtâ, idq; verum esse & hoc testatur, quòd spiritu astringente cum apertione, seu aperiente cum astrictione densior & corpulentior reddatur, & cum igneo elemento arctius connectatur, ne vnum relinquat aliud: vnde necessum est condensatâ substantiâ & accidens condensari, & sic colorem rubeum augeri. Quod autem vitriolatus spiritus præstat in rubeo rosæ colore, idem in aliis substantiis coloratis & coloribus efficit. Hinc à tinctoibus in primis expetitur, & coloribus eorum permiscetur.

S A B A.

ÆNIGMA
164.

Cur aqua fortis capita rosarum rubearum recentium muriâ conditarum, pallentium etiam in hyeme, optimo rubore tingit & imbuat, vt coronariis mulierculis notum est?

SALOMON.

Eadem est causa, quam modò dixi; quia pallor rosæ accidit etiam muriâ conditæ ex raritate elementorum dictorum, quæ roborantur & confirmantur ab aquâ duplici ratione; tum quia ex vitriolo est composita; tum quia calore potentiali adeo prædita est, vt frigida

rosæ

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 121

rosæ corpuscula mox calefaciat, & rubedinem eius ex centro ad superficiem eliciat, cum sit ex attrahentibus fortissimis.

SABA.

Verum cur rosa rubea etiam in frutice manens fumo sulphuris vulgaris vertitur in albam, aut saltem distincta eius folia, quæ fumus attigerit? ÆNIGMA
165.

SALOMON.

Vt Mercurius Mercurio, ignis igne, & frigus frigore elicitur, sic accidens à calore Solis rosæ impressum, vel etiam elementum rosæ igneum à fumo sulphuris calidi & sicci, hoc est, ignei, extrahitur, & cum fumo euanescit, atque sic rosa, vel eius partes fiunt albæ. Fumus enim sulphureus penetrat rosam absque constrictione, & postea auolat, & sic assumit id, quod sibi est maximè simile, suisq; alis in aërem exponit.

SABA.

Quid antiquiores de rosæ rubedine senserunt?

ÆNIGMA
166.

SALOMON.

Rosas prius albas sanguine Veneris tinctas esse rubras, videlicet, dum illa ex rosæto profiliaret Adomidi ab Apro vulnerato opem latura. At hæc sunt omnino allegorica, & de rosis philosophicis intelligi debent, ut alibi latius exposuimus.

SABA.

Rosa itaq; relicta, ad Lilium transeamus; An non hoc conuenis Philosophiæ? ÆNIGMA
167.

SALOMON.

Nihil magis; Nam & hoc album, & aurèi, nec non rubri coloris est. Est aliud, quod Conuallium dicitur, & aliud, Lilium inter spinas appellatum. Huic Philosophorum opus per simile est. Illud tutum est ab insidiis prætereuntium, propter vallum & munimentum spinarum: Hoc à lasciuiâ cerdonum luxuriantium, & otiosorum, defenditur sepimento variorum terminorum, & allegoriarum. Imò, ut ipsi flores liacci spinis circumsepti alienis, non propriis, nascuntur in lucem: sic

Q

& for.

& fetus philosophicus, dum prodit, ab heterogeneis admixtis, quæ ad eius naturam non spectant, separatur, & purus oritur.

S A B A.

ENIGMA
168.

*An non huc spectant flores Virgiliano enigmate res
Et? videlicet:*

Virgil.
Eclog 3.

*Dic, quibus in terris inscripti nomina Regum
Nascantur flores, & Phyllida solus habeto.*

SALOMON.

Lilium est cæruleum, siue Iris, de qua vult (vt videtur) intelligi. In eum enim florem Ajax, qui se ad Troiam insanus interemit, conuersus traditur, dummodo quis fidem historiæ adhibeat.

S A B A.

ENIGMA
169.

Quid de Hyacintho?

SALOMON.

Et is flosculus humanam reliquit faciem, & plantæ assumpsit: Fingitur enim in delitiis fuisse Apollini, cumq; Boreas eundem amaret, ex zelotypia discum, quo cum Apolline se exercebat, in eius caput illisit, vnde mortuus ab Apolline lugente in hunc florem commutatus est. Hoc est inuolucrum fabulæ, sub quo veritas rei absconditur, tanquam sub pallio.

S A B A.

ENIGMA
170.

Quid intelligitur per Hyacinthum?

SALOMON.

Sanè formosus aliquis iuuenis, cum quo noster Apollo se sapè exerceat, at tandem ab eo interimitur, instinctu venti. Si quis hunc non agnoscat, nec Apollinem agnoscat. Ignis enim Naturæ per ignem contra naturam in actum ducitur, & ad motum incitatur, ac deinde, quod contra naturam est, occiditur, & in nihilum, vel in fumos ventosos redigitur. Dum viveret autem Hyacinthus, candidus fuit; at mortuus, in flore hoc habitu cæruleo ab amasio donatus est, quod est facile intellectu.

S A B A.

ENIGMA
171.

Narcissus quid habet mysterii Chymici?

SALOMON.

SALOMON.

Et ille speciosus fuit iuuenis ab Echo Nympha adamatus, quam cum fugeret, imprecatione factâ in sui ipsius amorem incidit: atq; sic ad claras cuiusdam fontis aquas se conspiciatus, exarsit eò vsque, donec contabesceret: Ipse enim duplici modo & morbo consumptus est, nempe vt agens seu amans, & patiens seu amatus. Nec verò seipso extra sese frui potuit, nec suo amore siue actiue, siue passiuè; vnde affectus eius immedicabilis exitit.

SABA.

Quid significatur hoc figmento in Chymicis?

ÆNIGMA

172.

SALOMON.

Quod agens & patiens in vno nostrò composito simul insint post primam præparationem, vnde fit solutio soluti à seipso, & coagulatio coagulati ab eodem. Elixir enim, vt Philosophi testantur, propriâ suâ aquâ soluitur, & propriâ suâ calce coagulatur, absque peregrini additione; Contabescere autem videtur id, quod soluitur, & congelari, dum in florem sui nominis mutatur.

SABA.

Mira est hæc hominum migratio in plantas, nõ minus, quàm plantarum seu segetum in homines, vt de Cadmeis & Iasonis fratribus dictum est: Verùm hæc omnia esse vnius originis & intentionis non dubitamus, ita vt qui vnum eorum probè introspiciat, nec reliqua ignorare possit; Quid existimas de Helenio?

ÆNIGMA

173.

SALOMON.

Is flos est ex Helenæ lachrymis natus; Est autem flauus vel aureus coloris; vnde non immeritò ascribitur Helenæ illi, quæ vnâ cum Polluce ex vno ouo, præter humanum morem, edita est: In ouo enim philosophico semel concluso & obsignato, est vitellus cum albumine, Pollux cum Helena, & nullo adminiculo eget ampliùs, quàm incubatu & fomento caloris temperati: Huius Helenæ lachrymæ siue oculorum guttæ coagulantur in florem aureolum.

Q 2

SABA.

S A B A.

ÆNIGMA

174.

Suntne plures plantæ Chymicis allegoriis insignes?

S A L O M O N.

Sunt: vt pote Mercurialis, Lunaria, Flos Solis, Heliotropia, Crocus, Chelidonium, Colocasia seu Faba Ægyptia, Moly, Glaucion, & his similes.

S A B A.

ÆNIGMA

175.

De singulis ordine disquiremus: Quid Mercurialis præstat in opere?

S A L O M O N.

Eandem vim & facultatem, quam præstat in clysteribus, nempe, vt emolliat, & refrigeret parum: Vnde vis laxatiua & purgans augetur, quæ consistit in humido. Oportet enim purgare per herbam nostram Mercurialem totum compositum, veluti corpus humanum, ab omni immunditiâ, & heterogeneis, quæ aliàs remanerent, & ægritudinem inducerent illi, quod alia ægra saniora reddere debet.

S A B A.

ÆNIGMA

176.

Quid Lunaria?

S A L O M O N.

Hæc est toties Lullio celebrata planta *amabilis*, cuius radix rubea, folia instar Maioranæ, ad modum Lunæ crescunt & decrescunt. Hæc crescit in montibus & vallibus, Philosophis admodum grata & quaesita. Hanc aliàs vocat idem Raymundus suum menstruum minerale, cui addit & aliud vegetabile, quasi ex vino eductum spiritum, sine quibus menstruis dicit, fortum philosophicum nasci non posse.

S A B A.

ÆNIGMA

177.

Sed admirabilis est præcæteris Flos Solis, oculum illum magni mundi exprimens, aut potius flauis suis capillis Aspollinem: An hic quoque Chymia inseruit?

S A L O M O N.

Recentior est in hisce locis Heliotropiis quibuscunque, quæ tamen omnia magnitudine, pulchritudine, & virtute longè antecellit. Ad Solem

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 125

Solem obuertit faciem, tanquam amasium, quem abeuntem veluti oculo mæstus prosequitur, oculumq; claudit, donec Sol iterum appareat.

SABA.

Suntne huius generis plura?

SALOMON.

ÆNIGMA
178.

Imò, vt genera Cichorij, & alia, quæ Latinis ideo *Solisequia*, Græcis *Heliotropia* vocitantur.

SABA.

Quid de Croco, seu eius flore statuis?

SALOMON.

ÆNIGMA
179.

Quòd sit tinctura inter vegetabilia, vt lapis inter metalla: Crocus Philosophorum longè alius est. De eo sic in allegoriis dicitur: Philosophorum Crocus taliter præparatur: Sumatur radix eius cum stipite, postquam fuerit humidus, teratur cum humiditate sua in Sole; & post hoc dimittatur in balneo, donec spiritus eius tingens, purus & liquidus emineat, qui totus est colligendus, & corpus residens abluendum est.

SABA.

Quid sentiendum de Elementorum extractione ex Chelidonio, quod muris & sepibus adnascitur?

ÆNIGMA
180.

SALOMON.

Philosophi longè aliud Chelidonium intelligunt, quod præparant tamen in modum illius vulgati; vt verè de iis vegetabilibus Horatianum illud dici possit:

Mutat onomine de re

Fabula narratur.

Vnum præparatur, alterum intelligitur; semper enim allegoriam seu similitudinem Philosophi in his præsupponunt. Hinc Author Auroræ, cap. 18. *Quidam, inquit, Philosophorum hanc diuinam scientiam herbis, radicibus, arboribus, floribus, & aliis diuersis vegetabilibus, nec non succis eorum & fructibus similitudinariè comparauerunt. Et paulò post: Nota, quòd omnium prædictorum nomina sunt posita similitudinariè in hac excellentissima scientia.*

Q 3

Est

Est quidem in Chelidonio succusaurei coloris, in medicina non inutilis; at in Chymia locum non habens: Non enim cum Achille aut Triptolemo didicit ignem tolerare, ac sub carbonibus viuis seu prunis noctu iacere: vnde ignis eius elementa facillè separât, omne humidum, aquëum, aëreum & igneum resoluens in fumum, ac terram adurens in cineres inutiles.

S A B A.

ÆNIGMA
181.

Faba Ægyptia seu Colocasia quid habet commune cum Chymicis tractationibus?

S A L O M O N.

Ioh. Chyff.

Quidam Pythagoram citans testatur, eum Ouum Philosophorum vocasse Fabam Ægyptiam; quod non sine causa verum existimo: Pythagoras in totâ vitâ ab iis fabis abstinuit, tanquam sacris animæ mortalium sedibus; vnde à sicariis quæsitus ad mortem fugisse dicitur vsque ad agrum fabis constitum, quem non ausus fuit tangere, dicens: *Satius est mori, quàm fabas conculcasse*: Putauit enim ille, vt etiam Ægyptij, animas in cavitare fabarum stabulari, ideoque si quis comedit: Ilet eas, animas suorum proauorum absumere. Sed ex aliis circumstantiis probabile videtur, per Colocasiam intellectum subiectum philosophicum, quod, vt faba, exterius nigrum, interius rubeum est. Ad hæc Colocasia glebæ terræ inditur, & sic in aquam proiecta, inde prouenit: Aquas enim amat, & loca palustria, & humida, nec non Solis æstum, veluti & ouum philosophicum, quod in fimo excludendum erit.

S A B A.

ÆNIGMA
182.

Subodorata sum quid de Moly herba apud antiquos Poëtas celebrata; An ne hæc aliquid Chymicæ proprietatis in se habet?

S A L O M O N.

Quin tota Chymica est, qua Vlysses vsus dicitur contra veneficia Circes & Syrenum pestiferas cantilenas: Reperta creditur à Mercurio contra venena maximæ efficacæ, cuius copia sit in Cyllene monte Arcadiæ, Mercurij loco natali, vnde ille Cyllenius nominatur: Ve-

rum

rùm nos intelligimus, per Mercurium, mineralem illum seu metallicum notari, & per Moly, sulphur à Mercurio eiusmodi solutum, quod non sinit artificem Vlysem aliorum scriptis aut sermonibus sophisticis & deceptoriiis aures & mentem præbere. Vnde Hesiodus detestatur, quòd ignorent homines, quantum emolumenti sit in Moly & malua. Malua verò est ex humectantibus & parum refrigerantibus, vt Mercurialis, & Moly contrariæ qualitatis, calidæ & siccæ; in quibus tota Philosophia occupata est.

SABA.

Quid de Glaucione herbasentis, qua pisces creduntur prius mortui in vitam rediisse, & aquam repetiisse? ÆNIGMA
183.

SALOMON.

Glaucus piscator, repertor huius herbæ perhibetur, à quo & nomen obtinuit; Hic eum eandem gustaret herbam, immortalis factus dicitur, ingressus mare, inter beluas marinas degisse. Idem Argonautis viam monstravit.

SABA.

Sunt multi, qui flores variorum colorum arte facere vel tingere præsumant, quantum illis fidei adhibendum erit? ÆNIGMA
184.

SALOMON.

Quantum experientia monstret aut doceat. Esse eiusmodi marginia in natura, non est dubium; attamen homo id, quod naturæ aduersum est, nunquam illi conciliabit, adeò vt generatio ex vtroque fiat. Mineralia mineralibus, & vegetabilia plantis gaudent, & facile confociantur, at non diuersa genera: Vnde frustra cum minio vel cinabari quidam bulbos liliorum alborum imbuunt, vt lilia inde nascantur rubea. Nihil enim commercij est his coloratis corporibus mineralibus cum radicibus plantarum. Videre tamen licet lilia flaua, arantiorum coloris, cærulea; sic rofas flauas & bellides virides; sed hæ omnes species sunt inter se differentes, quod ex frutice & foliis, stipitibus, radicibusq; dignoscitur.

SABA.

SABA.

Satis de Floribus hortorum dixisse nunc videor; Quocirca Agro relinquam locum, qui & medicinales & alimentales profert plantas, tantum homini vtilitatis præstantes, quantum illi iucunditatis.

HYRAMVS.

De Agro.

Multum voluptatis ex vestro de Hortorum muneribus colloquio captavi; De Agris verò quid quæram? vbi incipiam? vbi finiam? Obmutescendi potius necessitatem mihi impendere arbitror, quàm eloquendi, ob copiam, varietatem, admirabilemque naturam vegetabilium in agris prouenientium: Prisca ætas paucis contenta, vixit glandibus & radiculis, pomis & fructibus: Sequens inuenit vsum frumenti, hordei, tritici, aliorumque; leguminum: Hinc panis, cibaria, potus, pasta, & his similia, quibus huius vitæ penuria indiget. Ne verò ex immensis agri donis plurima simul tractemus, & inter se confundamus, totius nostræ disquisitionis ambitus circa hæc duo saltem versabitur, quorum Philosophi integris libris & tractatibus meminere, nempe Triticum & vinum, optima vitæ mortalium solatia & nutrimenta, dummodo, Rex Serenissime, hoc tibi non ingratum accidere cognouerit.

SALOMON.

Discretionem tuam, Optime Princeps, in loco & tempore probè vteris: Ego me accommodabo facillimè tuæ voluntati, quæ in iam dictis ad eò recta & beneuola est, vt nullius admonitione indigeat.

HYRAMVS.

Exspiciemur nunc in agros, & instar agricolarum obseruemus tempus sationi idoneum, num vox audita turturis, & vites colèdę sint:

ENIGMA
185.

Tritici inuentio, & primus cultus, cui tribuitur?

SALOMON.

Ethnici allegoriis Poëtarum Chymicorū seducti, Cereri omnium frugum, vt & tritici, inuentionem tribuunt: At quàm verè, ipsi viderint. Ceres in genealogia Deorum Saturni soror est, mater Proserpinæ ex Ioue genitæ. Hanc Pluto, Deus inferorum, opum, & metallorum, rapuit. Hinc Cereri luctus, dolor, lachrymæ, & per omnes orbis partes peregrinatio, vt quid certi de statu & mansione filię inquireret. Interim Dea mœsta Pelopis humerum comedit, cui reliqui Diū eburneum

iterum

iterum adaptârunt, & coctum ad ignem in lebetibus vitæ iuuenem restituerunt. Deinde & Eleusio Regi Triptoleum recens natum puerum enutriuit, quem interdiu lacte aluit, noctu sub ignibus occultauit; vnde puero ingens robur quotidie accreuit, patri verò suspicio de tanto incremento, qui postquam Cereris nutricis educationis modum clam obseruasset, Dea irata, patre necato, filio currus cum draconibus volatiles dedit, quibus ille insidens mortalium genus frumenta, triticumq; in terram seminandi modum doceret. Hæc antiqua simplicitas credidit, & pro articulo suæ Theologiæ, nullo contradicere auso, recepit: O cæcitas, ô superstitio! quid humana pectora obnubilas, vt Deum verum non sentiant? quid oculos mentis glaucomâ obducis, vt veritatem nullam videant? Cessârunt, Deo sit laus, in Christianis populis hæc deliria & ludibria, luce veritatis exortâ, Christo Iesu. Ex Sacris literis nouimus, primum hominem natum in hunc mundum, Cainum fuisse agricolam, frugumq; vtilitatem, Deo absque dubio monstrante, agnouisse: Et contrâ Cererem nec Deam, nec hominem fuisse vnquam, nempe talem, quæ ei ascripta peregerit, sed saltem fictionem allegoricam, à Poëtis sapientibus & occultæ Chymix non ignaris, textam & introductam, vt se inuicem conscij agnoscerent, Deiq; donum sibi gratularentur, ac interim mundus ignoraret, hoc est, communes populi, docti vel indocti non perciperent, quid tegetetur, quâ de re ageretur, quòd eiusmodi ars foret possibilis, & quibusdam in vsu posita, quid simularetur, aut dissimularetur. Verùm nos alibi copiosius hosce laruos, non deos, nec homines, sed ex erroribus errores refutauius; quocirca hîc breuiores sumus.

HYRAMVS.

Donum esse Dei triticum, nullus sanæ mentis negare poterit, sed ita hominibus patefactum eius usum per Cererem aut Triptoleum, omnino fabulosum, & rationi & experientia aduersum est: An homo curru per aëra volare potest? An dracones sunt volatiles, qui currum trahant? Neutrum opinor: Vnde oportet antiquos sapientes

R *nugas*

ÆNIGMA
186.

ungas tractasse, & ad nos seros suos posteros transmisisse, pro Theologia, pro veritate & rei gestæ historia: Quid igitur censes atavos illos nostros intellexisse per Triptolemi sub igne indurationem, eius currum volatilem, dracones, & frugum seminationem?

SALOMON.

Rectè interrogas: Nam sub his esse physica arcana, tanquam in arcâ tecta, non est dubium. Sileat, qui rustica opera, omnibus nota, hâc contineri affirmet. Non audiendus, qui ad mores talia & tanta declinet. Ridiculus est, & valde rudis, qui ad alia, quàm Chymica subiecta transferat. Triptolemus itaque materia est philosophica, quæ eo modo in igne tractatur; Pòst hæc ita præparata accipit dracones volatiles, id est, in fimum philosophicum ponitur, & sic semenseu sulphur fixum docetur in suum proprium agrum seminari: Hæc nemo, nisi ignarus, negabit: Vnde patet, quòd sub seminatione tritici in terram ars tam veteribus, quàm recentioribus occultata sit.

HYRAMVS.

ENIGMA

187.

Quinam ex Philosophis meminere huius agriculturæ philosophicæ?

SALOMON.

Ferè quotquot sunt ad vnum omnes particulatim; At Rosarius Minor, Iod. Greverus, & Author Tractatus Vom Weygen Vâmmlein/ ex professo & vniuersim. Testimonia in libris omnibus sunt obuia, quæ non citamus.

HYRAMVS.

ENIGMA

188.

Quis igitur progressus erit ab initio ad messem auream?

SALOMON.

Semen eligendum maturum, corpulentum, integrum, non nimis verustum, quod purgatur per ventum à paleis leuiculis, per cribrum ab aliis sordibus & lolio: Hic artifex mox ad suum semen respiciet, & quæ-

quæret, ubi hoc sit? Respondeo, in medio mundi, in omnibus finibus & lateribus, in superficie, ubicunque aquæ locus, argenti viui sedes, sulphuris mansio est: Non opus est nostrum lapidem ex Indiis apportare, cui libet ante pedes proiectum, visum, tactum, auditum, si modò Campanæ vsus, vt in Turcia, non sit denegatus: Est enim æs & laton, Venus & Latona, Apollo & Diana, est Iupiter; quia hæc omnia & singula sonitum Harmoniæ edunt, qui tamen absque Marte agente non auditur; Excludatur Saturnus vnus & solus, sed hic tantum turbæ dabit, vt præ omnibus admittendus sit: Aquarius est hic loripes; qui, pluuiâ deficiente, deducit riuos aquæ dulcis in sribundos agros.

HYRAMVS.

Quid deinde agendum, semine nostri tritici præparato? ÆNIGMA
189.

SALOMON.

Similiter terra seu aruum præparetur, cui mandandum sit hoc semen, per arationem, carduorum extractionem, glebarum attritionem, cylindro explanationem, & eiusmodi similes operationes: tum semen in eam terram, antè optimè lætificatam, spargendum erit, & occasio instituenda, aues terri culamento arcendæ, & expectanda pluuiæ, Solisq; calor, vnde incrementum sequatur ex Deil benedictione. Sic ex vno grano, quinquaginta & plura proueniunt. Plinius ait, Plinius. Byzantium Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, & testatur missa Augusto ex vno grano quadringenta, paucis minus, germina, & 349. stipulas Neroni ex vno grano: Leontini Siciliae campi centum dedere. Fuere autem tritici feraces, in primis Betica & Egyptus, quarum arista plerumque centum grana egerunt. Cicero Siciliam horreum populi Romani vocat, quæ sæpè maximos pa- Sicilia hor. uerit exercitus. Hinc ortam fabulam putant de Cerere, quæ ibidem reum popu. fruges & modum arandi demonstrasse dicitur. Falcem quoque Sa- li Rom. turni, quâ patri Cælo virilia amputârit, in Siciliam delapsam aiunt, propter agrorum Siculorum vberimas messes. Homerus scribit, templum Cereris fuisse in Pyraeo vrbe Phthiæ, propter copiam frugum eius loci. Sic Thracia frugum fertilis, Sardinia, Hispania, & ipsa Italia est, quam Plinius lib. 3. cap. 5. vocat terram omnium terrarum alumnâ, & Virgil. lib. 2. Georg. inquit de ea:

Salua magna parens frugum Saturnia tellus.

Babylonia
condito.

Herodotus Babyloniæ fertilitatem laudat in Clio, ubi inquit: *Hæc regio omnium (quas vidimus) optima est duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, vite, olea, nequaquam de principatu contendit: Cereris autem fructu procreando, adeo ferax est, ut nunquam non ferè ducenta reddat: Et ubi præstans bonitate se vincit, etiam ad tricena quaternum ferè digitorum latitudine triticeis atq; hordeaceis foliis.* Hæc est magna anni corona, qua Deus ex immensâ bonitate suâ quaslibet terras & regiones coronat, has magis, illas minus. Quid iam de Philosophorum agris dicemus? An non & hi ducenta aut trecenta grana reddunt pro vno? Imò sunt qui mille attestantur; dummodò agri cultus ritè sit institutus. Nam & nostrum semen in suam terram coniiciendum erit, quæ priùs aretur, emolliatur, frangatur, explanetur, & postea occetur, & subuertatur, ut bona & naturalis fiat mixtio; ac deinde Dei benedictio expectanda est, additis, quo ad opus, aquâ & igne, hoc est, rore & calore: Hic natura sui officij non oblita, ut nec in tritici productione, protrudet germen ex terra, hoc est, cor embryonis vegetabilis & mineralis efformabit, ex quo deinde aliæ atque aliæ partes finguntur. Hoc est, de quo sæpe dicitur apud Philosophos ac Mariam, quod corpus fixum sit de corde Saturni: huius enim color in cordis efformatione omnium primò apparet, in quo conceptio & imprægnatio iam facta est.

HYRAMVS.

Res. phil. in
Met. Belini:
Quando
seminatur
vnum gra-
nũ frumẽti,
nascitur,
multiplica-
tur, teritur,
cribellatur,
& fit panis,
ex quo vivit
totus mun-
dus.

Verissima sunt, Sapientissime Rex, quæ eloqueris, quamvis captum humanum longè superent: Si miremur opus philosophicum, eiq; difficilem adhibeamus fidem, qui ab experientia non edocti sumus, cur non potius messes triticeas, quas Deus ex horreo suæ omnipotentia & benignitatis quotannis instituit, nobisq; donat, admiremur? In illis fit ex vno multiplicatio in centena & tricena, nullâ præhabitâ sensibili materiâ, nisi simplici grano: In his materia præsupponitur: Illis humana vita ad sui conseruationem eget; his ægritudo & affectus hominum deliniuntur & curantur. Quamvis verò tritici proventus sit annuus, & commune rusticorum opus, toti mundo cognitum, & contrâ tincturæ generatio rarissima, & paucissimis in mundo Philosophis explorata: tamen ea dona æquè stupenda sunt, quam hæc, imò magis necessaria & vtilia. Lauderur itaque sublimis Deus in suis operibus, qui huic vitæ tantum bonorum suppeditat, ut non solum

lũm

lùm agi, sed etiam bene & iucundè agi ab homine possit. Sed ad rem:
Quantus calor huic tritico philosophico, ut feliciter crescat, adhibendus est? ÆNIGMA
190.

SALOMON.

Turba, cæteriç; Philosophi, volunt in hoc imitandam naturam; quæ calorem auget, seminibus aliquatenus in segetes productis: Animaduertimus enim, quomodo in initio Veris, in his nostris regionibus, frigus temperet calore, & pluuiam siccitate: Tum Sol ad Æquatorem accedens, hyemem excludens, anni noui vices incipit in generando vegetabilia, & lucem æquando tenebris: Aries nec calore, nec frigore furit, sed mitis & æquus est nascentibus oleribus, herbis, floribus, graminibus, & foliis arborum: Hunc sequitur Taurus tepidior & efficacior viribus, qui parum ab Æquatore versus nostrum verticem in meridie declinat; Hic Hyadas imbriferas & Pleiadas secum ducit, vnde Aprilis inconstans nunc ridet radiis Solaribus lucentibus, nunc flet, pluuiis cadëtibus, & non rarò grandinibus & ventis tonat: Hunc sequuntur Gemini, magis humani, Taurinam faciem asperam non ostendentes, sed læti Veris, Maiiç; iucunditatem:

Omnia tunc rident, tunc formosissimus annus;

In hoc oculi recreantur varietate florum & herbarum, nares earundem odoribus, palatum & venter oleribus recentibus, aures luscinia, cuculi, aliarumç; auium cantilenis, & variis vocibus, quas calor inuitat, & solum cælumç; diuinas laudes tacere non permittit: Abhinc Cancer est, Lunæ Basilica & sedes ordinaria, quàm à Sole marito inter lodialia sua bona & castra accepit: Hic Sol in culmine suo sistitur quidem, at calor tamen summus nondum adest, qui sequitur in Regulo seu corde Leonis.

HYRAMVS.

Cur contra axiomata naturæ calor Solis in Cancro non est maximus, in quo maior radiorum eius reëctitudo terris communicatur, propior ad verticem nostrum accessus, longior ab Æquatore remotio seu maxima declinatio est, sed in Leone, in quo hæc omnia sunt diminuta? ÆNIGMA
191.

In Leone Sole leuatus, tanquam in throno suo, consistit; inde vires efficaciores in terram exerit, quod ob moram supra terram continuatam potius accidere, quam alias ob causas, superius in Prima Die discursum est. Considerandum tamen, quod habitantibus intra Æquatorem & Tropicum Capricorni, sub Virgine Sol verticalis est, maiorque calor, qui inde ab Ariete eò vsque increfcit; & quod Triticum philosophicum sub illa zona mundi nasci præsumatur. Vt enim triticum, quò maturius fuerit, eò plus caloris requirat, donec à messoribus demetatur in Septembri: ita & opus philosophiæ calorem auctiorem admittit, donec ad maturitatem perueniat.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
192.

Quis color tritico philosophiæ maturo, & quod signum eius perfecta coctionis?

SALOMON.

Rubedo supereminens, quæ post varios calores præcedentes sequitur: Primò in Leone viridi adest humiditas mollis & aquosa, quæ indies magis & magis absimitur vsque ad Leonem rubeum, & siccitas cum calore (quæ tingit) subiecto inducitur: Illa solutio, hæc coagulatio est, quamuis hæc non fiat absque illa, nec illa absque hac in toto opere: Rubedo iuuenum color est, albedo & canities senum; cumq; noster lapis primò sit albus, vltimò rubeus; hinc senex est, antequam iuuenis, vt Rhafis in Epist. *Lapis scientiæ nostræ*, inquit, *senex primò, & vltimò puer; quia albedo eius in initio, & rubedo in vltimo cum dominio.*

HYRAMVS.

ÆNIGMA
193.

Vnde illa rubedo exoritur, ex quibus qualitatibus vel elementis?

SALOMON.

Rubedo tingens nihil aliud est, quam ignis accensus potentialiter in Mercurio, hoc est, in terrâ & aëre Mercurij, vt vim ille acceperit per uadendi & maturandi omnia imperfecta meralla, inq; aurum transformandi.

HYRA-

QVARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 135
HYRAMVS.

Estne multiplicatio tinctura, vt tritici?

ÆNIGMA
194.

SALOMON.

Eadem & adhuc longè maior, vt superius attigimus; Vbi enim triticum dat centena, lapis millena profert in infinitum. Et veluti toties præparanda terra est, quoties seminandum in eam fuerit triticum; sic quoque fit in magisterio nostro. Leo viridis quotannis parit leucuculos, at non sine Leone mare: Terra philosophica fœcunda est; at non sine igne aërio, & iterato labore.

HYRAMVS.

Quot sunt partes arbuscula triticea?

ÆNIGMA
195.

SALOMON.

Tres, radix, culmus, & spica; Radix reliqua sustinet, vt fundamentum in domo, epar in animali venas; culmus, vt parietes seu cor; spica, ceu tectum & cerebrum est. Hæc sunt corpus, anima, & spiritus, sal, sulphur, & Mercurius. Tria nomine & in principio, re & in fine vnum indiuiduum.

HYRAMVS.

Triticum tegitur & defenditur à paleis seu aristis, ne volucres id obsumant, & vacua relinquuntur horrea, an tale quid est in magisterio?

ÆNIGMA
196.

SALOMON.

Plus nimio: Imò apud permultos Philosophos vix duo grana boni tritici inuenies, & integrum modium palearum, si illorum libros perlustres, idq; ob inuidiam aduersus corniculas & monedulas loquaculas, quæ voracitati indulgent, hoc est, contra maleuolos Saturnos, morosos Eucliones, gloriosos Thrasones, & bellicrepas Pyrogopolynices.

HYRAMVS.

Sed relictis paleis, ad lac terra, quod est Vinum, transis bimus:

ÆNIGMA
197.

bimus: Hoc est solatium mæstorum, refectorium senectutis, gaudium inuentutis, medicamentum doloris, seu Neopenthes: Cui illius inuentio ascribitur?

SALOMON.

Osiridi apud Ægyptios; Dionysio apud Græcos; & Baccho apud Romanos; qui quoque sunt vnus & idem rebus & factis in allegoriis: Omnes hi à suis finguntur in Indiam penetrasse cum exercitu, populosq; cunctos sibi subdidisse, quibus vinum & vitium cultum monstrarint, humanioresq; ritus barbaris indicarint. Varij illis itinerum comites assignantur, vt sunt Syluani, Satyri, Panes, Silenus, Musa, & multialij ad leuitatem, risus, lusus, saltus, & iocos proni. Amphibæna, duplici capite serpens ab eo occisus, & innumera alia præstita quasi miraculosè dicuntur. Sed nihil aliud his figmentis Dionysiæ indicatur, quam humidior pars lapidis, quæ soluit, mollit, & humectat partes sicciore & compactas eiusdem. Hec vinum inuenit Bacchus, Dionysus, vel Osiris, hoc idem docuit mortales, id est, artifices. In huius gratiam Trieterica seu Dionysiaca festa Athenis & alibi in Græciâ instituta sunt, Orpheo auctore, vt Eleusinia in Eleuso, prout lib. 4. Hieroglyph. satis demonstratum est, & lib. 3. sub genealogia Bacchi.

HYRAMVS.

Reuera igitur Bacchus non est inuentor Vini?

SALOMON.

Neutiquam; cum constet ex sacris, Noachum primas coluisse vineas, qui est pater & propagator hominum huiusce post diluuium mundi: Non igitur Dionysus erit primus vini cultor, qui quando vixerit, ignoratur; nisi quòd in seculo Heroico primarius inter Deos fuerit, miraculosè ex ventre suæ matris Semeles, Cadmi filia, ereptus, & matre combustâ Iouis fulmine, in patris femur insutus, vsque ad tempus natiuitatis completum. Quæ omnia allegoriam (non autem historiam) sapiunt: Noster enim fœtus seu Dionysus extrahitur ex suo subiecto, hoc est, Mercurius ex Mercurio, sulphur ex argento viuo, & inditur in matricem masculam vsque ad maturationem; hoc est, solutione peractâ, coagulatio à masculo perficitur. Dum enim nigrum est, obscura fœmina dominatur in aquosa humiditate; at postquam

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 137

quam albefactum fuerit, mas ipse dominium ad se transfert, nec finit amplius muliebre imperium dominari supra virum.

HYRAMVS.

Quot sunt gradus tractationis vini, seu eius spiritus educendi? ÆNIGMA
199.

SALOMON.

Tres: Primus circa vites, vt dent vuas: Alter circa vuas, vt dent vinum: Tertius circa vinum, vt det spiritum. Eodem modo circa subiectum philosophicum ternæ sunt operationes vniuersales: Prima ad mineræ præparationem: Secunda ad solutionem: Tertia ad coagulationem: ex quibus singulæ subalternas operationes agnoscunt.

HYRAMVS.

Quomodo lapis assimilatur tractationi circa vites? ÆNIGMA
200.

SALOMON.

Surculus seu propago in extremitate conquassata inseritur terræ, & protrusis radicibus primò dabit gemmas, deinde germina, post vuas: Gemmæ nascuntur ex surculo, germina ex gemmis, & vuæ ex germibus: Ita surculus philosophicus suæ terræ immittitur, & hoc est Rebis seu compositum nostrum; cuius gemmæ sunt, gagates niger, in nigredine, germina in albo colore, & vuæ in rubeo. De vino Rosinus ad Sarrat. meminit, *Si dilectus meus, inquit, de riuulo, id est, aqua rubra petra, id est, oleo Solari, potauerit, & de fonte matris suæ, id est, aqua Mercuriali, Luna gustauerit, & vino rubro, id est, calore & oleo affinis nostri, id est, Solis, vnius generis existentis, motum inebriatus, donec totum opus vertatur in terram, &c.* De vite sapientum, eiusq; succo, Hermes; *Et scito, inquit, quòd vitis sapientum succus in quinto extrahitur; Eius quoq; vinum in fine 30. peragitur.* Intelligite proportionem: Decoctio namque minuit, tinctura autem augmet; hoc est, initium & finis.

HYRAMVS.

Quid circa vini expressionem considerandum? ÆNIGMA
201.

SALOMON.

Eodem modo succum vuæ philosophicæ exprimi, vt iam ex Hermete adductum est.

S HYRA-

ÆNIGMA
202.*De Spiritu Vini extrahendo lubens quid audirem, cui
& hoc opus assimilatur.*

SALOMON.

Natura producit vinum pro diuersitate loci & caloris diuersum, Rhenense, Lymphatum, Italicum, Græcum, Hispanicum, & Canarium, quorum vnum fortius & meracius altero, quia plus spiritus calidi, à Sole ipsi impressi, continet; ita vt aliquando libra vini habeat vnciam spiritus, aut quadrantem vel trientem; vix altius natura vini ascendit, vt opinor. Accipitur vinum naturale, & destillatur, vt moris, in spiritum per Alembicum, vt materia aquosa & fœculenta maneat in fundo. Hic spiritus ex omni genere vini habetur in maiore vel minori quantitate, vt dictum, expers omnis aquositate, licet sit in subiecto actu humido: Non autem nasci potest per naturam simpliciter talis spiritus, licet per naturam in commixtione aquositate natus sit, sed necessum est, si haberi opteret, vt per artem extrahatur. Sic subiecta Mercurialia sunt varia, quæ metalla ac mineralia dicuntur, corpora & spiritus; at ex vno plus spiritus tingentis extrahitur, quam ex alio, pro vt hæc sunt cruda, minus aut magis cocta. Accipitur igitur in suo genere minera perfectior, & distillatur, veluti oleum succini flauum fieri solet, adiectis fœcibus seu lapillis requisitis in debito pondere; & sic vt spiritus vini sursum, sic tinctura auri deorsum contendet, cum ille sit adeo leuis & tenuis, vt etiam effusus ex vase euascat in aërem, antequam terram attingat; hic verò adeo ponderosus, vt auro præponderet, & grauioribus mundi corporibus. Eadem est distillatio vini & lapidis, sed centra vtriusque sunt diuersa; secundum quorum varietatem singula sunt accipienda.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
203.*Estne similitudo inter tincturam, cor humanum, &
vini spiritum?*

SALOMON.

Est valde concinna, cuius Basilius Valentinus quoque, multiq; alij
Philos-

Philosophi meminerant: Tres hi sunt Soles, seu Apollines, nempe magnimundi, parui & terreni, quorum vnus alteri vires suas communit, & infundit, à superiori facto initio: Sol cœli lampas, diurna, fugator vmbra & frigoris, dominus vitæ, suos radios mittit in centrum terræ, ibiq; filium gignit, incognitum nec vicinis suis, in honoratum etiam amicis vel consanguineis, innominatum artificibus. Huic patrimonium relinquit, non boues, vt Augiæ Solis filio; sed vellus aureum, vt alteri filio eiusdem Ætæ, hoc est, efficaciam aurificandi vel tingendi metallâ imperfecta in aurum, & sanandi ægros inter homines: Atque sic Tinctura cor quoque hominis respicit: Vtrumque & cor & tincturam vini spiritus, vt communem amicum, amplectitur, tam huic, quàm illi acceptissimus; vnde nexus fit ex ternis vinculis in vno nodo, qui non facile est dissolubilis, nempe vt vniantur tinctura, spiritus vini, & cor humanum; ex quibus illa Regina est, habens in se omnium herbarum potentiam, quæ spiritu inuehitur temperatissimo in hospitium cordis humani, vbi manens inter amicos, aliquam diu gratissima est in hospitem, dum ægros illius subditos quoscunque curet, & sanitati optimæ restituat.

HYRAMVS.

Hæc vt verissima sunt, sic mentem iucunditate singulari perfundunt: Verùm vt

fit modus in rebus, sint certi deniq; fines,

hic subsistendum mihi reor: Maior est, Rex, tua prudentia, quàm sat celebrari, maior humanitas, quàm dici, maiorq; beneficentia, quàm exprimi possit.

SALOMON.

Pratorum cultus nunc est euoluendus, quatenus nostro proposito *De Præto.* correspondebit: Prata dant gramina pecoribus, vnde carnes & lactinia petuntur ad alimenta hominum: In his viridis color, vt vestis annua, cernitur, quâ tot graminum & trifoliorum genera luxuriant: In his delectabiles oculisq; gratissimi tapetes à Natura expansi cernuntur, in quibus Nymphæ cum Gratiis choreas ducunt: In pratis

riuulus

sepè leui somnos suadebit inire susurro,

S 2

qui

qui serpentis instar nunc hanc, mox illam oram lambit, seq; in varios flexus & reflexus insinuat: In pratis Satyrion, Scylla, multa que alia herbarum & radicum genera nascuntur, ad medicinam requisita:

ENIGMA
204.

Pauca circa hæc quærenda sunt à te, Regina; videlicet primò de Trifolio, annon hoc lapidi, qui triangularis est, assimilatur?

S A B A.

Rhasis in Epist. *Noster lapis, inquit, triangulus est in esse, & quadrangulus in qualitate, non aliam ob causam, quàm vt ternas in eo essentias vnitas, & quatuor qualitates æquatas demonstret.* Vt itaque trianguli, sic quoque Triphylli idæam repræsentat: *Vidi tres facies in vno patre, ait Hermes; quod idem est, tanquam tria folia ex vno obseruauit propagata, quæ & pro monade & pro triade haberi possunt: Deinde Trifolium & albi & rubei est coloris, vt lapis, floresq; mellitos producit, apibus prædulce pabulum in præsepibus ordine dispositum: Ad hæc Trifolium semen suum circa radicem habere narratur, vt regenerari possit de nouo etiam post fœnificia: Ita & subiecto philosophico suum semen in profundo absconditur, ne facile à prædatoris rusticis, & sophistis furacibus, hoc est, ignaris & deceptoribus eruatur, aut demetatur: Alij radicaliter hoc inuestigantes, sua spe vix frustrari poterunt.*

S A L O M O N.

Cùm Virgilianus opilio dicat; quòd

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis;

multæq; herbae in iis reperiantur, quæ occultæ proprietatis sint in superstitione magica, quid de illis sentias, audire aueo: sunt enim hæc adeò arcana, & inexplorata, vt admirandum sit, nil certi in tanto anorum numero, quibus mundus hucusque durauit, esse de iis cognitum: Opiniorum magna est diuersitas, quibusdam nimium, quibusdam minimum Magiæ attribuentibus: Sunt enim, qui magos nil tale facere, nec exportari ad loca remota corpore, arbitrentur, sed saltem imaginatione duci & falli: Hinc omne iudicium de magis & veneficis suspendunt: Alij secus censent, quibus ipse assentior; *Quæ itaque herba*

ENIGMA
205.

herba magica apud antiquos commemorantur, & quid illis tribuitur?

SABA.

Referunt, Pythagoram nominasse Coracefiam, Calliciam, Menaidem, Corinthadem, & Aproxin: Primis duabus aquam fubitò glacia: i & concrefcere fama est: Corinthadis decocto in aqua, protinus fanari serpentum venenatorum morsus, si eo foueantur. Eundem succum effusum in herba, si quis vestigio conterit, aut si eo fortè respargatur, insanabilem perire. Democritus has connumerat herbas beneficiis aptas, Chirocineta, Aglaophotin, Marmaritin, Achemenidon, Hippophovada, & Alamantida: Marmaride vsos fuisse magos, asserit, dum vellent euocare deos, & aëris genios, ac dæmonas, & eos allicere, ad responsa fatidica reddenda. Achemenidis radices in pãstillos redactas, si fontes & rei interdiu cum vino potent, per cruciatus noctu confitentur omnia, quæ commiserunt, quæ per tormenta extorqueri non poterant. Plinius lib. 26. cap. 4. *Æthiopide, inquit, herba amnes & stagna siccare coniectu, tactu clausa omnia aperiri. Achemenide coniectâ in aciem hostium, trepidare agmina, ac terga vert. re: Latacen dari solitam à Persarum Rege, Legatis, vt, quocunq; venissent, omnium rerum copiâ abundarent.* Hæc ex multis pauca sufficiunt, in quibus nullam vim naturalem talia causantem adesse suspicamur, sed iis, tanquam subiectis propriis, spiritus malignos alligari, qui dicta hyperphysica peragant ad magi placitum: Idem sentiendum de aliis eiusmodi mediis & ceremoniis, quibus vtuntur magi & veneficæ: Quod corporibus loca mutant à spiritibus portati per aëra, innumeris exemplis constat eorum, qui in itinere à Dæmone expositi, vel ab alto deiecti sint; Quod quoque imaginatione & somno detenti corporibus maneant in certo loco, & spiritus à spiritu in loca remotiora interim ducatur, & hoc videtur ab experientiâ probati.

SALOMON.

Sed his relictis, vt & Pratis, ad Arboretum me confero, in quo de- *De Arbo-*
ambulatio sub umbra iucundior est: In hoc homo lapsus peccatum *reuo.*
& perpetravit, & agnouit, simulq; promissionis Euangelicæ particeps

ÆNIGMA
206.

factus fuit: *Quid, Princeps Sagacissime, sentis de sylua Nemea, in qua Hercules Leonem occidit?*

HYRAMVS.

Leonem Nemeæum qui agnoscit, nec ipsum dicta sylua latere potest: In hac enim ille vagatur, & magnas in homines & pecudes lanienas exercet: Ferus est, & atrox, in ignis magnitudinis; sylua autem vasta, & inuia, in qua se abscondit: Quid igitur faciendum? Aiunt, Leonem ignibus terrefieri, quemadmodum & reliquas beluas: Vnde hoc medio interimendus erit: Sylua tota cingatur ignibus, & circumcirca arbores incendantur: sic remotâ vastitate latibulorum Leo facile captabitur, aut iugulabitur, seu ad minus cûcitur reddetur.

SALOMON.

ÆNIGMA
207.

Spectatne Sylua ad opus philosophicum?

HYRAMVS.

Imò, est potior pars eius, sine qua nec nigredo, nec albedo, nec rubedo apparebit. Viriditas enim huius syluæ, utpote color inter extremos medius, mirabilis est in nigrum, album, & rubeum.

SALOMON.

ÆNIGMA
208.

Sed unde hic Leo in hanc syluam peruenit?

HYRAMVS.

Sunt, qui dicant, ut antè relatum est, eum ex Luna decidisse, quod suo respectu verum esse non negamus; Athic fatendum est, quòd in ipsa sylua sit genitus, & hæc illi quasi mater sit: Nam & hæc sylua Lunæ dicata est, & ex ea, veluti Leo, originem trahit; hoc est, à Luna regitur, & tegitur: pleræque enim arbores eius sunt Lunariæ.

SALOMON.

ÆNIGMA
209.

Quid de Martis luco censes, in quo Aeta Solis filius vellus aureum suspendit, victoribus periculorum auferendum?

HYRAMVS.

Mars, ut & Sol, habuit suos lucos apud Poetas, qui eiusdem sunt in-

centio-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 143

entionis: Sol seu Apollo, vt boues suos in iis pasceret; Mars, vt oues seu arietes, qui Marti assignantur: Non abs re itaque dicitur, quòd Arietis vellus à Mercurio deauratum, suspensum fuerit in nemore Martis: Mars enim in alta lancea illud exponit, tanquam Tropæum bello partum, præliis cum feris debellatis obtinendum: Et sic Lupus deuorat siue Regem, siue Leonem, seu Arietem, vt nil nisi pellis eius aureola remaneat, quam concoquere nequit: Præstat autem Mars hoc officium Ætæ, Solis filio, quòd vellus illud in suo nemore seruet, ne à prædatoribus aut furibus auferatur, vel infestetur.

SALOMON.

*Huc spectant arbores Hesperidum, aurea gestantes
mala; Quæ tua de illis est sententia?* ÆNIGMA
210.

HYRAMVS.

Per Arbores intelligo continens, & per Mala aurea, contentum: Illæ sunt matres horum, vt Leo viridis Leonis rubei causa existit. Eadem hîc mens, quæ de vellere aureo; Mele enim & pomum & ouem Græcis denotat. Verùm quia huius allegoriæ expositio alibi copiosius facta est, & sapiens inculcata; hîc eam mittimus.

SALOMON.

Quid de Vlmo loquace Gymnosophistarum sentis? ÆNIGMA
211.

HYRAMVS.

Gymnosophistæ antiquitus in Æthiopia Collegium Philosophicum habuerunt, subq; Vlmo conuentus suos celebrârunt, quæ arbor magica, vt opinor, vi Dæmonum obfessa, inclinauit ramos suos ad aduentum peregrinorum, eosq; voce tenui & fœminea salutauit, vt patet circa Apollonium Tyanæum eò aduentantem. Nulla hîc est ratio naturalis, sed prorsus hyperphysica, quam indagare, non est nostri instituti.

SALOMON.

*Audiuistine vnquam de arbore Casta, cuius meminit
Theop* ÆNIGMA
212.

Theophrastus Aristotelis discipulus, & qua hinc causa naturalis contractionis & expansionis ramorum est?

HYRAMVS.

Audiui equidem, si fama vera est: Aiunt, eam arborem ad aduentū hominis contrahere ramos, inq; altum eleuare, ad discessum verò iterum expandere, & dimittere, quasi fugiat conuersationem cum homine ob pudicitiam. At nemo sensum & motum ascribet vegetabilibus: Si mouetur, videtur post sensum moueri; qui semper motum se ipsa mouentium antecedit; Si sentit, non est planta, sed animal. Verisimile tamen est, esse analogā quādam in ea arborum neruorum seu tendonum, quæ à ramis ad radicem producuntur; vnde pressā humo porosā & concauā circa radices ex accessu hominis, contrahi necessariò ramos, & ex discessu aut ponderis remotione, iterum ad priorem situm redire contingit.

SALOMON.

ÆNIGMA

213.

Huius rei ratio est probabilis, si arbor eiusmodi in rerum natura existat: At quid de Agno Tartariæ existimas?

HYRAMVS.

Narrant de eo, nescio quā verè, quòd ex semine quodam, melonum semini correspondente, sed paulò maiore & rotundiore, nascatur, si in terram ritè proiciatur: estq; hæc planta agno persimilis, excrescens duorum pedum altitudine, ab inquilinis eius regionis *Bons-vez* dicta, quod Agnellum denotat. Habet autem cutim teneram, & formam instar agni recens nati; Habet caput, oculos, aures, & alia membra. Dicitur & sanguinem seu succum sanguineum habere; at non carnem, cuius vice cancrorum mediam substantiam obtinet. Pedes quoque & yngues in iis ex pilosa congerie habet, & radicem in vmbilicum quasi insertam; depascit circum circa alias plantas, & tam diu vegetat, dum alimento non destituitur, quo deficiente, radix marcescit. Dulcis est saporis, & valde à lupis, aliisq; feris appetitur. Non procul à Samarcanda, Tartariæ oppido, prope Caspium mare prouenire narratur, eiusq; pelles in Turciam vsque deportari, & vendi Turcis pro vestium interiori prætextura. Mixtum hoc genus inter vegetabile &

bile & animal censemus, quamuis sensum & motum non habeat, sed saltem exteriorem animalis formam & partes; *Zoophyton* inde dictum.

SALOMON.

Cur Populus arbor Herculis sacrata est?

ÆNIGMA

HYRAMVS.

214.

Quia hanc inuenit apud inferos, dum Cerberum educeret; nempe habentem folia duplicis coloris, ab vna parte albi, ab altera nigri & fumosi: à fumo enim sulphureo hanc nigredinem traxisse ab inferiori parte creduntur, aut potius carbonario. Hinc corona populea Herculi solennis fuit, & in certaminibus victoribus, tanquam brabeion, data. In Populos mutata dicuntur Solis & Clymenes filia, Phaëtonis sorores, cum ruinam fratris impatientissimè ferrent.

SALOMON.

Quid de Apollinea amasia, Daphne, statuis, qua in Laurum mutata est?

ÆNIGMA

215.

HYRAMVS.

Apollo semper iuuenis fingitur, quia Apollo philosophicus senium aut corruptionem non sentit: Sic & Laurus folia nunquam deponit; sed semper comata & viridis apparet, quasi semper iuuenis: quæ quoque cælo seu fulmine non tangitur: Sic Apollo philosophicus à fulmine ignis seu combustione immunis est.

SALOMON.

Cur Myrtus Veneri, & Oliua Palladi dicata est?

ÆNIGMA

HYRAMVS.

216.

Illa, quia baccas habet optimi saporis, & folia, quæ non decidunt, amatq; littora, in Ægypto odoratissima; Hæc, quia immunis est à carie & vetustate, ad ducentos vsque annos durans; tardè crescens, gaudetq; cinere & calcariis fornacibus. Fructus constat nucleo, oleo, carne, amurca. Eâ coronabantur equitum turmæ Idibus Iuliis, & minoribus triumphis ouantes. Rami eius portati olim præstabant indicium pacis. Mirum autem est, quòd siccis & aridis locis crescat, & oleum reddat ex fructibus copiosissimum. Venus enim ex mari nata creditur, vnde Myrrum littoralem amet, tum ob foliorum decus, tum ob

T

odo.

odorem: Pallas verò sapientiæ Dea, gaudet oleâ, vt pãcifica, tenui sumptu pingues reddens fructus. Quòd hæc arbor fornacibus læterat, & cinere, inde propriè Chymica est, cum Pallas eiusdem artis Dea sit: Vnde Morienus describens ignem contra naturam, *Ignis, inquit, philosophicus talis est, quòd eius materia bina partitione partitur: aut enim eius materia ex stercore ouillo erit composita, aut ex foliis oliuarum: Nihil enim est, quòd ignem in combustionem equalem faciat perdurare melius his.*

S. A. L. O. M. O. N.

Quid de Moro arbore & Myrrha existimandum est?

ENIGMA.

217.

H. Y. R. A. M. V. S.

Morus arborum vltima floret, exacto iam frigore; Vnde prudentissima vocatur à Poëtis: De hac Politianus in Rustico:

*Mox vbi iam sapiens cæpit frondescere Morus,**Auxè quidem sapiens, nunc ambitiosa, nec vllum.**Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministrat.*

Hæc cum foliis suis bombycibus alimentum, bombyces serica sua filamenta, hæc vestimenta, hæc pompam & superbiam, imò auctoritatem, nobilitatem, doctrinam, & sapientiam: Hinc & hoc nomine Morus sapientissima, nobilissima, & doctissima vocari digna est: Maxima enim virtus Mori foliis hoc respectu inest (quibus se magnates, diuites & prudentiores existimari, induunt & tegunt, non vt olim Adam ficus foliis suam nuditatem ac deformitatem) dummodò à vermibus depascantur, & in texturas, hominibus retexendas, absumantur. Fructus eius arboris vocantur Mora, quæ, cum prius alba essent, cruore Thybes & Pyrami rubra facta sunt. Sunt autem Pyramus & Thybe personæ Chymicæ, nempe Gabricus & Beia, se inuicem amantes; qui cum ad fontem, hoc est, aquas soluentes philosophicas, conuenire destinassent, & Thybe prior aduenisset, Leæna peperit in pallio ab ea relicto, idq; sanguineis tinxit maculis: Sic revera in opere philosophico Leæna parit, qui partus causa est mortis amborum, Pyrami & Thybes: Hi enim duo pereunt, quamprimum fœtus leonini sunt editi. Pereunt autem amoris vehementia & desiderio mutuò, primò Thybe, quia albedo præcedit, & Diana prior in lucem editur; post Pyramus, qui rubedinem designat; signo addito, quod mora alba rubefacta sint.

Myrrha

Myrrha verò arbuscula fuit filia Cynaræ Cypriorum Regis, quæ patri suo concubuit, ex eoq; coitu suscepit Adonidem; (de quo aliàs satis dictum.) Hæc Deorum commiseratione in hanc plantam aromaticam conuersa est, lachrymas in succo destillantem propter incestum, vt Quid. habet lib. 10. Meram. Sed hanc allegoriam esse Chymicam, satis demonstratum est multis in locis, cum ex filia & patre, vel filio & matre philosophicus fœtus (iuuenis cum pulchrâ barbâ, rubeo capite, oculis nigris, & vestimento aureo) necessariò nasci debeat.

SALOMON.

Lotos & Pala quales sunt arbores?

HYRAMVS.

ÆNIGMA

218.

Loti ligno color est niger: Baccas profert: Cariem non sentit: Florem amittit, cuius suauitate homines rerum omnium obliuisci dicuntur. Hinc socij Vlyssis apud Lotophagos populos morantes oblitus sunt reditus in patriam, ibiq; eorum permulti manserunt. Aquas amat, ad tibiæ cantus valdè expetita. Veteres eam Apollini sacram fecerunt, quòd ante Solis ortum folia implicet, profurgente autem explicet paulatim. Atque hæc arbor, si quæ alia, propria est Chymicæ, tum ob colorem, durationem, florem, fructum, locum natalem, tum quia Solisequia est.

Pala arbor est maior pomo, & suauitate præcellentior, cuius fructu, (qui *Ariena* dicitur) sapientiores Indorum viuunt: Folium alas auium imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum: Arbor ipsa fructum è cortice mittit admirabilem succi dulcedine, vt vno quaternos satiet. Et hæc Philosophis Brachmanis (qui verè fuerunt Chymici, & Collegium sapientiæ habuerunt in propriâ ciuitate) appropriata est, tum propter fructum & succum, qui dulcis est; tum propter folia alata, quæ volatilitatem subiecti philosophici denotant.

SALOMON.

Quid de Platano & Palma?

HYRAMVS.

ÆNIGMA

219.

Platanus conuiujs sub ea celebrandis dicata & apta fuit, quia latis suis folijs Solem æstiuum arceat, hyeme iis nudata admittat. Amasia fuit Xerxis olim Persarum Regis, qui ducens

T 2

exerc-

exercitum incidit in formosam Platanum, sub qua triduum integrum moratus conuiuia celebrauit, genioq; indulfit: Ramos autem amarauro, gemmis, & pretiosissimis quasi donariis onerauit ornauitque, & discedens excubitores apud eam reliquit, qui eam ab iniuriis prætereuntium defenderent. Plinius scribit, Licinium Mutianum Consulem sub Platano fuisse epulatum cum duodecimo comite, & Caium Principem sub aliâ cum duodecim conuiuis. Poëtæ quoque fabulantur, Iouem cum Europa sub Platano concubuisse. Iucunda est eius umbra. Apud Romanos in hortis ac villis vrbanis ad umbras inambulationum (quæ ad otium literarum primùm inuentæ sunt) præstandas frequens culta est. Hinc Iuuenal. Satyr. 1.

Frontonis Platani, conuulsaq; marmora clamant.

Palma multorum est generum, in Europa sterilis. Coma eius est in cacumine, & pomum non inter folia, sed inter suos ramos. Huic arbori est in se vterque sexus, vt omnibus aliis: Mas in palmitè floret, fœmina citra florem germinat tantum, spinæ modo. Terra feruida & sabulosa habet frugiferam palmam; sed gaudet quoque locis riguis. Fructus palmæ oblongus est, non, vt oliuæ, orbiculatus, dulci succo, nullo ligno. Orientales ex eo vinum conficiunt, & nonnullæ gentes panem. Plinius multa de ea scribit. Et Gellius lib. 3. cap. 6. ex Aristotelis & Plutarchi testimoniis hæc narrat: *Si super palma arboris lignum, inquit, magna pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas, oneresque, vt magnitudo oneris sustineri non queat: non deorsum palma cedit, nec intra flectitur; sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruatque: Propterea in certaminibus palmam signum esse placuit victoria, quoniam ingenium eiusmodi ligni est, vt vrgentibus prementibusq; non cedat.*

SALOMON.

ÆNIGMA

119.

En Ænigmata vernacula:

*Dic, quibus in terris, sapiens, & habebis honorem,
Nascitur arboribus, ceu fontibus aëris, vnda,
Sulphureusq; vapor, variaq; animalcula forma?*

HYRAMVS.

Terna proponis mihi, Rex Sapiëntissime, vbi nempe aqua nascatur in arbore, tanquam elementum simplex, & vbi sulphur, tanquam minerale,

nerale, denique vbi animalia; quæ ænigmata, nisi fallor, perentisco:
 In Ferro insula vna ex Canariis nulla est aqua dulcis, quæ viuant ho-
 mines ac pecudes, nisi quæ in arboribus certis quasi nascitur, atque in-
 de destillata referuatur. Hæ arbores sunt foliis densis, in quibus cœli
 dono & benignitate aquo^a substantia, clara & dulcis ex rore aut ne-
 bularum coagulatione colligitur, eâ copiâ, vt distillet, & magna im-
 plectat vasa; Cui affine est, quod in Polonia, Lituania, Borussia, vbi be-
 tula arbores sunt grandes & frequentes, in annuo vsu est, vbi rustici
 eo tempore, quando incipiunt reuiescere, & folia recipere, adhuc te-
 nuia, securi circa radices, aut vno pede supra, vulnus quasi separato
 cortice singulis betulis insigunt, ac deinde bis vel ter magna vi arbo-
 rem altera securis parte concutiunt; vnde mox aqua ex vulnere tanta
 abundantia & impetu profluit, vt multas libras ex æquet: Quæ ratione
 magna vasa cereuisiaria ad libitum hæc betularum aqua, (quæ sub-
 dulcis est) implent, & ad vsu seruant: Sunt, qui dicere ausi sunt,
 (quod incredibile multis videbitur, at possibile illis, qui loci circum-
 stantias nouerunt, & copiam aquæ profluentis, nec non arborum,
 considerant) riuos & fluuios proximos circa id tempus inde crescere
 & augeri, cum maior pars, nullo colligente, ex antè factis vulneribus
 profluat, instar imbris. In Ferro insula aqua exterius destillat ex foliis;
 hic ex betulis interius: Estq; ille succus, quæ ex terra ascendit in ramos,
 vt folia producat, quibus productis, coagulatione euanescit, reman-
 ente terræ & parte aquæ substantiæ in frondibus & foliis.

Ferrum in-
 sula Cana-
 riarum.
 Vide etiam
 paulo infra.

Betula ar-
 bores.

Vide supra

Sulphur ferre videtur Tæda arbor, quæ dat picem per expressio-
 nem ignis, vt notum est: esse autem picem seu succum pinguem tæda-
 rum nihil aliud, quàm sulphur cum vapore, quæ exhalat ex locis sub-
 terraneis, vbi mineræ sulphureæ abundant. Vnde plarumque in mon-
 tibus metalliferis sunt frequentes tædæ. Et certum est, vbi cunq; abun-
 dent, quod ibi succi pingues & sulphurei fumi ad terræ superficiem ex
 profundo ascendunt. Ceres ab hæc tædifera dicta est, quod in perqui-
 renda Proserpina tædas inflammauerit. Hanc mares in nuptiis dun-
 taxat ferebant.

De animalculis, quod dicam, non habeo, nisi quod Terebinthus &
 Robur gignant præter alia & culices; Et quod Quercus producat gal-
 las, in quibus circa Michaëlis festum inueniuntur animalcula, aut
 musca, siue aranei, aut vermiculi, quales sunt carnum. Hæc omnia ex

putredine generari satis constat, quemadmodum eiusmodi innumera
inueniuntur. Tantum ad ternas quæstiones.

SALOMON.

ENIGMA
221.

*Verum ne in hanc syluam, quæ tam latè, quam tota
terra patet, ingressi aberremus, ita ut exitum difficulter
inueniamus: En ego quarundam adhuc arborum naturas
& proprietates proferam, ad quas singulas tu postea con-
uenientiam cum Chymicis laboribus applicabis.*

Phyllis.

*Phyllis Lycurgi Regis Thracum filia relicta à Demo-
phoonte Thesei filio, ut am sibi laqueo præfocauit, quæ in
amygdalum postea versa est.*

Smilax.

*Smilax quoque virgo amore Croci iuuenis in smilacem
fruticem, hederæ similem, spinosam, & densis cauliculas
tam genibus, flore candido & lilium olente, mutata fingi-
tur; admota auribus leuem sonum reddit, quasi querula.*

Buxus.

*Buxus spississima est arborum, non fluens in aquis, nec
cariem sentiens.*

Hebenus.

*Ita & Hebenus, nec fluit in aquis, neq; sentit cariem,
nec vetustatē: in sola India crescit: Hinc Virg. 2. Georg.
Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrum
Fert hebenum.*

*Scobs eius oculis unicè medetur, & lignum ad cotem tris-
tum cum passo caliginem discutit. Casa hæc arbor dure
scit in lapidem.*

Fraxinus.

*Fraxinus Achillis hasta multum nobilitata fuit: cuius
tantæ vis celebratur, quòd nec matutinas, nec occiden-*

tes una

res umbras serpens attingat, adeò ut ipsam procul fugiat: si ea fronde gyro claudatur ignis & serpens, in ignes potius fugiet, quam in fraxinum. Floret fraxinus, priusquam prodierint serpentes, nec ante conditas folia dimittit.

Ficus fructum ante maturitatem facile perdunt: Non Ficus. florent, pomum habent supra folia, quæ serius nascuntur: Fertiliores sunt inferiore parte, quam cacuminibus.

Hedera sacra est Baccho; seipsam propagat: Duplex Hedera. in foliis color est, viridis & flavus, unde bicolor vocatur: semper viret, ideo Poëta eius foliis olim coronabantur: stare non potest sine adminiculo; muros amplectitur quadam lascivia, adeo ut erodat: viuacissima est omnium arborum, ei folia non decidant, racemus eius vocatur Corymbus.

Taxus in Arcadia adeò venenata fertur arbor, ut si Taxus. quis sub ea dormiat, aut capiat cibum, protinus emoriatur. Plinius ait, esse innoxiam, si in ipsam clauus æreus infigatur.

Ita Sycomori grana non maturefcunt, nisi radantur in Sycomori grana. strumento ferreo.

His contrariam naturam habet Balsamum arbuscula, Balsamum. qua inciditur nullo metallico instrumento, sed vitro, lapide, vel ossis cultellis.

Ut mittamus Citrum, Cupressum, Pinum, & his similes notiores arbores, Cedrus nobis pro omnibus satisfaciet: Cedrus
Folia

Folia habet cupressi foliis ferè similia, lignum iucundi odoris, & tineis imperuium: Propterea opus dignum Cedro dicimus, quod laudabile est, & ab iniuria blattarum & tinearum maximè conseruandum: Horat.

Speramus carmina fingi

Posse linenda cedro, & læu seruanda cupresso,
vel quòd eius oleum illitum res omnes conseruet a tineis & carie. Cedrus duo habet genera, minus & maius. Hoc iterum geminum est: Florifera & fructifera. Florifera fructum non fert, & fructifera non floret: & in ea antecedentem fructum statim nouus occupat: Propter materiæ aternitatem ex ea fiebant Deorum simulachra: Folia non amittit, quæ habet capillata, nec rimam aut fissuram sponte capit.

HYRAMVS.

Non absque causa, Rex Sapientissime, diceris à summis ad minima, & à minimis ad summa vegetabilium disseruisse, qui omnium eorum proprietates & essentias perfectè calles; At ego, vt his parallela Chymica ponam, nunc adnitar: Phyllis Beiam, & Demophoon Gabricum denotat; Illa huius desiderio & amore vnice tenetur; Hinc ei mors in nigredine. At quia in amygdalum mutatur, quæ omnium arborum prima floret, significatur albedo mox sequens: Hæc enim flos est, vt rubedo fructus maturus. Demophoon contrariæ aliis hominibus natura fuisse dicitur; quia in vmbra incaluerit, in Sole frigerit: Ita enim sulphur philosophicum se habet, cùm calida frigefaciat, & frigida calefaciat.

Paralela
Chymica.
Phyllis.

Smilax verò virgo alba, & Crocus iuuenis, rubeus, easdem personas Chymicas designant, nempe seruum rubeum, & odoriferam eius sortorem.

Smilax.

Buxus.

Buxus ex pondere & duratione sulphuri nostro assimilatur, vt & Hebe-

Hebenum nigrum, quod oculis optimè medetur mentis, si agnoscat. Ex India sæpè adfertur ad nos, quamuis & alibi nunc crescat.

Achillis hasta Pelias dicta Fraxino celebritatem fortè attulit, quia **Fraxinus.** contra venenata vulnera, quæ fecerat, auxilium tulit: Achilles vt est subiectum Chymiaë, sub prunis induratum, sic eius hasta vis agens sulphurea in eo agnoscitur; quæ, quod vulnerat, & sanat, serpentibusq; argenti viui contraria est; quia eos occidit.

Ficus immaturos fructus facilè perdit; sic opus philosophicum. **Ficus.** Fructum habet in folio, quo tegitur; sic & illud: quia dignis monstrari, & indignis tegi postulat.

Hedera non ascendit, nisi stabiliatur à muro vel arbore; sic Leo vi- **Hedera.** ridis sine aqua fœtida nil præstat, quam postea absunit, & ebibit. Hæc est arbuscula, quæ præscos Poëtas, Orpheum, Linum, Homerum, & alios ad cantum impulit & coronauit: Baccho sacra est, quia liquidam partem compositi notat; quæ viuacissima est, quia corroboratur ab alia stabiliore seu muro, seu arbore, hoc est, sulphure.

Taxi vis venenata etiam in umbra nocentissima, mirum est, quòd **Taxus.** æreo clauo tollatur, vt & Sycomorus ferro iuuatur: Vnde patet, à sulphure fixo, quod in vtrisque his metallis inest, vim quoque vegetabilibus infundi: Sic materia philosophica venenosa est, nec maturari poterit, nisi & sulphure fixo dometur, & adiuuetur.

Balsamum contrà reformidat ferrum, quod infligit vulnera, quæ **Balsamum.** sanat: sic à vulgari quocunque metallo balsamum philosophicum abhorret.

Cedri verò natura adeò nobilis est, vt meritò Regina inter arbores **Cedrus.** dici & haberi debeat: Omnes enim omnium virtutes exprimit perpetuitate, odore, continuitate: Ex quibus singulis hoc documenti elicio, quòd natura metallica in multis vegetabili correspondeat; Et quòd Philosophi exponentes suum opus, non rarò id assimilârint hisce vegetabilibus, præfertim arborum fructibus, floribus, & odoribus.

Ad hæc insitio, quæ fit in arbusculis, manifestissimè philosophi- **Insitio.** cum opus demonstrat, & vt possibile in natura, & vt imitabile ab arte: Vt enim arbor iuuenula & tenera pomifera quæritur in syluis vel hortis, quæ in nouum solum seu terræ gremium posita, supra truncum abscinditur cum ramis omnibus, in quibus fructus syluestres datura esset,

effet, & trunco alius furculus nobilior ex alia arbore hortensi petitus inseritur, ita vt ex trunco & furculo simul coalitis fiat vna arbor, quæ mox ferat fructum sequentem furculi naturam, non trunci: Sic materia philosophica, vbicunque sit, inuestigatur, inq; suum vas ponitur, eiq; additur nobilissima sulphuris species, quæ inueniri potest, eaq; duo vniuntur, soluendo, coagulando, sublimando, distillando, aliisq; operationibus, donec tertium quid ex his resultet, quod post alias præparationes, colorumq; mutationes varias in Tincturam philosophicam perficiatur.

SALOMON.

Satis hoc die disquisitum est; Nunc ad animale naturam transfundendum erit, cui nos in crastinum reseruabimus.

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Quinta Dies:
DE ANIMALIBVS.

SALOMON.

N

ON exigui laboris, curæ, studij & sumptus fuit anti-
quitus historiam animalium describere, quemadmo-
dum constat Aristotelem, qui diligentissimè hoc opus
peregir, ex Alexandri Magni liberalitate, incredibilem
hominum numerum ad obseruandum singulorum

V 2 anima-

animalium naturas & proprietates in diuersis terræ partibus & locis, adhibuisse, pecuniâq; summam erogasse in venatores, aucupes, piscatores, & huiusmodi alios quàm plurimos. His omnibus Adamus protoplastes non eguit, quippe, qui ex propria suæ naturæ industriâ & sagacitate singulorum animalium differentias & essentias agnouit, vnde iisdem nomina conuenientia primus imposuit, utpote dominus & possessore eorum. Non videbatur enim Creatori consultum, ut homo eis imperaret, quæ non nouerat, aut eorum ministerio vteretur, quæ, quomodo sibi inferuire possent, non haberet explorata. At lapsu Adami superueniente, hæc notitia rerum, antè clarissima, valdè obscurata est, præsertim in posteris eius; vnde opus fuit, de nouo animalium naturas indagare, differentias discernere, proprietates annotare, & in volumina librorum digerere, quæ huic defectui ex parte subuenirent, & memoriam rationemq; humanam adiuuarent. Fuerunt

Sapientes
omnium æ-
tatum circa
historiam
animalium
occupati.
Vfus huius
scientiæ

I.
Spartani
helotas,
seruos suos
ebrios, libe-
ris suis cur
proposue-
runt.

Mundus,
quo sine
adeò mun-
dus factus.

autem sapientes omnium ætatum circa hanc scientiam occupati, tum quia per se iucunda & admirabilis est; tum quia honesta, homine digna, & verè regia videtur ob causas plurimas: Primò enim excolit animum rudiorem doctrinâ multiplici, vnde agnoscamus, quid homini datum, quid bestiis negatum sit. Si enim Spartani helotas seu seruos ebrios, fatuos, & vino dementatos iure introduxerunt ad suos liberos, ut hi inter sobrietatem & ebrietatem, virtutem, & vitium, ratiocinandi subtilitatem & sublimitatem, nec non hanc spontaneam insipientiam discernere, Deoq; gratias agerent, quòd his vitiis non indulgerent, aut ad minimum cauere sibi, ne inebriarentur, & sic delirarent vnquam, helotarum instar: tum quoque vile erit, & necessarium, bestiarum irrationabilium naturas, proprietates & differentias liberis ingeniis proponere, demonstrare, & insinuare, ut quantum donum sit ratio & intellectus soli homini concessus, agnoscat, & cum gratiarum actione erga Creatorem ostendatur. Nam Mundus & hoc fine adeò mundus factus, aut tot rerum & animalium speciebus ornatus est, ut architecti summi bonitas & omnipotentia inde conspiceretur, hominumq; simul commoditas, iucunditas, & utilitas quæreretur, quod qui non considerat, bestiarum more vitam degit, nec ratione, quæ humano generi, instar thesauri pretiosissimi, præ illis data est, ut debeat, vitetur. O quanta est Dei Creatoris gratia! quanta prouidentia! quanta clementia! qui nos non bufones, non serpentes, boues,

aut

aut mulos fecit; sed homines, hoc est, rationali animâ donauit, inq; bruta actum reflexum nobis tribuit: Leo animosus, vrsus atrox, tygris horrenda, elephas magnus, equus & celer & fortis, nec non sexcenta alia animalium ferorum & cicurum genera, vni rationi hominis parui & inualidi (si corpus spectes ad illa) obedire coguntur. Mira vis itaque rationis est, quæ, vt Regina potentissima, omnes beluas sibi subiicit, & in eas imperium exercet, licet in fragili domo, veluti basilicâ, non tam armis, quàm consiliis tuta & propugnata, habitet & moretur. Quæ enim causa mouit Lacedæmonios, vt in oppidis absque muris & vallis habitare maluerint, quàm iisdem munitis: vt nimirum plus fortitudini incolarum & ciuium confiderent, quàm lapidibus mœnium, plus illorum industriæ, vigiliis, & animositati tribuerent, quàm securitati ex his ortæ: Eadem, aut illi similis motiua extitit, cur homo inermis nascatur, nudus & imbecillis corpore, nempe vt ratione, in-
Rationis
vſus.

uentrice variarum artium & rerum necessariorum, vtatur, eâ se defendat, arma sibi fabricet, & vim violentiamq; bestiarum propulset. Vnde prudentissimum animal homo dicitur, quia habeat rationem, orationem, & manus; quarum primâ res sibi vtilis indagat, & reperit, secundâ aliis exponit, & ad considerationem communicat; terciâ, hoc est, manibus in actum & opus ducit, facit, construit, & præparat; iisq; denique vtitur, & ad libitum fruitur. Nostrum itaque erit, nempe rationabilium filiorum Adami, hæc omnia perpendere & contemplari, præsertim hoc quinto conuentu, quo sensitiuam naturam & motiuam animalium, quoad huic negotio, tempori & loco conueniat; per-
 lustrabimus, & attingemus.

Vegetabilia, vt dictum, à cælo & terra suum nutrimentum mu-
 tuantur, hoc est, calorem Solis, pluuiam & rorem inde, terram, hinc
 accipiunt vnâ cum euaporationibus aëriis, oleosis & pinguibus, qui-
 bus à radicularum fibris & venis attractis protrudantur plantarum
 gemmæ, germina, stipites, culmi, folia, flores, fructus, & semina: Ve-
 rum animalia, quia vni certo loco non sint adfixa, longè alio nutriun-
 tur modo: Non enim immediatè ex elementis nutrimentum ca-
 piunt, vt illa, sed ex elementaris, siue ipsis vegetabilibus & animalibus:
 Vnde nec radices aut primas venas habent terræ infixas, sed in
 medio corporis dispositas & tectas. Quamprimùm enim quodcunq;
 animal ore pabulum suum acceperit, & dentibus diminuerit, in com-
Vegetabilia
nutrimenti
suum vnde
accipiunt.

munc receptaculum, ventrem, id descendit, vbi calore humido maceratur, elixatur, & coquitur in aliam, quàm priùs habuit, substantiam: Deinde in meatus intestinales hæc ablegata, perq; varios gyros circumducta, à venis per mesenterium disperfis attrahitur potiore sui parte in venam portæ, & hinc in epar. Hic primùm sanguificatio incipit, tanquam in propria sua officina, & fit sanguis, qui est proximum nutrimentum corporis animalium. Ex sanguine generantur spiritus & vitales & animales, & ex his sensus & motus causantur. Fæces verò primæ, secundæ, & tertiæ alterationis ex suis locis educuntur. De quibus sub hominis anatomia longè absolutiùs inquiritur. Tanta autem est varietas animalium, totq; eorum extant species, vt non eas enumerare, multò minùs singulas contemplari possimus. In positione & situ membrorum & viscerum longè quoque inter se differunt, & sic non vno nutritionis modo contineri queunt; Sunt quadrupedes in terra, aquis, & aëre; sunt bipedes; sunt quoque apodes; nec desunt volatilia aut natantia in suis sphaeris; de quibus singulis in genere discurremus.

Animalium
varietas.

DE QUADRVPEDIBVS TERRÆ.

Quadrupedum ea forma est, & membrorum dispositio, vt ad partem, sui propagationem, & vsum hominum condita manifestè appareant. Hinc enim capite ad terram prono quatuor pedibus innituntur, tum vt nutrimentum in terræ superficie sibi quærant, tum vt sustinendo corpori proprio, oneribusq; portandis aut trahendis sufficiant. Tu verò, Regina, ab hisce, præsertim in Philosophia memoratis, quærendo incipias.

S A B A.

ÆNIGMA
222.

A Boue principium ergo ducemus, qui primam & in Philosophia apud Ægyptios & in re pecuaria habet auctoritatem: Propter quas causas hic in Ægypto cultus, & tanto honore affectus fuit?

S A L O M O N.

Ægyptij, inter quos Hermes ex Philosopho sacerdos, ex sacerdote
Rex.

Rex factus, omnes suas leges, & politicas, & diuinas, seu ad religionem spectantes, Mercurio acceptas referebant; Mercurium verò à Vulcano eruditum eas habuisse, & Isidem à Mercurio, quæ eas populo promulgârit, & seruandas iusserit. Inprimis autem ad cultum religionis spectauit Bosille, Apis illorum linguâ dictus, qui toto corpore nigricans, in latere aut fronte corniculatam albi coloris Lunam repræsentauit. Hic per totam Ægyptum, priori defuncto, conquirebatur, & inuentus, magno triumpho cum nauì Memphin aduehebatur, multisq; initiationibus, lustrationibus, & ceremoniis factis in Vulcani templum statuebatur, & magnificè epulis alebatur in aureis cubilibus. Dicebant autem, Osiridis animam in hunc Bouem continuâ successione serie migrâsse, quo post quadriennium in certo fonte suffocato, in alium, simili modo repertum, migraturam. Latius de hoc Boue alibi tractatum est, vnde reliqua peti poterunt. Nihil aliud verò per Bouem intellexerunt, quàm lapidem in capitulis notum, qui insignia Lunæ manifestè in se gerit. Est enim Luna ipsa Solis vxor, hoc est, Osiridis. Per Osiridem namque Solem semper indicârunt, sacerdotēs conscij philosophicum; alij quicumque ignari, cœlestem: Non abs re itaque dixerunt, Osiridis animam in hunc Bouem Lunari figurâ insignem transisse, cùm Solis anima in Lunam reuera migret, eiq; vniatur. Osiris verò à Typhone interfectus dicitur, & in multas partes dissectus; quod ita quoque accidere manifestum est: Solutio enim fit Solis à Typhone, eiusq; corpus in minimas partes diuiditur, quæ deinde ab Iside vxore, seu Luna, compinguntur, & vniuntur; deficiente generationis membro, seu sulphure combustibili. Cur autem tantas ceremonias cum Boue celebrârint, non nisi sapientissimis notum fuit; vulgo non inquirente causas rerum, sed saltem sequente ritus maiorum, quos prudentes & haud ignaros primæ eius originis præsupposuit. Idq; verissimum est: Nam primi auctores colendi Bouis absq; dubio non fuerunt adeò brutales, vt brutum propter causas communes, hoc est, agriculturæ vsum, alias vt utilitates, diuinis honoribus affici voluerint; sed habuerunt rationes huius institutionis grauissimas. Primò, ne memoria Philosophiæ apud posteros periret; sed hoc tanquã subiecto remoratiuo solènitè cõseruaretur. Nisi enim sint obiecta quædã, quæ sensus & reminiscentiã moueant in hominibus, facillè rerum etiam maximarum illis obrepit obli-

Apis.

Osiridis anima in bouem migrasse dicta. Fabulæ ex- & applicatio.

Ægyptii cur tantas ceremonias cum boue celebrarent.

Ratio 1.

- Ratio 2.** obliuio. Secundò, vt sagacioribus anſa præberetur de cauſis inquirendi in Philoſophia, in qua hieroglyphicæ literæ ſolis Philoſophis cognitæ eas demonſtrârunt. In illis bos ſeu Apis materiam, Oſiris, Iſis, & Typhon compoſiti partes indicârunt, & ſic de aliis animalium figuris. Tertiò, vt populi (veræ religionis & diuini cultus expertes & ignari) hac quaſi religionis opinione in officio continerentur. Huc acceſſit, quòd vulgus in brutorum cultum procliuor fuerit, cùm viderit, hæc animalia inter literas ſacras haberi, in arcanis retineri, & à ſacerdotibus magnâ reverentiâ tractari. Hinc exemplo bouis publicè culti, in aliorum quoque brutorum honorem ciuitates nouas condiderunt, conditasq; nominârunt.

S A B A.

ÆNIGMA

223.

An Philoſophi quoq; Equi ac Cameli mentionem faciunt?

SALOMON.

**Boum mē-
tio apud
antiquos.**

**Equorum
mentio.**

**Bellum
Troianum
rotum ficti-
tium & al-
legoricum.**

Vt antiqui in ſuis allegoriis ſæpè Bouis meminerunt, cùm de materiâ philoſophicâ loquerentur, vtpote Boum Geryonis ab Hercule abactorum, puniceï coloris; Augiæ Solis filij, cuius ille ſtabulum repurgaffe immenſo labore dicitur; Tauri, in quem Iupiter conuerſus Europam rapuit; Acheloi cornu copiæ miniſtrantis, & ſimilium: ita & nonnunquã aliorum iumentorum mentionem faciunt; in primis Equi: Celebratur Maronis carmine Equus Troianus, quæ Græci diuinâ Palladis arte ædificârunt, arcanisq; trabibus contexerût, Epeo machinæ authore. Nil autè bello Troiano fictitio & toto allegorico intelligitur, niſi idè opus philoſophicū, vt alibi copioſiſſimè demonſtratū eſt; & per Equum, quo bello finis impoſitus, Troia occupata, incenſa, & deſtructa eſt, niſi ſubiectum artis; quod patet quoque apud alios authores ita vocitatum eſſe. Sic enim Rhaliſ in Epistoſa: *Coopertorium Equi pallium noſtrum album, & equus noſter leo fortis ſub pallio coopertus.* Diomedis quoque Thracum Regis Equi innotuerunt, qui hoſpitum, quos ille interfecerat, carne & ſanguine paſcebantur: ſed ipſe poſtea legem Talionis expertus, ab Hercule iſdem equis in pabulum datus fuit. Hi Equi reverâ ſunt allegorici, & ſignificant eam rem, quæ multos ſignaros perdit, quid pro quo accipientes, nempe materiam philoſophicam.

cam. Tales & fuerunt Achillis equi, quorum nomina sunt Balius, Pedasus, & Xanthus, ex Zephyro geniti. Claudianus:

Et flauum Xanthum spreuisset Achilles.

Fuit quoque inter requisita, sine quibus Troia occupari non potuit, abductio equorum Rhesi, antequam è Xantho fluuio biberent; quod lib. 6. Hieroglyph. satis expositum est: Soli insuper quatuor attribuntur à Poëti equi, de quibus Ouid. lib. 2. Met.

Interea volucres Pyrois, Eous & Ethon

Solis equi, quartusq, Phlegon, hinnitibus aur as

Flammiferis implent, pedibusq, repagula pulsant.

De iisdem Thomas Radinus: Equi quatuor, inquit, qui auris licet forent, colore tamen quisq, proprio noscebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Ethon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus aur as implebant, erraticis cursibus vagabantur incerti: quibus coloribus subiecti philosophici mutationes ex vno colore in alium denotantur: Primò enim niger; deinde coruscans inter album & nigrum; tertio albus; deniq; rubeus successiuè in opere visuntur. De Camelo in eadem Epistolâ Cameli dicitur: *Camelus noster albus septimus est in numero apud Philosophos magnos, mentio. Sol cum Luna, Iupiter, Mars & Venus nostra in Mercurio nostro, & Saturnus septimus eorum, in quo omnes sunt coniuncti simul;* Cur verò Saturnum Camelum vocet, constat, quia ipse portat retia ad venationem Veneris & reliquorum Planetarum, vt Basilus notat in rythmis & figuris.

S A B A.

An non Mulus est in opere, eiusve similitudo?

ÆNIGMA

224.

SALOMON.

Imò, quia ex diuersis speciebus, Asino & Equa, ibi nascitur tertium genus à parentibus diuersum. Tardigradus asinus est ponderosum illud & fixum; Equa verò ex Zephyro vento concepta & concipiens, volatile, aërium, & fugiens. Ex his animal forte, robustum, non nimis tardum, nec velox, quale est Mulus, nascitur, habens patris & matris naturam simul in sese.

S A B A.

Iumenta hæc tenus herbivora tetigimus cicura, nunc feras eiusmodi proponemus; *De Apro an meminerunt Philosophi?*

ÆNIGMA

X

SALO-

225.

SALOMON.

Multis in locis: Nam & Hercules aprum in Erymantho Arcadiæ monte natum, à Diana Phocidis agro immissum, omnia vastantem, ex fruticeto propter altam niuem defessum extraxit, & vinctum ad Eurystheum deportauit. Per hunc, vt & per alias beluas feroces materia philosophica intellecta fuit, quippe quæ ab Hercule, artifice laboriosissimo debellata & pertractata est, à multis aliis non sine damno tacta, aut tentata. Vt enim Aper dentibus minax & nociuuse existit, sic illa non debetè ad opus adhibita, nil nisi minas & noxas adfert. Atalanta quoque illa fugitiua virgo, quæ cursu superata victoribus sponsa promissa fuit, victis morte punitis, Aprum insignis magnitudinis in Arcadiâ interemit, vnde à Meleagro brabeio donata est. Hinc à matre eius Althea stipite, cum quo natus erat, fatali, in ignem coniecto & combusto, ipse extinctus est. Apri violentiam Adonis expertus est, qui in venatione ab eo cæsus & interemptus fuit.

S A B A.

ENIGMA.

226.

Quid de Cerua?

SALOMON.

Et hæc inter Herculeos numerata est labores: Fuit autem Diana sacra, aureis cornibus, & æreis pedibus fugacissima, quæ non vulneribus prosternenda erat, sed solo cursu defatiganda, & captanda. Hercules itaque integrum cucurrit annum, antequam eam defatigare ac comprehendere potueris. Tandem ad Ladonem amnem captam humeris suis impositam eam ad Eurystheum apportauit. Ex his apparet, quòd materia philosophica interdum ferocissima & monstrosa describatur, per accidens, quia ignaris noceat; per se verò mitis & lenis, quia leniter tractari velit. Illic Aper est, hinc Cerua, diuerso respectu. Aurea huic Ceruæ sunt cornua, singulari naturæ priuilegio, cum aliàs Ceruæ cornua non habeant, multò minùs aurea. In his robur & vis ceruini generis est, vt in pedibus, fugacitas, qui sunt ærei. Dianæ, hoc est, Lunæ philosophicæ, sacra est, cui absque vulnere, læsione & noxa offerenda venit.

S A B A.

SABA.

Est & Monoceros seu Vnicornis in arte celebratus?

ÆNIGMA

227.

SALOMON.

Imò; qui cum Ceruâ in vnâ syluâ morari dicitur. Amare autem & agnoscere virginem puram perhibetur, in cuius gremium cornu deponat, seseq; tractari ab ea permittat. Est autem Vnicornis Sol philosophicus, & virgo Luna; Ideoq; eiusmodi virgo sedens supra Lunam corniculatam cum Vnicorni passim pingitur: Venenis draconum & serpentum resistit eius cornu, ideò hoc priùs in aquas immergit, quàm bibat.

SABA.

*Inter beluas carniuoras num & Leo Philosophis
innotuit?*

ÆNIGMA

228.

SALOMON.

Philosophi varios Leones agnoscunt, nempe viridem, album, rubeum, fuluum, alatum, & abscq; pennis: Et de nullo animali frequentius, quàm de Leone loquuntur: Lullius codic. c. 31. *Hoc est sulphur, fili, & hic coluber & draco deuorans caudam suam, Leo rugiens, &c.* Ib. c. 38. *Considera, fili, quam pulchrum & utile sit mysterium elementorum separatio, ac Leonis venatio, beneficio & ingenio discretionis humana, &c.* Marcos verò apud Seniore, venationem Leonis descripsit prolixius, vt ibi videri potest. Eiusdem generis fuit Leo, quem Hercules in Cythærone monte Bœotix, Musis & Apollini sacro, venatus est, & occidit, qui fuit primus omnium eius laborum. Viridis Leonis sapissimè apud Philosophos fit mentio, suntq; ij termini adedò communes, vt non opus sit hic testimonium adducere. Leo autem dicitur propter constantiam & firmitatem virium, quæ inest materiæ philosophicæ post debitam præparationem; viridis, quia adhuc vegetet & vireseat; rubeus, quia purpureum induerit colorem. Atalanta & Hippomenes in maris Deum facello, hoc est, vase, coeuntes, in Leones rubeos mutati à Dea finguntur, hoc est, fœmina fugax, & masculus eam sistens in cursu, aureolis proiectis pomis, in rubeam tincturam vertuntur.

Leo viridis.

S A B A.

Estne Vrsus in magisterio cognitus?

S A L O M O N.

Sunt, qui eius meminerunt, inter quos Author secreti maximi, sub nomine sulphuris, Ego verò, inquit, *sum ponderosus, densus, & compactus, sicut Vrsus, nec possum bene currere.* Sunt verò vrsini fœtus informes, sine oculis & pilo, vnguibus tamen prominentibus, quos mater lambendo paulatim figurat: Ita & sulphur natura vile & despectum est primò, at post completâ operatione debitam acquirit tincturæ pretiosissimæ formam. Vtq; Vrsus ab vrgendo nomen habet, quòd vrgeat mole corporis & robore sibi infestos: Sic & sulphur philosophicum vrget, premit, prosequitur, & pessundat suum aduersarium, donec eum omnino superet, & absumat.

Vrsus vnde dictus.

S A B A.

Fortè & Lupus in magisterio agnoscitur?

S A L O M O N.

Absque omni dubio: Sic enim Rhafis in Epistola, *Lupus noster, inquit, in oriente inuenitur, & Canis in occidente; iste momordit illum, & iste momordet istum, & fiunt rabidi ambo, & interficiunt se inuicem.* Et Basilius in primâ clauis vult, Regem proiici debere ante Lupum valde famelicum, vt ab eo deuoretur, idq; ter repetendum, & tum igne comburendum esse: Lupina natura & forma à caninâ non multum differt, ita vt quidam Lupum syluestrem canem esse existiment; At in Lupo maior feritas & rabies dominatur, in Cane cicuritas, licet aliquando Lupo sit mordacior & fortior. Ille agens, hic patiens est. Canis in initio Lupum prosternit; at postea ab eo superatur iterum, sic tamen, vt ambo mutuis vulneribus & morsibus tandem extinguantur.

S A B A.

Ergo Canis semper Lupo coniungitur, vt aduersarius?

S A L O M O N.

Sic est; quia passio non fit absque actione, cum in iis sit Relatio: Et necessarium est, vt sit in patiente resistentia quædam, qua in agens operetur prima vice. Hæc non est in Ouc, vel Ariete, respectu Lupi, sed in Cane.

SABA.

ÆNIGMA
231.ÆNIGMA
229.ÆNIGMA
230.

SABA.

Aries an non est in opere?

ÆNIGMA

SALOMON.

232.

Sic sanè; Nam expeditio Argonautica ob Arietis pellem à Mercurio deauratam suscepta fuit, hoc est, ab Iasone, qui Medicum sonat & denotat, circa Medicinam aurigenam inquisitio diligentissimè facta est per multos labores animi & corporis, donec tandem eam inuenerit, secumq; domum reportarit. Chiron Iasoni, hoc est, manuum labor, præceptor & Medea, hoc est, ratio, seu prudentia, consiliatrix fuit. Non autem per Vellus illud aureum, aureæ mineræ, nec chrysopeia in pelle ouilla descripta intelligi debent, cum operandi modi, arti ipsi proprii, allegoricè proponantur Iasoni, antequam Vellus aureum adipisci posset, feliciter absoluendi. Per Draconis enim peruigilis trucidationem, dentiumq; eius extractionem & seminationem in terram, per taurorum igniuomorum sub iugum missionem, & terræ subuersionem, perq; viros terrigenas in sese arma conuertentes, quid aliud intelligitur, quàm ipsa artis operatio, quæ diuersis & iam dictis modis perficitur.

SABA.

Nunquam igitur per Arietis aut Ouis pellem liber ÆNIGMA
Chrysopeiam continens intellectus fuit? 233.

SALOMON.

Hoc non dixero, sed de Iasonis aureo vellere in specie locutus sum. Notus enim est Pelopis Agnus, quem Atreus à Pelope patre, (Pelops à Tantalò patre) acceperat, pro eiusmodi libro habitus. Hunc Thyestes, Atrei frater, ab vxore Atrei stupro cognitâ adeptus est, vnde Pelopidarum & regnum & calamitas originem duxit.

SABA.

An non aliquando Pantheræ fit mentio verficoloris? ÆNIGMA

SALOMON.

234.

Etiam: Nam sic Riplæus in Recapitulatione portarum: Colores, inquit, pulchriores nunquam sunt visi, pallidus & niger, falsus citrinus, imperfectus & rubens, pauonis plumarum color elegantissimus; Iris, qui etiam præteribit,

Panthera color varius, Leo viridis, &c. Sunt autem Pantheris maculæ diuerforum colorum, quibus quadrupedes sollicitantur, vt propius accedant, à bene olente odore quoq; illectæ, sed oris toruitate deterrêtur: propterea capite ipso occultato Pantheræ feras corripunt. Feruntur habere in armo similem Lunæ maculam, crescentem in orbem, & partim modo curuantē cornua. Solæ animalium odoratæ sunt. Earum oculi in ymbris refulgent, hebetantur in Sole, & longius nitent, quàm aliarum ferarum. A Luna itaque cœlesti lumine hoc animal regi apparet; vnde non immeritò terrestri vel philosophicæ Lunæ assimilari potest.

S A B A.

Leopardus vnde nascitur?

S A L O M O N.

Ex Leæna & Pardo, diuersarum specierum; Hinc Leopardus vtrique ex parte similis est, neutri verò omnino, nouam constituens ipse speciem. Parit quoq; ex Hyenæ coitu Leæna; vnde adhuc aliud genus exoritur. Hyeina sexum alternatim mutat, & naturam, nunc mas, nunc fœmina; & sic Rebis præfiguratur.

S A B A.

Quid de Lynce habes?

S A L O M O N.

Quòd lapidificandi vim in urinâ emissâ demonstrat, ex qua Lyncurrius, lapis pretiosus, & ad multa utilis generatur. Quod si liquor excrementitius animalium coagulationem in duram substãtiam lapideam admittit, multò magis aqua mineralis & metallica, quæ lapidi genere proxima est: Lynx Baccho sacra est, cuius curru iuncta fuit.

S A B A.

Quid cause est, cur Ægyptii Felem adeò honorarint, ut capitale fuerit Romano aliquando occidisse Felem?

S A L O M O N.

Felis inter hieroglyphica animalia visa est, quia Lunæ quandã vim sentiat in incremento & decremento, vt aiunt, oculorum, secundùm Lunæ vicissitudines; & quòd noctu acutè videat radiantibus oculis: Hinc ignarum vulgus eam pro sacra & Diis accepta coluit, & honore

lingu-

ÆNIGMA

235.

ÆNIGMA

236.

ÆNIGMA

237.

singulari profectum est, non considerans aut intelligens causas tantæ venerationis.

SABA.

Quid iidem per Cynocephalum intellexerunt?

ÆNIGMA

238.

SALOMON.

Mercuriale ingenium, docile, & ad omnes actiones promptum: Id animal à canino capite, quod habet, Græcis dicitur; Et Ægyptiis Anubis pro utroq; & Cynocephalo ac Cane, nec non Mercurio intelligitur; vnde Poëtis Anubis latrator cognominatur, quasi caninam edat vocē. Solis accessum & recessum, viresq; sentire æstimatur, quia diem & noctem in viginti quatuor partes suo mictu, toties repetito, diuidat & discernat, primus horarum æquinoctialium monstrator & inuentor. Imperata ab homine ludicra multa præstat, sed non nisi plagarum formidine coactus: Sic quoque Mercurius philosophicus, vt cæra, omnes imagines & colores in se recipit; sed Vulcanum præceptorem (quem Ægyptij illi tribuunt) duriasculum desiderat, qui blanditiis addat minas, & verbis verbera, quoties opus est.

SABA.

Si Canis Mercurium denotat, sitne aliàs eius mentio apud antiquos Philosophos?

ÆNIGMA

239.

SALOMON.

Gargitius Canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonistricorporis seruabat armenta. Hunc Hercules vnà cum domino interfecit. Duorum capitum fuisse fingitur, vt Cerberus quinquaginta, quorum tria canina, reliqua vnà cum cauda, draconis, extiterunt: Nil autem monstrosius illis Canibus, quàm Mercurialis natura, indicata fuit, quæ in varios vultus & formas se vertit. Habuit & Atalanta Arcadica venatrix canem Auræ nomine, quam aper Calydonius interfecit: qui apud Calydonij & Herculeorum laborum intentionem nouit, nec Auræ ignorare potest: Auræ ventus est leuior, qui vt minister Atalantæ seruit, hoc est, Mercurius vegetabilis, vt Lulluseum vocat, minerali: Eiusdè generis est Lelaps Canis apud Ouid. lib. 7. Meram. & Agrus Vlyssis, qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos 20. fertur agnouisse, vt longa ætas & firma memoria in eodem appareat.

SABA.

S A B A.

ÆNIGMA

240.

Sed ad volatiliū naturam accedamus, quæ ex illis maximè celebrata sunt, & in corte philosophica mansuefacta?

S A L O M O N.

Gallinacea genera, Coruus, Columba, Pavo, Vultur, Aquila, Ibis, & Phœnix.

S A B A.

ÆNIGMA

241.

De Gallinaceis quid tradunt?

S A L O M O N.

Quòd Sol philosophicus egeat Lunâ, vt Gallus Gallina. Etsi enim Gallinæ nonnunquam absque Gallo pariant oua integra ex sese, tamen ea pullis excludendis non inseruiunt, nempe vi actinâ & calore spirituofo destituta, qui in spermate Galli, tanquam proprio subiecto, continetur, ouisq; includitur. Vnde Auicenna admonet artifices in libro de Animâ, vt accipiant oua Gallinarum nigrarum, quibus adfuerit Gallus: sine eo enim nihil valere. Et in Epistola Solis ad Lunam, dicit Soli Luna: *O Sol, tu mei indiges, sicut Gallus indiget Gallina, & ego Luna indigeo operatione tuâ.* De ouo gallinaceo Plato Philosophus apud Rosarium, *Habemus, inquit, exemplum in ouo, quod putrescit primo, & tunc gignitur pullus, qui post totum corruptum est animal viuens: Ita, vt idem habet, absq; corruptione generatio fieri non potest; vnde studeas in putrefactione; quia corruptio vnius generatio est alterius.* Et Basilius in 8. clauē: *Hoc exemplis demonstrandum nouit vxor agricolæ optimè: Nam gallinam nullam ad rem familiarem educare potest, nisi id fiat putrefactione oui, ex quo pullus generatur.*

S A B A.

ÆNIGMA

242.

Coruus, inauspicata auis, quid in Philosophia præstat?

S A L O M O N.

Hermes, *Et scitote, inquit, quòd caput artis est Coruus, qui in nigredine notis & dici claritate sine alis volat. Ex amaritudine namq; in suo guttore existente coloratio accipitur, à suo verò corpore ac dorso mera aqua accipitur. Intelligite ergo donum Dei, & recipite, & ab omnibus celate insipientibus.* Vnde patet,

Coruum

Coruum esse operis initium, ac nisi ille præcesserit, nec Phœnicis aduentum sperandum esse: Et Riplæus in 5. porta: *Elementa misce tua, coa- quaq; sapienter, & temperato in calore serua, ante omnia cauens, ne nimio calore in cineres redigantur, puluerem siccum, rubicundum, inutilem, sed in puluerem nigrum, Corui rostro similem*: Et in Recapitulatione dicit, apparere inter colores varios Corui rostrum nigrum, vt plumbum: Idem in 1. porta: *Tum gratias age Deo, quòd opus tuum sit inceptum; nam in hoc habes signum verum, quòd in nigred:ne tibi apparebit: Corui caput hoc signum vocamus, & aliqui hoc nominant Corui rostrum*: Vnde constat, in hac arte Coruum esse boni auspicij, contrà quàm antiquitus habitus est: Nihil autem aliud per Coruum hîc significatur, quàm nigredo omnium primò in opere rectè incepto apparente: De qua Arnoldus: *Quicunq; color post nigredinem apparebit, laudabilis est in turba Philosophorum*: Et cum videris materiam tuam denigrari, gaude, inquit Rosarius, *quia principium est operis*. Hinc Coruus Apollini sacer extitit.

S A B A.

Fortè & Columba alba est in opere visenda post ÆNIGMA
243.
Coruum?

SALOMON.

Rectè sentis; Coruus enim hîc in Columbam niue albiorem conuertitur, & pulli eius præsenio sunt albi, hoc est, columbinam naturam induunt. Quidam dicunt, quòd Columba in ventre Corui abscondatur, quam ille asper & truculentus non relinquit, nisi valdè urgeatur à Vulcano. Vt autem Columba fœtui indulget, eamq; ob causam Veneri sacra est; sic albus color fœtum promittit philosophicum, hoc est, lapidem argentificum. Pauoni amica est Columba.

S A B A.

An & Pauo opus hoc illustrat? ÆNIGMA
244.

SALOMON.

Imò, non ad albedinem à nigredine peruenit, nisi per Pauonis colores varios: Inde Riplæus in Recap. portarum Pauonis plumarum colorem elegantissimum recenset, multiq; alij eius mentionem faciunt. Ratio enim dicat, quòd extremi colores absque intermediis

Y con-

coniungi nequeant, quod nouerunt tinctorum, qui album pannum in nigram tingere nequeunt absque intermedio colore cæruleo aut rubeo.

S A B A.

ÆNIGMA
245.

*Quid causæ putas, quòd Noctua Palladis auis aestimeo
tur, ut & Pauo Junonis?*

S A L O M O N.

Cur Pauo sit auis Iunonia, liquet ex allegoriâ antiquorum: Cùm enim Iupiter Io filiam Inachi amaret, adueniente Iunone, mox eam in vaccam mutauit, cui Iuno Centoculum pastorem, filium Aristoris, custodem adhibuit. At Iupiter misit Mercurium, à quo Argus lapide trucidatus, cuius oculi in caudam Pauonis à Iunone sunt inditi: De hoc Ouid. lib. I. Metam.

*Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas
Extinctum est, centumq; oculos nox occupat vna:
Excipit hos, volucrisq; sua Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.*

At cur Noctua Mineræ sacra sit, non omnibus patet: Nos hanc suspicamur causam, quia lateat in tenebris, ne cæteris auibus prædæ fiat, & volet noctu non sine prudentiæ nota. Eo enim modo sapientia in profundo naturæ delitescit, hoc est, ars artium Chymia te cæte se gerit, ne prædatoribus diripienda veniat, vmbrosisq; allegoriis sese abscondit, instar Noctuæ. Adhæc non acquiritur sine multarum noctium lucubrationibus & laboribus: Cùm enim Pallas ex Iouis cerebro nata pro sapientiâ intelligatur, in primis pro naturæ inuestigatione, quæ si praxi in actum reducatur, omnium præstantissima habetur, non immeritò hanc auem sibi vendicat, quæ vulgo auium inuisa sit, hoc est, noctuam; siquidem idiotæ & literarum rudes nil magis odifese solent, quàm doctrinam, occultaq; literarum mysteria. Quod apparet in ipsa Chymia, quæ quia absconditis, nec cuiquam facillè intelligibiles terminos vsurpet, ab ignaris cane peius & angue infestatur, & conuictis profcinditur. Inde Athenæ, vt Palladis, sic Noctuarum curam habuere: Hinc illud, *Noctuas Athenas mittere*; cùm hæ illis abundant.

S A B A.

SABA.

Quid de Cygno statuendum?

ÆNIGMA

246.

SALOMON.

Is Apollini facer est æquè vt Coruus, vnameandemq; ob causam; nempe quia hi duo colores Apollinem deceant philosophicum, & necessariò præcedant, antequam ipse adueniat suo proprio visendus colore. Deinde quia & canere dicantur Cygni suauissimè instante sibi fatali mortis horâ: Nec absque causa Iupiter Ledam in Cygni forma compressisse dicitur, vnde illa duo oua peperit, ex quorum vno Polux & Helena nati sunt: Quæ cum sint personæ allegoricæ, ad solam Chymiam (ad quam totum bellum Troianum referri debet, vt alibi demonstratum est) spectantes, patet Cygnum Philosophis chymica subiecta denotare. Huc spectat & Cygnus inuulnerabilis, qui cum Hercule pugnavit, & fulmine ab eo diremptus est.

SABA.

Num Vultur est Chymie notus?

ÆNIGMA

247.

SALOMON.

Hermes de eo, Scitote, inquit, rumororum inquisitores, & sapientia filii, quod Vultur supra montem existens in cacumine, clamat voce magna, inquiring, Ego sum albus, niger & rubeus, citrinus, veridicus sum, & non mentior. Vultur verò dicitur materia philosophica, quia multas Vulturis proprietates in se habet, vt sunt, quod referant, Vulturem concipere sine masculorum semine, & generare sine coitu: fœminam Euro grauidam freri, & longam ætatem viuere: quodq; auspicatissima sit auis, & omnium animantium innocentissima: Ita enim Philosophorum lapis matrem habet virginem, & patrem, qui non concubuit, eumq; portauit ventus in ventre suo.

SABA.

Nec Aquila deest Chymie, vt opinor; at quibus acco-

ÆNIGMA

248.

SALOMON.

Aquila volucrum Regina, perniciosissima volatu, subiecti patientis & volatilis notam in se gerit, diuersas ob causas, quas Philosophi passim

reddunt. Cum hac draco vel bufo coniungitur, ne solitaria maneat, & infœcunda: Ex repente enim & volante, & ex tardigrado & celerissimo fit magisterium. Draconi cum Aquila lethalis inimicitia est, atque hinc ille huius ova auiditate maleficâ confectatur. Eius pennæ facillè inaurari dicuntur, cæterasq; auium pennas sibi commixtas absumere: Fulmine non tangitur; testudinibus quoque vescitur, quas frangit è sublimi iaciendo, quò casu Æschylus Poëta periit, in cuius caput caluum Aquila, arbitrata lapidem, testudinem proiecit. In senectute abiectâ rostri præeminentia, iuuentutem recuperare traditur. Pullos suos probat ad Solis radios, quos, si aciem sustinere nequeant, vt degeneres relinquit. Eodem modo & Aquilæ Philosophorum cum draconibus & serpentibus internecinum odium flagrat & exercetur. Materia quoque passiuâ facillè se inaurari permittit, quæ aliis permixta mineralibus durabilitate longè eas antecellit. Est enim volatilis sit, & fugax; tamen in partes heterogeneas non corrumpitur, vnde vel tota manet in igne, vel ex eo tota auolat. Manet verò, cùm ab alia aut sine pennis detinetur, aut à dracone vel bufone terræ colligatur. Igne seu fulmine non absumitur, iuuentuti restituitur; Nam lapis noster primò est senex; postea iuuenis; quia senes sunt albi, & iuuenes rubei, quo ad capillos: Soli omnino appropriata est, ceu Luna, eiusq; radios absque declinatione in sese recipit. Meminerunt verò Philosophi Aquilæ innumeris in locis, quorum pauca adducemus. In Cymbalo aureo dicitur: *Recipe igitur in nomine Domini as nostrum, quod cum Aquilis nouem coniunge, & tere, vt totaliter spirituale fiat sine residentia fecum:* Et in figura senioris Aquilæ visuntur nouem, quæ habent arcus extensos in senem; ac in tabula prima volucres duæ, quarum vna est pennis nudata, altera volare cupiens, at ab illa in fundo detenta: Et hæc rostro caudam alterius mutuo nexu complectuntur. Basilius quoque Aquilam intelligit, cùm inquit in practica ante clauas: *Pernix auis de Meridie, potenti fera de Oriente, cor ex pectore eruit: Fac fera de Oriente alas, quemadmodum auis de Meridie, vt æquales fiant.* Et in 2. clauæ, *Non vtile est,* inquit, *Aquila nidum suum in Alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morentur. Quid si verò Aquila draconem frigidum, qui suam habitationem in petris longo tempore habuit, & ex terra speluncis prorepat, addas, ambosq; in infernalem sellam ponas; tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volabilem eliciet, qui suo magno calore Aquilæ pennas com-*

Historiæ
applicatio.

nas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, vt nix in summis montibus colliquescat, & aqua fiat, quo minerale balneum bene preparetur, ac Regi fortunam ac sanitatem tribuat. Aquila quoque Iouis ales habetur, quod ipse huius ministerio sæpè vsus fuerit, nempe cum medium terræ punctum per duas Aquilas Delphis emissas, vnã ad Orientem, alteram ad Occidentem indagare institueret, hæ autem vtrinque celeri volatu terram circumcirca emensæ, in eodem, vnde exierant, loco conueniẽte, haud dubio, vt videbatur, argumento, Delphos vmbilicum seu medium terræ repræsentare. Sed hæc esse allegorica, nemo non intelligit, quæ alibi ad binos illos lapides, quorum vnus ab Occidente, alter ab Oriente aduenit, verissimè relata sunt. In Aquilæ formam Iupiter quoque mutatus, Ganymedem, Regis Phrygiæ filium rapuit, eadem mente.

Delphis
vmbilicus
terræ.

S A B A.

*Quid de Ibi Ægyptia volucris censetur, an & illa
Chymica est?*

ÆNIGMA
249.

SALOMON.

Ibis in Ægypto frequentissima est, formâ ferè ciconiæ, quæ serpentes & venenosos vermes ibidem absumit, ideoque in quilibet vt sacra habetur, & honore colitur: Præterquam enim quod innoxia sit auis, vtilitatem quoque hanc mortalibus præstat, vt damna eorum propulset & auertat: Adiectionem quoque Medicinæ contulisse aiunt, dum vsum Enematum introduxerit, obstructionem alui seu intestinorum, aquâ, rostro posticæ inserto, iniectâ eluendo tollens: Isidi sacra est, eiusque imaginem in Hieroglyphicis repræsentat: Ex quibus patet, quod hanc quoque ob causam à vulgo, Isidem Deam, Ægyptique Reginam existimante, culta fuerit. Hæc est

candida auis longis inuisa colubris,

cuius proprietas est serpentino generi insidiari, hoc est, Mercuriali, idque interimere, & à cursu prohibere, per coagulationem & fixationem.

S A B A.

*An Phœnicem inter aues vinas an allegoricas
recenses?*

ÆNIGMA
250.

Y 3

SALO-

SEPTIMANÆ PHILOSOPHICÆ
SALOMON.

Nullo modo inter viuas, quamuis fama & vulgi opinio secus ferat: Plinius ait, allatum fuisse Phœnicem in urbem Romam, Claudij Principis censurâ, Anno Urbis 800. Sed in his, vt in multis alijs, Plinius fallitur. Fieri autem potuit, quòd auis incognita aliunde eò aduecta sit, Phœnicis descriptioni non absimilis, sed verum fuisse Phœnicem, qui se per combustionem ex cinere propaget, & per tot secula,

Annal. lib 6. antequam senescat, perduret, credibile non est: Tacitus Phœnicem, prout sapientes & docti viri ex Græcis de eo fabulati sunt, in Annalibus suis depingit: At quia animaduertit discrepantiam diuersorum authorum de annorum numero, post quem exactum, multis comitatus auibus, se in Solis urbem Ægypti, quæ & Thebæ dicitur, conferat, vt ibi in ara comburatur, & ex cinere reiuuenescat, dubius & hærens nescit, quid statuat: Nihilominus inquit, certum esse, quòd Phœnix in Ægypto appareat. Phœnicem verò antiqui Philosophi finxerunt auem

Phœnix
tincturam
philosophi-
câ denotat.

Tinctura
hæc quibus
cognita.

Phœnicis
notæ.

Arabix vel Ægypti eadem intentione, quâ Vellus aureum, Poma Hesperidum, & eiusmodi alia, nil nisi Tincturam philosophicam denotantia, introduxerunt, quod patet ex rei cuiusque circumstantiis, nempe ipsius Tincturæ ac Phœnicis. Tinctura est Phœnicis seu Tyrii coloris, fitq; ex subiecto combusto, & in cineres reducto, qui cineres Soli sunt sacri, tam cœlesti, quàm terrestri, propter latentem in iis scæctum Solarem, & vitam recipiunt, imò & multiplicationem in modum propagationis, atque ita nunquam extinguuntur, sed vt ignis per fomites suos in immensum augentur. Ægypto hæc peculiaris fuit, Hermete inuentore, & à Sacerdotibus & Regibus conscis silentio perpetuo inuoluta, & non nisi per fabulas de diis, deabus, heroibus, & literas hieroglyphicas, animalium figuras, inter quas & auis Phœnix sese comburens visa fuit, depicta & descripta. Cumq; has non nisi sapientissimi indagandas sibi sumpserint, hinc Tinctura omninò alijs ignota mansit. Phœnicis hæc sunt notæ: Vnum in toto orbe habet Arabia, Aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureum, caudâ cæruleâ, roseis pennis distinctâ, facie cristis ornatâ. Sacer est Soli. Viuit annos 660. Senescens castâ thurisq; surculis construit nidum, quem odoribus replet, & super emoritur. Ex ossibus deinde & medullis nascitur vermiculus, inde fit pullus, qui priori funeri iusta rediens totum nidum defert in urbem quandam Panchaix, Soli sacram, ibiq;

ibiq; in ara deponit: Hæc esse allegorica, & tincturæ iam dictæ parallela, satis apparet. Cumq; naturæ ipsi non conueniant, nec rationi, nec experientię correspondeant, auem nouam ex ossibus alterius combustæ orti posse, aut eam, vt se comburat, nidum deportare in certâ alicuius vrbs aram: multi sagaciores, etiam antiquorum, ea in dubium vocârunt, aut aliter interpretati sunt: Si vnica saltem est in orbe, quomodo ea Romam allata fuit Claudij tempore; & nihilominus se propagauit? An in eo extincta est generatio; an verò is dimissus in Arabiam ad speciem suam conseruandam, si modò species in vno indiuiduo consistere dicenda est: Tacitus mille quadringentos & sexaginta vnum annos inter iici ait inter patrem & filium alices, & regnante in Ægypto Sesostride primùm, pòst Amaside, dein Prolemæo tertio, demum Tiberio Romano Cæsare apparuisse; cùm verò temporis inter hos singulos interstitium non conueniat; Vnde, inquit, nonnulli falsum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidère, nihilq; vsurpauisse ex his, qua vetus memoria firmavit. De Phœnice sic Ouid. lib. 15. Metamorph.

*Vna est, qua reparat seq; ipsa refeminet, ales,
Assyrij Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,
Sed tburis lachrymis, & succo viuunt amomi, &c.*

De eodem Virgilius, vbi de animalium ætatibus loquitur:

*Alipedem ceruum coruus ter vincit; at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.*

Sunt præterea aliæ volucres phœniceum colorem habentes, vt potest Phœnicopterus, rubris pennis, cuius linguam præcipui saporis esse docuit Apitius: Phœnicurus, rubrâ caudâ, quæ vocatur Erythacus hyeme: Porphyrio, rostro, & cruribus prælongis & rubentibus, quæ auium sola morsu bibit: Omnem cibum aquâ tingit, quem pede ad rostrum, veluti manu, porrigit.

S A B A.

Hucusque satis in quærendo audacula visa, locum concedo alteri.

HYRAMVS.

Restant ex animalibus pisces, insecta, & vermes; ex quibus quædam ad Chymiam transferuntur, pro quæstione, *Quid sit*, quædam pro quæ-

ÆNIGMA
251.

quæstione, *An sit*, declarandâ: Nos in primâ quæstionē persistemus:
*Quot sunt pisces in mari philosophico, quod & rubrum
appellatur?*

SALOMON.

Duo celebratissimi, quorum vnus est *Aurata* nomine, alter *Hygro-
phœnix*.

Aurata,
piscis.

Aurata, piscis est omnium timidissimus, qui in maris reflexu sub littoralium arborum radicibus se occultat, ibiq; frondium agitatione exterritus facillè capitur, quadam velut deditione: Huius viuaria pi- mus Romæ instituit Sergius, qui inde *Aurata*, vt piscis ab auri colore, quem habet, dictus fuit. Coit in suo genere attritu ventris, & oua concipit.

*Hygro-
phœnix*.

Hygrophœnix in mari rubro degit, ore semper hianti, & oculis viri- dantibus zonis distinctus binis, altera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde inter- crustantibus cæruleis. Ex his vnus deuorat alterum, si Sol in aquas ef- ficaciores immittat radios, quod, quando Cancrum ingreditur, cui subiectum illud mare est, contingit. Quo tempore si *Aurata* capiatur, nonnihil auri in ventre ipsius, quod deglutiuit, inueniri solet.

HYRAMVS.

Est & Echeneis pisciculus in nostro mari?

ÆNIGMA
252.

SALOMON.

Est: qui, licet paruus sit, naues tamen quamlibet impetuoso vento concitatas adhærens retinet; de quo Plinius, *Est*, inquit, *paruus admo- dum piscis, petris assuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adherente, naues tar- dius ire creduntur; inde Latini Remoram vocant. Et Lucanus 6.*

*Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs Echeneis aquis, oculiq; draconum.*

Huius ex nostris meminit Author duodecim tractatum, in allego- riâ vltimâ: *Nauis nostra*, inquit Rhasis in Epistola, *plena est gigantum, que ne ventorum impetu in Syries & alia pericula propellatur, hoc pisciculo, tanquam sacrâ anchorâ, sistenda est. Fertur quoque hic piscis fluxum grauidarum vtero si ere, partusq; ad puerperium continere: Vnde & in Medicina vim eximiam promittit.*

HYRA-

HYRAMVS.

Quid de Pastinaca marina refers?

ENIGMA

SALOMON.

253.

Piscis est, quandoque natans, interdum etiam volitans. Eius radius ad alligatus umbilico mulierum faciles partus efficit. Latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telum est ei figens. Argumentum magnæ in hoc pisce solertiæ est, quod, cum sit piscium tardissimus, mugilem omnium velocissimum in ventre habere quandoque reperitur. Contraictum eius cinis ex eo combusto cum aceto illinitur. Oportet quoque eodem modo in nostro magisterio tardum superare velocem, & deuorare, ad cuius venenum auertendum calcinatione cinis ex eodem factus maximè conuenit: Et si huius piscis radius adfuerit, hoc est, actiua illa pars, facilis erit partus nostri lapidis.

HYRAMVS.

Quid de Purpura & Murice sentis?

ENIGMA

SALOMON.

254.

Purpuram conchyliorum voracissimam, aliqui Porphyram vocant. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè si lapidis ictu cædatur. Flos inde extrahitur specie membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Latent sicut Murices contra Canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saluant. Succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum vita: Propterea piscatores viuas capere contendunt. Capiuntur paruulis rarisq; conchis, veluti nassis in alto iactis: inest his esca, quam appetunt Purpuræ, porrectisq; linguis infestant: at illæ aculeo exstimulatæ claudunt sese, comprimuntq; mordentes, ita pendentes auiditate sua Purpuræ tolluntur.

Murex quoque piscis marinus est ex concharum genere, ex cuius humore fit itidem color purpureus; Vnde & pro purpurâ solet accipi. Frequens est hic piscis & nobilis apud Tyrum, vbi vsum purpuræ præbet. De Murice Martialis:

*Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas
Induis, & non est hoc satis, esca sumus.*

Z

HYRA-

ENIGMA

255.

*Nostro in mari Tyrio nil frequentius nec gratius Mu-
rice agnoscimus; Sed quid Philosophi de hoc statuunt?*

SALOMON.

Nil quoque frequentius in Philosophorum scriptis occurrit, quam Tyrius eorum color, & purpuræ sanguis: Ut patebit ex Turba eorum. Dardanus: Scitote enim, inquit, quod amne, quod spiritum habet, etiam sanguinem habet: Huius igitur mementote. Chambar ibidem: Deinde iterate ipsum, & fiet aurum Tyrii coloris. Bacasser: Tantummodò hoc curate, complexionem aptate, deinde multo tempore leniter coquite; neq; decoctionis & imbibitionis vos tedeat, quousq; videatis Tixir in Tyrium & regium, & estrum decoratum. His verbis, quamuis mortua sunt, inest tamen vita intelligentibus. Cadmon: Deinde continuè coquite, & imbibite, donec terra & pulvis fiat Tyrius. Mundus: Ita aque pluradistincta nomina sunt, & tamen Tyrium colorem nostrum in vnoquoq; regiminis gradu sui coloris nuncupamus. Quifilas: Vltimò miracula videbitis, & hoc, quousq; Tyrius color peragatur, donante Deo, cui laus in æternum. Agmon quoque ibidem in Corollario, Est albus, inquit, ater, & rubeus, creus, Tyrius, omnibusq; mundi coloribus expastus: Quæ hoc loco sufficiant.

HYRAMVS.

ENIGMA

256.

*Quæ sunt causa, propter quas adeò frequenter Tyrium
colorem inculcent?*

SALOMON.

Multiplices: Aliæ ex illis vulgo, aliæ solis Philosophis notæ: Vulgo innotuit color purpureus, & Tyrius, cui assimilatur color Fincturæ. At Philosophis patet, quod lanæ Phryxæ Arietis hoc colore tinctæ fuerint per Mercurium, qui dicitur illius vellera deaurasse. Succus seu sanguis purpuræ philosophicæ non nisi ex viuo conchylio, in illius morem, habetur: Hoc est, non ex vulgaribus metallis perfectis, aut imperfectis, quæ mortua dicuntur, sed ex philosophicis, cum suo sulphure & argento viuo preparatis. De quo loquitur Arnoldus in Epistola ad Regem Neapolitanum, dicens: *Et est sciendum, quod in dictâ compositione seu lapide sunt Sol & Luna in virtute & potentia, ac elementis in natura.*

naturâ: quia si hæc non essent in ipso composito, non fierent inde neque Sol, neque Luna: Et tamen non est ipse Sol, sicut Sol communis; nec ipsa Luna, sicut Luna communis: quia ipse Sol & Luna existentes in illa compositione, sunt meliores, quàm ipsa natura vulgaris; ed quòd Sol & Luna dicti compositi sunt viui, & alii vulgares sunt mortui, habito tamen respectu ad ipsum Solem & Lunam in dicto lapide existentes, vt dictum est, licet Philosophi nominauerint ipsum lapidem Solem & Lunam, ad finem illum; quia in ipso lapide sunt potentialiter, non autem visibiliter. Non autem absque causa est, quòd Purpura lapidis ictu sanguinem præcipuè reddat lanis tingendis vtilem. Ita enim in philosophica quoque conuenit: Nam neque hæc cruorem amittit, nisi lapide cadatur à Mercurio, quem ministrat Vulcanus. Attritu corporis mas & fœmina coëunt, vnde hæc instar ceræ viscosam materiam exspuit, quæ noui fœtus futuri seminium præstat. Casta itaque est Purpurarum generatio, vt & philosophicarum: Mater enim harum virgo est, & pater non concubuit. Viscosus quoque spermatibus hîc opus est, non vnguinosus, nempe spiritu duplici, præparante & tingente: Præparans, vt habet clangor buccinæ, est in vapore humidus, non vntuosus, sed viscosus, acedinis maximæ, mediocriter subtilis, ignis asperitatem de facili fugiens, & in eo euanescens, vim soluendi corpora & spiritus possidens, aqua in seipso existens: Et sic notandum est, quòd aliud est vntuosum, & aliud viscosum: Nam ex humido viscoso generatur lapis; sed ex vntuoso generantur metalla. Spiritus tingens est Mercurius philosophicus, cum suo sulphure rubeo vel albo naturaliter sibi commixto in ipsa minera & terræ visceribus mediocriter præparato, artificis arbitrio relicto vsque ad consummationem perfectam.

Purpura lapidis ictu sanguinem præcipuè reddit.

HYRAMVS.

Cur Ægyptii Oxyringum piscem inter sacra animarum coluerunt? ÆNIGMA 257.

SALOMON.

Propter easdem causas, cur alia hieroglyphica venerati sunt, vt iam antè demonstratum est: Habet autem Oxyringus os prælongum, in modum rostri, oculos fulgentes, alba supercilia, dorsum viridans, pennas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam & viridem,

quam aurea linea mediam discriminat. Est autem hic ex piscibus, qui pudenda Osiridis in Nilum abiecta deuorârunt. Hinc ab iis, veluti sacris, in posterum Ægyptios abstinere iussit Isis.

HYRAMVS.

Qui sunt reliqui?

SALOMON.

Phagrus & Lepidaurus in Nilo frequentes.

HYRAMVS.

ENIGMA
258.

Quid factum igitur cum pudendis Osiridis absumptis?

SALOMON.

Isis ea ex auro fabricari præcepit, quæ solenni ritu appendit tholo templi, populo adoranda, tanquam partem datam à Natura generationi aptam, & necessariam ad propagationem generis humani, Phalumq; vocauit, cuius numen sacerdotes sacrificiis honorârunt; eiusq; cultum statim amplexi sunt Arabes & Syri. Postea tota Græcia, tam Asiatica, quam Europæa, Deumq; istum generationis efficacem nominauerunt *Priapum*. Hebræi hunc quoque venerati sunt, & vocauerunt *Phagor*, vel *Beel-Phagor*, cuius Antistes fuit Maacha Regis Asæ mater, vt habetur 2. Paralip. 16.

HYRAMVS.

ENIGMA
259.

Quo sensu hæc dicuntur, an historico, an allegorico?

SALOMON.

Allegorico quidem ab Ægyptiis dicta sunt, sed ab ignaris historico accepta & intellecta. Nihil enim aliud, quam pars agens, sulphuri philosophico adempta, per membrum genitale reiectum reuera intelligitur, hoc est, sulphur combustibile & comburens, à quo tanquam primo agente sulphur philosophicum generatur; si verò id adesset huic, philosophicum dici non posset, essetq; corruptioni obnoxium.

HYRAMVS.

Sed nos hoc agamus: Suntne plures miræ naturæ pisces, qui aliquid mysterij, Chymici occultent?

SALOMON.

Sunt, nempe *Charace*, *Dactylus*, *Echini*, *Glaucus*, *Lampetra*, *Lucerna*, *Logus*,

Ligo, Strombus, Testudo, Torpedo, & Triton. Hi, ne moremur reliquos, nobis sunt vsui.

Est autem *Charace* piscis pinnas habens vtrinque maximas, caudam *Charace*-auri fulgore purpureis dissectam lineis.

Dactylus est ex genere concharum, ab humanorum vnguam simili- *Dactylus*-litudine appellatus: Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, licet in ore mandentium, in manibus, in solo & veste, decidentibus guttis, vt etiam natura illa videatur esse in succo, quem habet in corpore. In hoc itaque Lunæ proprietates & color manifestè apparet, siue argentea claritas, vt in *Charace* Solis siue auri fulgor.

Lucerna verò piscis linguâ igneâ per os exertâ ferens noctibus lu- *Lucerna*-cet, quasi *Vulcano* propria.

Lampetra à lambendis petris nomen adepta est.

Lampetra.

Glaucus piscis tantâ in sobolem charitate teneri dicitur, vt paruos *Glaucus*-fœtus nunquam deserat, præstoq; ad siteis contra noxia: in periculis solidos deuorat, deinde reuomit.

Echinum verò captum si conperferis in frustra, & in mare proieceris, *Echinus*-paulò post partes conuenire ac reuiuiscere aiunt: Sæuitiam maris prælagit, ideoq; correptis semunit calculis, ne fluctibus excutiat: Ora habet in medio corpore in terram versâ, pro pedibus spinas gerens: In orbem voluitur, quando ingreditur.

Loligo extra aquam sese efferens volitat, caput habet inter pedes, & *Loligo*-ventrem, & cruorem nigrum instar atramenti.

Strombi è genere concharum Regem habent, quem sequuntur, *Strombus*-quocunque concesserit. Hunc capienti aut aspicienti bonum omen portendi dicunt: Hinc apud *Bytantios* Attica drachma proposita est illum expiscantibus.

Testudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis statim ad mare red- *Testudo*-it: mox diebus sexaginta peractis, iterum ad oua reuertitur, quæ arenâ refosâ vt iam animata comperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum conuexum scaphæ magnitudinem æquat.

Torpedinem si quis attigerit, morbo afficitur: Vis enim occulta in *Torpedo*-manum piscatoris hamum vel rete tenentis ex hoc pisce subitò proicitur, vnde paralysis & torpor illi accidit, ne *Torpedinem* ex aquis eleuare possit.

Tritonem verò se vidisse *Romæ* *Pausanias* dicit, colore ranarum pa- *Triton*-lustrium,

lustrum, squamoso corpore, branchiis sub auribus, naso & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisq; similibus concharum testis, cauda sub aluum vice pedum, vt Delphini. Ex quibus omnibus diuina omnipotentia & prouidentia relucet, quòd aquas & mare tam diuersis animalibus repleri voluerit, quorum tanta est varietas formæ, essentiæ, magnitudinis, & numeri, vt terrestria longè exuperare dicantur. Plinius præter fluuiatiles pisces 176. genera eorum in mari viuere tradit. At sunt innumera alia, quæ à nullo obseruata vnuquã fuerunt, licet de Piscium natura quidam diligentissimè scripserint, vti sunt præter dictum Plinium, Aristoteles, Oppianus, Gesnerus, & Rondeletius. Nec verò iniucundum fuit magnis Imperatoribus hamo pisces captare, quemadmodum Augustus animi laxandi gratiã fecisse fertur; & Nero, qui aureo reti piscari est solitus.

HYRAMVS.

ENIGMA
260.

Quid authores iam dicti tradunt in genere de differentia, sensu, generatione, & proprietate piscium?

SALOMON.

Aristotelis
sententia.

Magni laboris & longi temporis opus esset, hæc omnia velle recenfere; verùm paucis perstringere hæc loco & otio nostro saltem conueniunt. Placet Aristoteli, nullas esse piscibus mammas, nec meatum vllum genitalium perspicuum, sed excrementorum tantum locum. Partes quoq; audiendi, odorãdi, sentiendi, nullas esse perspicuas, præter oculos. Spirant autem pisces, quia pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco viscera; verùm pro aëre aquam recipiunt plerique ad cordis refrigerationem. Annotata est enim in quibusdam æstiuo calore anhelatio, aquã tepente, & non satis cor refrigerante, & in aliis oscitatio. Dormiunt quoque. Coëunt plerunque in occurso paruo contactu, mensibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, vt Salpa & Sargus. Sunt, qui teguntur corio & pilis, vt Vituli, Hippopotami, & hi animal pariant. Alij corio tantum, vt Delphini; cortice, vt testudines; filicium duriã, vt ostrea, conchæ; crustis, vt Locustæ; crustis & spinis, vt Echini; squamis, vt carpio; asperâ cute, vt squatina, quã lignum & ebora poliuntur; molli, vt Murænæ: alij nullã, vt Polypus: Sunt qui gregatim errant more armentorum, vt haleces; Volant aliqui, vt accipitres,

pitres, hirundines, sapiæ; Sentiunt hyemem procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt; alij sub petris glomeratim conquefcunt; nonnulli ima petunt, quòd sentiant summa pelagi tempestatibus obnoxia; redeunte verò serenitate, profiliunt, & libenter littus prospiciunt. Partu quoque inter se differunt: Lupus bis parit anno. Mullus ter, cæteri semel, ac diuersis temporibus. Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In Africa tamen feruntur viuere nonnulli in feruenti palude. Sunt, qui colorem mutant: Nam Menæ hyeme candidæ fiunt, æstate nigriores; Phycis Vere varia est, aliàs candida. Inimicitias inter se exercent, Delphinus & Balæna, Cæstres & Lupus, Muræna & Congrus. Est & sequentium mira proprietas: Acipifces pariunt confracto ventre. Æluri habent oculos, qui ad vices Lunæ aut ampliores fiunt, aut minores. Anguillæ generantur scopulorum attritu, sine coitu, sine ouo, nec est alia earum procreatio. Alec piscis sola nutritur aqua, & Aphyæ pisciculi ex aqua & pluuia procreantur. Canicula piscis est fœtus suos à partu natantes deuorans, vt eos ab omni iniuriâ tæatur. Cantharus est zelotypus, qui pro consorte ad interuentionem cum suo genere pugnat. Citharædus à caudâ ad verticem lineas habet instar neruorum musici instrumenti distentas, vnde nomen accepit, frequens in mari rubro. Aulopa est dorso cæruleo, ventre albente, corpore linea aurei coloris discriminato, quæ à vertice ad caudam definit.

HYRAMVS.

Sed nos his DE I Summi mirabilibus tantùm tactis acquiescemus. Quàm latè enim patet Oceanus ille, qui terram vniuersam interfecat in numeris anfractibus & sinibus, tam multiplex est animalium in eò viuentium natura & proprietas. Non possibile est aquas tantæ profunditatis & spatij metiri, communes piscium sedes & patrias siue paternas domos; imò nec incolas seu inhabitantes eas: Tuum nunc erit, Rex Serenissime, in interrogando progredi.

SALOMON.

Vt pueri balbutiendi sermonem maternum sensim succedente tempore addiscunt: Sic oportet Naturæ matris nostrum omnium voces,

voces, signaturas, & clamores tacitos in animalibus, aliisq; eius operibus impressos nos lallando imitari, donec, quid sibi velit, perfectè cognoscamus. In Lymira fonte Lyciæ pisces ter fistulâ euocati, veniunt ad augurium, teste Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris ædituorum vocibus parent vocati, exornatiq; auro veniunt adulantes: scalpuntur, ora hiantia manibus inferendis præbent. Quod si hæc muta & irrationalia vsu edocta præsent animalia; quid nos non faciemus ratione illuminati, experientiâ eruditi, & doctrinâ omnis anti-

ÆNIGMA

261.

quitatis politi? *A Vermium verò genere primò incipiam, quia ex his nonnulli ambiui sunt, ut Crocodilus, tam quadrupes, quam vermis, tam in terris, quam in aquis degens: Cur hunc Ægyptii venerantur, eiq; sacros dies statuerunt, & si contingat, liberos ab eo rapi, parentes latantur, tanquam se Deoplacere existimantes, cui escam genuerunt?*

S A B A.

Crocodilus inter hieroglyphica locum habuit, quia ex minimo maximus euadat, hoc est, ex ovo ad 22. cubitos excrescat: Oua parit humi, diem in sicco agit, totam noctem in flumine. Eius cultus varias, at fabulosas, causas assignârunt Ægyptiî, quasi Ægyptum ab externis hostibus securiorem præster, iis metuendus tam aquis, quam terris; Et quòd Menam Regem per paludem Mæridis transportârît; qui ideo hanc hostiam pro Deo coli mandauerit. Verùm quòd superstitio ex ignorantia hominum Crocodilo honorem hunc inuenerit, vt aliis brutis, satis constat. Hinc conditæ vrbes Crocodilopolis, Lycopolis, Leontopolis & his similes. Colubri in aqua viuents fel habentibus & adipem *Crocodilus* nihil potest nocere. Squamis prædurus vngues & dentes habet robustos, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Reperitur in Nilo. Philosophici itaque sulphuris ideam gerit, quod in Nilo nostro inuenitur: cum Nilo enim Ægypti albescit primò, vt Rhasis in Epistolâ ait, nec à quoquam superari potest aquâ vel igne.

SALO-

SALOMON.

Draconis & Serpentis naturam iam sæpè expositam ÆNIGMA
audiuimus; Quocirca non diu in his morabimur repe- 262.
rendis.

SABA.

Verum est, nihil frequentius apud antiquos, quàm horum allego-
 riis hanc scientiam tradere, quod pater in dracone velleris aurei, He-
 speridum horti, Cadmi, aliisque innumeris; in gemino serpente Mer-
 curij caduceo implexo, Æsculapij, Saturni, & his similibus: Similitu-
 do desumpta est à lubricitate & volubilitate serpentini generis cum
 Mercuriali conuenientis.

SALOMON.

Cur Mercurius Deorum nuntius, ut fingitur, in caduceo ÆNIGMA
suo geminos gestat Serpentes alternatim sibi implicitos? 263.

SABA.

Apud Ethnicos hæc res pro historia recepta est, utpote qui Mercurium non pro fictitio, aut allegorico Deo, sed vero Iouis filio habuerunt. Inde narrant, Mercurium virtutem sui caducei probasse, in serpentibus duobus, mare & fœmina, inter se acriter dimicantibus, dum in medium illorum hanc virgam coniecerit, quo facto inter se discordes irâ depositâ reconciliauerit, & in mutuam amicitie gratiam reducerit. In cuius rei memoriam Mercurius vtrumque serpentem sub caduceo alligauit, cuius hæc vis celebratur, quod animos dissidentium componat, omnemq; litem tollat, vigilantibus tactus soporem inducat, mortuis vitam restituat; quod intelligendum tamen est de Chymicis subiectis, quæ sunt mas & fœmina, vnius, nempe serpentini, generis, & valde inter se pugnant, cum mas sit calidus & siccus, fœmina frigida & humida. Hæc duo Mercurius coniungit, hoc est, Mercurialis natura. Nam Soli calido & Lunæ frigidæ additur Mercurius, veluti commune illorum vinculum. Lis tollitur, dum fœmina in marem transfertur, & fit res, yna sine vlla diuisione. Atque sic sopor siue congelatio inducitur vigilanti seu mobili parti, cui & vita postliminio restituitur, cum mortua per solutionem fuerit.

ÆNIGMA

264.

Cur idem Mercurius Æsculapio, cui Serpens quoque pro insigni est, obtetricis officium præstitit, quemadmodum & Dionyso?

SABA.

Ex Coronide enim Nymphâ & Apolline natus Æsculapius traditur, at matre prius à Diana extinctâ, quæ cum rogo esset imposita, Mercurius è ventre mortuæ Æsculapium extraxit. Ita & Dionysum ex matre Semele combusta, siue ex cineribus eius,eductum narrant, & à Mercurio deportatum in Nysam Arabiæ urbem, ut ibi à Nymphis educaretur. Æsculapius verò ipsa Medicina est perfectissima metallorum & hominum, quæ Apollinis & Coronidis, hoc est, Cornicis soboles est. Absque nigredine enim non nascitur, cum caput Corui vel Cornicis sit operis principium. Pòst ipsa mater (siue nigredo) à Diana seu Lunari albedine interimitur, sed Mercurius ex ventre nigredinis fœtum viuum extraxit. Ex cineribus enim parentis sui nouus nascitur Phœnix, qui est colore phœnicio, siue ruberrimo, ales pulcherrimus in infinitum multiplicabilis. Serpens Æsculapio assignatur, quia dicta Medicina ex argento viuo seu Mercurio originem ducit.

SALOMON.

ÆNIGMA

265.

Cur Dionyso quoque Serpens occisus ascribitur?

SABA.

Dionysus enim, vulgo pro vini repertore & largitore habitus, idem est, qui Apollo, Adonis, Sol, aut Iupiter, hinc illi Amphisibena, hoc est, quæ vtrinque caput habeat, palmite vitis interempta traditur. Hæc siquidem cum gemino Mercurialis caducei serpente re ipsa conuenit, & nil nisi masculinam ac fœmineam virtutem in vno subiecto congregatam denotat. Ferula autem vitis interiit, hoc est, liquore, qualis in vite continetur, sumpto continente pro contento. Oportet enim duo illa argenta viuâ, quorum vnum est masculum, alterum fœmina, perconuenientem aquam, vinum aut acetum solui & interimi, ut non immeritò duplex anguis palmite occisus à Dionyso perhibeatur.

SALO-

SALOMON.

An huc quoque spectat Python ille ab Apolline sagittis interemptus? ENIGMA 266.

SABA.

Python serpentem significat, at philosophicum, hoc est, argentum viuum, currens, seu mobile, quod ab Apolline seu sulphure fixo figuratur, & quasi occiditur, dum in mobilitate suâ sistitur. Hinc Pythia festiua certamina in Pythonis memoriam ac Apollinis honorem instituta in Cycladum insulis dicuntur, non quasi serpens talis reuera ibi trucidatus fuerit, aut Apollo Deus, qualis fingitur, vixerit; sed quia artifices Chymici primi Philosophi & Poëtæ ea allegoricè intellexerint, & solenni ritu celebranda introduxerint, vt patet ex lib. 4. Hieroglyphicorum Egyptio-Græcorum.

SALOMON.

Quid sibi vult Echidna tot monstrorum mater? ENIGMA 267.

SABA.

Echidna & Typhon, hoc est, serpens & ventus procellosus, siue turbidus parentes statuuntur Cerberi, Chymaræ, Sphyngis, Hydræ, Hecates, & similitum monstrorû, & draconû multorum, nõ absq; causa: Per hæc monstra enim materia philosophica plarumq; denotatur, quoad primam eius originem, quæ constat ex serpente aquoso, & turbine sicco, siue ex argento viuo & sulphure: Vnde Echidna aqueam seu humidam & frigidam eius subiecti partem denotat, & Typhon siccam & calidam. Capitur quoque pro Hydrâ ab Hercule occisâ. Vnde & Ouid. lib. 3. Fast.

*Sanguine Centauri Lernaæ sanguis Echidna
Mixtus ad auxilium tempora nulla dabit.*

SALOMON.

An Hercules Hydra differt ab Echidna & aliis eius generis serpentibus? ENIGMA 268.

SABA.

In genere omnia eiusmodi sunt vntum & idem, in specie verò diuersa:

uerfa: Est enim anguis quædam sexus fœminei, aquosa, humiditate abundans, quæ dicitur Echidna, & quouis alio nomine. Hæc quatenus ab artifice trucidatur, hoc est, ab Hercule, Hydra, quatenus ab Apolline, siue sulphure fixo, Python nominatur. Hæc est multorum capitum, & excubias agit ad vellus aureum, & hortos Hesperidum; idcoq; in soporem & stuporem Narcoticis sulphureis redigi debet, antequam occidi, & pretium eius obtineri possit.

SALOMON.

Estne Vipera Philosophis cognita?

ENIGMA

269.

SABA.

Sapissimè eius mentionem faciunt in allegoriis, & alibi. Ut enim Theriaca communis ex Viperis conficitur, ac denominatur; sic Theriaca philosophica ex iisdem, at philosophicis, quæ tantum differunt à reptilibus illis, quantum Medicina aurigena à vulgari. Vipera solæ ex serpentibus terrâ conduntur, cæteris in arborum aut saxorum cauis latentibus: Sic & Vipera philosophica non vegetabilibus adheret, sed ex terræ sinu depromitur in lucem. Illa vi parere dicuntur, quia fœtus enecta matre prodeunt, prærumperentes latera eius: Vnde Manuanus:

Et emoriens in fausto Vipera partu.

Vlcisci enim videntur fœtus patris sui mortem, cum mas in coitu, capite in os fœminæ inserto, ab ea exanimetur. Eodem modo in solutione pater siue sulphur, à coniuge sua siue argento viuo interimitur, sed in coagulatione argentum viuum, veluti mater, iterum à suo fœtu ratione partitur, & morte punitur. Contra lepram, canitiem, rugas, & morbos quamplurimos medicamentum ex Viperis confectum prodesset, re ipsa expertum est; Ita & Philosophi suam Medicinam ad eadem mala non minùs efficacem asserunt, imò longè efficacissimam, non solum in humano, sed & metallico genere lepram abstergere, hoc est, omnem impuritatem tollere valentem.

SALOMON.

ENIGMA

270.

Quæ causa est, cur à Vipera demorsæ, ab eadem remedium sibi presentissimum quærunt?

SABA.

SABA.

Vt ignis igne, & frigus frigore è corpore humano, cui impressio-
nem fecerunt, exterius elicitur; Sic quoque venena à venenis attra-
huntur; vt patet in morfu canis rabiosi, si eiusdem pili aut sânguis vul-
neri adhibentur: in ictu scorpj, si idem mortuus, aut oleum eius pun-
cturæ applicetur, in bufone pestiferis bubonibus admoto, & aliis in-
numeris similibus. Eâdem ratione venena reptilium quorumcunque
à viperino Alexipharmaco expelluntur interius assumpto, aut attra-
huntur exterius parti afflictæ applicito. In animalibus enim, & qui-
dem venenosis, animalium venenosorum, eorumq; morsuum, aut da-
mnotum antidotus & medela quærenda est. Imò & metallorum mor-
bi & defectus ex metallis petito remedio curari & compleri possunt,
& debent, prout Philosophi omnes fatentur.

SALOMON.

Suntne alia Serpentium genera, quæ operi philosophico ÆNIGMA
conueniunt? 271.

SABA.

Quamplura; sed præcæteris antè dicta sufficiunt nobis, quibus an-
nuaeretur *Porphyrus, Salamandra, & Basiliscus.*

Est autem *Porphyrus* palmi magnitudine, capite candidissimo, reli-
quo corpore purpureo, morfu innocuus, quia edentulus est; inueni-
tur in vadosis Indiæ locis: Captum incolæ caudâ suspendunt, & de-
fluatam ex ore viuientis liquorem excipiunt vasculis æneis, absque
dubio, pro medicinâ corporis externâ Narcoticâ vel venenis resisten-
te. Similiter quidam de *Natrice* seu *Hydro* tradunt, quòd captus in æstu,
caudâq; suspensus supra peluim aquâ frigidâ plenam, ita vt aquam at-
tingere nequeat, lapillum ex ore in peluim demittat, à quo (sit fides
penes authorem, *Hollerij* commentat.) omnia aqua mox exiccetur,
& euanescat. Hic lapillus hydropticis admotus omnem eorum aquam
intercutaneam exiccare creditur. Verùm in *Natrice* philosophico la-
pis inuentus experimento facto Philosophos nunquam fefellit, quin
omnem humiditatem in eorum corpore seu subiecto hydroptico ab-
sorbuerit, & exiccârît, atque ita morbum sanitate reductâ integrè pe-
pulerit.

SALOMON.

Quid Salamandra præstat in hac arte?

ÆNIGMA

272.

S A B A.

Habent Philosophi suam Salamandram, quæ communi in virtute non absimilis est: Illi enim tantus adest rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies. Vnde, quia illæsus transeat per flammam, in iis genitus creditur, quod tamen secus se habet: Nam si esset genitus in eo, non extingueret; sed potius conseruaret ignem proprietate & identitate suæ naturæ cum igne conuenientis: Similia enim similibus conseruantur, & contraria contrariis tolluntur. Philosophorum itaque Salamandra cum in igne nata sit, cum non fugit, nec extinguit, nec ab eo noxam ullam sentit. Quod enim infanti lac est, id eorum Salamandræ ignis existit, nempe cibus & nutrimentum. Hinc Auicenna in tractatulo, cap. 5. *Philosophi*, inquit, *hunc lapidem nostrum vocauerunt Salamandram; quia sicut Salamandra solo igne nutritur, & viuit, id est, perficitur, ita & noster lapis: Et Arnoldus Rosar. lib. 2. cap. 7. Oportet tamen ipsam medicinam diutius assari super ignem, & nutriri, sicut puer in yberibus.*

SALOMON.

ÆNIGMA

273.

Basiliscus iam restat; Quis illius vsus in Philosophia?

S A B A.

Ab eo similitudinem quam plures Philosophi ducunt, quòd nimirum eorum medicina per contactum solum omne argentum viuum trucidet & coagulet in ictu oculi, haud aliter, quàm Basiliscus omnia viuientia solo visu interimat. Veluti enim venenum præsentissimum ex oculis & toto corpore Basilisci in oculos videntium cum iacitur, quod cerebrum & cor mox inuadit, atque ita animal obstupescit, & extinguit: ita vis insensibilis ex Medicinâ philosophicâ mittitur in omne argentum viuum, cui appropinquat, quâ illud stupefcit & congelatur in momento. Nam licet & cætera serpentium venenosorum genera hominem aliâq; animalia morsu & ictu occidant; tamen non tam subito, quàm Basiliscus, id præstant, & non, nisi vulnere facto, aut eorum veneno intrinsecus hausto, aut ratione certi alicuius loci: Sic in Phœnicia solo Viperarum halitu pernevari homines, tradunt,

dunt, quod radicum illic succrescentium potentiâ creditur fieri. Salpingæ quoque, quæ formam habet tubæ, latebra calcata mortifera est: Lucanus lib. 9.

Quis calcare tuas metuat Salpingæ latebras?

Et Salamandra populos improuidos necare potest. Nam si arbori irreperit, omnia poma inficit veneno, & eos, qui ederint, necat frigidâ vi, nihil aconito distans. Idem veneficium est, si in puteum cadat. Sed hæc de venenosis dixisse sufficiant.

SALOMON.

In paruis labor est, qui Insectis à nobis adhuc debetur. Hæc ne elatis prætergrediamur aut despiciamus superciliis, non nihil de iis disquiremus. Inter animalia enim insecta, etsi exigua sint, referuntur, & animali sensu & motu, membrisq; organicis, præ vegetabilibus, aliisque naturis pretiosissimis, pollent. Hinc Maro Poëta non neglexit Culicem Apesq; ferè minima animalcula singulis libris describere. Verùm nos non ingenij ostentandi gratiâ hæc quantulaeunque tractabimus; sed proposito nostro & huic diei de Animalibus quibuscunque colloquium postulanti, saltem satisfaciemus, quod ad Creatoris laudem & nostram vtilitatem aliquatenus cedat. Tuum itaque, Hyrame Princeps Illustrissime, erit, de hisce tantulis, quantulis differere, eorumq; proprietates, quatenus naturæ operi conueniant, pau-

cis euoluere: *Quæ tua est opinio de horum noxiorum, utpote vermiculorum & insectorum homini molestias, cæterisque animalibus creantium, sine vel usu in mundo? Possent enim ea quis, ut & antè dicta reptilia venenosa, superflua, aut inutilia & onerosa aliis creaturis existimare: quemadmodum hæretici Manes & Marcion posuerunt duo principia inuicem contraria, binosq; Deos: Bonum scilicet, à quo bonæ creaturae sint creatæ, & malum, à quo mala, veluti videri possunt pleraq; insecta & reptilia.*

ÆNIGMA
274.

Manetis & Marcionis hæreticorū sententia falsissima.

HYRA.

Eam opinionem dictorum hæreticorum esse falsissimam, iampridem orbi innotuit: Omnes enim creaturæ vnum agnoscunt Creatorem, eumq; non solum bonum, sed OPTIMUM ex optinis, Summum ex summis, maximum ex maximis: Ipse solus Tri-Vnus creauit mundum, qui mundus reuera est sui respectu, aut cosmos, siue ornatus, aliorum: Omnia enim creata ad ornatum vniuersi mundi spectant, nec quicquam inuenitur, quod non speciem suam ostendat ob varietatem delectabilem. Sic quoque singula sunt munda in sua natura, nec immundum aliquid inter corpora creata offenditur per se ita dictum: Interim sunt naturarum contrarietates, antipathia, odia, & affectus aduersi, veluti & amicitia, sympathia, & similitudines: Accedit abusus, qui omnia per se bona & innoxia, vertit in mala & venena per accidens. Ignis, aqua, ferrum, aurum, vinum, & eiusmodi innumera alia per se non nocent, nempe in suo legitimo vsu, à quo si recesserint, fiunt nocentissima homini. Ita *vipera, serpens, buso, arsenicum, nappellus*, & his similia, in suo bono vsu bona sunt; malo mala & venena. Qui hæc ministrat alteri sciens volensque, pessimus est; & abutitur Dei creaturis, ex quibus quoque medicamenta bona fieri possunt à bonis, hominum vsui & sanitati accommodata, vt Theriaca, & alia ad pestem, cancerum, & similia mala, præstantissima. Idem dicendum de plerisque insectis, in quibus sunt, quæ dulcissimum cœli rorem, mel dictum, congerunt; at habent acus in sinu, hoc est, spicula & arma homini noxia. Vtq; Apes sunt mundo viles, sic eundem ornant, nec quid immundi præ se ferunt, licet ex vermibus, homini non admodum gratis, per putrefactionem in fauo natis ipsæ hiant alatae, seseque propagent per congestionem mellis & ceræ; hoc est, dum sibi de victu & tecto prospiciunt, datur ipsis soboles per naturam, absque coitu aut sexu distincto. Ita muscæ maiusculæ ex vermibus fiunt, & per vermes in carnes quascunque aut fæces emissas sese propagant. Erucae in papiliones transeunt. Gurgulio in frugibus, bruchus ex vermibus terræ crassitudinis articuli vnius digiti, & sic reliqua insecta mirabili transmutatione ex vna animalculorum classe in aliam migrant. Nec verò vllum genus est viuorum, in quo maiores metamorphoses inueniantur, si notentur, quam in his animalium minimis. Ex quibus constat, omnia hæc esse bona non solum; sed & naturæ varietatem, & Dei

volua-

Contrarietates naturarum.
Abusus.

Apes.

voluntatem liberissimam omnipotentia coniunctam demonstrare. Præter hæc, cum pigri per stimulos ad labores; & somnolenti, immobiles, desides ad motum, vigilias & curas excitandi sint, hinc & alius vsus crabronum, apum, muscarum, culicum, cimum, pulicum, & horum similium in mundo apparet. Hæc enim inter animalia sunt homini, quod vepres, dum, rubi, cardui, tribuli, loliumq; inter vegetabilia. His ad laborem, nempe ad eorum eradicationem, incitatur, illis ad motum: Labore ad vigilias, & motu ad laborem, vigiliis ad somnum præparatur & exercetur, ne pigritia, luxuries, otium, desidia, somnolentia, paupertas, & morbi inde subsequentes vnà cum fame hominem infestent: Ad virtutem itaque stimuli videntur illa insecta, Insecta, Stimuli ad virtutem. quæ mala habentur vulgo, & à virtus dehortari. Sunt quoque eadem aliis, præsertim auiculis, vt hirundini, monedula, gallinæ, & diuersis eiusmodi, pro nutrimento & esca, in dæ certæ regioni & genti pro pœna. Bruchus infestat arborum folia & fructus; sic ceruca. In aliis regionibus fornicæ, culices, locustæ, & his similes bestiolæ in magnitudinem aut multitudinem inusitatam crescunt, quâ maximè nocent.

SALOMON.

An unquam hæc tantilla nocuere mortalibus?

ÆNIGMA
275.

HYRAMVS.

Herodotus scribit, in solitudine Indiæ arenosa formicas gigni, canum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores, earumq; nonnullas apud Regem Persarum visi, in venatu captas, quæ aurum è cauernis ibidem eruunt. Sic apud Dardas Indorum populos montem esse trium millium stadiorum ambitu, & sub eo aurifodinas, in quibus formicæ vulpibus non minores aurum effodiunt. Plinius libro 11. tradit, in Ægypto formicas esse magnitudinis luporum; quas non est dubium, multa hominibus inferre damna. Ammianus de culicibus lib. 18. narrat, quòd eorum agminibus per Mesopotamiæ terras referta sint omnia, vbi Solis radius exarserit tempus, quæ insigni sint magnitudine. Locustæ verò quàm noxiæ sint quibusdam populis, hinc patet, quòd incolæ Gasij montis ad eò quondam à locustis infestati sint, vt contra eas Iouis auxilium implorauerint, & Seleucidum auium eas perimentium aduentum. Apud Thessalos, Illyrios & Lenios quoque graculi nutriti sunt contra locustas, quarum vi maxima obruuntur,

Bb vbi

vbi certa mensura fuit præfinita, quam cum singuli enecârant, ad magistratus detulerunt. Magnesij & Ephesij contra locustas ordine militari ad bellum exiuerunt; tanta eorum animalium scatebant multitudine: In Cyrenaica regione lex est ter anno eas debellandi: Et in Syria militari imperio cogebantur necari, quæ tamen Parthis in cibo (vt & S. Iohanni Bapt.) gratæ fuerunt. In Indiâ ternum pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & femoribus ferrarum vsu præbentes, cum inaruerunt. Imò ciuitatem in Africa à locustis deletam vel fugatam tradunt, vt à ranis in Gallia, à talpis in Thessalia, à serpentibus Amyclas, à muribus incolas ex Gyaro insula, à cuniculis in Hispania.

SALOMON.

ÆNIGMA
276.

*At quid Insecta ad Medicinam aurigenam
conferunt?*

HYRAMVS.

Nihil omninò, nisi quòd monstrant rationem & modum, quo ars ea vera sit, & procedat in mutatione metallorum: Si enim metamorphosise est in animalibus, quæ habent membra organica: multò magis & citius illa est possibilis in metallis, quæ sunt homogenea, & vnius naturæ, nempe argenti viui. Nam sic datur specierum prius existentium, vnius in aliam migratio. Eam autem mutationem contingere singulis annis per naturam, in propatulo est.

SALOMON.

ÆNIGMA
277.

Quomodo hoc in Insectis fit evidens?

HYRAMVS.

Formica cum continuo labore se diu macerârit, tandem ex naturæ beneficio accipit alas, nec opus habet amplius ire, redire viam, seseq; curis conficere, cum veluti musca facillè per aërem volet, quocunque velit, vt sese oblectet in senectutem, aut potius senio deposito iuuentutem nouam muscarum acquirat, quo & aëre gaudeat, quæ terram laboris experta sit: Ita ferrum, quod diu hominum vsui accommodatum fuit, duosq; labores pertulit, ex Dei per naturam dono, migrare potest in aliam speciem, in qua quiescat, & fruatur otio, nempe auram, vt quod sub pedibus toties cõculcatum fuit, ad coronas Regum exal-

exaltetur; quod in vomere terram arauit, & coluit instar coloni, in Nobili Rolato numismate nobilitetur; quod in gladiis & lanceis vim & mortem hominibus intulit, idē in auro Medicinam & vires iisdem præstet, & vitā prolonget, morbis propulsatis: Formica terrā mutauit aëre, ferrū igne: Auro nil deperit igne, inquit Aureolus Poëta, sed alter.

Et teritur pressâ vomer aduncus humo.

Quod itaq; sunt alæ formicis, id sulphur est aurigenum ferro. Illis species reptilis transit in volatilem, quæ longo interuallo inter se differunt; hoc, nempe sulphure aurigeno ferrum, metallum imperfectum, non fixum, impurum, in metallum perfectum, fixum & purum: Dentur illis alæ, & huic tinctura fixa, & in momento hoc erit aurum, & illæ bestiolarum volatiles.

SALOMON.

Formicam esse diligentis patrisfamiliâs ideam & exemplar, non est dubium; ideo alibi à nobis dictum meminimus: *I piger ad formicam, & disce laborare.* Qui enim cum formica assiduè suo labore fungitur, is tandem quoq; cum ea alas nanciscitur, quibus ex hac mortalitatis & miseriarum valle ad æternam beatitudinem euolet, & sic de senio terreno transferatur ad cœlestem & sempiternam iuuentam, ex gratuitâ DEI per Christum misericordiâ. Multa sunt in historia naturali formicarum consideranda homini scitu pernecessaria, & imitatione dignissima, præteriam dictam laboris assiduitatem. Formicæ viuæ mortuas sepeliunt, magnâ in suam speciem charitate; quam virtutem si ab iisdem plerique hominum discerent, longè plura inuicem misericordiæ exercerentur opera: Vnde non immeritò quidam in formicarum contemplatione consenuit, vt alius, inde Melissus dictus, in apum.

At quid de Apibus dicendum?

ÆNIGMA

278.

HYRAMVS.

Illarum cœlestis seu aëria videtur origo, cum domunculæ earum, id est, cellæ cereæ, nutrimentum seu ambrosia & Manna mellis, nec non tota profapia ex floribus ortum ducant; flores autem à cœlo & aëre rorem & fragrantiam mutuò accipiant: Cœli virtus melli in fauis existenti, dum adsunt tamen examina in illis, infunditur, vnde Apiculæ nouæ generantur. Quamuis autem non per communem generandi modum se propagent Apes, hoc est, per coitionem duorum

Bb 2

sexuum,

fectum, maris & fœpinae, tamen ex solis fauis, nullis præsentibus Apibus, nulli quoque fœtus emergunt. Ex quo patet, potentiam quandam adultis inesse Apibus, quæ si diffundatur per fauos, ex putrefactione postea fœtus generari. Atq; hæc est perfectissima imago generationis Medicinæ aurificæ, si bene in omnibus obseruetur: Vtriusq; est pater, qui non concubuit, & mater adhuc virgo: Vtrobique Sol, cœlû & parentes simul concurrunt, vt fœtus multiplicentur; Sol dat causam efficientem, cœlum materiam, parentes formam; cumq; finis seu causa finalis nunquam deficiat: hinc ex quatuor his causarum generibus effectus sequitur indubitatus.

SALOMON.

ENIGMA
279.

Quid? Si nulla existerent Apes in natura, an sola putrefactione ex melle produci possent?

HYRAMVS.

Quæstio hæc ambigua est: Nam vbi Apes non sunt, vnde mel aut fauus? At nihilominus respondendum, quod, cum desit forma & archetypus, frustra materia præparetur & excolatur. Virgilius in Georgicis, ex iuuenco casu & putrefacto, vermiculos gigni scribit, qui in examina Apum transeant, ex inuentione Aristæi, Apollinis & Cyrenes filij, qui primus vsum mellis & lactis coagululum introduxisse fertur. Quod, an cum experientia & rei veritate conueniat, aliorum erit facere periculum. Si micæ panis inciderint in mel, inde per putrefactionem formicas generari, scribit Basilius Valentinus clauæ 8. Quæ res quoque admiratione est dignissima: Triticum vel siligo per se putrefactione dat gurgulionem, in panem verò redacta, vnâ cum melle, formicam; quæ sunt diuersæ rerum species: Eodem modo per putrefactionem ex materiâ fit forma, ex corpore spiritus, ex aurificato aurificans.

SALOMON.

ENIGMA
280.

Quid de Bombyce censes?

HYRAMVS.

Huius generatio præ cæteris admiranda occurrit: Ex seminio enim sem. sua-

fem. sinapis simili calore Solis verno, vel mammarum muliebrum tempore diurno nocturnoque, fiunt viui vermiculi admodum exigui, qui mollioribus mori foliis nutriti excrescunt in erucas oblongas & corpulentas, donec ad acmen iustam peruenerint: Tum in soporem incidunt profundum, vnde expectata texturam suam circa sese instar vesicæ oblongæ continuant, quæ sericum præbet pretiosissimum; Ex vesiculis illis Bombyx non amplius vermis repens, sed alatus papilio in lucem de nouo editur vtriusque sexus; nempe mas & fœmina, qui post mutuum complexum generationem primam reiterant, ac tale seminum post se relinquunt, ex quo ipsi prodierunt: Et hic est integer circulus bombycinæ generationis, qui habet duos hemicyclos: primum vsque ad completionem texturæ, quo tempore est adhuc vermis, seu eruca; alterum ad completionem generationis suæ. Eodem modo apud Philosophos inuenitur seminum tincturæ aurigenæ, quod nutritur foliis arboris Lunariæ, & fit eruca magna & ponderosa, in cuius corpore Sol & Lana coniunguntur post nutritionem. Hæc est illa compositio, quæ in soporem profundum coniecta reperitur, vnde non, nisi ab artifice vero excitari potest: quo abacto, operatio incipit texturæ, non quidem texendæ, sed retexendæ per solutionem: Cum verò ab albedine ad rubedinem tendit, idem est, tanquam alatum insectum ex verme fiat, hoc est, papilio: Papilio tale semen multiplicat, quale illud, ex quo ab initio generabatur: Et sic apud Philosophos vsu venit; duobus circumductis hæmiphæris, donec caput & cauda draconis vnæ res. fiant indivisibilis & perfecta.

SALOMON.

Suntne alia genera Insectorum, quæ ex sola putrefactione oriuntur? ÆNIGMA 281.

HYRAMVS.

Crabrones ex putridis equorum carnibus enascuntur, scarabæi ex asinorum, vt apes ex vitulorum, seu iuuenorum, ne moremur alia.

SALOMON.

Verùm his relictis, vt pote vilissimis animalium, ad nobilissimum

mum, nempe ipsum Hominem contemplandum nos conferemus, quod vt sequenti die commodè fiat, hîc acquiescemus in presenti, atque sic Quintum Colloquium nostrum de Animalibus finiuimus. Sit ille æternùm celebratus à nobis, qui hominibus rationem, tanquam diuinæ particulam auræ infudit, vt non solùm omnia sibi subiecta agnosceret; sed & suam ipsius naturam, Diuinitatem, & cœlestia arcanissima scrutaretur, quod in proximis diebus & colloquiis, quæ restant, fieri est conueniens.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Dies Sexta:

DE HOMINE.

SALOMON.

AGNA fuit hominum illorum audacia prudentiæ con- Audacia
iuncta, qui, relictâ terrâ, quæ humanæ genti incolenda humana
concessa est, aliud elementum, utpote vastum ingressi prudentiæ
Oceanum, compactis lignis seu nauibus, vitam suam, ut coniuucta.
à morte vix palmum distaret, crediderunt, alium quo
quare-

Columbus,
Americus,
Magella-
nus.

Microco-
smus, id est,
homo.

Hippocra-
tes
Galenus.
Vesalius.
Causæ im-
pulsivæ.
Finales.

quærent orbem, animalibus, hominibusque, veluti hunc, inhabita-
tū, quales fuere Columbus, Americus, & Magellanus; quorū primus
nouas insulas inuenit; alter Americam, de suo nomine sic dictam, de-
texit & illustrauit; tertius totum terrenum globum aquis vndiquaque
cinctum circumnauigauit, incredibili & penè humanam superante
imbecillitatem magnanimitate & constantiâ. Nonnulli alij vitam
suam speculationi, & literarum seu rerum in naturâ profundis clau-
stris abditarum indagatiōi dedentes, & quasi mancipantes, inter
cætera **PARVVM MVNDVM**, hoc est, **HOMINEM**, sibi perlu-
strandum sumpserunt, non per solum aut salum ad eum tendentes,
sed per Genij & ingenij salem, hoc est, animi sublimitatem & subtili-
tatem: quales fuere Hippocrates, Galenus, Vesalius, & horum seque-
ces innumeri alij. His tantum sagacitatis & doctrinæ, quantum antè
dictis audaciæ & prudentiæ ad suam intentionem perficiendum fuit.
Verùm prioribus Ausifacra fames, & sitis regnorum, insatiabilisq;
cupido suos ditandi Principes, obiici potest; his vltimis non item. Illi
priuatas, & paucorum commoditates; hi publicas, & generis humani
respexerunt & augmentârunt. Quanto enim honestius est, mederi
malis & morbis hominum (quod æternus Dei Filius hîc in terris ver-
sans ante alia omnia elegit & perfecit diuinitûs) quàm cupiditatibus
propriis indulgere: tanto quoque minoris Mundi, quàm maioris, per-
uestigatio plus vtilitatis communi vitæ attulit. Nec maius est, sulcare
lintribus vndas, & superare fluctus Oceanî, quàm artificiosissimum
Summi **ARCHITECTI** & Creatoris exemplar, vniuersi ideam,
scrutari in venis, æruiis, arteriis, membris, visceribus, sensibus, moti-
bus, musculis, & innumeris aliis. Ibi est profunditas maris, quæ tamen
quolibet plûbo cognosci potest; hîc est profunditas naturæ, quæ plû-
beo ingenio indagari nequit, sed Entheo, igneoq; , & ad intima pene-
trâre. Hæc iam nobis hoc die nauigada est vnda, hoc æquor traucien-
dū, hic Oceanus emeriendus, vt in mundū immēsū, & intelligibilē,
paruo humani corporis orbe pererrato, tandē appellamus. Vt Appelles
ex lineâ agnitus dicitur, ita Omnipotentia Diuina ex vno homine ela-
cescit. Ægyptij Philosophi hieroglyphicis vsi literis mentem suam de
arcanis arcanissimis intelligenti cuiusque aperuerunt, aliis brutalis
ignoratiæ præcluserunt: Sic Creator æternus, vnus in essentiâ Deus,
trinus in personis, mysteria quæ plurima humano corpori insculpsit,
quæ

quæ legere & intelligere est rationabilis Adæ filij. Nos omnia de homine dicere, quæ dicenda sunt, non possumus, nec volumus, quia non libro, vel die vno, sed permagno volumine vix integro anno ea perficienda forent; sed saltem summa rerum præcipuarum capita, quatenus in primis philosophicæ intentioni siue Aurigenæ arti elucidanda conueniant, perstringemus, ne in Oceanum semel ingressi aberremus à portu, ac nimis serò præfixam tangamus metam. Tu itaque, Regina Sapientissima, ad hunc scopum tuas diriges quæstiones, & tanquam chalybs ex silice, igniculos ingeniolo meo extundes, meq; aptè interrogando, vt antehac, aptum quoque ad respondendum efficies.

S A B A.

Sunt, Rex Sapientissime, in hoc septempedali corporis humani mundo, licet per exiguo, tot & tanta magnalia consideranda, vt ferè nesciam, vnde initium ducam, aut vbi finem quærendi faciam. Verùm ne confusio ordinem perturbet, ipsa mihi ex re proposita methodum & diuisionis seriem præfiniam, quæ absque dubio naturæ & subiecto conueniat. Vt itaque Orbis hic terrenus iam cognitus, constat quatuor maioribus partibus seu portionibus ab æquore & Oceano limitatis, nempe Europâ, Africâ, Asiâ, & Americâ; sic & homo quatuor componitur sinibus, seu capacitatibus, vtpote Capite, Pectore, Ventre, & Artibus extremis, qui sunt crura cum pedibus, & brachia cum manibus: Ego Europam parui huius Mundi, hoc est, Caput hominis, mihi contemlandum sumam; alij sequentia.

DE EVROPA, SEV CAPITE PARVI
MVNDI, ID EST, HOMINIS.

En hîc primò abstrusissimum occurrit, cur tanta diuersitas in humana facie obseruetur, vt vix duo Menachmi in mille myriadibus occurrant; Quæ tua hac de re, Rex Serenissime, est sententia?

ÆNIGMA
282.

S A L O M O N.

Similia non sunt idem, vt dici solet; ita nec indiuidua vnius speciei, etiamsi sint inuicem simillima. Hinc et si Æthiopes simi, & Tartari capitones sibi valdè assimilentur, ita vt fratres & ex vno ouo produisse

Cc

omnes

omnes æstimari possint; tamen magnam inesse singulis etiam in facie diuersitatem, quâ à se inuicem distinguantur, fatendum est. Nec refert, etiam si vnus pro altero habeatur, vt Mercurius pro Sofia Plautino, & Iupiter pro Amphitryone; id enim in discernentis & iudicantis perperam impotentia existit: Humani enim oculi & aures, vt & cæteri sensus, in suis subiectis sæpè decipiuntur, etiam sic vt optimè valentes à multis bestiis vincantur: Vnde illud:

Sensus hu-
mani in suis
subiectis
sæpè deci-
piuntur.

*Nos aper auditu præcellit, aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx visu, Simia gustu.*

Mirum est iam recens editos agnos agnoscere balatum matris suæ inter mille sonos alios, & persimiles balatus, & vice versâ ouem agnelli. Idem dicendum de gallina & pullis, & ferè brutis omnibus sonos eudentibus: Humanæ hinc aures sunt nimis crassæ, vt differentiam in tam similibus vocibus non discernant. Ira statuendum quoque arbitror de visu, aliisq; sensibus. Vertagus leporem & quicumque canis herum suum absentem inuestigat, & vestigium eius inter mille alia agnoscit, per quod, veluti per filum dirigitur eò, quò tetendit, donec inueniat. Hinc quoque hominum nares obesæ nimis sunt. Vt taceam vultures, quos ferunt per quingenta millia passuum cadaueris putorem præsentire. In visu non solum lynx; sed aquila, & nocturnis tenebris felis, aliaq; bestia hominem antecellunt. In summâ, indiuidua singula à singulis differunt, dummodo exquisitè & acutissimè ab homine discernantur, aut diiudicentur. Hinc diuersitas faciei humanæ patet in genere, nempe cum vnaquæque res etiam vnus speciei non sit per omnia similis alteri, eiusdem speciei, sic conuenit, ne & hominum faciei delineamenta inter se sint simillima. Quod verò aues & feræ vnus speciei, vt & ouum ouo, & aqua aquæ, sibi inuicem assimilentur, aut assimilari videantur, si non per omnia, tamen ex partibus: id ascribendum naturæ architecti processui, quo illa similia ex similibus progenerat. Et si homines, & eicures ferè pecudes, vt oues, boues, equi, canes, & his similes extrinsecus in forma & colore quandam dissimilitudinem ostendant, contingit ea ex variis causis, quarum 1. est imaginandi vis, in muliere valdè potens, in bestiis obtusior: 2. varietas esculentorum & potulentorum, quæ in homine modum omnem excedit: 3. parentum naturalis dispositio, & in facie similitudo; qui cum bini sint, pater & mater, inde ex imagine duorum potest fieri ter-

Dissimili-
tudinis ani-
malium in
externa for-
ma & colo-
re causæ.

tia,

ria, eaq; infinitæ differentiæ, secundum magis & minus ad vnam, quam ad alteram declinando. 4. His accedit casus, qui ab imaginatione interiori efformatur, aut læsio, compressio, & his similia. His quatuor causis omnem ego varietatem humanarum formarum seu facierum ascripsero; quibus si quis constellationes & cœli variatos motus, tanquã causam superiorẽ, vel etiam Dei expressam voluntatẽ, tanquam primam, annumerare velit, pro libitu poterit: Nos hîc de naturalibus, inferioribus & notis causis agimus, & intelligi volumus.

S A B A.

Satis superq; hic nodus solutus, & problema explicatum ENIGMA
283.
est. At quæ causa est, ut & Cardanus miratur, cur in tam angusto humanæ faciei spatio tam angusta forma & stupenda pulchritudo contineri & variari potest?

S A L O M O N.

Pulchritudinem aut venustatem humanæ faciei esse bonum fragile, quod consumatur ab annis, & leui febricula expugnari possit, ut Poëtæ canunt, notum est, ideo nil ei fidendum, nec nimium credendum colori: At nihilominus quæ pulchra sunt, cum acceptissima habeantur naturali quodam & cæco appetitu; dicaturq; pulchritudo, regnum sine armis, aut satellitium absq; regno: hinc permulti quoq; sapientes, inter quos in primis Plato est, eius encomium mirificè extulerunt. Cardanus libris de subtilitate eiusdem causas scrutatus est, qui hac de re consulendus. Verum ne alterius opinionem meæ responsioni præterdere videar, cum quod vni pulchrum, alteri non item æstimetur: existimo in certâ proportionem vsus partis, eiusq; particulæ, ad aliam, eiusq; particulam, & omnes, & singulas, ita vt vna aliam non excedat, mensurâ, id est, longitudine, latitudine, & crassitudine, vel tenuitate, nec situ, nec colore, pulchritudinem veram faciei aut corporis consistere; quam vultus & gestus concinnus, hoc est, oculorum, vocis, morum, staturæ, incessusq; decor adaugeant. Plura de hac materiâ ancipiti, cum quilibet se Paridem arbitrum & elegantem spectatorem formarum arbitretur, non subiiciam, ne cum Homero audiam illud:

Laudibus arguitur forma, &c.

ÆNIGMA

284.

Verum intremus in Europam nostram, quia, ut Philosophus dicebat, & hic Dii habitabant; hoc est, humani capitum sensum & intellectum multum diuina originis habentem, perlustremus: Quæ species Reipublicæ hic adumbratur, aut quomodo?

S A L O M O N.

Vires animalium.

Summum verè Imperium cum Septemvirali Senatu exprimitur: Nam omnium primò est ex Septemviris, *Vis Sensitiua*: 2. *Appetitiua*: 3. *Locomotiuâ*: 4. *Adfectiua*: 5. *Discretiua*: 6. *Memoratiua*: 7. *Ratiocinatiua*: Ac denique Summus Imperator, qui ut à dictis refrænatur in sua potentia, tamen liberè agit, & eos ipsos iterum regit & coercet, & est **I N T E L L E C T V S V O L V N T A T I i u n c t u s**, seu, *voluntarius*.

Sensitiua.

Prima *Vis sensitiua*, aliàs sensus communis dicitur, qui communiter omnibus quinque sensibus externis, aut potius sensuum organum præsidet & excubat, nunquam non pro Republica corporis humani vigilans, & prospiciens, ne illud detrimentum capiat. Hæc potentia in oculis est visiva, in auribus audiens, in naribus olfaciens, in linguâ gustans, & in singulis partibus tangens; quæ vis facit, ut oculus magis videat, quàm speculum; auris magis audiat, quàm concaua rupes, & sic de aliis. Estq; vna & eadem, quæ oculis & auribus, cæterisque sensibus adest, quod inde patet, quia intenti acutè auditioni eo momento, quo audiunt quid, obiectum non vident, & e contra, quo intentè quid vident, non sentiunt aut discernunt voces loquentium.

Appetitiua.

Secundò est *vis Appetitiua*, quæ *Sensitiuam* sequitur, & *Locomotiuam* necessariò præcedit. Hæc in vilissimo animalculo, Musca, vnà cum sensitiuâ & locomotiua obseruatur celerrimæ & expeditissimæ operationis: Exempli gratiâ, si in æstate, tempore calido, digitum teneas supra muscam, illa mox hoc sentit, sibi nempe insidias fieri oculis suis sat acutè cernens; vtitur itaq; *vis sensitiuâ*: Si digitum celerrimè comprimas in illam; fugâ sibi salutem quærit, dum celerius auolet, quàm ut tangi possit, & sic vtitur *locomotiua*, quæ fieri nequit ante appetitiuam: Nam non fugit, antequam videat motum digiti versus se tendentis,

dentis, nec fugere potest, antequam de fugiendi necessitate sibi nunc incumbente, cogitet: In homine *Appetitiua* est perfectior quidem, cum ab aliis operationibus promoueat quocumque, sed tardior, quam in plarisque bestiolis. Hæc vis iucundo vel iniucundo incitatur: quæ peduces in æstu quærunt & appetunt umbram.

Tertiò est *Locomotiuæ*, quæ, ut dictum, appetitiuam mox sequitur; Locomotiuæ. Ea est, quæ à cerebro fluit in neruos & musculos, & perficitur per organica membra, spiritibus animalibus motiuis, eò ordinatis.

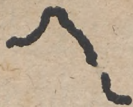
Quartò est *Vis Affectiua*, seu concitans affectus in corde, quales *Affectiua.* sunt *ira, tristitia, letitia, amor, metus*, & his similes. Hæc potentia est valde furiosa, & cum impetu obruit cæteras virtutes omnes, nisi dometur à sequentibus, præsertim Intellectu: quem sæpenuerò, ut rabiosi equi aurigam excutiant, vel non audiunt, ut meritò de affectibus dici possit Maronis ille versiculus:

Fertur equis auriga, neq; audit currus habenas.

Quintò est *Vis Discretiua*, quæ aliàs *Phantasia* dicitur, quæ species *Discretiua.* rerum absentium voluit & reuoluit, componit, & diuidit, sed rudi Mineruâ, ita ut distinguat nigrum ab albo, calidum à frigido, totum à parte, maius à minore, quæ dicuntur sensibilia communia, & sit iudex inter diuersorum sensuum obiecta, illud esse rubrum, hoc dulce, aliud foetidum, quartum sonorum, quintum leue aut ponderosum. Hæc vis in homine est absolutior, quam in bestiis; quia lumine clarissimo intellectus perfunditur & illustratur, secundum personæ qualitatem differentem, interdum magis, interdum minus.

Sextò est *Memoratiua*, quæ rerum species recondit, seruat, & depro- *Memora-* mit, ut comparet cum præsentibus absentes, vel contrà, & est tan- *tiua.* quam Arca & Gazophylacium, in quo quantò plura noëmata seruantur & continentur, eò maiorem scientiam & prudentiam causantur. Hæc est cancellaria fidelissima dicti Imperij, ex quâ omnium actorum testimonia proferuntur ad rem propositam confirmandam, vel refutandam. Tribus autem inprimis corroboratur & augetur, nempe quot & qui- *bus corro-* Locis, Imaginibus seu Iconibus, & Temporis obseruatione, quæ ea- *boretur &* dem in omni historiâ, seu rerum gestarum memoriâ, sunt præcipua *& augetur.* veluti primogenia membra: in architectonicâ, fundamenta; & in texturâ, stamina.

Septimò est *Ratiocinatiua*, quæ homini propria est, cum antè dictæ *Ratioci-* *poten-*

potentiæ etiam plerisque bestiis infint, aliis magis, aliis minùs; & propriè vocari potest *Intellectus passivus*, cuius officium est, rationes & causas rerum proponere, vnum ex alio colligere, momenta cuiusq; ponderare, numerare ab vnitare in infinitum, numeros sibi inuicem addere, vel ab inuicem subtrahere, multiplicare, diuidere arithmeticè, & proportionales numerorum comparare secundùm Regulam, ac inde summam veram deducere, artes inuentas discere in primis subtiliores, mechanicas, & liberales, nouas inuenire, automata excogitare. Exemplum est in Archimede conspicuum, qui sedens in balneis voluit explorare, quantum argenti esset admixtum coronæ aureæ, hanc in vnam aquâ plenam immerfit, & aquam effluentem ponderauit, sic aurum purum eiusdem ponderis in eandem vnam aquâ plenam imposuit, & aquam effluentem ponderans inuenit pauciozem; inde ratiocinatus est, quantum argenti, quod ferè duplo maius est auro eiusdem ponderis, coronæ esset ab aurifabro admixtum.

S A B A.

ENIGMA
285.

Scitè equidem, nec iniucundè Septem Viros humani capitis, tanquam Europæ paruæ Principes descripsisti: nunc Imperatorem seu Regem summum his omnibus imperantem delineabis.

S A L O M O N.

Verum est, quod Seneca inquit: *Quilibet habet Regis animum intra seipsum*: Intellectus enim voluntati iunctus, cogi non potest, non superrari, nõ supprimit; sed veluti inuictus Imperator suâ libertate & dominio in omnes alios inferiores semper vitur, & gaudet. Hic est vltimus & supremus iudex, à quo sententia definitiua semel lata suspendi nequit, nec alius appellari maior aut superior Iustitiæ vindex: Hic, quicquid intellectus passivus seu vis Ratiocinatiua inuenit, tractauit, peregit, diiudicat, & ex omnibus & singulis inter se collatis conclusionem axiomaticam vniuersalem deducit. Exempli gratiâ, Cinerem esse corpus rarum, concludit inde, quia vas cinere repletum capiat ferè tantundem aquæ, quantum caperet, si vacuum foret. Iam verò duo corpora non possunt esse in vno loco, nec penetrare se inuicem, sed necessum est, vt aër, qui plurimus est in cinere aduentitius, vnde &

corpus

corpus rarum dicitur, cedat aquæ, & abeat, & sic cinis plurimum aquæ imbibat. Hæc est nobilissima in homine operatio, quæ vniuersalia, genera, species, & à materia abstracta capiuntur & intelliguntur, quæ substantiæ spirituales, vtpote anima rationalis, Angeli & Deus ipse considerantur. Hæc est vis diuina homini insita, in Angelis excellens, vtpote incorporeis, in mortalibus à sæcibus corporis nimis impedita & incarcerata, quæ exercetur absque organis corporeis etiam in humano corpore: eget autem, dum est in corpore, antè dictis Consiliariis septem, qui per instrumenta corporea suas functiones obeunt & perficiunt, quibus læsis, vel impeditis, vel deprauatis per fumos, vapores melancholicos, sanguinis nimium affluxum, casus, vulnera, & his similia, intellectus per accidens læditur, impeditur, vel deprauatur, nõ quidem in essentiâ, sed operatione. Sic Princeps bonus à Consiliariis (qui dicuntur Principum oculi & aures) non bonis seduci potest, vt omnia eius consilia ad damnum populi subiecti spectent, pietati, iustitiæ, legibus & bonis moribus contraria, vt merito dici possit cū Poëta:

Nobilissima in homine operatio.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.

Est præterea hic Intellectus *agens* dictus, respectu *Passiui*, à quo licet essentialiter non differat; tamen modo operandi distinguitur. Vbi admiranda quædam TRIN-UNIO contemplatione dignissima occurrit, quod nimirum res intelligens, res intellecta, & res, per quam intelligitur, sit vna & eadem res numero, hoc est, quod intellectus agens, intellectus patiens etiam vis ratiocinatiua dicta, & species intelligibiles re ipsa conueniant, officio non item, idq; est Exemplar DEI TRI-UNIVS euentissimum, & speculum absolutissimum.

Notabile exemplar S.S. Trinitatis.

S A B A.

Quæ maxima est Europa huius dignitas?

S A L O M O N.

ENIGMA
286.

Quod Imperium habeat non tyrannicum; sed iustitiâ & clementiâ temperatum. Hinc est, quod Intellectus agens seu Imperator nihil agat, quod non per Septem-viralem Senatam fuerit vel cognitum vel approbatum. Inde dicitur, nihil esse in intellectu, quod non prius fuerit in sensu: Per sensum enim particularia ingrediuntur, ex quibus in intellectu fiunt vniuersalia, quæ sunt tantæ sublimitatis, vt à sensibus non capiantur. Hoc est, habet Rex sua Regalia & Maiestatis iura

sibi

sibi reſeruata, quæ cum nullo inferiorum communicare poteſt, etiam ſi velit. Non enim intellectus, ſi velit, facere poteſt, vt ſenſus capiat vniuerſalia: Exempli gratiâ, oculi vniuerſalem ideam canis, equi, vel ſpiritualis animæ. In hoc imperio ſub Rege ſunt tres magni Cancellarij, nempe *Senſitiuus*, *Diſcretiuus*, & *Memoratiuus*; Sunt quoque tres alij Officiarij magni, *Appetitiuus*, *Locomotiuus*, & *Adſectiuus*; quibus ſeptimus ſuperuenit, *Ratiocinatiuus*, qui cum Intellectu ſeu Imperatore interdum eſt idem, nec ab eo diſſentit.

S A B A.

ÆNIGMA

287.

Vnde illud eſt, quod Medea dicit:

————— *Video meliora, proboque,*
Deteriora ſequor? —————

S A L O M O N.

Ex lapſu
 ſiue defe-
 ctione no-
 ſtra à Deo,
 incōmoda.

In hoc verſiculo natura hominis per lapſum corrupta graphicè depicta eſt. In primâ illâ perfectione naturæ humanæ, hæc octo optimam harmoniam ediderunt, quæ magis, quàm illa Muſicalis Diapaſôn, concentus concinnos repræſentauit: Nam *Appetitiua* nil appetiuit, niſi quod congrueret intellectui agenti & vero iudicio: *Adſectiua* nil affectauit, niſi quod eidem placeret; ſic *Diſcretiua* & *Ratiocinatiua* vni agenti intellectui paruerunt, nec non *Memoratiua* & *Senſitiua*: Lapſu verò intercedente, hæc omnes potentiæ ſapiffimè in diuerſa abeunt. Appetuntur res, quæ licèt ſummo intellectui non placeant, tamen quia delectabilia ſunt, non reſuſantur. Adſectantur quoque res intellectui agenti non conuenientes, quia vel inhonæſtæ ſunt, cum infamiâ coniunctæ, vitioſæ, impiæ, libidinoſæ, iniuſtæ, vel alio modo indecoræ: attamen cùm ſint vel vtilis, vel iucundæ, & illecebroſæ, vel ſpectent ad ſpeciem alicuius boni: Intellectus vincitur & ſuccumbit ab Affectu, amore, odio, irâ, & eiufmodi aliis, vel aliâ potentiâ inferiore, appetitiuâ, diſcretiuâ, vel ratiocinatiuâ circumuentus. Hinc Medea conſiderans ſe eſſe filiam magni Regis Ætæ, nec decere ſeſe, vt patria bona, nempe vellus aureum quomodo & quibus mediis occupandum ſit, prodat, patrem & patriam relinquat, peregrinum incognitum ſequatur, ſtatuit per verum intellectum, nihil eorum faciendum eſſe; ſed Iasonem relinquendum, & animum ab eo alienandum; quod

quod erat verum iudicium intellectus agentis: sed hoc corrumpitur & cancellatur per affectum amoris, qui dicitur, tam formosum & virtuosum iuuenem amandum, ante omnia obstantia, complectendum, sequendum: Hinc discordia & lis in mente eius exoritur, nunc intellectu, nunc affectu vincente aut succumbente, donec amor, qui omnia vincit, optimum Rationis dictamen vicerit & pessunderit.

S A B A.

Suntne in hac Europa plures Domini & Reges

sui iuris?

ÆNIGMA

288.

S A L O M O N.

Imò; Quot organa, tot regna ibi habentur: Sunt oculi, aures, nasus, frons, lingua, maxilla cum dentibus, buccæ, cranium, & quæ huc spectant alia: quibus singulis sua sunt officia & limites definiti, ita ut nullo modo cum axioma Imperij, eiusq; Principum, hoc est, Intellectu, eiq; deditarum potentiarum magnificentia & dignitate comparari possint, aut debeant: Capax quidem cranium, dentes duri, oculi pellucidi, frons extensa, buccæ tumidæ, lingua vocalis; sed hæc omnia cum Intellectu æquiparari nequeunt. Hic imperat magnis Dominis, qui quò maiores existant, eò sublimius eius Imperium efferunt.

S A B A.

*Paulò antè dicebas, Intellectum non fieri organicis me-
diis, & nihilominus species intelligibiles statuisti, Quomo-
do hoc intelligendum?*

ÆNIGMA

289.

S A L O M O N.

Ita dixi, & verum est; Intellectus non est in loco physico, quia est Ens incorporeum, unde nec continente se organo opus habet. Deinde cum sit idem cum specie intelligibili, si species illa esset organica, vel corporea, talis quoque esset intellectus; quod non est: Vnde ipsa species intelligibilis est incorporea, qua cum perficiatur, hoc est, à se ipso, inde patet, quòd nullo organo Intellectus indigeat, nec locali, nec materiali.

S A B A.

Quid est species intelligibilis, & unde fit?

ÆNIGMA

Dd

SALO- 290.

SALOMON.

Reciproca posset hinc dari responsio, nempe eadem, quod intellectus, quo ad essentiam; sed nos rem elucidabimus, ut intellectus ab intellecta nostro, per actum reflexum, intelligi possit.

Res corporeæ à Deo conditæ, & per naturam propagatæ, omnesq; aliæ alicuius substantiæ corpulentæ incorporeas sui imagines de sese quaqua versum, ubi non impediuntur per obscura obstacula, iaciunt, quæ visui offeruntur, & in pupillâ manifestè apparent. Sic quoque à quibusdam rebus non corporeis, utpote à sonis & vocibus, abstrahuntur imagines, & à fumosis & aëriis evaporationibus; quarum hæc odorati vel gustati, illæ auditui inferuiunt. Hæ imagines cum in suis sensuum organis recipiuntur, species dicuntur sensibiles, quibus vis sensitiua operationem perficit. Ab his imaginibus particulatim per sensus collectis & memoriæ mandatis, aliæ longè subtiliores abstrahuntur, quæ pluribus visis, vel sensu perceptis ex æquo conueniant, & dicuntur *Vniuersales*. Hæ sunt species intelligibiles, & intellectus ipse; qui utroque genere utitur, & sensibili & intelligibili in sua operatione. Quantum verò differt imago sensibilis à re corporea, cuius est imago, tantum ab hac intelligibilis.

S. A. B. A.

ENIGMA

291.

Quo medio vel instrumento sensibiles illæ species recipiuntur & disponuntur, cum illæ ipse non in se agant?

SALOMON.

Est aliqua substantia in cerebro hominis, quæ vocatur Spiritus animalis, non quod merus sit spiritus incorporeus; sed proximè ad essentiam spiritus accedens ob subtilitatem & agilitatem. Et sanè si illorum opinio vera sit, qui spiritus creatos ex elemento purissimo simplicissimo igneo statuunt; spiritus ille animalis non improprie ita dictus est. Hic fit ex purissima sanguinis, qui est calidus & humidus seu aërius, substantiâ in corde, & deducitur ad cerebrum, cuius frigiditate & humiditate eius caliditas & siccitas temperatur, ut sit agilis & habilis ad suas operationes perficiendas. Per hunc spiritum ad eò nobilitatum in arteriis & venulis cerebri in modum retis diffusis, omnium sensuum actiones perficiuntur. Hic enim fertur ad oculos, & imagines rerum in iis apparentes accipit & transmittit ad memoriâ vel phantasiam, quæ discreti-

Spiritus animalis unde fiat.

Hic vis.

uam

uam nominauimus. Idem in auribus excubat, & sonorum imagines captat, nec non in aliis sensuum organis id præstat. Hic est quoque, qui influit per neruos in musculos, & motum efficit. Per hunc omnes operationes sex priorum facultatum in actum ducuntur. Hic est visus in oculis, auditus in auribus, gustatiuus in palato, odoratiuus in naribus, & qui tactui inseruit, & motui in singulis membris. Hic spiritus continuo fluxu à fonte cerebri fluit in omnes partes per neruos, qui licet non inuentantur concaui, tamen tam subtilis substantiæ transitum facile admittunt. Per eundem, tanquam refluxu quodam, imagines seu species sensibiles ex quibuscunq; organis ad cerebri cellas, in quibus sensuum fit operatio & discretio, remittuntur, nullo motu locali intermedio spiritus; sed propagationis solius imaginis.

SABA.

Quomodo differt hic spiritus animalis à rationali ho- ENIGMA
minis animâ, quæ quoq; est spiritus, & quomodo hæc ab 292.
intellectu & specie intelligibili?

SALOMON.

Hic spiritus animalis qualis sit, iam satis demonstratum est; ita & Intellectus, ex quibus differentia inter hunc & illum colligi potest. Verùm anima hominis non est spiritus ille animalis, nec intellectus; sed ille est huius proximum instrumentum, intermediæ naturæ & subtilitatis inter corpus & verè spiritum dictum, hic facultas seu potentia essentialis, non accidens inherens animæ statuitur. Cùm enim anima sit substantia, non omnino otiosa est; sed Actus primus, seu primum mouens existit; vnde actio illi propria est, *intelligere*, & vis, vnde hæc operatio proficiscitur, *Intellectus*: Sic spiritus, quia intellectu vtuntur, *Intelligentiæ* à quibusdam vocantur, quæ non sunt ipse intellectus, sed hic earum vis & operatio seu operandi actus secundus, cùm anima sit actus primus. Et nisi fallimur, per scalam quandam crassa & corporea ascendunt ad subtilitatem & spiritualem nobilitatem, hoc modo:

1. Sunt obiecta sensibilia corporea, & extra sensum posita.

1. Ex cibo & potu elaborato & concocto in ventriculo & epate, & à superfluitatibus purificato, fit sanguis purior. Scala.

Dd 2

2. Ab

2. Ab his imagines mittuntur in sensus, seu eorum organa.
2. Ex sanguine puriore fit in cordis sinistro sinu spiritus vitalis, igneæ ferè naturæ, qui vt magis temperetur, ad cerebrum mittitur, vbi in retiformi arteriarû complexu fit animalis.
3. Hæ imagines à spiritu animali, ad hoc subtiliato & habilitato, mittuntur ex sensuum organis in cerebri ventriculos, vbi à memoriâ seruantur, à discretiâ discernuntur & comparantur.
4. Ab his imaginibus particularibus vniuersales, longè illis subtiliores & spiritualesiores, producuntur, quibus vtitur Ratiocinatiua, seu Intellectus patiens, & deinde Agens.
5. Ipsa anima rationalis hominis est adhuc longè subtilior & spiritalior, quàm iam dictæ imagines vniuersales, & est, quæ operatur propriè per intellectum, impropiè per antedictas potentias.

S A B A.

Non solùm iucunda hæc; sed & homini scitu dignissima sunt. Ideò enim homo est rationalis, vt ratione vti, rationem per rationem indagare debeat, hoc est, se ipsum noscere. Sint reliqua animalia sensus externi acutissimi: at bruta sunt, quia se sentire, quod sentiunt, nesciunt. Ita & multi homines quo ad formam visuntur; sed cur verè sint homines, id ignorant. Sensu communi, phantasiâ & memoriâ satis validdè vtuntur, incedunt, loquuntur, litigant, aliis contradicunt, sua stabiliant: sed Intellectum illum supremum, agentem, nunquam aut rarissimè exercent: *Quæ tua de hisce est sententia?*

ÆNIGMA
293.

S A L O M O N.

Sunt bruta seu animalia, quæ aliquo ex sensibus destituuntur; sunt quæ omnes habent, & alia aliis perfectius. Homo non solùm habet sensus externos & internos, sed quoque rationem & intellectum, non quidem actu à primo ortu intelligentem, seu intellectuales operationes perficientem; sed qui vsu & exercitatione excoli desideret. Infans nunquam audiens voces hominum, eas non addit; nunquam videns animalia, ea non agnoscit; & sic de cæteris sensibus iudicandum. Ita qui rationem non acuit disciplinâ, doctrinâ, scientiis, & artibus, manet brutis vel infantibus inexpertis persimilis. Etsi autem substantiæ non recipiunt magis & minùs, quo ad essentiam: tamen is magis homo est dicendus, qui magis operationes intellectuales solo homine dignas

dignas exercet, quàm alius, qui in brutalibus & sensualibus semper in-
hæret, & quæ videt & audit, crasso discernit iudicio. Id nimirum est,
quo docti & experti in rebus, disciplinis & artibus, gaudent præ ineru-
dito vulgo & idiotis. Si alicubi semihomines degant, aut spiritus in-
corporati: sanè hi sunt sapientes, illi ignari. Per scientiam enim intel-
lectualis hominum fundus excolitur, vt fructus ferat immortales; per
ignorantiam veluti tribulis carduisq; repletur, ne tantillum boni fe-
rat. Non solùm corpus hominem format, sed potius anima intelli-
gens. Illud est vt domicilium, hæc quæ possidet. Nec enim oportet co-
honestari dominum à domo; sed domum à domino, vt Tullius testa-
tur. Imò illud est carcer, hæc incarcerationa, quæ nullum sibi à carcere
honorem expectare potest.

S A B A.

Quomodo fit, quod homines plures delectentur corporis ÆNIGMA
bonis & externis Fortunæ, quàm Intellectus; cùm tamen 294.
hæc vera bona sint, illa pro arbitrio vsurpantis, interdum
quoque mala?

S A L O M O N.

In causa est, quòd homo hîc viuit vitam sensualem, seu potius sen-
sibus deditam, veluti antea in vtero materno vixit vitam vegetabilem
plantæ. & post finem huius seculi victurus est intellectualem propriè,
cuius hîc saltem rudimenta quædam ostendit. Habet quidem Intel-
lectum, sed eo rarissimè vtitur. Habet & sensus, qui à suis illecebris fa-
ciliùs irritantur. Intellectus obiecta propria sunt Vnum, Verum, Bo- Intellectus
num, Pulchrum, & Vniuersum; Deus ipse, angeli, & spiritus genera & obiecta.
species omnium rerum. Hæc omnia non ita facillè occurrunt in intel-
lectum, quàm sensibilia in sensum. Hinc quæ voluptates oculorum,
aurium, palati, narium & tactus conciliant, promptiùs admittuntur,
vt sunt omnia pulchra, pretiosa, bene habituata, dulcia, consona, o-
dorata, & titillationem excitant; & ea, quibus hæc comparantur. O-
pes itaque, aurum, pecunia, thesauri, vestes, agri, prædia, & ea omnia
sensibus benefaciunt; ideoq; pergrata sunt: Obiecta verò intellectus
sensu non percipiuntur, nec à vulgo iudicantur, ideoq; neglecta ab
hoc manent, & solùm à sapientibus & ritè institutis appetuntur. Quò

enim quis plus beluina naturæ obtinet, eò magis sensuum oblectationi & voluptati est deditus, præsertim ventris, palati & Veneris; quo plus diuinæ, eò minus; magisq; contemplationibus æternorum bonorum se dedicat & mancipat. Hinc Philippa Dux Camerina tumulo suo inscribi voluit discrimina Intellectus & sensuum bonorum, his verbis: *Quæ sunt, pro iis, quæ non sunt; Quæ si essent, pro iis cum sint, non sunt, Quæ videntur esse, pro iis, quæ clam sunt, in causa sunt id, quod estis, scitis. Scrupulum inieci, fateor: Tui gitur, quisquis es, excute.* Sensibilia autem vera non sunt bona, licet videantur esse, & intellectualia, quæ non videntur, sunt.

S A B A.

Quæ causa est, cur Homo vocetur animal?

ÆNIGMA

295.

S A L O M O N.

Nullam video aliam, nisi consuetudinem: Si enim hominis est ratiocinari, & animalis sentire, vt plantæ vegetare, ac homo dicitur animal, quia sentit (vt alij hanc rationem reddunt) cur non quoq; dicitur planta, quia vegetat: Sed planta per consuetudinem non appellatur, quamuis vegetabilis æstimetur; animal autem dicitur: quod si ratio sequenda sit, aut non erit animal, aut si animal est, quoque planta indicari poterit: Non autem sequitur, Homo habet organa sensuum, vt animalia propriè dicta; Ergo est animal æquè, vt illa: Eâ enim ratione Plinij Epicuræa opinio firmaretur, hominem quoque brutum esse, sed ratione præditum: Animal enim & brutum conuertuntur inter se, licet brutum pro animali rationis non particeps, homo pro eiusdem particeps communiter capiatur: Si quis dicat, animalis vocabulum quoq; vegetabilem vitam comprehendere, nec opus esse, hominem propterea plantam vocitari; at quæro, Cur tum animal non dicitur planta? Nulla hîc est ratio præter consuetudinem, quæ fortè ab Epicuræis initium duxit, dum illi hominem animal rationale, seu brutum ratione præditum definierint, vt suæ opinioni patrocinium quaerent. Dico itaque, hominem non esse animal magis, quàm plantam; aut, si maus, quàm brutum planta est; Forma enim postrema perfectior tollit prioris imperfectioris denominationem & essentiam. Nec obstat, quod homo hic sensibus deditus vitam brutali similem degat; non tamen propterea brutum vel animal, vt nec planta tum fuit, cum

in vtero

in utero matris solam plantæ vitam degeret: Quæ similia enim sunt, non sunt mox eadem cum iis, quibus assimilantur: Ita homo ad similitudinem Dei seu imaginis diuinæ creatus est, non ut esset ipse Deus: Et homo in hac vita magis animalis vitam agit, quàm spiritus intellectualis; non tamen propterea est animal.

S A B A.

At cur Logici in suis illis terminis hominem describunt animal? ÆNIGMA
296.

S A L O M O N.

Multa dicuntur ex hypothesi, quæ propterea non sunt. Sic orbis celo fuere ascripti, ut homo causam aliqualem intelligeret efficientem & materialem illorum motuum, licet revera nulli sint orbis. Ita animal dictus est homo, licet non sit, ut participatio sensus & motus in animali & homine communis declararetur.

S A B A.

Caputne igitur est Europa præ aliis mundi partibus, hoc est, dominium in illas gerit, aut extendit? ÆNIGMA
297.

S A L O M O N.

Macedonicum & Romanum Imperia in Europâ fuerunt amplissima, quæ in Asiam & Africam longè lateq; dominium extulerunt: At Persicum & Assyriorum nihil ferè iuris in Europam exercuerunt. Sic caput in homine præscribit toti corpori, quò moueatur, quid faciat, quid non; non autem venter, aut artus, aliæve partes capiti. Hoc dat, non accipit imperium. Et sensus cum intellectu, motusq; à capite descendit, tanquam à summa arce, in subiectas partes. Capiti fit reuerentia, non pedibus aut pectori. In hoc, tanquam in munitissimo castello sedet Dominus parui mundi, Imperator, & prospicit per binas ocnlorum fenestras, seu aurium ostiola in circumiacentia omnia. Ipsi manus: & pedes ad nutum properant; ipsi brachia tutelam præstant; & reliqua viscera homagium seruitiumq;.

S A B A.

SABA.

De Europâ mihi satis, succedat alius, qui Africam perlustret.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
298.

Cur Africa pectus in paruo mundo exprimit?

SALOMON.

Vt enim Africa Solis ardoribus & exustionibus valdè est obnoxia, ita & pectus officina est vitalis caloris in corde multiplicati, & continuo generati: Vbi enim propior Sol est siue verticalis, ibi oportet æstum esse maximum. Sol cor cœli est, & cor sol pectoris; ab utroque calor in sibi vicinas vel remotas partes proicitur.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
299.

Quæ est operationis in utroque Corde vel Sole comparatio?

SALOMON.

Sol mundi attrahit ad se nubes ex aqua rarefactas, quas in aërem reducit, toti mundo conterminum, cœliq; substantiam purissimam: Per aërem deinde, tanquam per continuatum (at rarum) corpus mittit radios suos ad superiora & inferiora, nec non latera quæcunque. Eodem modo in paruo mundi systemate, hoc est, hominis pectore cor sanguinem attrahit puriorem, ex quo fabricat spiritus aërios seu igneos subtilissimos, tanquam radios, penetrantes per arterias in totum corpus: A spiritibus hisce motus fit cordis systoles & diastoles, veluti ipse Sol naturaliter suo quoque motu afficitur, quo totum cœlum permeat, & annum constituit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
300.

Quis ad Chymiam viriusque mundi, magni & parui, est respectus, cuius gratiâ hoc Colloquium in primis instituimus?

SALOMON.

Mundos plures cum Platone non statuimus; sed vnum, eumque summi & maximi Domini summum & maximum domicilium, sed huic duos paruos adhuc assimilari inuenimus, vnum rationalem, qui est Ho-

est Homo, alterum mixtionis simplicis subterrestrem seu metallicum: De illo iam diximus, nunc metallicum cum rationali magnoq; mundo comparabimus: Sol operatur in cælo per radios, & Cor in homine per spiritus; sic habet terrestris ille mundus suum Cor & Solem, per quem operetur, & actiones suas perficiat: Hic est ille radius, à quo sua umbra tollenda est, vt Hermes monet, cum inquit: *Fili, extrabe à radio suam umbram.* Ille autem radius spargitur sursum, vsque ad Saturnum, & deorsum vsque ad Lunam, quam, vt speculum, totam illuminat: Tria hæc, siue Corda, siue Solares mundani in triangulari à se inuicem sunt respectu, & vnum alteri suas imprimat vires, maius & efficacius semper minori.

HYRAMVS.

Habetne Cor in corpore illo seu mundo metallico suum motum? ÆNIGMA
301.

SALOMON.

Imò; nisi enim moueretur, nulla vita esset in eo corpore. Habet & systolen & diastolen suam, quarum vna expellit heterogenea & fumosa; altera attrahit homogenea, hoc est, quo Sol Lunam illustret per phases differentes, donec tota sit plena lumine; tum cessat hæc vita sensibilis, & alia nobilior incipit. Oportet tamen, vt in homine, adesse aërem, qui suâ naturâ est humidus, quo alteretur parum illa cordis calidior & sicciior qualitas, vt spiritus fiant temperati. Quæ enim necessitas est respirationis in homine, eadem est in eo opere Chymico, quod sine aëre non emendatur. Vnde aliqui addunt: *Fac aërem, vt aërem habeat.*

HYRAMVS.

Quid huic aëri respondet in maiori mundo?

ÆNIGMA
302.

SALOMON.

In Africa regione Soli maximè subiecta nunc degimus, in qua vix vlla cadit pluuia, propterea quia calor Solis consumat omnes nubes & effumationes; vnde quoque fluiuos & fontes habet rariores. Ne autem desit agris humor, en natura constituit, vt eo tempore, quo ibi maximus est æstus, Nilus in Ægypto, & Nigritarum fluiuos in Æthiopiâ, tantâ aquarum copiâ abundant, vt in agros omnes excurrant,

Ec cosq;

eosq; irrigent, & fertiles reddant. Idem fit in pectore humano, in quo calor cordis tantus est, vt inde per totum corpus diffundatur; at per pulmonum attractiones aërias temperatur, & aliquo modo remittitur. In subiecto quoque Chymico, Vulcano operante, & Sole naturali simul, omnia comburereatur, nisi Nilus humectaret agros Chymicos, & omnem combustionem prohiberet: Sic enim Philosophi: Nihil, inquit, aliud est hoc magisterium, quam coquere argentum viuum, & sulphur, donec vnum fiat argentum viuum, quod descendit sulphur à combustione, si fuerit vas bene clausum, ita quod argentum viuum non possit euanescere, nec sulphur possit comburi, nec deustari: quia argentum viuum nostrum est aqua clarissima nostra. Et videmus per exemplum in aqua communi, quod omne, quod cum eâ coquitur, nunquam comburitur, donec ipsa aqua consumatur, quantumcunque etiam ipse ignis sit fortis: Et quando aqua consumpta est, hoc, quod in vase est, comburitur. Et ideo Philosophi iusserunt claudere os vasis, vt aqua benedicta nostra non exhalaret; sed defenderet à combustione hoc, quod in vase est.

Erimenus
in Turba.
Obseme-
nus in Tur-
ba.

Aqua verò cum illis posita rebus, prohibuit, ne ignis combureret, & facte sunt illares. Quanto magis flamma occupatur, tanto magis aqua in intimis absconditur, ne ignis calore ladatur: Aqua verò in suo ventre eas recipit, & ignis flammam ab eis repellit. Hæc Rosarius. Nilus itaque dat aquam & aërem Egypto, aliàs exucca & exiccata, & pulmo ministrat cordi refrigerium aëris, nec non in Chymico subiecto aqua siue aër prohibet, ne fiat rerum generandarum combustio.

HYRAMVS.

ENIGMA
303.

In Homine, seu pectore eius (quod Africam diximus) vnde initium motus, & quid ei correspondet?

SALOMON.

Diaphragma est cingulum pectoris interius, musculosa substantia, distinguens pectus à ventre inferiore, tanquam interstitio quodam, quod voluntario & naturali motu comprimitur & extenditur. Huic Vulcani instrumentum seu ignis elementaris correspondet omnem motum primum illi suppeditans, vnde interior ignis naturæ motus, & à præternaturali adiutus animaduertitur. Sic dia-
phragma

phragma, pulmo, cor, & sanguis representant quatuor Chymicorum ignes, naturalem, innaturalem, contra naturalem, & elementalem: Quæ viscera si quis debito modo consideret, & quæ singulorum sit utilitas & mutuuum officium introspeciat: arcana Chymica iam dicta ignorare non poterit.

HYRAMVS.

Suntne quatuor elementa in his quatuor pectore con- ÆNIGMA
304
rentis?

SALOMON.

Sunt: Quia diaphragma terram exprimit, pulmo aërem, cor ignem, sanguis aquam. Omnium elementorum motio vel ad terram, vel à terra prouenit. Ex aquâ omnia creata sunt in maiori mundo; sic ex sanguine omnia in minori constant. Sol dat calorem omnibus crescentibus; sic & cor singulis membris & visceribus vitam & spiritus viuificos: Aër intermedius temperat omnia. De Aère in Turba Philosophus Eximidijs, Deus, inquit, inter sydera & terram, resq; fouendas & coquendas, aër constituit, qui stellas contineret, & prohiberet, ne (præsertim Solis flamma, taceo enim de cæteris, ait,) omnia subsistentia combureret. Et si spiritibus, quibus creatura generantur, aër non inspiraret, omnia Sol suo calore subsistentia destrueret: sed & aqua frigiditate & humiditate sua omnia destrueret: nisi intercederet aër: Aër itaque cum calidus & humidus sit, sic concordat calorem ignis cælestis & stellarum cum frigiditate aquea, vt inter eos perpetua sit mansura amicitia, omniumque rerum existentium procedat fomentum, & decorationis beneficium. Hæc ille.

HYRAMVS.

Estne aer adeo necessarius ad opus, veluti est homini ÆNIGMA
305
respiratio seu aeris attractio per pulmonem?

SALOMON.

Maximè: Nam vtrobique eadem est necessitas, utilitas, & finis, respectu tamen habito ad subiectorum diuersitatem. Homo non viuere potest momentum absque aëre inspirato; ita vt nec ignis absque aëre

permanet, sed mox extinguitur, aut suffocatur. Est enim flamma ignea, vel calor Solaris in Corde hominis, tanquam in suo fomite, qui statim extingueretur absque aëre inspirato frigido. Vt enim in furno pistoris flamma lucidissima excitata statim suffocatur, si strictissime furni orificium occludatur, & in specubus seu cuniculis subterraneis profundissimis, in quos aër intrare non potest, occlusis orificiis seu meatibus, lucerna mox extinguitur: ita fit in corde humano, in quo calor viuificus absque aëris inspiratione & expiratione perdurare non potest. Hæc est causa strangulationis animalium, si præcludatur via seu ingressus aëri ad cor. Eadem est ratio in metallico illo opere seu composito, in quo absque aëre nihil fit: Ideo iam dictus Eximidius in Turba sic pergit: Aëra magnifico & honorifico, eò quòd ipso opus emendatur, cum inspissatur & rarefcit, & cum calefcit & frigescit. Eius autem spissitudo fit, quando in cælo distinguuntur propter Solis eleuationem: Eius verò raritas fit, quando ex altero Sole aër rarefcit, & calefit: Illo verò rarefciente, propè fit Sol: quo propinquo, calor peruenit homini & creaturis.

HYRAMVS.

ENIGMA
306.

*Cur Nilus in maiori mundo potius aërem, quàm aquam
refert, respectu minoris, seu aeris attractionis in pectore?*

SALOMON.

Nilus quidem aqua est, at pinguis & aëria, quæ multum limi & fimi secum ferat ad lætificandos agros; ideo cum effectum aëris præster, nempe pinguedinem & fertilitatem agrorum, quæ in caliditate & humiditate seu aëris qualitatibus consistit, ideo non iniuriâ pro aëre habetur. Inde prope Thebaidem Ægypti urbem, Nilo recedente, ex pinguedine aëria seu limo eius nasci dicuntur mures magnâ copiâ, quod fertilitatis magnæ illius regionis, ex Nili inundatione prouenientis, singulare est indicium. Adest præterea Nilî pinguedini aëria nitrositas quadam, seu sal nitri, quo adiuuatur terræ fertilitas, dum eo quasi soluitur, & in primam materiam reducitur granum in terram coniectum, vt vegetare possit vberius, & plures fructus reddere. Idem contingit per fimum, lætamen, sal petreæ seu nitrum, aërem, operis Chymici: Illa enim est reductio in primam suam materiam, quâ habitâ, nullum est dubium, quin millecuplus fructus ex vno grano sperari & ha-

& haberi possit. Hic est cardo ostij Chymici, in quo vertitur tota illa scientia, quem si quis semel felici pede obtineat, non erit ei desperandum de adytis eius interioribus occupandis.

HYRAMVS.

De ortu Nili Ægyptii magna est controuersia, unde ÆNIGMA
307.
proueniat, an verò, ut fama est, ex montibus Luna descendat, an aliunde, & quæ aeris in opere philosophico est origo?

SALOMON.

Constantior est fama, quòd Nilus à Lunæ montibus profluat, qui niuibis dicuntur abundare in hyeme. At Hyemsibi contingit, quia versus Capricorni declinationem ab Æquatore siti sunt, quando Sol tropicū Cancratiingit; quo tempore æstas est in Ægypto. Tum itaq; ex niuibus liquefactis, & à Lunæ montibus aquarum riuus cadentibus fit Nili inundatio per tres vel quatuor menses terram Ægypti regentis, & elixantis calore operante. Reliquo tempore, nempe 8. vel 9. mensium fructus plerique bis proueniunt tantâ vbertate, vt inundationis mora celeritate compensetur. Est quoque ortus Nili Philosophici seu aërij (contra naturam dicti) ex Lunæ montibus deriuatus in Chymici subiecti agros. Inde dicitur spiritum Lunæ, vt in Turba ab Astrato, qui inquit: *Qui veritatem vult assequi, capiat Solis humorem, & spiritum Lunæ*: Et à Pythagora & Belo ibidem; Vocatur quoque aqua nitri à Cero ibidem, aliisque, *Nix & aqua Nili*, in Epistola Rhafis, quæ inquit: *Cum Nilo dealbabis, &c.*

HYRAMVS.

Cùm Africa homines det nigros, utpote Æthiopes, ÆNIGMA
308.
seu Nigritas; an hoc quoq; conuenit operi philosophico?

SALOMON.

Calor Solis cum operatur, comburit cutim hominum, & ad eam superfuitates interiores attrahit, veluti videmus contingere in iis, qui suspensi ad Solis æstum aliquamdiu habent nuda membra exposta, quòd intra mensem ferè piceam nigredinem representent in cute, quæ antea fuit alba. Eodem modo cum calor nostri Solis incipit operari, heterogenea elicit ad superficiem, & parit nigredinem, quæ dici-

tur terra nostra Æthiopiæ. Sic enim Riplæus in tractatu de Mercurio: *Est, inquit, Mercurius noster, & noster spiritus vita, qui extrahitur ex illa benedicta terra Æthiopia.* De hac nigredine Philosophi mille locis meminerunt. Sic Rosarius: *Et licet Azoth appareat in prima mixtione seu coniunctione albus, pro eo, quod femina vincit suo colore, nihilominus in putrefactione, per ignis beneficium denigrantur ambo: Per ignem agentem in humido calore putreficit nigrum, quæ est tinctura, & ideo seruanda est.* Et Arnoldus: *Cum primum denigratur, clauem operis dicimus esse, quoniam non fit absq; nigredine, &c.* Speculum: *Ideo, charissime fili, cum in opere fueris, fac, vt in principio habeas colorem nigrum, & tunc certus eris, quod putrefacis, & viam rectam procedis.* Et ibidem in Rosar. Nam, vt dicit Auicenna in titulo de humoribus: *Calor agens in humido corpore, primo generat nigredinem, vt est videre in calce, quæ apud vulgum fit.* Hæcille.

HYRAMVS.

Sed relicta Africa, in Asiam nunc transeundum erit: Ego enim hîc subsisto.

● SALOMON.

ENIGMA
309.

Inferior venter, vt dictum, in homine Asiam in magno mundo exprimit: At tuum erit, Regina, causam explicare similitudinis vtriu/que.

SABA.

Hæc regio corporis humani seu venter inferior continet omnia nutritionis viscera, & est quasi horreum & culina seu penus, ex quo depromuntur ad nutriendum totum corpus necessaria, hoc est, massa sanguinea, quæ præparatur in stomacho in formam chyli, ac deinde in epate reducitur per venas complexas in sanguinem, rubei coloris, separatis ab eo facibus nigris, per splenem, flauis & igneis per vesicam fellis, & aqueis per renes & vesicam. Est ibidem generationis fundamentum in venis spermaticis & aliis vasibus. Sic in Asia maxima fertilitas celebratur; quia producantur ibi animalia & fructus, nec non metalla perfecta in maiore abundantia, quam alibi. Illa dat aromata omnis generis, Balsamum, aurum, & omnia pretiosissima, etiam gemmas, rubinos, adamantes, & margaritas. Indiæ animalium & fructuum, nec non metallorum sunt feracissima. Est insuper humanæ generationis

& rege-

& regenerationis initium in Asiâ, nempe quia homo ibi sit conditus, & in Paradiso locatus benedictionem diuinam acceperit: *Crescite & multiplicamini*, vnde coloniæ ductæ sunt seu propagationes in omnes reliquas mundi partes & insulas: Lapso verò primo homine in peccatum, & quasi mortuo, en regeneratio per CHRISTI natiuitatem, & peccati expiatio, mortisq; aternæ mortificatio per mortem eiusdem, qui peccati expers erat, subsequuta est.

SALOMON.

Cur Asiatici antiquitus molles & luxui dediti fuerunt?

ÆNIGMA

310.

SABA.

Propter omnium rerum copiam & affluxum: Venter enim potius sensui, quàm ingenio inferuit, plus palato tribuit, quàm ieiunio. Plurimi in Asia Reges, vt adhuc, fuêre diuersarum partium: Ita varia sunt viscera in inferiore ventre, quibus singulis sua sunt officia. Vt autem in homine tres sunt gradus vitæ, nempe Vegetatiuæ, Sensitiuæ, & Rationalis; ita Caput Rationali; Pectus cum Corde Sensitiuæ; Venter inferior vegetandi potentia propriè destinatus est.

SALOMON.

Adestne virtus vegetatiua in Lapide Philosophico, hoc est, habetne Chymia arcanum potentiam vegetandi, seu crescendi, sese augmentandi & propagandi?

ÆNIGMA

311.

SABA.

Philosophi dicunt, tres esse lapides, vegetabilem, animaleam, ac mineralem, non aliam ob causam, quàm vt vires & efficaciam vnus lapidis philosophici declarent: Vnum enim idemq; Chymia subiectum vegetat, hoc est, ostendit vegetandi diuersas virtutes, animale est, seu anima quasi analogicè præditum, & minerale existit, quoad genus & profapiam.

SALOMON.

Quaratione Minerale dicitur?

ÆNIGMA

SABA. 312.

SABA.

Excellen-
tiss. simile
vci myste-
rium.

Quia ex mineris desumitur, & lapis metallicus non fit absque metallicis, nec operatur, nisi in metalla, quoad mixtionem: Nulli enim misceri poterit, nisi metallico generi, nec ortus est, nisi ex Mercurialibus, nec relinquit prolem, nisi sibi vxorij; suæ similem. Homo lapsus, & peccati reus, per hominem non lapsum omnis peccati expertem pristinae integritati restituitur, Deus læsus seu ad iram & pœnam æternam humano generi infligendam à Deo pacatur, pater à filio; vnus ab vno, & homine & Deo: Quæ sunt mysteria non prætereunda ab hominibus in Asiæ consideratione: Horum vmbra est non exigui momenti, Metallorum expiatio per metalla.

SALOMON.

ÆNIGMA

313.

At ut sacratissima illa non attingamus, estne in prophanis quid huic simile?

SABA.

De eo nullum est dubium: Agamemnon Rex in Græcorum exercitu Chrysis Sacerdotis Apollinei filiam Chryseida abduxerat; Hinc ab Apolline pestis immissa toti exercitui, & lues horrenda, quæ expiari non potuit, nisi vnicâ Agamemnonis filiâ Iphigeniâ mactata: Sic filia Regis, Sacerdotis filia illatam noxam vel iniuriam, lege talionis, sustulit & expurgauit: Ita oportet, vt Regis filia mactetur, si exercitus mineralium à labe suâ purgari debeat.

SALOMON.

ÆNIGMA

314.

Quanam illa est Regis filia?

SABA.

Quæ intra cancellos, vt rosâ inter spinas, sedet, & prospicit, quis prætereat. Exire autem non potest, quia incarcerata tenetur, vti solet aliquando vsu venire, vt magni Reges hæredes sibi proximos, suspectos, ne regnum ad eos deuoluatur, sese adhuc viuus, carceribus includant, & vinctos teneant, donec ipsius fatalis lux instet, quæ vitam cum imperio finiat. Demersa autem est in subterraneo fornice in sulâ, vnus ex Fortunatis, quam qui educere sciet, non infortunatus haberi poterit.

SALO-

SALOMON.

De minerali sâris: Cur lapis animalis vocatur?

S A B A.

Philosophi sâpissimè se explicant, cùm dicunt, quòd aliquas animæ potentias lapis ille ostendat, non quòd sensu aut motu sit conspicuus; sed, vt Rosarius inquit, quia Sole est animalis; quoniam recipit tria, scilicet constrictionem; albedinem & rubedinem, & vocatur ANIMAL MAGNUM: Et sal Ammoniacus fit ex eo. Idem dicit, quòd Luna vocatur planta, & sal Alcali fit ex ea. Mercurius verò vocatur lapis mineralis, & fit sal commune de eò. Anima vegetabilis in eo propriè non inuenitur, multò minus sensitua, sed analogon animæ, quæ est forma ipsum perficiens.

SALOMON.

Quomodo vegetare potest, cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi nequit?

ÆNIGMA
316.

S A B A.

Verum est, quod fit ex minerali genere, non vegetabili; at nihilominus quia ars succurrit naturæ, & nouâ generationem efficit partim ex ingenio naturæ, partim ex industria artis, nutritionis, augmentationis, generationis & multiplicationis; quædam non obscura in eo obseruantur. Quod si ars sola absque naturæ adminiculo quid tentaret, nihil omnino in illa generatione efficeret: ita si natura sola relinqueretur absq; artis auxilio, tinctura nunquam in effectum prodiret: Inde vna alteri dum manum præbet, fit id, quod aliâs nunquam fieret. Habemus exemplum euidentissimum in stemmate pyri, quod sit syluestris generis, & excisum prope truncum. Hoc vt antea non bonos fructus, sed austeros & agrestes tulit, sic iam ita excisum omnino nullos dabit, sed vt inutile lignum, penitus arescet, nisi succurratur arte. Deinde habetur furculus ex pyro arbore generosissima depromptus, qui similiter arescet, nisi artis beneficio in integrum restitatur: Natura hic nihil impedire potest, nec dare, quod non habet: Sed ars hortulani accedit, & furculum illum inserit stemmati syluestri, prout decet, & breui temporis spatio ex illis duobus, fit vnum quid, nempe pyrus generosissima, non secundum stirpis, sed furculi naturam, fe-

rens fructus mitissimos & acceptissimos : Dum verò hæc alteratio & mangonium naturæ artisque fit, vegetativa virtus adest, quæ nutrit adscititium surculum per stemmatis radices, auget eum & in arborem promouet, quæ det folia, flores & fructus, veluti profapia surculi antea dederat. Sic quoque in hoc opere, duo ex diuersis sphaeris cœli collecta rediguntur in vnum compositum, & accedente Vulcano vaporoso, hoc est, calido & humido, velut natura postulat, fit inde vnum quid indiuisibile : Vt hoc fiat & vnum in aliud commigret, opus est alteratione & quasi nutritione, augmentatione & multiplicatione. Hinc lapis vegetabilis non immeritò quoque dicitur.

SALOMON.

ÆNIGMA
317.

De ventre humani corporis seu Asia satis, nunc ad quartam Mundi partem me confero, quæ America dicta est, cuius causam, cur parallela videri possit, cum artibus externis, tu Princeps illustrissime, declarabis.

HYRAMVS.

Nullam quidem ego aliam video rationem huic comparationi subesse, nisi quòd artus, hoc est, manus & pedes, vel coxendices & brachia separata appareant à reliquis tribus illis partibus in continuitate corporis intima existentibus. America enim vt gemina est, & Insula, hoc est, ab aliis distincta, sic quoque hæc extremæ partes : Hæ omninò sunt seruiles, aliisque subiectæ ad præstanda officia, nec aliquid Imperii obtinent, sed Europæ in primis operas suas addicunt & dedicant.

SALOMON.

ÆNIGMA
318.

Tantum mihi sufficiat de comparatione Mundi maioris & minoris : quibus aliàs de hominis natura & convenientia cum hoc naturali opere, nonnullas addemus : An igitur opus philosophicum homini non aliàs in toto aut parte assimilatur ?

HYRA-

HYRAMVS.

Vtroque modo sexcenties, & amplius: Quoad totum; Aliqui dicunt in allegoriis, *Accipe hominem & cunde eum, &c.* Quod brutales facilegè interpretati nescio quæ facinora perpetrasse dicuntur: sic feminis humani, Embryonis, foetus, infantis, pueri, senis, mulieris, virginis, sponsi & sponsæ, mariti & vxoris, hermaphrodyti, innumeris vicibus meminerunt, imò totum opus generationi humanæ persimile esse ferè omnes asserunt. Est enim ibi coniugium Gabrici & Beix, coitus, conceptio, imprægnatio, ortus & nutritio, quæ singula centenis testimoniis comprobati possent, sed in tam notoria materia non opus fore putamus. Omnes omnium Philosophorum libri has allegorias loquantur, & in singulis suis paginis inculcant, vt interim mentionem non faciamus fictitiorum Deorum, heroum, & Dearum, ad solam Chymiam spectantium. In omnibus hisce mater cum filio, frater cum sorore, pater cum filia celebrant nuptias, & quo sanguine sint propiore coniuncti, eò operi magis accommodantur: Fit quoque cædes fratris à fratre, matris à filio, patris à filia aut filio, vel contra: Imò nihil vnquam ab homine relatiuè fieri potest, cui non assimilatio fiat in opere Philosophico, quæ omnia & singula si congerere vellemus, magni instar voluminis videri possent.

SALOMON.

Nolumus hic cramben bis coctam apponere, & satis est, generalia vel verbo strinxisse, ne omnia in omnibus agamus; adduc itaque saltem testimonia ex Authoribus, in quibus partium hominis meminerunt.

ENIGMA

319-

HYRAMVS.

Hæc quoque sunt infiniti numeri, sed sufficiet Auroræ confluentis testimonia, cap. 8. & 9. de iis adducere: *Hinc verò nota, inquit, quod quatuor rebus ex homine assimilatur, scilicet stercore, vrina, sanguini & capillis. Stercori dicitur simile in qualitate terra fœtida infecta, vel ratione mali odoris insipientis. Et est lutum sapientia, quo vasa firmantur. Vrinæ verò in qualitate aqua mundificantis vel abluentis, siue remouentis fœtorem terræ, vel ex acuitate salis exiccantis. Sanguini in qualitate aëris penetrantis aut mollifi-*

cantis duritiem terra, aut ratione coloris rubei remanentis super terram. Capillis autem in qualitate ignis comburentis & egredientis de terra. Et mox: Comparatur etiam quatuor rebus principalibus intra hominem, scilicet Cerebro, in aque frigiditate; Cordi, in ignis caliditate; Epati, in aeris humiditate; Testiculis, in terra siccitate: Nam sedes phlegmatis est in cerebro, & sedes cholera rubea in corde, & sedes sanguinis in Epate & sedes melancholia in genitalibus collocatur. Et hæc prædicta notanter in vno corpore natura constituit, sed situs & operationes eorum diuersificantur. Nam in cholera virtus appetitiua intelligitur, quia colorat: In melancholia virtus retentiua, quia retinet colores: In sanguine virtus digestiua, quia tollit superflua: In phlegmate virtus expulsiua, siue mundificatiua, quia dat veros & perfectos colores: Quinta autem virtus nec grauis, nec leuis, nec dura, nec mollis, sed proprie dicitur vita, quæ has quatuor coniungit in vnum, ipsa tribuit vitam robustam atque perfectam. Hæc ille.

SALOMON.

At nunc hominem, paruum illum Mundum, quoad nostrum propositum, satis perlustrauimus: Et sic laboribus prophanis hisce supersedebimus, & ex DEI præcepto crastino die Sabbathum celebrabimus, hoc est, requiem, æterni Sabbathi post hunc Mundum sensibilem subsequuturi imaginem, quo ea, quæ ad intellectualem illum Mundum, ac DEI, Angelorum, beatorumque hominum conuersationem æternam spectare videntur, quoad humanitas in hac infirmitate licet, enucleabimus. DEO sit gloria pro hæctenus suâ concessâ nobis gratiâ.

F I N I S.

I N D E X

RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM, QVÆ
IN HAC SEPTIMANA PHI-
losophica continentur.

Prior atque coniunctionem copulatiuam sequens Numerus,
paginam ; Posterior autem, vel sequentes, versum (vulgò
Lineam) significant.

A.

Adamas, 17.18

BECEDARII *Physici*, 72.31.32

Adamas è rubra terra factus, 18.11.12.
protoplastus historia animalium perit-
tus, 156.3.4 & seqq.

Abietes astu Solis vel motu
funis incenduntur, 69.
28.29

Admiratione res dignissima, 196.26. &
seqq.

Abstrusissimum, 201.27

Adonis apri violentia interemptus, 162.

Abusus omnia per se bona & innoxia, vertit
in mala & venena per accidens, 192.
13.14

15.16. eius horti, 117.26.27

per Accidentale aurum quid intelliga-
tur, 84.14

Aduersum natura, nunquam ipsi solide con-
ciliari potest, adeo vt generatio ex vtroq;
fiat, 127

Accipitres marini, 182.36. & 183.1

Austusio semper adest ictui bombardico ex
puluere pyrio, vel igne, quo globus infici-
tur, 52.5

Acetum acerrimum, 88.8.9. & 99.16

Agyptus tritici ferax, 131.26

Archelaus in taurum mutatus, 63.7.
eius cornu, ead.7.8. cornu copia, 160.22

in Agypto formicas esse magnitudine lu-
porum, 193.28. myrtus est odoratissi-
ma, 145.29. presertim in locis mediter-
raneis, à mari procul remotis, est raritas
aquarum, adeoq; & euaporationum,
45.10. II

Achemenis, herba magica, 141.12.19.
20. eius radices vino potæ quid prestent,
ead.15. & seqq.

Achilles, 126. eius equi, 161. I. eorum nomi-
na, ibid. vnde geniti, ibid.2.

donec ad iustam Acmen peruenerint, 116.
12. & 197.4

Aegypti cur tantas ceremonias cum boue
celebrarint, 159.26. & seqq. cur Cro-
codilum venerentur, 184.24. & seqq.

Acii pisces quomodo pariant, 183.11

Ff 3 felem

I N D E X.

- selem adeo honorarunt, ut selem occidisse, Romano aliquando capitale fuerit, 166. 29. 30. Cur Crocodilum venerentur, 184. 24. & seqq. Cur Oxyringum piscem inter sacra animalia coluerint, 179. 29. 30. leges suas omnes, & sacras & profanas, Mercurio acceptas referabant, 158. 36. & 159. 1. 2.
- Æluri* pisces, 183. 12
- Ænigmata* vernacula, 148. 28
- Æolia* insula, 45. 4
- Ær*, 5. 33. & 6. 1. 2. ex aqua rarefacta factus, 10. 6. 7. quomodo ex igne fiat, 37. 2. 3. suo modo ad sese mouendum impellitur, 44. 10. 11. in quomodo finis, ibid. 11. 12. in raritate & albo colore igni succedit, 17. 8. necessarius, & cur. 2. 17. est cibus & potus plantarum, 116. 16. imo & totius vniuersi continentis, 46. 14. nullus, nisi meteoris, natalem locum præbet. 46. 5. 6. 7. intermedius temperat omnia. 219. quando lumē Solis recipiat, 59. 30. 31. corpus rarum cum sit, non potest ita compingi, ut ferri vel marmoris soliditatem habeat, ita ut ignis nubes penetrare nequeat nisi per ruptionē, 36. 10. 11. 12. 13. in locis inferioribus sublunaribus crassior quam in superioribus, 7. 35. 36
- Ær* & cælum ærium in maiori Munda, est ex aqua, 15. 31
- Ær* tenuior transit in crassiorē, 14. 20. crassior in aquā. ibid. crassior philosophicus centenarium numerum refert, 12. 13. 14. subtilis, cælestis, millenarium, ibid. in cinere plurimus est aduentitius, 206. 36.
- Ær* qui assignetur, an cælo, an terra, 14. 2. 3. est intermedius inter vtrumq, ibid. 6. cum vtroque conuenit, ibid.
- Ær* terrestris, 95. 20. philosophicus seu chymicus, 14. 6. quid, 46. 17. interdum cælo ascribitur, interdum terra, pro diuerso respectu, 14. & quæ sequuntur.
- Ær* & aqua quid sint in opere philosophico, 15. 28. 30
- Ær* & ignis coniuncti, quid, 14. 16
- Æris* necessitas, 219. motus non à Luna prouenit, 44. 19. motus finis, 44. 11. 12. condensatio, vide Condensatio.
- Æris* humiditas in Elementorum coagulationis cedit in frigiditatem aqua, 16. 21. 22.
- Æris* & aqua humiditas, 13. 18. 19
- Ærem* sublunarem vnā cum cælo sensim moueri ab Oriente versus Occidentem, 8. 14. 15
- Ære* qui indigeant, 46. 12. & seqq. pro *Ære* pisces plerique aquam recipiunt, 182. 26
- in *Ære* factum Philosophorum nasci, 46. 8
- Æs* & laton, 131. 5
- Æs* Philosophorum habet aquam permanentem, 93. 17. est Mercurius philosophicus, 98. 13
- Æs* vulgi non est Philosophorum, 93. 27
- Æsculapius* vnde natus, 186. 3
- Æs* hylus poeta, 172. 7
- Æstas* hyeme quanto longior, 25. 16
- Æstates* & hyemes duæ in anno, 48. 18. 19
- Ætas* prisca paucis contenta, 128. 10. quibus vixerit, ibid. 11. prisca sequens qua inuenerit, 128. 11. 12
- Ætas* longa in cane, 167. 36
- Æthio-*

I N D E X

<i>Ethiopes simi,</i>	201. 35	<i>Albedinis & rubedinis in vna specie rafa</i>	
<i>Ethiopes & Tartari sibi valde asmilan-</i>		<i>causa, qua,</i>	119
<i>tur,</i>	ibid.	<i>Albifica,</i>	98. 19
<i>Ethiopsis herbe vires magica,</i>	14. 18. 19	<i>Alcinoi horti,</i>	117
<i>Affectus Narcisi imbecillabilis,</i>	123. 7. 8	<i>Alcohol,</i>	106
<i>Afflictus citatur,</i>	41. 25	<i>Aldeboram,</i>	162. 1
<i>Africa fluuios & fontes habet rariores,</i>	217.	<i>Alec piscis,</i>	183. 14
<i>33 semper aliquid noui gignit,</i>	95. 9. pe-	<i>Alemanici enses,</i>	50
<i>ctus in paruo Mundo cur exprimat,</i>		<i>Alembicum, 35. 6. calidum,</i>	8. 1
<i>2: 6.</i>		<i>Alembicum natura,</i>	70. 34. 35
<i>in Africa vix vlla pluuia cadit, & cur,</i>	217.	<i>Alexander Benedictus,</i>	26. 11
<i>31. 32. praesertim in mediterraneis locis,</i>		<i>Alexandri Magni liberalitas in Aristore-</i>	
<i>est raritas aquarum a leag, & euapora-</i>		<i>tem,</i>	155. 35. 36. & 156. 1. 2. 3
<i>tionum, 45. 10. 11. ciuitatem à locustis</i>		<i>Alexipharmacum viperinum,</i>	189. 8
<i>deletam aut fugatam,</i>	194. 8. 9	<i>Allegoria,</i>	125
<i>Agamemnon,</i>	224	<i>Alterationis physica motus,</i>	39. 23
<i>Agathocles,</i>	89. antepen.	<i>Alumen, sal minerale,</i>	71. 22
<i>Agens in materia,</i>	80. 15	<i>Amalgamare licet aurum cum Mercurio</i>	
<i>Agri Philosophorum, 132. 8. chymici,</i>	218. 5	<i>vulgi,</i>	100. 33
<i>Aglaophotis herba magica,</i>	141. 12	<i>Amasis, Egyptiorum Rex,</i>	175. 12
<i>Agmina hostilia qua herba vertantur in-</i>		<i>Ambitus circularis Solis circa terram, vide</i>	
<i>fugam,</i>	141. 19. 20	<i>Circulus.</i>	
<i>Agmon citatur,</i>	81. 34. 35. & 178. 18	<i>America insula est & gemina, 226. cur pa-</i>	
<i>Agnus Pelopis,</i>	165	<i>rallala videri possit cum artubus exter-</i>	
<i>de Agno Tartaria,</i>	144	<i>nis huius corporis,</i>	215. 23
<i>Agnos iam recens editos balatum matrum</i>		<i>Americus,</i>	200. 2. 3
<i>suarum inter mille sonos alios & persi-</i>		<i>Ammianus citatur,</i>	193. 29
<i>miles balatus agnoscere,</i>	202	<i>Amnes & stagna qua herba siccentur,</i>	141.
<i>Aiax Oileus,</i>	122		18. 19
<i>Ala dua, (quibus in caelum subvolamus,)</i>		<i>Amor recentior pellit vetustum,</i>	90. 36
<i>26. 27. 28</i>		<i>Amphisibena,</i>	186. 28. 29
<i>Alas cum formica nanciscitur, qui cum ea</i>		<i>Amyclas à serpentibus deletas esse,</i>	194. 9.
<i>assidue suo labore fungitur,</i>	195. 17		10.
<i>Alamanis herba magica,</i>	141. 13	<i>Amygdalus arborum omnium prima floret,</i>	
<i>Albus color, vide Color.</i>			152. 27. 28
<i>Albedo flos,</i>	152. 28	<i>Analogon anima quid,</i>	225
		<i>Anaso-</i>	

I N D E X.

- Anatomia hominis*, 158.10
Anaxagoras prædixit ad certum diem lapsurum ex caelo seu Sole lapidem magni ponderis, quod & euenit, 28.31.32. & 50.20. solutio physica, 29.22
Andromeda, 63.18
Anguis sub herba, 95.12
Anguilla quomodo generentur, 183.13
Anguli obtusi, qui hoc loco dicantur, 48.6. 7. proprie dicti, intra quadrantem circuli fieri nequeunt, 48.5 6
Anhelatio piscium, 182.28
Anima rationalis ab extrinsecus immitenda, 99.31.32. non est spiritus animalis, nec intellectus, 211.23. non captatur cum falconibus, 101. vegetabilis in vegetabilibus, 7.19. sensitiua in animalibus, ibid.20
Anima Osiridis, vide Osiris.
Anima vires, 204
Anima analogon, quid, 225
ab Anima vegetabili diuersum, quid, 109
Animal magnum, 225
Animalia Solis calore persusa gaudent, crescunt, & aluntur, 7.1.2. cur longè alio modo nutriantur, ac vegetabilia, 157. 31.32. radices aut primas venas in medio corporis dispositas & tectas habent, & cur, 157.34.35. habent membra organica. 194.19. vbi in arbore nascantur, 149.1.33. caelo illata, sunt, prima origine & introductione, chymica, 62. 27.30.31
Animalium differentia, 158.10.11. & seqq. *aquatilium varietas*, 182.5.6
in Animalibus venenosis animalium venenorum eorumq; morsuum aut damnorum medela quarenda est, 189.9. 10.11
Animus regis quisque intra seipsum habet, 206.24.25
Annona caritas. vide Caritas.
Annus quando formosissimus, 133.20
Antimonium semper aliquid noui gignit, 95.9. philosophicum à vulgari distans, 95.27
Antimonii spiritus, 95.6.7. signaculum, 95.33.34
Antimonio primas in philosophica Philosophi tribuunt, 94
de Antimonio quid sentiendum, 96.10
ex Antimonio genita non raro aliquid violenti & venenosi sub pallio preparationis tegunt, 95.11.12
Antimoniales spiritus. vide Spiritus.
Antiquare noua, 77.23
Antonium Eremitam quid indies eruditio-rem reddiderit, 114.3. & seqq.
Anubis Aegyptiis quid, 167.10
Apelles ex linea agnitus, 200.31.32
Apelleia manu dignum opus, 88.34.35
per Aprum Herculeum quid intelligatur, 162.6. & seqq.
de Apro Philosophi an etiam meminerint, 161. vlt. & 162.2. & seqq.
Apes vnde generentur, 192.24.25. & seqq. è vitulorum seu iumentorum carnibus putridis nascuntur, 197.32. non per communem generandi modum se propagant 195.35.36. si nulle existerent, an sola putrefactione ex melle produci possent, 196.13.14.
Apum

I N D E X.

- Apum origo,* 195.30. & seqq. *in arhore,* 148.35. & 149.3. & seqq. cur philosophus pretiosa habeatur, 85.8
in Apum contemplatione quidam conuenit, 195.26
Apes Maro non neglexit, 191.16
in Apibus adultis potentia generandi, 196.2.3
Apicula noua vnde generentur, 195.34.35
Aphrodites ortus, 88.36. & 89.1
Aphyæ, pisciculi, vnde procreentur. 183.15
Apis Aegyptiorum qualis, 159.5. quid ipsis significet, 108
Apitius, 175.25
Apodes, 158.15
Apollo, 79.34. & 131.6. & 224.19. semper iuuenis fingitur. 145.19. Philosophicus, 90.26. à cembustione immunis, 145.23
Apollonius Tyaneus, 143
Appeririua vis, 204.28.29
Aprilis inconstans, 133.16
Approxis, herba magica, 141.7
Aptus ad respondendum quomodo quis fiat, 201.9.10
Aqua primum elementum, 10.6. in chymia, secundum, 5.26. similior & propior est cælo, quam terra, 13.26.27. est vinculum, quo Terra & cælum coniunguntur, 11.16.17. quid per eam hoc loco intelligatur, *ibid.* 18.19. cui ascribitur, cælo, an terra, 13.23. transit in terram, 14.21. quomodo in terram mutetur, 16.11. nusquam non est, 85.7. raro absque commixtione terra existit, 42.14.15. cur putrefactioni aliquo modo subiecta, 42.15. quibus herbis magi-

cis concrescat, 141.7. vbi nascatur in arhore, 148.35. & 149.3. & seqq. cur philosophus pretiosa habeatur, 85.8
Aqua aquam continet, 41.32. & III.56. potentia vapor est, *ibid.* 33
Aqua & Terra quid, 16.57
Aqua foetida, 81.28
Aqua fortis, 88.6.7. est ex attrahentibus fortissimis, 121.2. ex vitriolo composita. 120.15. eius calor potentialis, *ibid.* 36. capita rosarum rubearum recentium, muria conditarum, pallentium etiam in hyeme, optimo rubore tingit & imbuuit, & cur, 120
Aqua grossa Thomæ Aquinatis, cur vilescat, 85. maris in opere philosophico, 41. 12.13.14. mineralis & metallica lapidi genere proxima est. 166.26. Nili, qualis, 220.23. nitri, 221. philosophica quid, 132.14. numerum denarium refert, 12.13. digitos non madefacit, 99. sicca & puluerulenta, 95.20
Aqua fluxus & refluxus causa, 44.9. frigiditas in Elementorum coagulatione cedit in siccitatem terra, 16.22
Aque & aeris humiditas, 13.18.19
per Aquam in mundo philosophico quid intelligatur, 11.18.19. marinam, dulcem sapius intelligunt, 41.24
ex Aqua, cælum quomodo conditum, 8.10.11
Aqua vnde fiant, 42.2
ex Aqua cælum factum, 13.25. & terra. *ibid.* omnia in maiori mundo condita sunt, 219. falsa marina. *fit* sal, 38.13.14
Aqua à Luna motu reguntur, 44.12.18.

I N D E X.

- tendans naturaliter ad loca centro terra* 131.2
proquinquiora, *ibid.* 16.17
Aquarum raritas in Egypto & Africa, 45.10.11.
Aquarius alicubi loripes, 131.9
Aquila semper ad volatum parata, 95.15.
num chymia desit, & quid significet, 171.31. cur Louis ales. 173.3. & seqq.
Aquila descriptio, 171.35. & 172.3. & seqq.
in Aquile formam mutatus Iupiter, 173. 11.12
de Aquila historie applicatio ad chymiam, 172.11
Aratio, 131.16
de Arbore casta Theophrasti, 143. vlt. & 144.1. & seqq.
Arbores Hesperidum, 143.12. lunaria, 142.27
Arborum regina, 153.25
Archeypus ubi desit, ibi frustra materia preparatur & excollitur, 196.18.19
Archimedi mira solertia in ratiocinando, 206.9. & seqq.
Architectus nullus circuli arcana omnia simul & semel comprehendere potest, 95.8
in Architectonica que sint membra principia sue fundamenta, 205.34
Arcus extensus in senem habentia nouem, 72.25.
Arena maris alba, & tamen densum, nec rarum corpus. 17.10. & seqq.
Argentum, quo est finius, seu ditius in minera, eo plus auri abscondit, 90.19.20
Argentum viuum, 71.28.29.30. separatum per magisterium, est principium cadmia philosophica, 74. est materia operis philosophico chymici, 78.26.27.28
Argenti viui sedes, 131.2
Argentum philosophicum est aurum philosophicum, 98.12
Argentea charitas in Dactylo concha apparet, 181.9.10
Argo, nauis, 63.17
Argonauta, 127.
Argonautica expeditio eiusq. allegoria, 165
Argus a Mercurio lapide trucidatus, 170. 13.14
Argus, canis Vlyssis, 167.34
Ariena, fructus palae, arboris, 147.23
Aries celestis, 133.11.12.13
Aries an sit in opere philosophico, 165
Aries Phryxi, 62.32. & 63.1. *Martialis,* 85.15
Arietis vellus a Mercurio deauratum, in Martis nemore suspensum, 143.2.3.4
Arista tritici, centum grana egerentes, 131.26
Aristaeus mellis vsum & lactis coagulum introduxisse fertur, 196
Aristhenes, 41.18.19
Aristoteles, 10.24. & 182.10.22. historis animalium scriptor diligentissimus, 155.32.33.34. ad Alexandrum, 92. 20. eius sententia de caelo, 6.19. de anima humana, *ibid.* 24.25.26
Armena terra mineralis, medicinalis, 71.19
Armoniacum sal, minerale, 71.21
Arnoldus citatur, 83. & 101. & 107. & 169.12. & 178.34.35. & 190. & 222.7
Ars succurrens naturae nouae generationem efficit, sed absque ipsius adminiculo, nihil. 225. naturam in omnib. imitari nequit. 100.

I N D E X.

- Ars aurigena*, 201.5. (chymica praesertim) per qua inueniri possit, 104. chymica est testis sub allegoria, 104.
- Artis & Naturae lusus*, 101. chymica medulla intima, vide medulla.
- Artifex vulgaris ex Mercurio plumbi aurum producere nequit*, nedum Tincturam auream, 99.
- Artificii in magno magisterio opus egregium*, 88.35.36.
- Arsenicum*, in suo bono vsu bonum, 192. 16.17.
- Artepheus*, 308.
- Arnum tritico serendo quomodo preparandum*, 131.15.
- Arui explanatio cylindro fit*, 131.17.
- Arzoch*, citatur, 39.33.34.
- Asa Regis mater*, Macha, 180.19.
- Asia fertilitas*, 222.31. & seqq.
- Asiatici antiquitus cur molles & luxui dediti*, 223.
- Asinus tardigradus in philosophia quid*, 161.28.
- Ascensio & descensio elementorum in generatione mineralium quam diu duret*, 71.12.13.
- Asiduus in clangore citatur*, 37.10.
- Asratius citatur*, 221.
- Astrorum vires occulta cuique plantarum speciei affluentes*, 116.22.
- Astrologi*, 66.12.13. eorum regula, 65.25. & seqq. varius contemplandi modus, 116.26. & seqq. audacia & vanitas, 45.20.21.22. stoliditas, 64.18. & seqq.
- Astrologis qua demonstranda incumbant*. 65.8. & seqq.
- Astronomia vera & vtilis, & ad quid*, 66.7. & seqq. eius abusus, ead.11.12.
- Astronomi*, 25.5. quoties solem terra maiorem statuunt, 12.10.
- Atalanta aprum maximum interemit*, 162.11.13.14.
- Atalanta & Hippomenis allegoria*, 163.33. & seqq.
- Athena cur vt Palladis, ira & noctuarum curam habuerint*, 170.34.35.
- Atheniensis curusdam opinio de luna*, 30.9.
- Attenuatio meteororum cum ascensione*, 34.ult. & 35.1.
- Audacia prudentiae coniuncta*, 199.32.33.
- Auditio fit in tempore*, 51.32.
- Augias, Solis filius*, 139.
- Acute auditioni intenti, eo momento quo audiunt quid, obiectum non vident*, 204.25.26.
- Augustus Caesar Romam reliquit marmoream, quam lateritiam inuenerat*, 111.
- auri relaxandi gratia piscatus est*, 182.12.
- Auicenna*, 50 & 82.20.27. & 168.17 & 190.15. & 39.30.
- Auis terriculamento à frugibus arcenda*, 131.19.
- Aulopa piscis*, 183.21.22.23.
- Aura quid sit*, 167.32. proxima globo lapideo vel ferreo, è magno tormento bellico emisso, qua attigerit, violat leditque, 51.36. & 52.1.2. cur, ead.3.
- Aura, canis venaticus Atalanta*, 167.31.
- Aurata piscis*, 176.8. quomodo coeat, ead.12. quando caprus, aurum deglutitum in ventre exhibeat, ead.18.19.20.

I N D E X.

- Aureolus poeta,* 47.2. & 195.5.6
Auris cur magis audiat, quam concava ru-
pes, 204.23
Aures humanae crasse, 202.13. in suis sub-
iectis saepe decipiuntur, ead. 5.6
Aurora & halo quo distent, 58.9
Aurora color rubeus, 17.29
Aurum in qualitatibus, 4. equatum,
 100.2
Aurum philosophis duplex, 83.16
Aurum philosophicum, est sulphur philoso-
phicum, 98.12.13
Auri sacra fames quibus obici possit, 200.
 15.16. fulgor in charace pisce apparet,
 181.10
Auro nihil perfectius, 97.33. nil deperit i-
 gne, 195.5
de Auro philosophi cum loquuntur, quomo-
do intelligendi, 83.15. & seqq.
de Auro philosophico testimonia quedam,
 84
ex Auro Rhenensi facere Ungaricum, 103.
 13.14
ex aurificato quando & quomodo fiat au-
rificans, 196.29.30
Aurificium, 101.10
Aurifodina vulpium, 193.26.27
Aurora consurgentis testimonium allegatur
 227
Automata excogitare, 206.8
Autor aurora citatur, 92.20. & 111. &
 125. secreti maximi, 164. 12. *Tracta-*
rum, 176.31. tractatus von Wei-
 gen Blümblein 130
Auus in nepotem non raro magis inclinatur,
quam pater in filium, 90.36. & 91.1
- Axioma Geometricum,* 22. pen. & ult.
 & 23.1.2.
Axiomata, 21.10. & seqq.
Axis, 7.1
B.
- B**
Babylon, vrbs, E
Babylonia fertilitas, 1321.
Bacaster citatur, 178
Bacchus Romanis vini inuentor. 136. sed
reueranon est, ead.
Baculus Iacobi, 61.7
Batica tritici ferax, 131.25
Balius, equus Achillis, 161.1
Balsamus arbuscula, 151
Balsamum reformidat ferrum, 153.22.
philosophicum a quocunque vulgari me-
tallo abhorret, ibid.
Basilianus, 96.20
Basiliscus, 189.21. in philosophia, 190.
 21 & seqq.
Basilus de Ven. requid scribat, 88.25.
citatur, 47.4. & 85. & 95.8. & 138.
 & 161.22. & 164.24. & 168. & 171.
 28.29.31
Basilus Valentinus citatur, 196.25. eius
mens in descriptione prime materiae,
Lapidis philosophici, 112.11. & seqq.
Beelphégor, 180.19
Beia. 98.19. caelum refert, 10.17.18
Bellum Troianum totum spectat ad chy-
miam, 63. 11,12. scitium & totum al-
logoricum, 160. 26. 27. quid eo intelli-
gatur, ibid.
Bilus, 221

Benign.

I N D E X.

- *Benignitas Dei vnde agnoscenda*, 104.
- *Salomonis*, 15.23.24
- *Berosus*, I
- *Betula arbores*, 149.7. & seqq.
- *Binarius materia attributus*, 75.3
- *ex Binario binarius ductus*, 75.2
- *Bombyx in papilionem alatum mutatur*, 197.7
- *Bombycis generatio praeteris admiranda*, 196.36. & 197.1. & seqq.
- *Bombycin e generationis circulus integer*, 197.10.1. & seqq.
- *Bombyces*, 146.17
- *Bonis fortuna cur plures homines delectentur, quam intellectus*, 213.14. & seqq.
- *Bos primam & in philosophia apud Aegyptios & in re pecuaria auctoritatem habet*, 158
- *Bos Aegyptius quid in philosophia significet*, 160.3
- *Bones Geryonis ab Hercule abacti*. 160.19.
- *10. Augia*, ead. 20.
- *Boum mentio apud antiquos*, 160.18
- *Brachmani philosophi vere chymici*, 147.26.23
- *Brassicam Cato integro libro tractavit*, 114.23.
- *Brotius, Vulcani filius, omnibus ludibrio habitus*, 97.14.
- *Bruchus*, 192.31.32. & 193.14
- *Bruta cur bruta sint*, 212.19
- *Bubones pestiferi busone admoto sanantur*, 189.6
- *Buso, 171.1. in suo bono vsu bonus*, 192.16.17. pestiferis bubonibus admotus eos sanat, 189.6
- *Bulbos liliorum alborum cum nitio vel cinnabare frustra quidam imbuunt, ut lilia inde nascantur rubea*. 127
- *Buxus, 150. sulphuri philosophico cur affimiletur*, 152.36
- *Byzantii fertilitas* 131.22

C.

- *Cadmaei fratres, vide Fratres*.
- *Cadmon citatur*, 178.14
- *Cadmia quid*, 73.25. *an necessaria in opere philosophico*, ead. 22.24. *an & quae principia philosophica in se habeat*, 74. eius nomen, 72.36
- *Cadmus philosophus*, 74. *heros memoria dignissimus*, 73.5. *dicitur primus apud Phoenices literas legendi, & scribendi, modum, ab Aegyptiis mutuatus, tradidisse*, 72.32.33.34
- *Cadmus idem opifex, qui faon*. 63.5
- *Camentatio cum pulueribus (eiusdem efficacia) fixatiuis quid utilitatis promittat*, 103.2.3. & seqq.
- *Cainus primus homo in hunc mundum natus*, 129.15. *qualis ibid.*
- *Calceus*, 79.11
- *Calculus in hominum renibus*, 51.11.12
- *Callicia, herba magica*, 141.6
- *Calor, 39.21. cordis humani*, 218.1.2.3. *absque aeris inspiratione & expiratione perdurare nequit*, 220. *potentialis fortis facile vel per se, vel ab actuali adiutus, in actum erumpit*, 69.26. *externus, ad materiam interiora penetrans, est causa efficiens condensationis & rarefactionis*

I N D E X.

- elementorum*, 38.6. solis, 6.34. hora nona matutina, & terti paomeridiana differt, 49. segetibus expectandus, 13.20
Calor tritico philosophico, vt feliciter crescat, quantus adhibendus, 133.2.3.
Calx, 17.17. viua etiam ex aduersari interuentu inflammatur, 69.29.31
Cameli mentio, 161.17.
Campana absque pistillo, 91
Campana vsus in Turcia donegatus, 131.5
Campus Martius pro tironibus, 105.12.13. 14. & 29. & seqq.
Cancellaria imperii in microcosmo, 205.29
Cancellarii summi tres, 208.4.5
Cancer Herculi artificii laborioso chymico summissus, chymicus est. 63.12.13. luna Basilica & sedes ordinaria, 133.25
Canis Mercurium denotat, 167. semper luppo coniungitur vt aduersarius, 164.30
Canes bini caelestes, 63.17
Canibus monstrosis Poetarum quid indicatum fuerit, 167.28
Canicula piscis, 183.15.16
Canis rabidi morsus, quo sanetur, 189.4.5
Cantharus piscis zelotypus, 183.17.18
Capillus humanis quemodo opus philosophicum assimiletur, 228
Capricornus Veneri aduersus, 96.36
Capricornus allegoricus, 95.17
Caput microcosmi, 201.22. rationali vi anime destinatum est, 223. praescribit toti corpori, 215
Caput corui vel cornicis, vide Cornus & Cornix.
Capiti sit reuerentia, 215
Carbo igneus cur rubeus videatur, 17.6.7
 e carcere tenebroso in apertam lucem serius producti facile amittunt visum, & cur, 17.23.24.25
Cardanus de causis pulchritudinis consulendus, 203.24
Cardo ostii chymici, 221.1
Cardui, 193.6. eorum extractio, 131.16
Caritas annonae, 52.31
Carpio, 182.34
Cassiopeia, 63.18
Casus, qui ab imaginatione interius efformantur, 203.2
Catena rarefactionis aut condensationis chymicae, 12.14.15
Cato integro libro brassica tractauit, 114.23
Cauda praelonga, 179.36
Causatur, i. facit clarius apparere, 32.33
Georgius Cedrenus citatur, 3.4
Cedrus, 151. & 152. eius natura nobilis, 152. & 153
Centrum a circumferentia sua remotissimum, 13.35.36
Centrum centri, 81.3
Centrum solis, 25.25
Cerberus, 73.31. quinquaginta capitum fuisse fingitur, 167.26
Cerdonum lasciuia, 121.34
Cerebro humano quemodo opus philosophicum comparetur, 228
Ceres, 128.30.32. & seqq. tedifera cur dicta, 149.30
 de Cerere, fabula vnde orta, 131.23
Cerua Diana sacra ab Hercule capta, 162
 22. & seqq. eius cornua aurea quid significent, ead.
Cerus

I N D E X.

- *Ceruis in Turba citatur,* 93.14.221.24
- *magnus Cham extrema India imperās,* 49
- *Chambar citatur,* 178.9
- *Chaos rude,* 73.25
- *Charace piscis,* 180.36. & 181.3.4
- *in Charontis cymba pedem unū habere,* 91
- *Chasmatum causa, qua,* 59.25. & seqq.
- *Chelidonium philosophicum,* 115
- *Chimara,* 73.31.32
- *China,* 45.34
- *Chirocines, herba magica,* 141.12
- *Cholera rubea sedes, ubi sit,* 228
- *in Cholera virtus appetitiua intelligitur,* 228
- *Chryses, Sacerdos Apollinaus,* 224
- *Chrysis, Chrysis, Sacerdotis Apollinae, filia,* 224
- *Chrysochorallum,* 89.8
- *Chylus, 77.34.35. Chymus. ibid & 112.5*
- *Chymia ars artium, 170.23. cur ignaris odio sit,* ead.32
- *Chymici, siue philosophi naturalis, officium quod,* 105.17. & seqq.
- *Cibariorum inuentio,* 128.12
- *Cibus sit primum chylus, deinde chymus,* 112.5
- *Cibi alteratio in homine,* 112.5. & seqq.
- *Cicero, 69.6.7.8. Siciliam horreum P. R. vocat,* 131.26.27
- *Cichorii genera,* 125
- *Cinere esse corpus rarum, vnde probetur,* 206.32
- *in Cinere est aer plurimus aduentitiuus,* 206.36
- *omnis magnus circulus praesumitur nihil de sua sectione intermedia supra & infra*
- *terram amittere,* 28
- *Circulus magnus in caelo imaginatione constitutus,* 21.13. quid praestet. ead.17
- *Circulus elementorum,* 6.32
- *Circulus à caelo & terra philosophica abfolutus, quoad ortum & motum perfectio- nis,* 12.15.16
- *Circuli arcana nullus architectus simul & semel comprehendere potest.* 95.8
- *Circulus quadrati,* 81.34
- *Circuli solis ambitus, quantus,* 26.19
- *loca circulo arctico subiecta,* 48.10.11
- *Circularis ambitus solis circa terram, quā- tus,* 21
- *Circumferētia quomodo se habeat ad suam diametrum,* 21.31
- *Circumgyrationem menstrua lunaris corporis per unum dimidium ex se lucidi, per alterum opaci,* 32
- *Citharae piscis,* 183.18.19.20
- *Ciuitatem in Africa à locustis deletam, aut fugatam, 194.8. 9. in Gallia à ranis ead.9. in Hispania à cuni. ulis, ead. 10. 11. in Thessalia à talpis. ead.9*
- *Claritas argentea in Dactylo concha apparet,* 181.9.10
- *Clausa omnia quo aperiantur,* 141.19
- *Clementia Dei creatoris vnde ex parte agnoscitur,* 156.36. & 157.1.2
- *Coagulatio, 134. eius alia species, 38.11.12. Elementorum, 37.10.11.12. quid sit, 16 19. 20. 21. coagulati ab eodem, 123.15*
- *Caelum an è terra factum, 10.3. ex aqua factum, 12.23. rarefacta, 10.6.7. quomodo, 8.10.11. sole quocies maius, 12.11. per se incorruptibile existit. 10.25.28. habet*

I N D E X,

- habet purissimam partem elementi terra in se, 16. maius terra, 12. 5. & seqq. impertit terra virtutes seminales, & formas rerum essentielles, 10. 35. 86. omnes vires, 12. 21. 22. non fert bruta, 64. 30. Egyptus antiquitus visum fuit instar tabulae rase, aut codicis explicati, in quo stella sint literae, 62. 23. & seqq.*
- Caelum non esse diuersum ab aërio tractu sublunari, 6. 17. 18*
- Caelum maius, 11. 30*
- Caelum maius & philosophicum diuersa, per colocasiam intelligitur subiectum philosophicum: 126*
- II
- Caelum & terra maxime sibi contrariantur, & longissime à se inuicem absunt, 13. 34. 35*
- Caelum aërium quomodo probetur, 6. 3. tribus rationibus, 8. 4. & seqq. in maiori mundo est, ex aqua, 15. 31. eius motus, 6. 11. 12*
- Caelum chymicum dicitur in hoc opere caelum philosophicum, 10. 9. 31. 32. an potior & dignior pars in philosophia occulta, 4. vlt. & 5. 2. & seqq. ex aqua & aëre factum, 16. 2. an mas sit, an terra, 18. 15. femina est, 10. 34. fert terra similes filios, 18. 35. quomodo magis corruptibile sit, quam terra sua, 10. 31. 32. terra sua dedit substantiam, non qualitates, 11. 29. 30. nisi esset, terra (philosophica) non fuisset producta, 11. 27.*
- Caelum & terra coniuges in matrimonio viuunt, 10. 18. 19*
- Caelus cum terra vxore concubuisse dicitur, 18. 20*
- Cæna absque cibo, 117. 13. 14*
- Cæli in terram mutatio, quomodo fiat, 16. & seqq.*
- Quid de Cæli figurarum erectione sentiendum sit, 65. 2. 3. 4.*
- Cæli orbis non esse reipsa, 6. 7. sed fictitios, ead. 9*
- Colliquesactio, est ingressus vnus in alterum, 16. 27. 28*
- Colloquiorum istorum vsus, 33. 7*
- Colocasia quid cum chymicis tractationibus commune habeat, 126*
- per colocasiam intelligitur subiectum philosophicum: 126*
- Color inter extremos medius, 142. albus, est multa lucis & perspicuitatis, 16. 35. 36. feminis peculiaris, ibid. nimis aspergit visum, aciemque oculorum ledit, 17. 22. 23. & seqq. promittitque foetum philosophicum, 169. 26. caeruleus vnde, 18. 2. intermedius, 170. 2. amicitur visui, 17. 21. cur, ibid. niger est potius colorum priuatio, quam species, 55. rubeus, vnde, 18. 3. caeruleus vnde, ibid. 2. flavus, vnde ibid. 4. vlt. marinus, 106. 10. nubium nigrior quid denotet, 39. 25. arantium vnde, 18. 45. aurora, 17. 29. terra, ibid. 34. 36. vnde ibid.*
- supra album colorem nihil reperitur magis coloratum, 55*
- Color tinctura, vide Tinctura.*
- Colori (faciei humana) non nisi mium credendum, 203. 19. 20*
- Colores quo differant, 17. 1. extremi, ibid. 2. intermedii, ibid. 3. extremi absque intermediis coniungi nequeunt, 169. 36. & 170. 1. quomodo per se considerentur, 17. 26.*

I N D E X.

17. 26. quomodo ex nigro & albo com- in Composito semper aliquid manere de pri-
 positi, ibid. 27. omnes, excepto nigro, stinis qualitibus & substantiis, 16.
 sunt in sole, & quomodo, 55 25. 26
 Colores iridis, 54. 31. & seqq. vnde, cum Compositum philosophicum, 5. 11. 137. eius
 sol nullos habeat, 55. in quo proprie appa- gemma, ibid.
 reant, seu, quod sit eorum subiectum, Conceptio vegetabilium quando & quomo-
 55. 56 do fiat, 115. 17. 18
 Colores, substantiarum velle deducere ex ele- Concha, 182. 33
 mentorum qualitibus primis, aut se- Condensatio aeris fit duobus modis, 7. vlt.
 cundis, frustra neus labor est, 119. 22. 23 & 8. 2
 in Coloribus compositorum est magna di- Condensationis & raritatis causa efficiens,
 versitas, 17. 13 qua, 38. 2. 3
 Colorativa terra minerales, medicinales, 71. Condensatio meteororum fit cum descensio-
 19. 20 ne, 35. 1
 Columba pannonica, 169. 27. Veneri Condensatio & rarefactio substantia est ex
 sacra, & cur. ead. 25. alba quoque in o- precipuis operis philosophici operati-
 pere post coruum viscenda, 169 bus, 36. 32. 33. 36. cur, ead. & 37. 1
 Columba in ventre cordi abscondita, 169. Condensationis aut rarefactionis chymica
 23. catena, 12. 14. 15
 Columbus, 200. 2. 3 Condensatum, in opere philosophico nobi-
 Cometa si infra lunam sit, parallaxin quoq; lius est rarefacto, licet eo sit posterius, 10.
 habebit maiorem, 61. 1. 2. in caelum 7. 8. 9
 summum ascendens, 10. 29. 30. 31
 Cometa quid, 6. 15. & 59. & 60. 2. eorum Consilarii, Principum oculi & aures,
 materia, vnde, 35. 18. quando illumi- 207. 14
 nentur, 60. 6. an quoque supra Constantia incredibilis, & humanam im-
 Luna regionem ascendant, an vero becillitatem pene superans, 200. 5. 6
 semper in aere sublunari harent, 60. 15 Contabescere quid videatur, 123. 18
 16. & seqq. Continens plenum, 35
 Cometa, vt stella, lumen solis in se recipi- Contraria contrariis tolluntur, 190. 11.
 unt, 6. 3 absque medio non continentur, 14. 9
 Cometa quidam, 6. 14 copulentur oportet, si vnum in alterum
 Cometas non esse igneos vapores in aere ac- agere debeat, 13. 32. 33
 censos, 60. 4. plures in caelo sitos, histo- Contrarietates naturarum, 192. 11
 ria recensent, 60. 23. 24 Copernicus, 5. 16
 Comitas Salomonis, 15. 24 Coracesia, herba magica, 141. 6
 Cor hominis, 115. 27. & seqq. & 216. 14.
Hb & seqq.

I N D E X.

- & seqq. quomodo in humano corpore procedat in suis operationibus, 216. 21
 21. & seqq. singulis membris & visceribus dat vitam & viuificos spiritus, 219
 • **Cor animalis in arboribus truncus vocatur,**
 115. embryonis vegetabilis, 132. 16. mundi metalli an suum motum habeat, 217.
 13. 14. ignem philosophicum exprimit, 219
 • **inter Cor humanum, tincturam philosophicam & vini spiritum similitudo concinna,** 138
 • **Cordi humano quomodo opus philosophicum comparetur,** 228
 • **Corinthas, herba magica,** 141. 7. eius decocto in aqua protinus sanari serpentum venenatorum morsus, si eo foueantur, 141. 8. 9. eius succus, 140. 10. 11
 • **Cornicula loquacula,** 135
 • **Cornua luna crescentis acuta; & decre-scentis, obtusa,** 32. 28. 29.
 • **Corona anni magna,** 132. 6. 7
 • **Corona populea, Herculi solennis,** 145
 • **Coronis nympha à Diana extincta,** 186.
 8. 9
 • **Correlatiuorum vnum alteri dat esse, quo-ad relationem,** 11. 33. 34
 • **Corpus absq^{ue} Spiritibus quodcumque mor-tuum est, 110. nullum adeo destrui po-est vt omni forma orbetur, 111. quomo-do fiat spiritus, 37. 16. 17. 18. fixum de corde Saturni, 132. 18. 19. Luna, vide, Luna,** 32. 29
 • **ex Corpore quando & quomodo fiat spiri-tus,** 196. 29
 • **in paruo Corpore saepe magna vis latet,** 12.
 27. 28
 • **Corpora plura (simul & semel) vno in loco non esse, 7. 23. nec penetrare se inuicem, 306. 34. 35. perfectissima & imperfectis-sima ab habilitate ad recipiēdū tincturā excluduntur, 97. 32. etiā magna longius remota, cur minora appareant exiguis corpusculis, ac propinquis, 24. 33. rariora habent plus lucis, 17. 3. 4. densiora minus, ibid. 3. 4. non sunt soluenda absque spi-ritibus, 110. aerea & similia sagittis ha-matis in Persia cælus decidunt, 50
 • **Corpora facili destructionis,** 17. 16
 • **Corporum omnium longissime à nobis distā-torum magnitudines & distantia quo-modo possint indagari,** 24
 • **de Corporum compositorum raritate & densitate, multo verominus de qualita-tibus primis) ex ipsorum coloribus iudi-cari nequit,** 17. 19. 20
 • **Corporibus loca mutare à Spiritibus porta-tos per aerem, probatur, 141. 26. 27-28. manere autem corporibus in certo loco imaginatione & somno detentos, & spiritu à spiritu in loca remotiora inte-rim deducto, videtur ab experientia pro-bari,** ead. 28. & seqq.
 • **Corpuscula rosa frigida,** 120. 36. & 121. 1
 • **Coruus Apollini sacer, 169. 14. 15. inauspi-cata auis quid in philosophia praestet** 168. philosophicus in columbam niue albiorem conuertitur, 169. 25
 • **Caput corui vel cornicis, operis philosophici principium,** 186. 15. 16
 • **Coruum alias inauspicatum, in arte chy-mica boni esse auspicii, 169. 9. 10. esse operis initium,** ead. 1
 per**

I N D E X.

- per Coruum quid in hac arte significetur, ab eo diremptus est, 171.14.15
 169.10.11.12. Cygnum philosophis subiecta chymica de-
 Crabones vnde nascantur, 197.31 notare, 171.13.14
 Crama ex Saturno & Ioue mistis subie- de Cygno quid statuendum, 171
 ctum physicum, 94 Cyllene, mons Arcadia, 126
 Crassa & corporea, qua scala ascendant ad Cyllenius dictus Mercurius, 126
 spiritualem nobilitatem, 211.32.33. & in Cymba Charontis pedem vnu habere, 91
 212.1. & seqq. Cymbalum aureum citatur, 172.23
 Creator vnde agnoscendus, 104 Cynocephali natura, 167.11. & seqq.
 Creatura omnia, ad ornatum vniuersi mun- per Cynocephalum quid intellexerint, 167
 di spectant, 192.7 in Cyrenaica regione lex est ter anno locu-
 Cremor in lacte, 81.10 stas debellandi, 194.4
 Creta albissima, adeoque lucidum nec ta-
 men rarum & siccavés, sed densum
 corpus, 17.10.11.12
- ## D.
- Crisis in nubibus, igne indice, 51.22 **D**actylus, concharum generis, 181.5.
 Crocodilus quibus nocere nequeat, 184.30. & seqq.
 31. eius historia, ead. mira natura, ead. Daphne, amafia Apollinea, 145
 10.11.12.13. Darda, Indorum populi, 193.25
 Crocodilus philosophicus, 184 Dardanus citatur, 178.8
 Crocodilopolis vrbs, 184.29 Dealbatio, qua fit à fumo albo, non est so-
 Crocus iuuenis rubeus, 150. & 152.33 lummodo superficialis, sed in profundum
 Crocus metallorum, 103. philosophorum substantia penetrat, ideoq; perpetuo du-
 longe alius est à croco communi, 125. rat, 43
 quomodo preparatur, ead. Deambulatio in arbusa iucundior, 141.
 de Croco eiusque flore quid statuendū, 125 34.35
 Crura locustarum Indarum, 194.7 Declinatio planetarum maxima ab eclipti-
 Crystallus, 17.18 ca versus Septentrionem, si hic ad Ar-
 Culicem Maro non neglexit, 191.16 ction, aut versus meridiem, si ibi frigus
 Culicum agmina, 193.30. & seqq. dominetur, est causa frigoris, 48.34.
 à Cuniculis ciuitatem in Hispania diletam 35.36
 194.10.11 Decoctio minuit, 137
 Cygnus saepe perdit ova, quibus incubat, 97. Decoctum Corinthadis, vide Corinthas.
 19. Apollinis sacer. ead. 19. cur, ead. 18. Defectionis nostra à Deo incommoda, 208
 cum Marte pugnans, 97.15. inuulnera- 22.23. & seqq.
 bilis cum Hercule pugnavit, & fulmine Deliria & ludibria ethnica, 129.13

I N D E X.

- Delphos umbilicum sese medium terra re-
 presentare, 173.8.9
- Delphini, 182.32
- Demo, fatidica femina, 25
- Democritus, 103. herbas magicas quas
 numeret, 141.11.12.13
- Demophoon contraria aliis hominibus na-
 tura fuisse dicitur, & quomodo, seu cur,
 152.29.30. Gabricum denotat, ead. 25
- Densum à tenui soluitur, 37.35
- Deus, Echoua, 52.26.27. ad quid fulmine
 utatur, ead. 27.28. opt. max. laudatur,
 132.35.36. mysteria quam plurima
 humano corpori insculpsit, 200.35.36.
 Dei benignitas vnde agnoscatur, 104.
 creatoris gratia, providentia & demen-
 tia summa vnde, 156.35.36. & 167.1.2
- Deos binos, bonum & malum qui hæretici
 posuerint, 191.31
- Diameter terra, 21.34. integra quot mi-
 liarium Germanicorum sit, 21.2
- Diana, 53.16.29. Luna philosophica,
 162.33.34. in Apollinis philosophici ortu
 obstetricem agit, 90.28.29. in ipsius
 autem ortu, Saturnus, ibid.
- Diaphanum interdum duplex inter visum
 nostrum & rem visivam intercedens, 8.
 10. 11
- per Diaphanum crassius, cui aliud tenuius
 est continuum vel contiguum, corpora
 maiora apparent, 26.2.3.4
- Diaphragma pectoris humani, 218.31.
 terram exprimit, 219.12
- Dicendi vbertas Asiatica, 114.17.18
- Dictum ethnicorum, Iuno Lucina ser o-
 pem, quomodo intelligendum, 57
- Die huius septimana quoque, qua de re aga-
 tur, 47. & seqq. & 6.27.28. & 34.
 33. & 68.15.16. & 113.32. & seqq. &
 157.23.24. & 199
- de Differentia, sensu, generatione & pro-
 prietate piscium, quid autores sentiant,
 182.26. & seqq.
- Diluvia, 52.31
- Dionysus, 79.34. Græcis vini inuentor,
 136. qui tamen non est, ead. 27. eius ma-
 turatio in femore Iouis, 86.21. cur ei
 serpens occus affribatur, 186.24.27
- Dionysiaca festa, que & Frierica, 1;6.
- Disimilitudinis animalium in externa
 forma & colore, causa, 202.30. & seqq.
- Distantia solis à nostro visu, 21.35.36
- Distantiam quoramlibet corporum à na-
 stro visu, eorumque magnitudinem in-
 dagare est, 23.3.4
- Disillatio aquarum, 35.21.22
- Diuersitas humana faciei, 202.23
- Diuersa rerum species ex eiusdem rei diuer-
 saputrefactione, 196.16.27.28
- Dominus, 11.34.35. parui mundi vbi se-
 dens de fenestris prospiciat, 215
- Domum à domino cohonestari oportet,
 non contra, dominum à domo, 213
- Dominis magnis imperans, 209
- Dorsum viridans, 179.35
- Drachma Attica Strombum expicanti-
 bus apud Byzantios proposita, 181.26.
 27
- Draco, 19.32.34.36. & 172.1. eius men-
 tio in philosophia frequens, 185.8. & seqq.
 aurei velleris custos, 73.13.31. Hesperidi-
 dum horti, ead. ibid. philosophorum,
 73.30.

I N D E X,

73. 30. in humidis locis stabulatur, 74. *Elementa*, ex quibus nova generatio fieri
 3. 4. huic interfecto quid faciendum, debet, resoluenda, 78. 3
 74. *Elephas magnus*, 157. 3
 cum Dracone Cadmeo quid agendum, 73. *Eleusus*, vrbs, 136. 20. *Eleusina*, festa,
 34. & seqq. & 74. 1. 2. 3. 4. ead.
 Dracones volatiles, qui currum per aerem *Eleusius Rex*, vide *Rex*.
 trahant, nulli sunt, 129. *Elixir*, quomodo coagulatur, 123. 17. pro-
 Dubitare de ethnicorum fabulis, capitale *priusna aqua soluitur*, 123. 15. 16
 fuit, 64. 7. *Embryo*, 112. 6. *vegetabilis & mineralis*,
 Dumi, 193. 6. 132. 16
Enematum vsus, 173
Enses Alemannici, 50
Epar, 158. 5
E *Cheneis pisciculus*, 176. 22. 25. eius vsus *Epati humano quomodo opus philosophi-*
in Medicina, ead. 33. 34. 35. *cum comparetur*, 228
Echidna & Typhon quorum monstrorum *Epeus*, equi Troiani autor, 160. 25
parentes, 187. 20. 21. *Ephesii contra locustas ordine militari ad*
Echidna quoque pro Hydra ab Hercule oc- *bellum exierunt*, 194. 2. 3
cisa accipitur, 187. 27. *Epicureus primus Athenis intra mania*
Echinus piscis, 181. 17. & seqq. *hortos instituit*, 117. *recte intellectus ex-*
Echini marini, 182. 34. *cusatur*, *ibid*
Eclipsis Solis aut Luna philosophica, 20. *Epistola Solis ad Lunam citatur*, 168. 20.
 11. 12. 14. 15. *quomodo sint simul & se-* *Rhasis*, 87. 36.
mel, *ibid.* *Equo è zephyro vento concepta & concipi-*
Eclipses lunares, 32. 25. *ens in philosophia, quid significet*, 161.
Ecliptica solis ambitus, quantus, 26. 19. 29
Effumationes, 217. 33. *Equus celer & fortis*, 157. 3. *Troianus*, 160
Elementum quam simplex, aut purum, 16. 24
 9. 10. *vnum trahit alterum sibi vici-* *Equi Achilles*, 161. 1. *vrde geniti*, ead. 2.
num, vel ad vitam, vel ad mortem, 74. *eorum nomina*, *ibid.* *Diomedis, Regis*
Elementa quadam humida, 15. 32. *Thracum*, 160. 31. 32. 35. *Solis*, 161. 6.
Elementorum circulus, 68. 32. *amicus com-* *& seqq. rabiosi aurigam excutiunt*, 205
plexus, 69. 2. 13. & seqq. *mutationis* 12. 13
ordo, 14. 19. & seqq. *Equorum Rhesi abductio, inter requisita*
de Elementorum extractione è chelidonio, *expugnanda occupandaque Troia*, 161.
quid sentiendum, 125. 4. 5

I N D E X.

- Equorum solis coloribus quid significetur,* 40.26.27
 161.14. & seqq. *Eximendus citatur.*
Erectio figurarum cæli, 65.2.3.4. quid de *Eximidius philosophus citatur,* 219.18. &
 ea sentiendum, *ibid.* 220.11. & seqq.
Eruca, 193.15 *Experientia,* 102.10. & 127.26. & 141.
 30.31
Eruca in papiliones transeunt, 192.30.31 *Expiatio metallorum per metalla,* 224.10
Erymanthe nobilis matrona, 1 *Extracta elementorum è Chelidonio,* 125
Erythacus, 175.26 *Extrema partes humani corporis, vide*
Partes.
 202.33.34 F,
- Esse quasi, & esse simpliciter longe inter se*
differunt, 93 **F** *Aba Ægyptia, vide Colocasia.*
Ethnici, 63.36. & 64.1. allegoriis poetarum *in Fabâ pueri quod inueniunt. prouerb.*
chymicorum seducti, 128.30 64.33
Ethnicorum dictum, iuno Lucina fer o-
pem, 57 *Fabula de Hyacintho involucrum,* 122.
Eucliones morosi, 135 *eius explicatio,* ead.
Euaporatio inæqualis inæquales ventos pro-
ducit, 45.19.20 *Fabula de Pyramo & Thysbe explicatur,*
Euaporationum raritas in Ægypto & A-
frica, 45.10.11 146.26. & seqq.
Europa, Cadmi soror, 63.3.4 *Faciei humanæ diuersitas,* 202.23. tanta,
Europa an præ aliis partibus mundi caput *ut vix duo Menachmi in mille myriadi-*
fit, 215. parui mundi caput, 201.22 *bus occurrant,* 201.27.28
Europa philosophica forma reip. 204.1m *tres Facies in uno patre,* 140
perator summus, ead. 14. & seqq. *Faces animalis quocuplices, & vnde edu-*
cellaris summi tres, 208.4.5. officiarum, *cantur,* 158.8.9
ibid. dignitas maxima, qua, 207. *Falx Saturni qua patri suo virilia ampu-*
 28.30 *Fastus mortaliū fere omnis quibus fumis*
in Europa philosophica quot organa, tot re-
gna, 209 *quasi suffarcinatus constet,* 72.16.17
Eurystheus, 162.6.27 *ex solis Fauis, nullis apibus præsentibus, nul-*
Exemplar sacrosanctæ Trinitatis notabile, *liferatus emergunt,* 196.12
 207.24.25 *leuis Fabricula,* 203.18
Exercitus mineralium, 224 *Felis cur inter hieroglyphica animalia rela-*
 ta, 166.33
ante-

I N D E X.

- antecellunt,* 202.20 *Focus est in medio terreni orbis,* 70.1
Femora locustarum Indarum, 194.7 *Foci philosophici,* 93.14
Fermenti vis potens est in agendo in fermentatum, 94.23 15
Fermentatio inutilis, qua, ead. 24.25 *Fœnum humidum angusto loco conclusum, ex se inflammatum,* 69.29 30
in Fermentatione ad quid respiciendum, ead. 24
Fœtus, quo matri coniungatur, 11.10.11.
Ferrum mutatur in aurum, 194.33.35. philosophicus vnde nascatur & vbi, 46.
 36. quomodo, 195.10.11. *habet magnetem attractivum sui.* 93.16.17 *7.8. & 147.7. vrsini,* 164
Ferrum, insula Canariarum, 149.20 *Folia herbarum & arborum, 17.16. rosa*
Ferri frustum ponderis 100. marcarum, rubea, etiam in frutice manentis, fumo sulphuris vulgaris tacta, dealbatur, 121.45 6
apud Lurgeam cœlitus decedit, 50
Fertilitatis terra Aegyptia singulare indicium, 220
Ficus, 151. eius allegoria chymica, 153.8
de Figurarum cœli erectione quid sentientium, 65.2.3.4
Filamenta serica, 146.17.18.19
Filius Dei quod munus ante omnia elegerit obeundum, & perfecit, 200
Filius à patre virtutem & regni hereditatem promissam obtinet, 79.34.35
Filius generosus, 84.32.33
Filia regis mineralium, 224
Flammellus, 103
Flamma ignis per se non rubea, sed alba, 17. lucidissima in furno pistoris, 220
Flavus color amicitur visui, 17.21. cur, ibid.
Flos Solis. 124. quem exprimat, ead. heliotropia quæque longe antecellit, ead.
Flores fragrantiam vnde accipiunt, 195. 32.33
Fluxus linearum, 81.4
- Forma subiecti, 80. 15.*
postrema perfectior tollit prioris imperfectioris denominationem & essentiam, 214.33.34.
est principium philosophico chymicum, 75.6. dicitur sulphur, ibid.
in generatione auri, lapidique philosophico chymici quid præstet. 78.12. & seqq.
Formica vnde nascatur, 196.27.28. tandem mutatur in alitem, seu muscam, 194.28.29
Formicam esse diligentis patrisfamilias ideam, 195.14
Formi-

I N D E X.

- Formica viua mortuas sepeliunt*, 195. 22. *Fulgur*, 35. 32. 33. & 58. 29
 23. in quibusdam regionibus in inusita- *Fulmen*, 35. 32. quid. 51. 34
 tam magnitudine excrescunt, 193. 16. 17. *Fulmini peculiaris sua venenositas est, qua*
magnitudine vulpium alicubi maiores, animalibus prater impetum lethalis exi-
ead. 22. & seqq. flit, 52. 6. 7
in Formicarum contemplatione quidam *Fumus*, 42. albus, vnde, ead. vlt. & 43. 2.
consenuit, 114. 23. 24. 195. 25. 26. *eius efficacia, ead. 13. 16. Tobacei, 42. 27*
Fortuna bonis cur plures homines magis de- *de Fumo albo ph. lo'sophi quid scribant, 42.*
lectentur, quam intellectus, 213. 14. & 27
seqq. *Fumi plerunque nigri, 43. 5. cordialium*
Fossilia terra in legitimo suo vsu bonis ma- & bene olentium quid praestent cordi
xime annumeranda sunt, 72. 23. 24. humano, 42. venerosi, 73. 2
simpliciter mista sequuntur, & cur, 68. *Fumorum genera quot, 42. 27. 28*
12. 13. 14. sunt varia, 71. 16. 17. sine *Fumi suga, 42. 27*
Mercurio qua, ead. 19. ex Mercurio com- *Furta Mercurii, vide Mercurius.*
posita, duplicia, ead. 23. eorum abusus
efficit vt ea sint irritamenta malorum,
 72. 21. 22.
- G.
- Flagrancia florum vnde, 195. 32. 33* **G** *Abricus & Beia. 10. 16. 17. & 146.*
Fractio nubium, vide, nubes. 27. *Beia preciosior, 10. 18. terram*
Frates Cadmaei, 123. 22. Iasonii, ead. 23 refert, 10. 17.
Fraxinus, 150 *Gabritius Beia, 80. 15*
Fraxinum serpens omni contentione fugit, *Gagates niger, est gemma surculi philoso-*
 151 *phici, 137*
Frigiditas aqua in elementorum coagula- *Galenus, 200. 12*
tione cedit in siccitatem terra, 16. 22 *in Gallia ciuitatem à ranis deletam, vel su-*
Frigiditas terra & aqua, 13. 17 *gatam, 194. 9*
Frigus brumale aquam in glaciem coagu- *in Gallis circa Michaelis festum animal-*
lat, 38. 10. 11 *cula reperiuntur, 149. 35. 36*
Frigoris causa vera qua, 47. 21. 22. 25. se- *Gallus galline, 80. 15*
cunda causa, 48. 21. tertia, ead. 28. in- *de Gallina & ouo dubitarunt antiqui, v-*
aequalitas, vide, inaequalitas. *trum prius, 41. 35*
Fructus bis quotannis vbi praueant, 221 *Gallina nonnunquam absque gallo pari-*
Fructibus prima etas vixit, 128. 11 *unt, 168*
Fulgor solis in Charace pisce apparet, 181. *Ganymedes, Regis Phrygiae filius à Iouera-*
 10 *ptus, 173*
 Gargi-

I N D E X.

- Gargitius quis*, 167.24 *Glycas, annalium scriptor, citatur*, 2.7
Gassi montis incolae contra locustarum a-
gracina Iouis auxilium, & Seleucidum
animam, eas perimentium, aduentum
inplorare coacti sunt, 193.33. & seqq.
Geber philosophus citatur, 78.32.35. & 81
 28. & 94. & 104
Gellius citatur, 148.20
Gemini caelestes, Castor & Pollux, 63.
 10. & 133.18
Gemma nascuntur e surculo, 137
Gemma surculi philosophici, ead.
Genealogia Veneris, 88.26
Genus cum genere iungendum, 110
Genera diuersa non facile con sociantur,
 127.30
Generandi mos communis, 195.36. poten-
 tia in apibus adultis, 196.2.3
Generationis apum forma, 196.2. & seqq.
bombycina circulus integer, ead.36. &
 197.1. & seqq.
per genitale membrum resectum quid signi-
ficetur, 180.26. & seqq.
Genii & ingenii sal, 200.11
Genus Mercuriale, 95.21.22
Georgius Cedrenus, vide Cedrenus.
Germina nascuntur e gemmis, 137. sur-
 culi philosophici. qua, ead.
Gesnerus, 182.10
Glacies, 17.18. quid, 47.1.2. corpus du-
 rum, 38.11. frigoris vehementia fit. ead.
 10.11. & 46.27.29. & 47.1.2
Glandibus prisca aetas vixit, 128.10
Glaucion, herba mirande virtutis, 127
Glaucus piscator. ead. piscis, 181.14
Glebarum attritio, 131.16
- Graculi a Thessaliis, Illyricis & Lenis con-*
tra locustas nutriti, 193.35.36
Gradus, partes circuli astronomici, 21.14.
 vnus in caelo, quanto terra spacio corre-
 spondeat exacte, 21.24.25
Gramina viridia, vide Virid.
Granatus, gemma, 105.2. & seqq.
Grando, vnde, 35.14. quando fiat, 46.35.
 frigoris vehementia fit, ead.26.29
ex vno Grano quinquaginta, 131.21. tre-
 centas & quadraginta nouem stipulas
Neroni missas, ead.24. quadringenta,
 paucis minus, germina Augusto Imp.
 missa, ead.2.24
Gratia Dei creatoris vnde ex parte agno-
 scatur, 156.35.36. & 157.1.2
Gratianus citatur, 37.16
Grillus, 177.26
in Gronlandia sol circa solstitium hyber-
 num non oritur, 48.12. & seqq.
Gummi, 43.4
Gurgulio, 192.31. vnde nascatur, 196.27
Gyari insula incolae a muribus deletos vel
 fugatos, 194.10
Gymnosophista in Aethiopia collegium phi-
 losophicum habuerunt, 143

H.

- H** *Abilitate ad tinturam recipien-*
dam pradita, qualia, 97.30
Haleces, 182.36
solo Halitu viperarum, in Phoenicia homi-
 nes perneccari, 190.36. & cur, 191.1
Hallucinatio visus, 131.16
 58.9.10

I N D E X.

- Halo*, quid, 58. 5. quid hyberno tempore pronunciet, *ibid.* ubi sit, ead. 6. 7. 8. *Herodotus*, 29. 19. & 193. 22. citatur, 132. 1.
Hesiodus, 127. 4.
Harmonia, Martis & Veneris filia pulcherrima, 19. v. 20. nuptum elocatur, *Hesperidum horti*, 117.
Hierapolis, Syria urbs, 184. 4.
Cadmo, *ibid.* 21. *Cadmi vxor*, 89. *Hieroglyphica Aegyptio-Græca*. 88. 26.
Harmonia sonitus, 131. 7. 27. & 187. 14. 15.
Hæta Achillis, 150. *Pelias dicta*. 153. *Hieroglyphical literæ*, 160. 2.
Hebenus, 150. in sola India, crescit, *ibid.* *Hieronymus mortuus*, 26. 10.
Hebenum nigrum, 153. 1. *Hipparchi stella*, 59.
Hebraei, 180. 18. *Hippocrates*, 200. 12.
Hedera, 151. & 153. 11. & seqq. *Hippopouas*, vel, *Hippopætas herba magica*, 141. 13.
Helena vna cum Polluce ex vno ouo edita, 123. 31. 32. spectat ad thymia, 63. 11. 12. *Hippopotami*, 182. 3. 11.
Helena medica lachryma, 123. *Hirundines marinae*, 183. 10.
Helenium vnde natum, ead. cuius coloris, *ibid.* *Historia animalium notitia vnde obscurata*, 156. 9. 10. 11. eius vsus, ead. 16. & 125. seqq.
Heliotropia, 124. *Latine quomodo & cur ita dicta*, 125. seqq.
Hemicycli duo, circuli generationis bouum, *Hispania frugum fertilis*, 131. 33.
bycina, 197. 11. 12. 13. in Hispania civitatem à cuniculis deletam, 8. 18. 194. 10. 11.
Heinrici Brucci Sphæra, 8. 18. 194. 10. 11.
Herbarium, 114. 11. & seqq. *Historia Chaldaica*, T. de Salomone & Regina, Saba, ubi in sacris Bibliis docetur, 2. 12. 13.
Herba quatenus in hoc opere considerentur, 114. 9. 10. *magica apud antiquos*, 2. 12. 13.
quæ cõmemorentur, & quid ipsis tribuentur, 141. *occulta proprietatis in super-*
stitione magica multa reperiuntur, 140. *care*, 64.
Hercules, 63. 18. *integrum annum cucurrit, antequam ceruam Diana defatigaret atque comprehenderet*, ead. 25. 26. *in Historia omni, membra præcipua & præcipua in Erymantho, Arcadia monte, natum, perculit*, 162. 34. *Gargi-*
scium interfecit, 167.
Hermaphroditus, 79. 20. *in Historia animali formicarum, multa veniunt consideranda, rationi scitu per-*
cessaria, & imitatione dignissima, 195.
Hermes Aegyptius, quis, 158. 36. *citatur*, 20. 21.
 19. 34. & 39. 32. & 78. 21. & 137. 28. *Hollerii commentar.* 189. 30.
 & 140. 13. & 168. 33. & 171. 20. & *Homagium*, 215.
 217. 6. *Homa-*

I N D E X.

- Homerus,* 131.31. & 203.34
- Homo animam suam rationalem ex manu Dei accipit,* 7.20.21. *cur animal dicitur,* 214. 12. 15. & seqq. & 215. 15. 16. *cur à Logicis animal rationale describatur,* 215. 9. 10. *parvus & inualidus, sed ratione praeclitus,* 157. 4. 5. *inermis, cur nascatur nudus & imbecillis corpore, ead.* 14. *prudensissimum animal dicitur, ead.* 17. *parvus mundus,* 200. 9. *quatuor simbus seu capacitibus constat,* 201. 19. 20. *absque bono vtili civiliter sepultus,* 117. *curru per aera volare nequit,* 129. *eius finis Theologicus,* 117. *anatomia,* 158. 10.
- Homini lapsus in horto qua acciderint, vide Hortus.*
- Hominem reuera non esse animal,* 214. 12. & seqq. & 215. 1. & seqq.
- Homine nihil dignius, quam ex humanis diuina metiri.* 104
- Homines multi, cur vere sint homines, ignorant,* 212. 20. 21. 23. 24. *plures fortuna bona bonis intellectus cur praferant,* 213. 14. & seqq.
- Hora pomeridiana aestate cur longe calidiores sint, quam matutina, quam vis sint eadem à meridie declinatione, & Sol in iis aequales radiorum repercussionis angulos faciat,* 49
- Horizon oppositus apud Antipodas,* 44. 18
- in Horto homini lapsus qua acciderint,* 141. 35. 36
- Horti Adonidis,* 117. *Asciendi, ead. Hesperidum, ead. Semiramidis in Assyria pensiles, ead.*
- Hortorum vsus,* ead.
- Hospitium absque hospite,* 91
- Humiditas aeris in coagulatione elementorum cedit in frigiditatem aqua,* 16. 21. 22
- Humiditas aqua & aeris, lunaris,* 13. 18. 19. 97. 36. & 98. 1. & seqq.
- de Hyacintho quid,* 122. *fabula inuolucrum, ead. eius explicatio, ead.*
- Hyades imbrifera,* 133. 15
- Hyena sexum alternatim mutat & naturam,* 166. 17
- Hydra,* 73. 14. 32
- Hydrargyrum,* 71. 28. 29. 30
- Hydropici lapillo quo admoto curentur,* 189. 31. 32
- Hyemis inaequalitas,* 48. 23
- Hyazophœnix piscis,* 176. 6. 7. 14. *vbi degat, ibid. eius descriptio, ibid.*
- Hypotheses astronomica quaedam refutantur,* 25. 22
- Hyramus, Princeps Tyri sagacissimus,* 3. 28. *cur eo tempore, quo Regina Sabæ Hierosolymis erat, & ipse eo se contulerit, ead.* 28. & seqq.
- I.
- I**ason, 62. 34. *idea medici perfecti,* 70. 8
- Ibis cur ab Aegyptiis sculta,* 173. 27. 28. *an chymica quoque sit, 173. 15. eius descriptio, ibid.* 19. *Medicina adiectamentum quomodo contulerit, ibid.*
- Ictus Scorpii, quo remedio sanetur, vide Scorpius.*

I N D E X,

- Ignis*, §. 35. & 14. 24. 25. 35. est rarum Imperium summum cum serratu septem vi-
 elementum, 17. 7. unde fiat, 12. 33. rali, 204. 11. & seqq.
 eius domicilium vbi, ibid. 34. cur, ibid. Imperium Macedonicum & Romanum
 35. 36. in quolibet elemento latet, 68. in Asiam & Africam longe lateque do-
 17. an ascribantur celo, an vero terra, minium extulerunt, Persicum & Af-
 12. 30. in terra hospitium inueniens, 14. syrium non itidem in Europam, 215
 21. 22. quiescit, 13. 2. & seqq. quomodo, Impietas magna, 52. 34. 35. 36
 cum communitur celo proxima eius re- Initium generationis & regenerationis ho-
 gio constituitur, ead. 5. dat colorem ru- minum in Asia, 223. 1. & seqq.
 beum in terra, 18. 1. transit in Inaqualitas hyemis, 4. 8. 23
 aerem tenuiorem, 14. 20. in terra vi- sat magna Inaqualitatis frigoris locorum
 sceribus unde proueniat, 68. 25. 26. quo- versus ortum & occasum solis fitorum,
 modo è thalybe aut lapidibus extunda- sub eadem poli elevatione, causa qua fit,
 tur siue excutiat, 68. 21. 22. 23. phi- cum partes occidua magis caleant, &
 losophicus quid, 132. 14. qualis, 146. ea arigeant, 49. 2. & seqq.
 4. & seqq. quomodo adhaereat terra, in Inanities aequalis in siccis & torridis locis
 opere philosophico, 15. 33. 34. non vrens, circa Oceanum, 45. 16
 81. 3. innaturalis, 98. 2. prater natu- Incendia, 52. 31
 ram, ead. 4. Salamandra philosophica Incommotus igne, 81. 36
 cibus & nutrimentum, 190. 14. Incrementum segetum ex Dei benedictio-
 ne, 131. 20
Ignis & Terra quid sint: an Caelum, an vero Terra, 14. penult. Individa vnius speciei, etiam si sunt simi-
 lima, tamen non sunt idem, 201. 34.
Ignis subterranei cum terra amicitia con- firmatur à Sole, hoc est, augetur, 69. sed singula à singulis differunt, 202. 21.
 19. 20. flamma, vide flamma. trans- 22
 mutatio in aerem, 13. 12 Indiarum fertilitas, 222. 35
Ignis sensus & motus non accedit luto, 99. Indi sumisuga, 42
 31 Indorum sapientiores quo viuant, 147. 23
Ignes chymicorum quatuor, 219. 1. 2 Inedia mundi, vacuum, 46. 15
Illuminationem lunæ fieri à sole, 32. 22. & Inhabilitas materiae lunæ, 29. 35
 stellarum omnium, ibid. Insecta an vnquam nocuerint mortali-
 bus, 193. 19. quæ e sola putrefactione o-
 riuntur, 197. 26. & seqq. quid ad me-
 dicinam aurigeno conferant, 194. eo-
 eum vsus, 192. 36. & 293. 1. & seqq.
Imaginandi vis in muliere valde potens in- bestis obtusior, 202. 33
 35. 36 Infitio, 153. 32. & 154. 1. 2. 3. & 226
Imber, Instru-

I N D E X.

- Instrumentum obseruatorium,* 61.6. *Iridem philosophi quid dicant,* 54.30
Insula in oceano sita minus hyeme rigent, *Irides duæ vel tres cur aliquando visantur,*
& astate minus calent, & cur, 49 57
Intelligere, actio propria anime, 211.28. *Isaac, philosophus,* 75.35
Intellectus quid, ead. 25.28. quomodo non *Isis dea, Aegyptique Regina,* 173.27.28.
fiat mediis organicis, & nihilominus spe- *Aegyptiorum leges à Mercurio acce-*
cies intelligibiles statuuntur, 209. vo- *ptas populo promulgauit,* 159.3.4. *cur*
luntati iunctus cogi nequit, 206.25. *Aegyptios ab Oxyringis abstinere iusse-*
per accidens leditur, impeditur, vel de- *rit,* 180.2.3. *in philosophia quid signifi-*
prauatur, non in essentia, sed in opera- *cet,* 160.3.4
tione, 207.10. & seqq. ab intellectu *in Islandia sol circa solstitium brumale non*
nostro quomodo intelligi possit, 210.4. *oritur,* 48.11. & seqq.
passiuus, 206.2. eius officium, ibid. *Italia, terra terrarum omnium alumna,*
Intellectus obiecta, 213.26 131.33.34
nihil esse in intellectu, quod non prius fue- *Iulius Caesar,* 69.7.9
rit in sensu, 207.33. *Iumenta herbiuora cicura,* 161.35
Interuallum terra altis & frigidis montibus *Iuno, quibusdam est aer, doctioribus au-*
preoccupatum, 49 *tem luna philosophica,* 57
Imolucrum fabula de Hyacintho, 122. eius *Iupiter, 231.6. in aquila formam muta-*
explicatio, ead. *tus, 173.11.12. pellices multas secutus*
Io, filia Inachi, 170.11 *vni Veneri pepercit, 93.32.33. ac sum-*
S. Ioanni Baptista cibus gratus locustæ fue- *sit tauri formam, 63.4. & Europam*
runt, 194 *rapuit, 160.21.22. Ledam in Cygni*
Ioannes de Aquino citatur, 84.8.9 *forma compressisse dicitur, 171.9.10.*
Iodocus Greuerus, philosophus, 130 *multorum filiorum pater,* 109
Iphigenia, filia Agamemnonis vnica, 224 *Iupiter pro Amphitryone,* 202.4
Iris, 36.20.21. quando contingat, 55. *Iupiter astrologis planeta beneuolus, 65.36.*
qua proportione, 56. sententia huius *(respectu stellarum fixarum) paulo ma-*
veritas probatur, 57.1.2.3. magna illa, *ioiorem paralaxin dat Saturno, 60.36*
qua instar arcus caelo ostensa cernitur, *in opere philosophico & caelo magni*
quid sit, & quomodo fiat, 55.9.10. Iu- *mundi Saturno proximus, 94. philoso-*
nonis nuncia antiquis poetis cur dica- *phico Chymicus, 86.14.15. alibi vbiq-*
tur, 57. an sit in opere philosophico, 54 *maximus, inter metalla vilissimus, 86.*
Iris Iulii species, 122 *22. & seqq.*
Irides colores, 54.31. & seqq. vnde, cum sol *Iupiter & Iuno quomodo sorores & coniu-*
nullos habeat, 55 *ges,* 57.18. & 86.20
Ii 3 Iouē

I N D E X.

- Tou* cur tot pellices ascribantur, 86.19
Touem iracum mittere fulmina & tela poetarum prisci finxerunt, 52.21
Tullius, I
Tuuenalis citatur, 148.11.12
ex Tuueno casus & putrefacto vermiculos gigni, qui in examina apum transeant, 196.20.21
- L.**
- L**abor frustraneus, 119.23
 Laboris utilitas, 193.9.10.11
Lac, 17.18. virginis, 54.2
Lacedaemonii cur in oppidis absque muris & vallibus, quam in munitis habitare maluerint, 157.9. & seqq.
Laconismus, 114.16.17
in Lacu Veneris, qui est Hierapoli Syria, quid mirandum euenire soleat, 184.4.5.6
Ladon amnis Arcadiae, 162.26
Lelaps, canis caelestis, chymicus, 63.17. & 167.34
Laius, Oedipi pater, plebeius, 81.7
Lallando imitari, 184.2
Lampas sine oleo, 103
Lampetra piscis unde nomen trahat, 181.13
Lana arietis Phryxai quo colore tineta, 178.29
Lapis non lapis, 112.18.19. unde generetur, 179.21.22. in capitulis notus post coagulationem, 99. Anaxagora caelitus delapsus, 28.33. & 50.20. argentificus, 169.27. fulmineus, 28.33.34. & 35.30.31. in momento in nubibus cogitur, 52.13. est sex nubium, ead. 16. eius causa, 51.2.3.9.10.11. Lazuli, 106.2. & seqq. eius color quomodo e sua minera extrahatur, ead. 15. & seqq.
Lapides minerales duplices, 71.20
Lapis philosophicus cur lapis dicatur, 108. cur Apis, ibid. matrem habet virginem, 171.27.28. & patrem, qui non concubuit, ibid. non fit ex Mercurio crudo, 79.18. habet omnia in se nomina, omniumque rerum similitudines, 108.22. quomodo vegetet, 223.31. cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi nequit, 225. quomodo animale sit, 223.31. & 225. quomodo minerale, ibid. cur minerale dicatur, ibid. & 224.2. intolerabilem sibi calorem sentiret, nisi pluuia humectaretur, 40.25.26. quomodo assimiletur tractationi circa vitas, 137. cuilibet ante pedes proiectus, 131.4. qua conditione, ibid. tinctura proximus, quis, 104. vlt. & 105.2. vegetabilis crescere dicitur, 118. eius anima, 107. generatio, 78.12. materia, 85. cui insit, 97.29.30. nomen proprium, 108. pater quis, ead. auus quis, ead. tutor, ead. praeceptor. ead. partus facilis, 177.14. vsus siue virtus, 52.10. & seqq.
Lapis ictu purpura sanguinem praecipue reddit, & quid hoc significet, 177.21. 22. & 179.8.9
Lapidi philosophico an insit virtus vegetatiua, 223
Lapidum congelatio in nubibus, 50
 Lapi-

I N D E X.

- Lapidificandi vis,* 166.23
*in Lapponia partibus extremis sol' circa sol-
 stitium hybernum non oritur,* 48.12.
& seqq.
Lapsus nostri incommoda, 208.22.23.
& seqq.
Largitor vnde agnoscendus, 104
*Latace herba à Persarum Rege Legatis in
 quem vsus dari solita,* 141.20.21
Lateres in fumo cocti, 91.12
Latona, Apollinis & Diana mater, 90.
 29.131.6. communis, non est Latona
 philosophorum, 93.27.28. eius fabula,
 53.30.
*Latus pomi cuiusque soli meridiano expo-
 situm, rubescit,* 119.26.27
Lauri descriptio, 145
Laxativa vis, vide Vis.
*Leana parit etiam ex Hyana coitu, vnde
 adhuc alia species exoritur,* 166.16
Leetus Luna, 19.32
*in Lemno, insula, Vulcanum potissimum
 habitare cur antiqui poeta sinxerint,*
 70.5
Lemna terra mineralis, medica, 71.19.
 20
*Leo à quibusdam perpetua quartana labo-
 rare affirmatur,* 43.8. animosus, 157.2.
Leo ab Hercule occisus. 29.10.11.12.
Cytheronaeus seu Nomeus, chymicus
est, 63.13.14.15.16. & 142. & 163. 26.
 27. quomodo in syluam illam peruene-
 rit, 142.
*Leo vridis, 42. eius pili mutantur in colo-
 rem rubeum,*
Leo non sine sylua,
- Leonem ignibus terrestri,* 142
Leones varios philosophi agnoscunt, 163.
 19
Leopardus vnde nascatur, 166
Leontopolis vrbs, 184.29
*Leontini, oppidi Sicilia, campi ex vno tri-
 tici grano 100. stipulas dedere,* 131.
 24.25
Lex talionis, 160.33.34
Libra vini quantum spiritus habeat, 138
Lilium conuallium, 121.31-
 inter spinas, *ibid.*
Lilium an conueniat philosophia, 121.
 26.27.30
*Liliorum ortus eam factus philosophici or-
 tu confertur,* 121.35.36. & 122.1.2.
species inter se differentes, 127.33-
& seqq.
Litera hieroglyphica, vide Hierogl.
*Loco motiua vi anima non potest fieri ante
 appetitiuam,* 204.35.36
Locusta quibusdam populis noxia, 193.
 32. in India tertiam pedum longitudine,
 194.5.6. Parthis & S. Ioanni Baptista
 in cibo grata, *ibid.* marina, 182.33
*Locustarum Indarum crura & femora
 ferrarum vsus prabere dicuntur,* 194.7
*à Locustis ciuitatem in Africa deletam
 aut fugatam,* 194.8.9
Loligo, piscis, 181.22
Lolium, 193.6
Loti descriptio, 147.13
Lucanus citatur, 191.5
Lucerna, piscis, 181.11
*Lucus Martis, in quo Aeta, solis filius,
 vellus aureum suspendit,* 142
Lullius

I N D E X.

- Lullius philosophus*, 52.12. de quinta essentia, 81.29.30. citatur, 107. & 108. & 163.25. & 167
- Luna Solis. id est, Ofiridis, vxor*, 159.16
- Lumen Solis*, 6.31
- Lumen omne à Sole*, 20.5
- Luna omne lumen à Sole accipit mutuo*, 90
omnium maximam parallaxin dat, 61.
 1. ab astrologis humorum domina staturitur, 661.1. vocatur planta, 225
- Luna philosophica*, 20.8.9. opacum corpus habet, & crescit, at contrario motu Luna celestis, 32.29.30. eius ratio siue modus, ibid. seqq. non est argentum commune, 98
- Luna corpus esse ab una parte opacum, ab altera luminosum*, 32.27. illuminationem fieri à Sole, 32.22. lectus in opere philosophico, 19.32. macularum causa, 29.29. maculas esse heterogeneas, si in ea existant, 33. proprietates & color in Dactylo concha apparet, 181.9. nocturni radii, dum valde friget, manifeste peregrinanti, vel dormienti nocent homini, 48.30.31. spiritum, 221.21.22. vires, 69.33. & seqq. eclipsis quando contingat, 32.34.35
- Lunam terram suo circuitu respicere*, 25
- in Luna cur non alia corpora particularia videantur*, 32
- Luna dua vel tres cur aliquando visantur*, 57
- herba Linnaria*, 98.1.2. Lullio planta amabilis, 124. & menstruum minerale, ead. vbi crescat,
- Lupus piscis bis parit anno*, 183.5
- Jupus & canis quo differant*, 164.23
- Lupus an in magisterio sit*, ead. 20. deuorat regem, siue leonem, seu arietem, 143.5.6.7
- Lupum quidam canem syluestrem existimant*, 164.23
- Lusus artis & naturæ*, 101.19
- Lusus sapientie*, 22.7
- Lycopolis vrbs*, 184.29
- Lymira, fons Lyciæ*, 184.3
- de Lynce*, 166.21.23
- Lyncurius, lapis preciosus & ad multa utilis*, ibid.
- Lyra Orphei*, 63.18
- M.
- M***acha Regis Ase mater*, 180.19
- Macule reuera in Luna nullæ*, 30.2
- Maculas esse in Luna philosophica*, 30.10.
 II. vnde, ead. 12. earum causa. ead. 12.13.
- Magellanus*, 200.2.4.5.6
- Magisterium philosophicum*, 14.6.7. & 74.30. & 75.33. & 82.22. vnde fiat, 172.2.3
- in Magisterio magno opus artificis*, 88.35.36
- Magi*, 141.26
- de Magia opiniones diuersissima*, 140.31
- in Magnis & voluisse sat est*, 104
- Magnanimitas incredibilis & humanam imbecillitatem pene superans*, 200.5.6.
- Magnesia corpus in aquam liquefactum*, 42.5
- Magnesium abluite aqua dulci*, 41.25
- ead. Magnesium contra locustas ordine militari ad bellum exiuerunt*, 194.2.3
- magni-*

I N D E X.

- Magnitudo solis, vide, Sol.*
- Malua, qualis herba,* 127.6
- Mammarum muliebrium tepor,* 197
- Manes duo principia inuicem contraria posuit,* 191.30
- Mangonium natura,* 127.26.27
- Mantuanus citatur,* 188.10.21
- Marcasita,* 79.2
- Marcion duo principia inuicem contraria posuit.* 191.30
- Mare an sit in opere philosophico, philosophicum femina est, etiam rubrum dicitur,* 176.2
- Maria,* 132.18
- Maritus mulieris,* 80.16
- Marmaritis herba magica, quando ea vsi magi,* ead. 13.14
- Marmor, album a deoque lucidum, nec tamen rarum, sed densum corpus est,* 17.10.11.12.17
- Maro poeta,* 191.16
- Mars, 79. 34. agens, 131.7. habuit suos lucos apud poetas, 142. astrologis planeta maleuolus, 65.34. interdum sole inferior, 6.16.17. respectu stellarum fixatum maiorem parallaxin dat Ioue, 60.36. creditur diminuisse frigus, 48.29.30*
- Mars & Venus à Vulcano ligati, 19.22.23*
- Mars, Iouis filius an non vilis sit & sulphur fixum rubeum in se habeat, 85. quomodo ad philosophiam chymicam pertineat, ead. Mercurium inclusit carceri, ead.*
- Martialis citatur,* 177.34.35.36
- Mares cum feminis qui vel quomodo generent,* 92.15
- Masculi non generant cum masculis, ibid.*
- Massa tritici à sibi simili acida redditur, non ab aliena, aut diuersa. 94*
- Mater, 11.36 mortalis à filio immortalis, in vtero eius existente à morte quin reuocetur in vitam, 91*
- Mater adhuc virgo, 196.6*
- Mater virgo, & pater, qui non concubuit, 179. 4.15*
- Mater sibi filia, nurus, socrus & auia, 81.9.10*
- Materia frustra preparatur & excolitur, vbi deest forma & archetypus, 196.18.19*
- Materia ingenio docilibus proposita excutienda, 105.12.13.14*
- altera, ead. 29. & seqq.*
- Materia crassior quando per solem attrahatur, 35.19.20*
- micans instar stelle, & de caelo delabi visa, qua & qualis.*
- Materia philosophica, 108.11.12.17. & seqq. & 153.20. & 154.3.4. & seqq. & 162.28. & seqq.*
- habet omnia in se nomina, omniumque rerum similitudines, 108.22.*
- cur vultur dicatur, 171.22.23.24.*
- principium philosophicum, 75.6*
- dicitur Mercurius, ibid.*
- Materia destillanda in suam cucurbitam immisio naturalis, 70.26. & seqq.*
- micantis instar stelle casus 58.*
- eam aliquando reperiri in campis, 58.25.26*

I N D E X.

- ex Materia, quando & quomodo fiat forma,* 196.29
Maturitas mineralium, 72.11
Medea, 208.10.31. & seqq.
Mederi malis & morbis hominum honestius est, quam cupiditatibus suis indulgere, 200.18.19.20.21
Medicamentum è viperis, 188.27.28
Medicina narcotica, 189.25.26. reformata, somnium, 76.21
Medicina aurifica generationis imago perfectissima, 196.4.5
Medici officium, 105.14. & seqq.
Medici neoterici, 77.13. & seqq.
absque Medio duo contraria non continentur, 14.9
Medulla artis Chymica intima, 81.23. & seqq.
Medusa caput, 98.21
Melancholia sedes, ubi sit, 228
in Melancholia virtus retentiva intelligitur, 228
Melo, quid significet, 143
Meleager à matre sua Althea exustus, 162.13.14.15
Melibæus & philosophus opponuntur, 85.36. & 86.1
Melissus unde sic dictus, 195
Membrum primum quod in animalibus formetur, præsertim vero in homine, 115.25. & seqq.
per Membrum genitale reiectum quid significetur, vide, Genitale.
Membra præcipua & primigenia in historia omni, 205.32. & seqq.
Memoria firma in cane, 167.36
Mena, pisces, colorem mutant, 183.8.9
Menais, herba magica, 141.6
Menstruum mulieris, licet vile habeatur, velut excrementum è corpore expellendum, tamen hominis potissima causa materialis existit, 46. minerale. 124
*Mercurius, 79.34. & 95.13. Cyllenius, 126. Deorum nuncius, cur geminos serpentes alternatim sibi implicatos in caduceo suo gestet, 185.15.16.17.22. & seqq. cur lanas Phryxæ arietis deauras sedicatur, 178.29.30. eius imperium, potentia & facta, 79.32.33. furta, 95.22. astrologis planeta ambiguus, 66.1. philosophicochymicus quis, 75.31. & 167.15. & 179.22. artificem ingeniosum significat, 108. dicitur materia philosophica, 75.6. cur virgo. 98. Aesculapio & Dionysio cur obstetricis officium præstitit, 186.2. & seqq. communis, 71.28.29.30. plumbi humidus & frigidus, 100. vulgi, quando philosophis utilis materia, 79.14.15. vnus per alium extrahitur, 99. ex Antimonio, 100. vel Mercurio, 136.33. vel Saturno rite extractus an admittat coagulationem sui in aurum, 99.19.20. & seqq. vocatur lapis mineralis, 225
Mercurius & Sulphur principia philosophica chymica, 75.6
Mercurius pro Sofia Plantino, 202
*Mercurii philosophici virtus multa, qua, 47.16.17. acta propria, qua. 80.5.6
 Mercurium habere centrum Solem, 25.
 28.29. à Vulcano eruditum, 159.2.3
 in Mercurium seu communem, seu Saturni-**

I N D E X,

- urninum, non posse introduci qualitates siccas & calidas, cum essentiali colore rubeo, nisi per Tinctura projectionem, certum est.* 100
Mercurio solo tota res perficitur, 85.33
Mercurio vulgi nihil imperfectius, 97.33
ex Mercurio non fit sulphur auri, 101.3.4
Mercurii è suis corporibus extracti, non reiciendi, 98.30. qui eligendi, ead. 34. & seqq.
Mercurialis herba, cuius qualitatis, 127.7. quid prestet in opere philosophico, 124
Mercuriale genus, 95.21.22
Meridianus, 28
Mesenterium, 158.4
ad Messem auream quis progressus ab initio, 130.131
Messium triticearum & operis philosophici collatio, 132.18.19. & seqq.
Metalla, 71.23.24. unde generentur, 179.22. sunt homogenea, 194.20. cuius sint natura, ibid. corpora densissima, ex vaporibus composita, philosophi asserunt, 42. in ignis examine micantia, perfecta. 52.13.14. quando colliquefcant, 52.7. quomodo retexi queant, III. quousque retexenda, ead.
Metallorum per metalla expiatio, 224. defectus ex metallis petito remedio curari debent, 189.11.12.13. reductio, vide, Reductio, tractandorum & fundendorum eaque mineris suis educendorum rationem Cadmus primus apud Phoenices docuit. 72.34.35.36
Metamorphosis possibilior in metallis, quam in animalibus, 194.20
Metamorphosis in animalibus exemplis, 194.18.19
Metamorphosi in animalibus singulis animis contingere, ead.
Metamorphoses in nullo viuentium maiores inueniuntur, quam in insectis, 192. 34.35
Meteora ex elementis imperfecte mixta, 34. & 66.7
Meteororum causa generales, 34.35.36
Mica panis, si in mel inciderint, inde per putrefactionem formicas generari, 196. 24.25
quindena Miliaria Germanica, 21.24.25
Minera seu vena metallica, 108. num preferenda metallis fufis, 109.18. & seqq. item 34
Mineralia unde & quomodo gignantur, 71. 1.2. solis colore perfusa gaudent, crescunt & augentur, 71.2. mineralibus gaudent, 127.29
Mineralium exercitus, 225. forma duplex, 70.36. & 71.1
extra mineralia, qua Mercurio participat, non est quaerenda metallis salus, nec lapidi subiectum, 86.2.3
in Mineralibus quibusdam esse rudimentum tinctura, 102.20
Misericordia Dei gratuita, 195
Mixtura metallica vim sese propagandi unde accipiat, 94
Mollia non attinguntur fulmine, 52.8
Moly an ad chymiam pertineat, 126
Moly philosophicum, sulphura Mercurio philosophico seu minerali siue metallico, solutum, 127.2

I N D E X.

- *Monarchia fictus*, 76.18. *mal, ead. an etiam fit in opere philosophico*, 161.25. & seq.
- *Momedula loquacula*, 135
- *Monoceros cur cornu suum prius aquis immergat, quam bibat*, 163. *an in arte chymica fit*, 163.2. & *sol philosophicus*, *ibid.*
- *per Monstra Echidna, Typhonis, earumq; progeniei quid intelligatur*, 187.23
- *Mons 3000 stadiorum ambitu*, 193.25.26
- *Montes sunt cubilia nature subterranea*, 80.24.25
- *Montes Luana ubi siti*, 221
- *Monumentum hominibus in Helicone positum*, 88.8
- *Mora aratri herba*, 96.6
- *Morrenus*, 81.27.32.33. *citatur*, 105.19. & 146.4
- *Mors, morbi soror*, 117
- *Morsus rabidi canis, quo sanetur*, 189.4.5
- *Moses ante Pharaonem diuino modo lapides cœlitus deduxit*, 50. *citatur*, 6.4
- *Mora*, 146.25
- *de moro arbore*, 146
- *Motus vnde causentur*, 158.8
- *Motio elementorum omnium*, 219
- *Motus materie micantis instar stella, & de cœlo decidere visa, vnde incipiat, & in quo terminetur*, 58.31.32. *naturalis nubium, vide, Nubes. operationum reciprocus*, 38.17.18
- *Motus vaporis excellentior vapore aqua*. 42. 16
- *Muliercula coronaria*, 120
- *Mullus ter anno parit*, 153.6
- *Mulus vnde nascatur*, 161.31. *quale animal, ead. an etiam fit in opere philosophico*, 161.25. & seq.
- *Mundus magnus*, 45.33. & 513. *ducitur etiam mundus maior*, 10.24.35. & 11.11.12. & 12.7.21. & 13.3.23.24. & 15.31. & 16.34. & 1.19. & 27.31. & 28. *non assimilatur in omnibus minorimundo, licet minor in quibusdam maiori applaudat*, 76. *quo sine adeo mundus factus*, 156.29. & seqq.
- *Mundus parvus, homo*, 200.9
- *Mundus citatur*, 178.15
- *Mundus inuenerus*, 11.2. *metallicus*, 217.1. *eius sol. ead. 4.5.6. philosophicus*, 5.11
- *Mundi vtriusque, magni & parui, respectus quis fit*, 216
- *Murena*, 182.35
- *Murex, pifcis marinus*, 177.31. *quid philosophi de eo statuunt*, 178.2.6
- *Muria salis communis*, 71.25. *ex murio fit sal*, 38.13.14
- *Mures à Nili limo magna copia nasci dicuntur*, 220.28
- *à Muribus Gyari insula incolas deletos vel fugatos*, 194.10
- *Musa*, 136
- *Musca*, 204.29. & seqq.
- *Musca maiuscula vnde nascantur*, 192.29.30
- *Muscouia*, 49
- *Myrrha arbuscula*, 147.1. & seqq.
- *Myrtus cur Veneri sacra*, 145
- *Mysteria consideratione dignissima*, 224. & seqq.

N.
N Apellus in legitimo suo vsu bonus, 192
 16.17 Nar-

I N D E X.

- Narcissus*, 53. quid mysterii Chymici habeat, 122. vlt. 123. 2. & seqq.
Narcotica sulphurea, 188. 6
Nares hominum obesa nimis, ubi, 202. 18
Narua Liouonia, 79. 7
Natiuitas certarum personarum, vide, *Erectio figurarum cæli*.
Natura a vacuo abhorret, 44. 25. 26. quomodo nitatur purgare nubes, 35. 25. quomodo colores producat, 18. 7. & seqq. humores excrementicios euacuare conatur, 115. 16. 17. 18. quomodo in homine, ead. 19. in cane, ead. 20. in arborib. ead. 20. 21. metallica in multis vegetabilibus correspondet, 153
Natura perfecta harmonia. 208. 17. & seqq. profunditas plumbeo ingenio indagari nequit, 200. 27. 28. quomodo pedit, ibid. vis, 133. 6
Natura & artis usus, 101
Natura ipsiusque operibus in rebus humanis nihil maius, 104
Natrix, 189. 27. 28. 29. 30. philosophicus, ead. 32. & seqq.
Nemaa sylua, 142. *Luna dicata*. ead.
Neoterici medici, vide, *Medici*.
Nepenthes, 136
Nero Caesar aureo reti piscatus est, 182. 13.
Nexus æternis vinculis in vno modo, 139
Nicanor, 1
Niger colo nimis contrahit rufum, 17. 1. 22. est potius colorum primatio, quam species, 55
infra Nigrum colorem nihil minus coloratum reperitur, ead.
a Nigro colore ad album per intermedios proceditur, 55
Nigro nigrior nubes, 39. 21
Nigrior nubium color quid denotet, 39. 25
Nigredo populorum Africa an etiam conueniat operi philosophico, 221
Nigritaru fluuius in Æthiopia, 217. 35. 36. cur in maiori mundo potius aerem, quã aquam referat, respectu minoris, seu aeris at. rationis in pectore, 220. 20. eius & aeris philosophici origo. 221
Nitrum, sal minerale, 71. 22
Nitrositas, Nili pinguedini coniuncta, 220. 31
Nix, 17. 17. vnde, 35. 13. frigoris rehemensia sit, 46. 26. 29
Nives qui diu peregrinantur, sentiunt dolores oculorum, 17. 25. cur, ibid. 20. 21. 22. 23
Noah hu primas coluisse vineas, 133. 25. 26
Noctua cur Palladis auis astimetur, 270. 5. 20 & seqq.
Noctuas Athenas mittere, prouerbum, 170. 35
Noe, vrbs, 1
Nomina & omina siderum cælo certisque eius stellis, a quibus primum indita, 64. 28. 30. 31
Noruuigia partibus extremis sol circa solstitium hybernum non oritur, 48. 12.
Nouum, 59. 18
Nouare antiqua, 77. 22. 23
Noua Sembla, 5. 29. & 48. 13. 14
Nubes, 38. 20. & seqq. & 39. 1. & seqq. nigro nigrior, 29. 31. partim resoluitur in aquam, partim discutitur in aerem, 40. 2. 3. 5. resoluta sit pluuia, ead. 6.
Kk 3 Nubes

I N D E X.

- Nubes in opere philosophico est interpres Solis & Luna,* 40.13.14 204.22.23
- Nubis color,* 39.17.18
- Nubes feruntur inferiore loco aeris,* 35
3.4. per se obscura, quomodo caerulea
appareant, 17.27.28. subalba, steriles,
39.27
- Nubium fractio in tonitru, puerile com-
mentum,* 36, 9.10. quando dicatur,
ead.14. vnde, ibid. motus naturalis, 39.
6. & seqq.
- Nuga,* 130.1
- Numinis omnipotentia vnde agnoscen-
da,* 104
- Nuptia prima fronte incestuosa,* 227
- Nympha Dianae,* 53
- Nysa Arabia vrbs,* 186.12
- O.
- O** *Beliscum ponere,* 64.10
- Obiecta intellectus,* 213.26.34
sensuum, ead.31
- Obiectorum reminiscentium rerum mo-
uentium necessitas,* 159.35.36
- Obscraganus citatur,* 40.30
- Obrusi arguti, vide, Arguti.*
- Occasio instituenda,* 131.19
- Oceani immensi aqua nunquam glacie ri-
get,* 49
- ultra Oceanum esse terram habitabilem,
qui ex statu venti ex Oceano venientis
divinare se posse putant, falluntur,* 45.
2. & seqq.
- in Oceano magno aequalis fit euaporatio,*
45.14
- Oculus cur magis videat, quam speculane*
- Oculi fulgentes,* 279.35. *humani in suis
subiectis saepe decipiuntur,* 202.
*Argi a Iunone in caudam pavonis indi-
ti,* 170.14
- Odores cordialium & bene olentium quid
praesent cordi humano,* 42
- Officarii magni Europa philosophica, tres,*
208.6
- Oleo Antimonii distillati per ascensum in
Retorta ex minera post putrefactionem,
quid tribuendum,* 101
- Olea philosophorum non sunt flammania
aut combustibilia,* 108
- Oliua Palladi cur sacra, 145. cur proprie
chymica, 146.2.3. eius descriptio, 145.
29*
- Oleosa sunt aera & humectantia,* 108.
penetrant in profundum, 107
- Omnipotentia numinis vnde agnoscenda,*
104. & 182.3.4. & 200.32
- Onomis, herba,* 96.6
- Operatio in homine nobilissima,* 207.2
- Operationis in vtroque corde & sole com-
paratio,* 216
- Operationum motus reciprocus,* 38.17.18
- Opilio Vergilianus,* 140
- Opinio recens, nisi satis concocta, non sta-
stim assumenda,* 77.10.11,
vulgata chymicorum, 75.15. & seqq.
- Opinionum de Magia magna est diversitas,*
140
- Oppianus,* 182.10
- Instrumenta optica cum duplici vitro,* 26.7
- Opus Apellea manu dignum,* 88.34.35
Opus

I N D E X.

- Opus philosophicum calore, non frigore per-
 ficitur, 46.30.31. sine aere non emen-
 datur, 217. an non homini in toto aut
 in parte assimilatur, 226. & 227. qua-
 tuor rebus ex homine assimilatur, 227.
 quatuor rebus intrahominem compara-
 tur, 228
- Operis philosophici & messum triticearum
 collatio. 132.24. & seqq.
- Operibus naturalibus Deus ad quid vta-
 tur, 52.29.30
- Orbis terrenus iam cognitus, quot qui-
 busque partibus constet, ab aequore &
 Oceano limitatis, 20117.18.19
- Orbem terrenum rectiori ductu circum-
 nauigantes quantum temporis ad mini-
 mum postulent, 114.27.28
- Orbes caelo ascripti, 215.13.14.15. licet re-
 uera nulli sint, sed fictitii, 6.9.17
- Orfulus citatur. 178.16
- Orientalis è palma fructu vinum confici-
 unt, 148.19
- Orphess, 136
- Ortus planetarum philosophicus, 91.3
- Oryx, animal perpetuo sitiens in Arabia,
 40.23
- Os pralongum, 179.34
- Oscitatio quorundam piscium, 182.28.29
- Ostris Aegyptius vini inuentor, 136.
 à Typhone interfectus, & in multas
 partes dissectus dicitur, 159.1.12
 in philosophia quid significet, 160.3.4.
 eius anima in bouem migrasse dicta,
 159.11.12. pudenda in Nilum abiecta
 & à piscibus deuorata, 180.2
- per Osiridem sacerdotes Aegyptii semper
 solem philosophicum indicarunt, ead-
 17.18
- de Osiride fabula ex & applicatio. ead. 15.
 & seqq.
- Ostii chymici cardo, 221.1
- Ostrea, 182.33
- Ouem agnelli sui balatum inter mille simi-
 les voces agnoscere, 202.11
- Ouidius citatur, 52.23.24. & 147.5. & 161
 7. & 167.16. & 187.28
- an Ouum, an Gallina prius fuerit, questio
 est philosophorum antiquissimorum, 11.
 24.25. ad eam responsio circularis, ibid.
- Ouum philosophicum, 123. in simo exclu-
 dendum, 126
- de Ouo gallinaceo, 168.15.16.17
- Oxyringi descriptio, 179.34 & seqq.
- Oxyringum piscem cur Aegyptii inter sacra
 animalia coluerint, ead. 29.30. & seqq

P.

- P**Abulum (sine nutrimentum) ani-
 malis quomodo in ventre preparare-
 tur, 157.35.36. & 158.1.2
- Palae arboris descriptio, 147.22
- Palici fratres, 18.35. vnde prodierint, ibid.
 36. eorum mater, ibid.
- Pallas Dea artis chymica, 146.3. eius or-
 tus è capite Iouis, 86.20. auis no-
 ctua, 170
- Pallor rosa vnde, 120.33
- Palma descriptio, 148.13
- Panchaia vrbs, Soli sacra, 174.36
- Panes, 136
- Panis inuentio, 128.12
- Panthe-

I N D E X.

<i>Panthera versicoloris an non etiam ali-</i>		<i>Pedem vnū in cymba Charontis habere, 91</i>	
<i>quando mentio fiat in Chymia, 165</i>	30	<i>Pedes in aqua tumidi, & longe maiores,</i>	
31.34		<i>quam sunt, cur videantur, 819.10</i>	
<i>Panthera quomodo feras capiant, 166</i>		<i>Pegasus, 63.17.18</i>	
<i>Pantheris sunt macula diuersorum colo-</i>		<i>Pelei & Thetidis nuptia, 88.18.19</i>	
<i>rum, 166.1.2</i>		<i>per Pellem arietis aut ouis interdum etiam</i>	
<i>Papilio philosophicus, 197.21</i>		<i>liber chrysepeiam continens intellectus</i>	
<i>Papyrus, 71.18</i>		<i>fuit, 165</i>	
<i>Parallaxis quid, 61.3</i>		<i>Pelopis humerus, 128.36</i>	
<i>Parnassimontes duo, 99.1.2</i>		<i>Pelopidarum regni calamitas vnde origi-</i>	
<i>Parricida filius fit sibi ipsi pater vel vitri-</i>		<i>nam traxerit, 165</i>	
<i>cus, 81.3.9</i>		<i>Penetrare se inuicem duo corpora in vno lo-</i>	
<i>Parricidia primo aspectu teterrima, 217</i>		<i>co non possunt, 206.35</i>	
<i>Pars à toto capitur, aut dirigitur, 76.10</i>		<i>omne, quod perficitur, lunarem humidi-</i>	
<i>Partes extrema corporis humani, omnino</i>		<i>tatem superfluum ante operationem</i>	
<i>seruiles, 216</i>		<i>habet, post deponit, 97.35</i>	
<i>Particularia per sensum ingrediuntur, ex</i>		<i>ad Perfectum hominem ex sanguine edu-</i>	
<i>quibus in intellectu sunt vniuersalia,</i>		<i>cendum quibus opus sit, 102.24. &</i>	
207.34.35		<i>& seqq.</i>	
<i>Passio cur non fiat absque actione, 164.</i>		<i>Persus, 63.18</i>	
33		<i>Persia, 50</i>	
<i>Pasta, 106</i>		<i>Peruestigatio minoris mundi plus vtilita-</i>	
<i>Pastarum inuentio, 128.12</i>		<i>tis communi vita acutilis, quam ma. orb,</i>	
<i>Pastinaca marina, 177</i>		200.21.22	
<i>Pater qui non concubuit, 81.2.3. & 196.6</i>		<i>Pestis, 92.31</i>	
<i>Pazo cur le nonis auis, 170.10</i>		<i>Petrus de Zalentio citatur, 101.9</i>	
<i>Pauonis plumarum color elegantissimus, 169.34.35</i>		<i>Phagor, 180.19</i>	
<i>nisi per Pauonis colores varios non perme-</i>		<i>Phænomena alia (præter Cometas) obser-</i>	
<i>nitur à nigredine ad albedinem, 169.33</i>		<i>uandratio, 62.11</i>	
<i>Pausanias, 2. citatur, 181.36</i>		<i>ex Phænomenis an non quadam adsint o-</i>	
<i>Pectus cum corde sensitiua vi anima desti-</i>		<i>peri ph. lo. s. phico, ead. 20</i>	
<i>natum est, 213</i>		<i>Thalus, 180.14.15</i>	
<i>Pectus miraculo mi cur Africa exprimat, 216.15</i>		<i>Phantasia, 205.16</i>	
161.1.2		<i>Phases differentes, 217</i>	
<i>Pedassus, equus Achillis, 161.1.2</i>		<i>Thilippa Dux Camerina, 214.4</i>	
		<i>Philosophia in quibus occupata, 127.6.7.8</i>	
		non	

I N D E X.

- non admittit sulphur vulgare, 85.34.35
Physcis, piscis colorem mutat, 183.9
Phyllis in amygdalum versa, 150. *Boia me*
paris, 4. penult. denotat, 152.25
Philosophus citatur, 37.8. & 84.12.13
Philosophi naturalis officium, quod, 105. aqua, 81.5
 17
Philosophi, 114. & 41.25.36. & 47.10.
 & 52.12. & 75.34. & 123. & 114. &
 125. & 128.16. & 132.18. & 133.6. &
 153.29. & 171. & 172.22. & 178.29.
 & 189.13. & 218.6.14. & 222.3.225.
 7. varios leones agnoscunt, 163. *Rosarios*
 plurimos sibi considerant, 118. multa
 verba faciunt de ere, *Larona*, *Tutia*,
 quomodo intelligendi, 93.26. cur adeo
 frequenter *Tyrium* colorem inculcent.
 178.23.28. & seqq. utilitatem subiecti
 eius, ut leorum sulphur educitur, aut
 lapis conficitur, cur adeo inculcent, 85.
 tres esse lapides, cur statuant, 223.
 utuntur natura artificiali, 80.31.32.
Philosophi Aegyptii, 200.33
Philosophorum factum in aere, adeoque sa-
 pienter nasci, 46.8. argumentum, 76.1
Phlegmatica sedes ubi sit, 228.
 in *Phlegmatica* virtus expulsiua intelligitur,
 228
Phœbas, 1
Phœbus, solem cœli significat, 108
Phœnicopterus, 175.25
Phœnicurus, 175.26
Phœnicis descriptio ex antiquis philoso-
 phis, & fabule ex & applicatio, 174. &
 seqq.
 in *Phœnicia* solo viperarum habitu perne-
 cari homines, 190.36. & cur, 191.1
- Phycis*, piscis colorem mutat, 183.9
Phyllis in amygdalum versa, 150. *Boia me*
paris, 4. penult. denotat, 152.25
Piscis philosophicus mas est, 34. non sine
 aqua, 81.5
Pisces quando & quomodo coeant, 182.29.
 30. etiam dormiunt, ead. 29. inimici-
 tias inter se exercentes, 183.9.10.11.
 pragnantes gaudent aquis dulcibus, 183.
 6.7. spirant, quia pulmonem habent,
 182.25. quidam in *Africa* in feruenti
 palude viuere dicuntur, 183.7.8. in ma-
 ri philosophico quot & qui 176.2.6
Pix, 149.24.25
Planeta motus suos proprios libere perfici-
 unt, 6.10.11. singulis suas virtutes tem-
 perant, & coniungunt cum solari, an &
 qui sint in opere philosophico, 19.7.5.
 eunt venatum, 80.3
Planetarum distinctio astrologica, 65.33.
 & seqq. alii directi, alii retrogradi, alii
 celeres, alii statarii, 66.2. oppositio quo-
 ad solem tantum, forte operatur frigus,
 48.34. ortus philosophicus, 91.3
Planetas superiores duplo vel triplo maius
 spacium, quam solem, conficere, 26.35.
 36. quomodo sol calore suo afficiat, 6.35.
 36
Planta chymicis allegoriis insignes, 124
Plantarum generatio, 115.30. incremen-
 tum per nutritionem quomodo contin-
 gat, 116.3. & seqq.
Platani descriptio, 147.34
Plato, 41.21. & 203.23
 citatur, 37.13. & apud *Rosarium*,
 98.19. & 168.

I N D E X,

- plures mundos statuit*, 216.30. & seqq. *Potentia remota differt ab actu secundo*,
 & 217.1. & seqq. *eius sententia de igne* 82.7. *generandi in apibus adultis*, 196.
in elementis latente, 68.28 2.3
Pleiades, 133.15 *Potus inuentio*, 128.12
Plinius, 182.7. & 184.4. *citatur*, 131.21. *Potulentorum varietas in homine modum*
 34. & 141.18. & 148.20. & 151. & *omnem excedit*, 202.33. 34.35
 174. & 176.26. & 193.27. *fallitur*, *Pratorum cultus*, 139
 174.5. *eius opinio Epicurea*, 23.24 *Preparatio rite facta ex inconuenientibus*,
Plumbaginis vena, quo perfectior & impuris & inhabilibus, quid praestet,
maturior, eo plus argenti abscondit, 94.1.2
 90.18.19 *Priapei cultus origo*, 180.12. & seqq. *vsque*
Plumbum, vnde, 90.8. 9.10. *quomodo ad 18.*
per artem promoueat in aurum, ead. *Principia philosophiae Chymica bina, & quae*
Pluto, 128.33 *75.6. in quo stabiliantur & sustineantur*,
Pluuia, 35.34.35. *vnde*. 34.4.5. *cur non ead. 7. vtrum eorum prius*, 77.28.29.31
fiat simul per totam terram, 35.7. *segeti-*
bis expectanda, 131.10. *monstruosa la-*
pidum, ranarum, sanguinis, frumenti,
pisium, 49.50 *200.26.27. natura, quomodo inda-*
Pluuiam auream vidit Rhodus, 88.24.25 *gari possit*, 200.27.28
Pluuiæ philosophica vtilitas, 40 *Prometheus*, 95.14
Poeta Christianus, 112.32 *Propertii dictum*, 63.30.31
Poeta, 203.19. *antiqui*, 52.17.18. *de Cælo*
 & *Terra quæ tradiderint*, 10.10. *Proserpina*, 128.32
stultis stultiores, ead. 15. *chymici*, 128. *Prothea mutabilior*, 77.23.24.
 30 *Prouentus tritici, vide, Triticum.*
Polypus, 182.35 *Providentia Dei creatoris vnde ex parte*
Pompeius, 69.7.10 *agnoscatur*, 156.35.36. & 157.1.2. &
Pomum diuersa est substantia ab arbore, 182.3.4
 11.9 *Proximus proximum non dimittit*, 111.6
Poma, 18.10.11 *Pruina, vnde*, 35.12. *frigoris vehementia*
Pomis prisca ætas vixit, 128.11 *fit*, 46.25.29. *quomodo fiat*, 46.33.
Populus arbor Herculi cur sacrata, 145 *est nos congelatus*, 35.12. & 46.33.34.
Pororum terra nulla est continuatio, 45.1 *Pruna ardentes*, 18.2.
Porphyrus serpens, 189.21 *Psalmi sacri*, 6.5
Porphyrus, 175.27 *Ptolemeus*, 65.29. & seqq. *tertius, Aegy-*
prioruna

I N D E X.

- ptiorum Rex, 175.12.13
 Pudenda Osiridis in Nilum abiecta & a piscibus devorata, 180.2. quid post factum. ead. 187
 quod Pueri in faba inveniunt, 64.33
 Pueri in suis tabellis, 113
 Pulchritudo vera faciei in quibus consistat, & quibus adaugeatur, 203.30.31 est regnum sine armis, aut satellitium absq; regno. ead. 21.22. eius causa, 203. 12. & seqq.
 Pulchritudinem humane faciei esse bonum fragile, 203.17.18
 Pulmo ministrat cordi refrigerium aeris, 218. aerem philosophicum exprimit, 219
 Pulvis humidus, 95.21. pyrius, 36.3
 Punctus centralis, 5.18.19
 Punctum caeli immobile, 21.19.20
 Purgans vis, vide, vis laxatiua.
 Purgatio nubium, 51.15
 Purpura conchiliorum veracissima, 177. 20. lapidis ictu sanguinem praecipue reddit, 177.21.22. & 179.8.9
 Purpurarum generatio casta, 179.13.14
 Putredine generata, 149.36. & 150.1. qua nascantur insecta, 197
 de Pyramo & Thysbe fabula explicatur, 146.26. & seqq.
 Pyrasus, vrbs Pythia, 131.32
 Pyreneorum montium accola magna ex parte valde inhumani, 70.19. & seqq.
 Pyrgopolynices bellicrepa, 135
 Pythagoras. 41.19. & 126. & 221. citatur, 41.15. cur cygni animam immortalem dicat, 97.17. ad plenam lunam imagines quas voluisset alicui monstrasse dicitur, 32. herbas magicas quas nominauerit, 142.6
 Python, serpens ab Apolline interemptus, ead. 187
 Pythia, festiua certamina qualia, 187.
- Q.
- Q**uadrans, instrumentum obseruatorum, 28
 Quadrupedia cur capite ad terram prono quatuor pedibus innitantur, 158.22. & seqq.
 Quadrupedum forma, 158.20
 Quaestio de ouo & gallina, vide, Ouum.
 Quercus producit gallas, 149.34
 Quid pro quo accipientes, 160.36
- R.
- R**adius non sine umbra, 81.4.5. solis metallici, 217.5. & seqq.
 Radii solares in lunaribus semper occultantur, 90. eorum repercussionis anguli variantur, pro variatione distantiae solis à vertice nostro, 48.3.4
 Radix cubi, 81.4
 Radices Achaemenidis, vide, Achaemenis.
 Radiculis praescaetas vixit, 128.11
 Ranarum semina cum aquis attracta per solis radios in nubes, vnde rana, qui asserunt, nihil solidi dicunt, 50
 à Ranis in Gallia ciuitatem deletam aut fugatam, 194.9
 Rarefactio, qua ex aqua fit aer, celerior est, condensatione, qua ex aqua fit terra, 13. 25.26
 Ll 2 Rare-

I N D E X.

- Raresfactio terra mutanda in aquam, & condensatio aqua mutanda in terram longiori eget tempore, quam aqua in aerem,* 16.12. & seqq.
- Raresfactionis aut condensationis chymica catena,* 12.14.15
- Raresfactum prius est tempore condensatio,* 10.8
- Raritas aquarum & euaporationum in Aegypto & Africa,* 45.10.11
- Ratio quantum donum, hominis, usu & exercitatione excoli desiderat,* 112. eius mira vis, 157.5.6.
- Ratio obseruandi Cometas in qua distantia sint a terris, est simplex, plana & infallibilis,* 60.25.26. qua ea sit. ead. seqq.
- Rebis,* 99.1. & 137. & 166.18
- Reductio metallorum in primam suam materiam, quomodo fiat,* 110.25. & seqq. & 111. eius necessitas, ibid. 7.6. 7.8
- Regina arborum,* 153.25
- Regiones tritici feraces, culta,* 131.25. per se in 49
- Regnum sine armis,* 203.21.22
- Regilla,* 103.25
- Regula astrologorum,* 69.25. & seqq.
- Reip. species, qua in capite humano adumbratur,* 204
- Reminiscenciam rerum mouentis obiecta necessaria,* 159.35.36
- Remora,* 176.28
- Reptilium venena, vide, Venena.*
- Res in medicina, cui vix quicquam comparari queat,* 102.6. & seqq.
- Res intelligens, intellecta, & per quam intelligitur, est vna & eadem numero.* 207.21.22.
- Resistentia in patiente sit necesse est,* 164.
- Respirationis in homine necessitas,* 217
- Respondendum aptius quomodo quis efficitur,* 201.9.10
- Responsio circularis & reciproca,* 11.25.26. & 210.2
- Resta bouis,* 96.6
- Reuerentia sit capiti,* 215
- Rex Eleusius, 129.2. fortis, 33. quis, ead. 29*
- Regis animum quisque in seipso habet.* 206.24.25
- Regis filia philosophica,* 224
- Rhasis, 184.35. citatur, 79.36. & 134. & 140. & 160.30. & 164.17. & 176.32.22. epistola de Aethiopia,* 43.13
- Rhenensis auro facere Ungaricum, vide, Aurum.*
- Rhodius vidit auream pluuiam,* 88.24
- Riplaus citatur, 54.31. & 107. & 110. & 165.34. & 169.2.5.6.34. & 222.1*
- Risulus in pratibus,* 139
- Robur gignit prater alia & culices,* 149.34
- Rondeletius,* 182.11
- Ros, vnde, 35 10.11. naturalis ut fiat, 41.2. & seqq. est quasi ientaculum vegetabilium, ibid. 7. in opere Philosophico, 40. vlt. & 41.2*
- Rosa, 17.19. ephemera statim rubet, nec expectat maturationem vltiorem, 119.33. rubea etiam in frutice manens fumo*

I N D E X.

- fumo sulphuris vulgaris in albrum vertitur, 121. vegetabilis cur assimilatur minerali & philosophica, 118. ianua perfecta, 117. 30. armata ut Pallas, & pulchra ut Venus, ibid. à Gratis in deliciis habetur, ibid. an non locum habeat apud philosophos, 118
- Rosa corpuscula frigida, 120. 36. & 121. 1. pallor, 120. 33. rubedo. ead. 1. in eius centro, 121. 1. philosophica virtus 118. 34. 35. partus virginens tinctura quoque assimilatur, 119
- de Rosa rubedine quid antiquiores senserint, vide, Rubedo.
- in Rosa minerali viridis leo præcipuum est continens, 118
- Rosarius citatur, 11. & 39. 28. 30. & 34. 34. & 78. 16. 17. 34. & 82. 15. & 93. 28. & 101. 5. & 169. 14. & 218. 19. & 222. 4. 13. & 225. 9.
- Rosarius minor, philosophus, 130
- Rosarii autor, 37. 5.
- Roseta philosophica permanent, 118
- Rosinus citatur, 137
- Rosa, 37. 1.
- Rota elementares duæ per necessaria, 37. 18. 19. 20. & seqq.
- Rota elementaris condensationis, 37. 4. rarefactionis, ead. 5.
- Rohtguldij, 105. 26.
- Rubedo arcus cælestis siue iridis, unde, 55
- Rubedo, fructus maturus, 152. 29
- Rubedo rosa quid, 120. in eius centro, 121. ringens, 134
- Rubedinem vegetabilibus à sole imprimi, 119. rosa, esse in fragili subiecto, 120
- de Rubedine rosa, quid antiquiores senserint, 121. 19
- Rubens color unde, 1. 3. est color intermedium, 170. 2. 1.
- Rubi, 193. 6
- Rudolphus I. p. m. Rom. Imperator, 105. 9. 10
- Russia, 49. 24
- Rustici, 45. 24
- S.
- Saba, regina, 1. quo sine Hierosolyma venerit, ead. & 2. 14. 15. & seqq. quid fecerit apud Salomonem, 2. 17. quid ei donarit, ibid. 23. 24
- Sabei natio sunt Æthiopica, 2. 8
- Sabulum absque aqua, 103
- Sapia, 183. 1
- Sagitta ab arcu extenso impulsæ sufficit, quo ad metam perueniat, visemel à nervo vibretur, 84. 30. 31
- Salamandra, 189. 21. & 190. 2. 3. 6. & seqq. eius venescium, 191. 5. 6. 7. frigida vis mortifera, 191. 5. 6. 7
- Sal unde fiat, 38. 13. 14. Alkali, 225. 10. Ammoniacus, ead. 9. commune, 71. 21. unde fiat, ead. 10. 11. genii & ingenii, 200. 11. petra. mineralis, 71. 21. 22. philosophico Chymicum, quod sit, 75. 28
- Salia mineralia, 71. 21
- in Salibus quibusdam esse rudimentum tinctura, 102. 20
- Salomon, Rex Israelitarum, 1. sapientia votum obtinuit, ibid. eius benignitas, 15. 24. comitas, ibid. sapientia, ead. 13. 23

I N D E X.

<i>Salpa autumnò coit,</i>	182.30	<i>Saturnus & Rhea poetis antiquis vnde nati,</i>	10.11.12	
<i>Sa'pinga latebra calcata mortifera est,</i>	191.	<i>Saturnus Iouis pater,</i>	18.21. & planetarum omnium, 80. immitis, 79.2.7. Deorum azus an sulphur philosophicum penes se habeat, quod ab eo, velut virilia, amputandum & segregandum sit, 86. 33. & seqq. & 87. vulgo Tempus habetur, 77.1. ab opere philosophico nunquam abesse debet, 88.10. philosophicus, Diana & Apollinis promus condus, tutor, & 6. 91.3.4. in ortu Diana philosophica obstetricem agit, 90.27.28. cur à Diana aut Sole non restituatur iuuentuti, 91. Marti in opere philosophico copulari nequit, 92.11.12. cur, ead. 34. & seqq. & 93.1.2. cur Camelus vocetur,	161.20
1.2		<i>Saturnus de Canalibus,</i>	96.19	
<i>Samarcanda Tartaria oppidum,</i>	144.34	<i>Saturno tres attribuantur filii,</i>	79.27	
<i>Sambethe, Noa filia, 1. eius nominis etymologia,</i>	ihid.	<i>Saturni maleuoli,</i>	135	
<i>Sanguificatio vbi incipiat,</i>	158.5	<i>Saturnina minora,</i>	90.8	
<i>Sanguis, proximum nutrimentum corporis animalium, ead. 6.7. aquam philosophicam exprimit, 219. eius sedes vbi sit, 228. 6. sanguis purpure quomodo ipsi extrahendus, 177.22. & 178.30. 31.32</i>		<i>Satyri,</i>	136	
<i>Sanguini humano quomodo opus philosophicum assimilatur, 227.36 & 228.1</i>		<i>Scarabei vnde nascantur,</i>	197.31	
<i>ex Sanguine omnia in minori mundo condita sunt,</i>	219.15.	<i>Scena absque risu,</i>	117	
<i>ex Sanguine solo velle visum factum arte educere, natura contrarium est,</i>	102.	<i>Scobs hebeni,</i>	150	
23.24		<i>Scoria ferri vilis,</i>	85	
<i>in Sanguine virtus digestiva intelligitur,</i>		<i>Scorpii iclus quo remedio sanetur,</i>	189.5	
228.9.10. humano, est potentia seminis,	102.22	<i>Selenitides mulieres,</i>	29.18.19	
<i>Semitas absque iucunditate & virilitate semimortua videtur,</i>	117	<i>Seleucides aues,</i>	193.34	
<i>Sapa vnde fiat,</i>	38.14	<i>noua Sembla,</i>	5.29	
<i>Sapientia in profundo natura delitescit,</i>		<i>de Semele eiusque filio fabula,</i>	136.29	
170.22.23		<i>Semidiameter terra vna, 21.1.34. precise loquendo amittitur, 28. in nulla differentia est, respectu Horizontis, Meridiani, aut Equatoris,</i>	28	
<i>Sapphirus,</i>	17.18		Semen	
<i>Sardinia frugum fertilis,</i>	131.33			
<i>Sargus autumnò coit,</i>	182.31			
<i>Satellitium absque regno,</i>	203.22			
<i>Saturnus astrologi planeta maleuolus, 65. 33.34. vix sensibilem paralaxin dat respectu stellarum fixarum, 60.35.36. creditur intendere fugus,</i>	48.29			

I N D E X.

- Semen herbarum*, 115.3. quod vis ex quo non a generatio fieri debeat, non necessario in sua elementa resoluendum, 78.
- I.2
- Semimetalla*, 71.23
- Seminium tinctura aurigena*, vide, *Tinctura*.
- Semiramidis horti in Assyria*, pensiles, 117
- Seneca dictum*, 206.24
- Senex ante, quam iuuenis*, 134
- Senibus frigidioribus remedium*, 91
- Sensibilia non sunt vera bona*, 214.8.9
- Sensitiua vis anima*, 204.17.18.19
- Sensus vnde causentur*, 158.8. humani in suis subiectis sepe decipiuntur, 202. 6. etiam optime valentes a multis bestiis vincuntur, ead.
- Sensus communis*, 204.17. & seqq.
- ruficus est crassus*, 85.35
- Sententia Aristotelis de coelo*, 6.19. de anima humana, ibid. 24. 25. 26. nostra ipsi contradicens, ibid. 27
- in Separatione mineralium a suis substantiis ars & natura utrobique operantur manu mutua*, 81.13.14
- Septimana huius per singulos dies ordo*, 4. 6.7. & seqq.
- Sergius vnde Aurata siue Orata dictus*, 176
- 10.11.12
- Sericum preciosissimum*, 197
- Serpens exuuias suas mittens*, 95.24. in suo legitimo vsu bonus, 192.16.17. fugit fraximum, 151.1. AEsculapio cur assignetur, 186.20.21. a Cadmo interfectus qualis, 73.11. eius fratres & sorores, ead. 12. & seqq. philosophicus quis, 187
- Serpentis mentio apud poetas & philosophos frequens*, 185
- Serpentes caelestes*, 63.17
- Serpentum venenatorum morsus, quo protinus sanentur*, 141.8.9
- Serpentibus Amyclas delectas esse*, 194.9.10
- loca Septentrioni subiecta*, 48.10
- Seostris Aegyptiorum Rex*, 175. 2
- Sibylla Hebraea, Iudaea, Chaldaea & Aethiopica eadem, que supra*, 2.3.4.
- Persica, Erythraea, Phrygia, Cumana & Cumana*, ead. 1.36. ipsius vaticinium de Christo eiusque miraculis, 39.10. & seqq. de ultimo iudicio, ibid. 20.21
- Siccitas prope retentiva*, 13.15. nunquam recedit ab igne vel terra, ibid. terra, in elementorum coagulatione descendit in caliditatem ignis, 16.22.23
- Signa caelestia & sidera plerumque ab allegoriis chymicis originem ducunt*, 69. 14.15.16
- Silenus*, 136
- Silestaca, terra mineralis, medica*, 71. 19.20
- Silex quoque olet sulphur vulgare*, 85
- Simia philosophorum*, 75.12.13
- Simile excellentissimum sacrum*, 224.4. & seqq. profanum, ead. 18. & seqq.
- Simile non agit in simile, nec a simili patitur*, 13.33.34
- Similia non sunt idem*, 201.34. & 215.1.2. a similibus facile attrahuntur, 53.36. & 54.1. similibus conferuantur, 190. 10.11

simile

I N D E X.

- Similitudo concinna inter tincturam, cor humanum, & vini spiritum, 138. 36. & 139. 1. & seqq.*
Sitis regnorum quibus obici possit, 205. 15. 16
Smaragdus lapis, corpus compactum, 17. 17
Smilax, 150. eius significatio, 152. 33. 34
Socrates, 41. 20. lapidem philosophicum ut tractari iubeat, 40. 32. 33
Sol. 6. 29. 30. quid, ead. 1. 2. astrologis planeta beneuolus, & imprimis quando, 65. 36. & 66. 1. est animalis, 225. recipit tria, & quae ea sint, ibid. est cor caeli, 216. an vere ab Anaxagora dictus lapis rubeus, ignitus, 28. quam longe à nostris distet oculus, 20. 32. & seqq. & 21. 3. 4. quibus virtutibus, 134. cur bipedatis appareat, & terra adeo magna, ut vix aliquot annis circumiri possit, 24. quando nobis rubicundus appareat, 55. suo proprio motu primū temperat, & quomodo 27. 31. 32. in Leone apogeeum suum obuiet, ibid. 35. quot miliaria Germanica vna hora motu caeli primi, & quot secundario seu proprio emetiatur, 27. minus spacia motu proprio in 24. horis conficit estate, quam hyeme, 26. 2. & seqq. estate remotior in instrumento obseruatorio apparet. quam hyeme, ead. 13. 14. cur estate remotior a terra esse dicatur, quam hyeme. ead. 2. & seqq. cur hyeme maior adeoque propinquior appareat, quam estate, ead. 35. & 26. in maiore remotione magis calefacit, & sur, ead. 11. quomodo operetur in caelo, 7. 13. per radios, 217. 3 in extremis Iaponia & Noruegia partibus aut Gronlandia circa solstitium hybernum non oritur, 48. 11. & seqq. quomodo videatur procedere in suis operationibus 7. 18. & seqq. radius suus attrahit aquas, easque attenuat, 35. 12. attrahit ad se nubes ex aqua rarefactas, 216. dat calorem omnibus crescentibus, 219. Luna lumen & vigorem, 78. 19. 20. & stellis omnibus lucem impertit, 20. 5. 6. quomodo calorem ad superiora diffundat, 6. 34. 35. quomodo ad inferiora, ibid. 36. & 7. 1. 2. quomodo virtutem ad stellas diffundat, 7. 3. omnium colorum in rebus vegetabilibus autor, 55. rubedinem in vegetabilibus operatur, 119. 28. ad aequatorem accedens, 133. quoties terra maior, 12. 10. apud Athenienses Deus mundi maximus, cultus fuit, 28. 34. habuit suos lucos apud poetas, 142. philosophis duplex, 83. philosophicus quis, 29. 3. 4. qualis, ibid. 4. 5. eius virtus seu effectus, 56. in vtero Saturni existens nihil illi perfectionis concedere potest, 91. an & ipse motum aliquem secundarium habeat, 27. 24. eget luna, ut gallus gallina, 168. 13. illuminat lunam, 20. 2. 5. filio suo in terris genito, patrimonium quale relinquat, 139. Sol & Luna in opere philosophico vbi coniungantur, 19. 28. 29. 32. Solis absentia, 48. 8. calor. 6. 34. cur in Cancro contra axiomata natura non sit maximus, sed in Leone, 133. 30. & 134. centrum, 25. 25. corpus pro diaphani, per quod videtur, diuersitate nobis co-

I N D E X,

- Vis coloratum apparet.* 55. *æqui,* 161. 6. *Specillum opticum,* 59. 16
& seqq. flos, 124. *fulgor in charace pi-* *Sperma galli,* 168. 16
sce apparet. 181. 10. *lumen,* 6. 31. *ma-* *in Spermate masculo nisi vis agendi prima*
gnitudo respectu terra que sit, & quo- *ad fuerit, inane & sterile est coniugium,*
modo indagetur, 23. 33. *& seqq. & 24. 1.* 91
& seqq. parallaxis vix observari potest, *Sphinx,* 73. 32
 60. 36. *& 61. 1. virtus,* 7. 2. *vrbs A-* *Spiritus absque corpore instabilis fugitivus*
gypti, 174. 12. *philosophici anima re-* *& vagus,* 110. 9. 10. *non omnium omni*
uera in lunam suam migrat, eique vni- *corpori conuenit. ead.* 12. 13. *omnis cum*
tur, 159. 20. 21. *natura tota est ex* *calcibus suis figitur, ead. ad multa vti-*
Mercurio. 79. 4 *lissimus,* 95. 16. *ætens,* 81. 28. *tingens,*
Solem tot semidiametros à terra abesse, vnde *179. 22. & seqq. quomodo è metallis*
constat, 22. 30. *& seqq.* *aut mineralibus extrahatur,* 138. *Ant-*
à Sole tria propagantur in circumposita cor- *imonii plurima arcana in sua natura*
pora, 6. 29. 30 *abscondit,* 95. 6. *vini,* 69. *quo pacto ex-*
Soles duo vel tres cur aliquando visantur, *trahatur,* 138. *educèdi gradus,* 137. *expers*
 57. *& 139. 1* *omnis aquositate,* 138. *est in subiecto a-*
Solutio, 134. *soluti à seipso,* 123. 15 *ctu humido, ibid. & cor hominis, &*
Somnium vulgi, 57 *Tincturam amplectitur,* 139. 10. 11.
Sontes & rei quo commissa confiteri cogan- *vitrioli, decocto rosarum rubearum paucis*
tur absque tormentis, 141. 15. *& seqq.* *guttulis admixtus, cur rubedinem eius*
Spacia Oceani longinqua ab Occidente *exaltet, augeat & diuilliam conferuet,*
versus Orientem cur tardius conficiantur, *120. quod præstat in rubeo rose colore,*
quam ab Oriente in Occidentem, *idem etiam in aliis substantiis coloratis*
 8. 19. *& seqq.* *& coloribus efficit, 120. à tinctoribus*
Spartani helotas seu seruos suos ebriosos, & *expetitur, ibid.*
fatuos, & vino dementatos liberis suis *Spiritus animalis in cerebro hominis,* 210.
proposuerunt & ostenderunt, & cur, *25. cur ita dictus, ibid. vnde fiat, ibid.*
 156. 19. *& seqq.* *eius vis, ibid.*
Species cum sua specie coniungenda, 110 *Spiritus vitales & animales vnde generen-*
Species intelligibilis quid, & vnde fiat, 209 *tur,* 158. 7. 8. *ex Mercurio compositi,* 71.
 36. *& 210. 16* *23. minerales, 72. 8. antimoniales, 101.*
Species sensibiles qua, ead. 11. 12. quo medio *absque corpore instabiles, fugitivi & va-*
recipiuntur & disponantur, cum ipsa *gi, 110. 9. 10. non sunt coagulandi abs-*
non in se agant, ead. 21. & seqq. *que corporibus, ead.*
Speculum philosophicum citatur, 83. 36. *&* *Spiritus, cur à quibusdam intelligentia no-*
 222. 8. 9 *mm* *minen.*

I N D E X.

- minentur*, 211. maligni, herbis magicis, *Subiectum artis precipuum*, 73.29.30.
tanquam subiectis propriis alligati, ad eius semen, 140. quomodo vile, 86.3.4.
magi placitum supernaturalia peragere & seqq.
crediti, 141 *circa Subiectum philosophicum operationes*
Spiritus dormientium à spiritu maligno in vniuersales ternæ, 137. *subalterna toti-*
remotiora loca duci, corporibus certo in dem, *ibid.*
loco detentis, 141.28.29.30 *Subiecta Mercurialia sunt varia*, 138
Sponsus sponsa ante commixtionem, 80.16 *Substantia condensata & accidens conden-*
Sputum lune, 221 *sari necesse est*, 120
Squatina, 182.34 *Substantia quomodo non recipiant magis*
Stamina in textura, 205.35 *& minus, & tamen alius homo alio ma-*
inter Stannum & argentum viuum nulla gis homo esse dicendus sit, 212.34.35.36
est propinquitas, 93.15.16 *Subtilitas cœlestis millenarium refert*, 12.
Stella in Erichthonio exorta, 97 *v.13.14.*
Stelle quid, 58.35.36. & 59.1. *fixa nullam Succus aurei coloris*, 126. *purpure, vide,*
dant parallaxim. 60.35. quadam an Sanguis.
noua, 59. *earum essentia seu substantia, Suidas*, 1. *citatur*, 233.34
58. magnitudo, ead. 28.29. & *distan-* *Sulphur ubi in arbore nascatur*, 148.36.
tia vt indagetur, 24.2. & *seqq. illumina-* *& 149.24. vulgare excluditur in phi-*
inatione spir. à Sole, 32.22. *casus*, 58. *lophia chymica*, 85.34.35. *in mineris*
18.19.20 *quid*, 81. *varium*, 72. *ex argento viuo*,
Stellas ipsas non cadere, 58.28. *plures esse* 136.33. *montanum*, 80. & 81. *est philo-*
in caelo, quam humanis oculis discer- *sophici initium*, 80.27. *dicitur materia*
nere queat, 59.15.16. *multas disparuis-* *philosophica chymica*, 75.6. *ex quo ge-*
se, nouasque alius in locis visas, nec fixas *neretur. ead.* 16.17. & *seqq. & 81.2.*
seu immobiles esse, sed inter se quoque si- *& 89.6.7. philosophicum*, 164. *à vul-*
tum commutasse, ead. 3.4. *non migrare* *gari distinguendum*, 84.26.27. *quale.*
à locis altioribus ad decliuora, 58.30 *80.12. & seqq. & 81.24. & seqq. annon*
fixas duplo vel triplo maius spacium con- *lateat in filice, aut lapillis albis, quibus*
ficere, quam solem, 26.36 *ipsum ferrum in chalybem figitur*, 85,
Stercori humano quomodo opus philoso- *an non sit in patre Ioue*, 86.9.10. *unde-*
phicum assimiletur, 227.33.34 *cunque extrahatur, à communi separa-*
Stercutius Deus, 115 *tur*, 84.27.28. *separatum per magiste-*
Strangulationis (vel potius suffocationis) *rium, est principium Cadmia philoso-*
animalium causa, 220.9 *phicum*, 74. *quatenus sterile*, 86.16.17.
Strombi pisces, 181.24 *quatenus fecundum, ead.* 18. *philosophis*
duplex

I N D E X.

- duplex*, 82. 14. *fixum & rubeum non est* *superet & deuoret oportet*, 177. 11. 12
in Saturno, 99. 26. *in ferro vel eius re-* *Tartaria*, 49
iectamento, 85. *Tartari capitones*, 201. 35
Sulphur a sulphure vim accipit, 84. 31. *eius Tartari aqua*, 106
mansio, 131. 3. *mater*, 81. 2. *pater*, *ibid.* *Taurus*, 63. *cælestis*, 133. *chymicus*, 63. 9
 2. 3. *philosophici natura*, 152. 31. 32. *sub-* *Taxus*, 151. *venenata arbor*, 153. 17. *eius*
iectum quomodo vile, 86. 3. 4. 5. 6. *vis venenata quo tollatur*, *ead.* 17. 18
Sulphuri philosophico satis est si virtutem *Templum Cereris*, 131. 31. 32
a communi impressam gerit ad sui propa- *Tenu a denso coagulatur*, 37. 36
gationem, 84. 28. 29. *Tepor mammarum muliebrum*, 197. 1. 2
a Sulphure fixo vim quoque vegetabilibus *Terebinthus gignit præter alia animalia &*
infundi, 153. 28. 29. *culices*, 149. 33. 34
Supercilia alba, 179. 35. *Terra*, 5. *aquas vbi competatur*, *ibid.* 22.
Surculi philosophici gemmae, 137. *germina* *primum elementum*, 5. 26. *quomodo non*
in albo colore, *ead.* *vue*, *ead.* *sit purum*, 68. 35. *duplex*, 15. 2. *quatenus*
Sutor, 63. 36. *elementum est subiectum*, *seu diuerso-*
Sycomorus, 151. *ferro iuuatur*, 153. 18. *riam ignis & aeris*, 14. 23. 24. *quomodo*
Sylua an spectet ad opus philosophicum, 142. *ex igne fiat*, *ead.* 19. *& seqq.* *est centrum*
Nemea, *in qua Hercules leonem in-* *circuli omnium maximi*, *extimi cæli*, 12
terfecit, 142. *9. stat immobilis*, *nec motu cæli affici-*
Syluani, 136. *tur*, *nec proprio rotatur*, 8. 22. *cæli cen-*
Syri, 180. 16. *trum immobile*, *quid ei præstet*, 18. 24.
in Syria militari imperio cogebantur recu- *25. 26. immobile centrum stellarum fi-*
ri locusta, *qua tamen Parthis in cibo* *xarum*, *primi mobilis*, *& totius mundi*,
grata fuerunt, 194. 5. 6. *25. 23. 24. est instar insensibilis puncti*,
Syrus, *canis cælestis*, *chymicus*, 69. 17. *12. 5. 6. celo quo coniungatur*, 11. 11. *an*
Systole & diastole motus cordis, 216. & 217. *è cælo tanquam basifacta*, 10. 2. *ex aqua*
 T. *facta*, 13. 25. *condensata*, 10. 6. *in primis*
Tacitus citatur, 174. 8. *ignis est particeps*, 68. 18. *omnem ignem*
Tada arbor, 149. 24. *patitur*, *ead.* 33. *per se considerata*, *opaca*
Tada frequentes in montibus metalliferis, *est & lucis expers*, *ideoque nigra*, 17. 9.
ead. 27. 28. *vbi densior*, *vbi rarior*, 70. 13. 14. 15.
Talionis lex, 160. 33. 34. *aeria* 14. 27. *volans per aera*, 95. 20. *phi-*
a Talpis civitatem in Thessalia deletam, *losophica*, 28. *an potior & dignior pars in*
vel fugatam, 149. 9. *philosophia occulta*, 4. *pen. & vlt. & 5. 2.*
Tardus in magisterio philosophico velocem *& c. vnde facta*, 16. 2. 3. *è rubra terra*, 18.

I N D E X.

- hiat. & ex succa est, 40. 21. viua & acria* • *T*estudines, pisces, 181. 24. vbi reperiantur, 12. 22. eius virtus, *ibid.* & seqq. non ead. 30. 31. & 182. 32
sine acrio & iterato labore fecunda, 135. in *Textura stamina* qua, 205. 35
cur non incendatur, nec igni absumatur, *Thales Milesius, 67. 32. & seqq. & 68. 1.*
cum aerem & oleositatem habeat, 14. 2. 3. 4.
27. & seqq. suo caelo minor, 12. 12. & *Thalia mater fratrum Palicorum, 18. 36*
cur, ibid. virtute tamen maior, ead. 18. *Thebae Aegyptiae, 174. 12.*
21. nisi esset, caelum nullius esset puritatis *Thebae Aegypti vrbs, 220.*
aut precii, II. 26. 27. mas est, 18. 18. fœ- *Theologi caelum vnde exortum dicat, 42. 2.*
mina sua (caelo suo) vim generationem *Theophrastus, Aristotelis discipulus, 144.*
imprimens, 10. 34. 35. imprægnat cœ- *Theriacata contra venenum fit e vipera, 81.*
lum, 18. 32. & seqq. contrulit caelo suo *6. & 188. 14. philosophica e philosophi-*
qualitates potiores, quas habet, non sub- *cis, ibid.*
stantiam, II. 28. 29. *Thessali graculos contra locustas nutriti-*
Terra & aqua sunt vegetabilium paren- *runt, 193. 35. 36. & 194. 1. 2.*
tes, II. 16. 13. in *Thessalia ciuitatem a talpis deletam*
Terra & ignis, coherentia & affinita ele- *vel fugatam esse, 194. 9.*
menta, 15. 5. *Thomas Aquinas, 85. Rhadinus citatur,*
Terra color qualis, 17. 34. 36. corpus sexa- *161. 11.*
gies sexies minus corpore solari, 23. 33. *Thracia frugum fertilis, 131. 33.*
subtilior portio in aqua rarescit, 16. 2. *Thrasones gloriosi, 135.*
& seqq. quantitas respectu caeli, cuiusmodi, *Thyestes, Atrei frater, 165.*
28. 1. 2. & seqq. semidiameter vna, quot *Tiberius, Caesar Romanus, 175. 13.*
miliarium Germanicorum, 21. 1. siccitas *Tibiscus, Ungaria fluius, 54.*
in elementorum coagulatione cedit in *Tigris horrenda, 157. 2. 3.*
caliditatem ignis, 16. 22. 23. & quomo- *Tinctores album Panaum in nigrum tin-*
do, ibid. 23. 24. philosophica generatio, *gere nequeunt absq; intermedio, 170. 1. 2.*
19. 1. & seqq. *spiritum vitriolatum expetunt, 120.*
Terram esse centrum caeli stelliferi, & in *Tinctura, 139. 13. & seqq. philosophica qui-*
medio vniuersi sitam, 21. 10. II. rotun- *bis cognita, 174. 24. & seqq. perfecta,*
dam, & cum aqua vnum globum con- *105. II. rosea, 120. 3. volatilis an figi*
stituere, ead. 12. *queat nec ne, 101. quomodo cor ho-*
in Terra quiescunt omnia, 74. *minis respiciat, 139. eius generatio ra-*
Terra minerales medicinales, qua, 71. 19. *rissima paucissimuz; philosophis expli-*
Testiculis humanis quomodo opus philoso- *cata, 132. 33. color, 178. 28. multipli-*
phicum comparetur, 224. 4. 5. *catio, 133. paludamentum, 105. 7. rudi-*
mensum

I N D E X.

- mentum in salibus & mineralibus quibusdam*, 102. 20. *virtus*, 137. *aurigena seminum*, 197. 14. *Triticiferentes regiones*, 138.
- ad Tincturæ separationem quo utantur philosophi*, 107. *Tritæ, piscis*, 181. 3. 6.
- inter Tincturam philosophicam, cor humanum, & vini spiritum similitudo*, 138. *Tritæ, piscis*, 54. *philosophica*, ead.
- Titanes*, 18. 20. *vnde nati poetis antiquis*, 10. 12. *Turba, philosophorum liber*, 133. 6. &
- Tonitru*, 36. 1. & 50. 15. & 51. 30. *Turturis vox audita, exspaciandi tempus idoneum ostendit*, 128.
- Toras, vel Torates, Rex*, 50. *Typhon quid*, 73. 15. *in philosophia quid*, 160. 4.
- Torpedo, piscis*, 181. 32. *V.*
- Totum non à parte capitur aut dirigitur*, 76. 9. 10.
- Tractationis vini gradus*, 137. *Vacuæ non dari*, 7. 22.
- Tractatulus probatus allegatur*, 82. 23. *Vacuo natura abhorret*, 44. 25. 26.
- Tractatus vonn Weihenblümblein*, 130. *Vapor ab opere abesse nequit*, 41. 28. *continet suum compar.* 41. 33. *potentia aquæ est, ibid. eius forma*, 42. 13.
- Tria nomine & in principio re & in fine vnum individuum*, 135. *Vaporis & aquæ discrimen*, 42. 17. 18.
- Triangulus è circulo*, 75. 4. *circuli*, 81. 4. *de Vapore & aqua dubitari potest, vtrum prius tempore*, 41. 34.
- Trias compositi è monade*, 75. 4. *ignita*, 193. 6. *Vapores non sunt aer purus, 55. puri sunt aer, 35. 2. 3. non puri, nubes*, ibid. 3.
- Tribuli*, 136. *Vaporibus omnia constare, quoad elementa*, 42.
- Trieterica*, 136. *pro Variatione distantie solis à vertice, variantur & anguli repercussionis radiorum*, 48. 3. 4.
- Trifolium lapidi triangulari assimilatur, ex* 140. *eius descriptio*, 140.
- SS. Trinitatis exemplar notabile*, 207. 20. *Varietas esculentorum & potulentorum*, 202. 34.
- Triptolemus*, 126. *Triptolemi fabula explicatur*, 130. *M. Varro*, I.
- Triticum Dei donum, non Cereris aut Triptolemi inuentum*, 129. *allegorice est materia philosophica*, 130. *philosophicum sub quamundi zona præsumatur*, 134. *maturi color quis*, 134.
- Triticis inuentio & primus cultus cui tribuatur*, 128. *proventus annuus*, 123. 31. 32. *massa, vide, Massa*.

I N D E X

- Vasa natura,* 70.33
Vberras dicendi Asiatice, 114.17.18
Vegetabilia nutrimentum suum vnde accipiant, 157.26. & seqq. *inversa animalia quibusdam dicuntur,* 115.34.35. *Solis colore perfusa gaudent, cresunt & augetur,* 7.1.2. *quomodo inrescant,* 114.6. *plantis gaudent,* 127.29
inter Vegetabile & plantam mixtum genus, 144.36. & 145.1
Vegetabilium parentes, 116.13. *diuisio,* 114. *prioris generis natura, ead.* 35. *in agris prouenientium copia, varietas, admirabilisque natura,* 128
Vellus aureum quid, 139.8.9. *Iasonis, & tota illa fabula quid significet,* 165
Vena argenti rudis sanguinea, 105.26. *plumbaginis, vide, Plumbago porta,* 158.5
Vena per mesenterium diffusa, ead. 4. *meseraica,* 115.30. *metallica, vide, minora.*
Venefica, 141.26
Veneficium Salamandrae, 191.5.6.7
Venenum pulchrum, 103
Venena reptilium quorumcunque, quo medicamento sanentur, 189.7. & seqq. *à venenis attrahuntur,* 189.3
Venenositas quadam fulmini peculiaris, & eius vis, 52.6.7. & seqq.
Venter potius sensui, quam ingenio seruit, 223. *infrigor vegetandi potentia proprie destinatus est, ead. in homine cur Asiam magni mundi exprimat,* 222.19.20. & seqq.
Ventus quid, 45.5.6. & 46.34. *in aere natus sapienter natus dicitur,* *ibid.* 4.5. *serus Vesper,* 70.33
quando fiat, 36.17. *non venit è poris terra,* 44.35.36. *annon operi sit conueniens,* 43. pen. & vlt. & 44.2. *vnde dictus, ibid.* 5. *vnde veniat, ibid.* 6.7. *in China curru & eleros per aquora terra stria ducit,* 45.3.4.35. *in opere philosophico quid praestet, ead.* 36. & 46.1. *mater infantis philosophi, hici, & id. phantasticorum,* 76.17
Venti diuersi, diuersi in locis vno eodemque tempore spirare possunt. At in vno, non nem aliquandiu, 44.30.31. & seqq. *proveniunt ex omnibus partib. circumferentiae terra,* 45.5.6. *stati in Oceano magnos flare dicuntur, ead.* 13.14. *frigidiores aere sic quoque reddunt,* 49.
Ventorum plenitudo vnde, 45.8
Venus, 131.6. è mari nata creditur, 145. *suauitatis Dea, rubea & fixa,* 88.14. 15.16. *est benignissima Dearum,* 96.35.36. *Capricorno coronâ purpuream imponit,* 96.33. *astrologis planeta teneuolus, & imprimis quando,* 65.36. *philosophica,* 89.8
Veneris genealogia, 88.26
Venerem habere centrum Solem, 25.28.29
de Venere & Adonide fabula mere allegorica, 121.23. *Basilii quid scribat,* 88.25
Venustatem faciei humana esse bonum fragile, 203.17.18
Vepres, 193.6
Vertagus leporis vestigia inter mille alia agnoscit, 202.15.16
Vesalius, 200.12
serus Vesper, 77.22
Vestis

I N D E X.

- Vestes non attinguntur fulmine*, 52.8
Vicissitudines quas Sol in caelo efficit, 7.
 13. in mundo quas, *ibid.* 22. & seqq.
intente quid Videntes cur non discernant
 voces loquentium, 204.26.27
Vinum, lac terra, 135. pro diuersitate loci
 diuersum, 138. vnum cur fortius & me-
 rariis altero, ead. bonum omne dicitur
 representare suum costam, 118.19.20
Vini commendatio, 135. inuentio, *ibid.*
 tractationis gradus, 137
circum Vini expressionem quid consideran-
 dum, 137
Vini & lapidis philosophici destillatio ead-
 dem, nisi quod contra vtrinque sunt di-
 uersa, 138
inter Vini spiritum, cor humanum & tin-
 cturam philosophicam similitudo con-
 cinna, 138
ex Vino fit sapa, 38.14
Vina cur interdum dolis intactis vapescent,
 52.9
de Vinis comparatio, 77.25
Vipera non sine veneno, 81.5.6. in suo legiti-
 mo vsu bona, 192
à Vipera demorsis cur ab eadem remedium
 praestantissimum sibi querant, 188.34.
 35. & 189.2. & seqq.
è Viperae medicamentum, 188.27.28
Viperarum halitu solo in Phoenicia homines
 pernecari tradunt, 190.36. & cur, 191.1
Viperinum alexipharmacum, 189.8.9.10
Vir vnus beneuolus, quid inimicis inter se
 dissidentibus prestare queat, 69.4.5.6.
Virgo, in cuius gremium vnicornis cornu
 deponit, est luna philosophica, 136
Virginis lac, 54.2. cur ita dictum, *ibid.*
- de Virilib. Saturno amputatis fabula expli-*
 catio perbreuis, 89.2
Vergilius citatur, 131.35. & 150. & 175.21.
 & 196.19.20. & 205.14
Viridis color inter extremos medius, 142. in
 quos colores mutabiles, *ibid.* amicitur
 visui, 17.20.21. cur, *ibid.*
Viridia gramina, 17.15.16. & seqq.
Virtus Solis, 7.2
Virtus vegetatiua an sit in lapide philosophi-
 co, 223. occulta Mercurii philosophici,
 vide, *Mercurius. quinta, quae*, 228. di-
 citur vita, *ibid.*
Vis anima sensitiua, 204.17.18.19. appe-
 titiua, ead. 21. locomotiua, 205.6.7.8.
 affectiua, ead.9. & seqq. discretiua,
 ead.16. & seqq. cur in homine absolutior
 quam in bestiis, 205.21.22. & seqq.
 memoratiua, ead.25. & seqq. quibus
 corroberetur atque augeatur, 205.31.
 & seqq. ratiocinatiua ead.36. & 206.
 1. & seqq. imaginandi in muliere, vide,
 imagin. calefaciendi & exsiccandi dicitur
 etiam sulphur chymicum, 75.29. laxa-
 tiua & purgans quo augeatur, 124. vi-
 uifica facies crescere vegetabilia, 7.18.19
 lapidificandi, 166.23. occulta, paralyfin
 & torporem afferens, 181.32.34
Vires anima, 204.12
Vires occultas astrorum cuique plantarum
 speciei affluentes, vt & stellarum, inda-
 gare, supra humanitatem videtur, 116.
 22. & seqq.
Viscosum aliud ab vnctuosum, 179.21
Visto fit in momento, 51.32
Visus hallucinatio, 58.9.10
 Visu

I N D E X.

- Visu animalia qua hominem antecellant, Ursini fetus,* 164
 202.20.21 *Ua nascuntur. è germinibus,* 137. *summa-*
Vita gradus in homine tres sunt, 223. *genus*
à morte vix palmum distans, 199.35.36 *Wirii, barbari,* 79.17
Vitriolum, salminerale, 71.22 *Vulcanus,* 95.14. & 97.14. *Deorum*
Vitulus integer aliquando è nubibus dela-
psus, 50 *faber fulmina hamata forma fabricasse*
Vituli Marini, 182.31 *poeta fingitur,* 52.21.22. *Veneris ma-*
Ulmus loquax Gymnosophistarum, 143. *ritus in coitu planetarum obstetricis*
Magica, ead. *munere fungitur,* 19.15.16. *ignem si-*
Ulysses, 126. *artifex,* 127.3. *eius socii,* *subterraneus,* 70.3. *eius vires,* ead.11.
 147.15 *12.13*
Ungaricum aurum ex Rhenensi facere, Vulcania progenies, 77.1.2
vide, Aurum. *Vulgus in brutorum cultum procliuor*
Unctuosum aliud à viscoso, 179.24 *fuit,* 160.7
Unguentum anima lapidis philosophici, 107 *Vulgi somnium,* 57.
Vnicornis, vide, Monoceros. *Vulpium aurefodina,* 193.26.27
Vnum pro alio, 75.2. *Vultur an Chymia notus,* 171. *eius pro-*
Vnitas forma attributa, ead.3 *prietates,* 171.24. & seqq.
Vniuersalium sublimitas, 207.35.36 *Vulturum odorandi vs,* 202.18.19
Volatilia in corte philosophica mansuesca. Vxor, 1136
Ha, que, 168
Volucris nidum suum mittens, 95.24 X.
Voluptati deditus beluina est natura, 214.
 1.2 *Xanthus, equus Achillis,* 161.2
Vrina humana quomodo opus philosophi-
cum assimiletur, 227 Z.
Vrsus atrox, 157.2. *vnde dictus,* 164.
an in magisterio sit cognitus, ead. *Zenith,* 28
Vrsa coelestes gemina, maior & minor, Zeumon citatur, 41.17.30. & 42.4
 63.16 *Zoophyton,* 144.36. & 145.

FINIS INDICIS.

